

Sven Winnell 22 januari 2021:
Fortsättning 12 januari 2021 om slutet för
president Trump. Den nye USA-presidenten
Biden. Sverige efter Trump.

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzy8.pdf>

Sven Winnell 22 januari 2021:

Fortsättning 12 januari 2021 om slutet för president Trump. Den nye USA-presidenten Biden. Sverige efter Trump.

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzy8.pdf>

Innehåll:

5 **Fortsättning om slutet för president Trump**

7 Fem bilder från en tragisk dag
16 Bra kvitto på att det kan vara rätt att inte lyda order
18 Bisonmannen är en påminnelse om USA:s rasistiska förflutna

23 Anders Ygeman efter Twitters beslut: Trump hetsade till våldsanvändning
28 Twitter stänger 70 000 konton
30 Linus Larsson: Amazons makt är enorm men dold för många
32 Amazon tar bort vit makt-roman där Kapitolium attackeras
34 Donald Trump stängs av från Youtube
36 Trumps supersponsor död
35 Därför är Wikipedia fortfarande grabbarnas arena

40 Donald Trump har fortfarande sina svenska vänner i nöden
42 Johan Croneman: Någon borde få betala för SVT:s journalistiska haveri om SD och Trump
33 Jag känner inte längre igen mitt SVT
48 Ni sökte kärlek från trollen på nätet – till slut dök de upp med hängsnaror

50 Det var vi som var först!
52 Säg vem som borgerligast i landet är
53 L-toppen kräver besked från Sabuni om SD
57 Ewa Stenberg: Trump ökar klyftan mellan Kristersson och Åkesson
60 Stefan Löfven varnar för att det som hände i USA kan hända i Sverige
63 C och S nobbar Sabuni om migrationen
64 Fler L-profiler riktar kritik mot Sabuni
58 Ewa Stenberg: Liberalerna går mot regeringskris eller partiledarskifte
70 L-toppen kräver besked från Sabuni om SD

74 Varningar för våld inför Bidens tillträde
77 Trump: Det 25:e tillägget är noll risk för mig
78 Golfen en stor del av presidentens liv

80 Vi måste sluta huka oss för de mörka krafterna och säga ifrån
82 USA-imperiets fall slår mot Trumps anhängare
83 Instabila läget i USA får Sverige att skärpa bevakningen av omvärlden
86 Försvarsministern: Luftförsvaret ska uppgraderas radikalt
87 Obligatorisk medborgartjänst stärker svensk krisberedskap
92 Den amerikanska avgrunden

106 Trump ställs inför riksrett för andra gången
109 Björn af Kleen: Rättegången i senaten kan bli mer spännande denna gången
112 USA måste ta itu med sitt föråldrade demokratiska system
113 Mannen med Skellefteå-halsduk efterlyst av polisen

118	Presidentens öde ligger i senatsledarens händer	189	Hanna Stjärne om kritiken: "Ingen falsk balans i vår rapportering"
121	Trump's sista dagar: Förödmjukad, rasande och ensam	193	SVT-cheferna duckar för kärnfrågan i min kritik
123	Mitch McConnell. När han kallades liemannen tog han det som beröm	197	Om några dagar får USA en ny president
126	Ledare: Senaten borde göra processen kort med Trump	197	Ledare: Sverige behöver mer välfärd som drivs av idéer
		199	Gängen måste krossas
128	Stöd till Wikipedia viktigt för Sverige som kunskapsnation	201	Moderaterna vinner på att vara sig själva, inte apa efter SD
133	Priset för att bli av med Trump är högt, men värt att betala		
135	Janne Josefsson: Vi kunde inte förklara varför så många var missnöjda	203	Mobben i Kapitolium var inte bara män i excentriska kostymer
		206	FBI utreder hotbilden från soldater som ska skydda Biden
137	USA tar hem fler soldater från kriget	209	Erik Ohlsson: Trumps terrorstämpling riskerar att förvärra svälten i Jemen
138	20 000 soldater förstärker säkerheten när Trump ska ut		
140	Pelosi: De som hjälpte mobben ska inför rätta	211	När fascismen kommer till USA bär den mjukisbyxor
142	Hot om nya kärnvapen sätter press på USA	217	Björn Wiman och Sanna Sjöswärd får pris av Förintelsens överlevande
144	Jag ångrar mest att jag inte förstod hur viktigt det var att vara antirasist	219	Inget får störa Anna Hedenmos mys. Döp om "Min sanning" till "Min monolog", skriver Johan Croneman
153	Peter Wolodarski: Nej SVT, polariseringen stormar inte USA:s kongress		
157	Poliserna hon såg som vänner deltog i attacken	222	Topprepublikaner nobbade Trumps avskedsföreställning
170	Björn Wiman: Det var inte de neutrala som störtade Trump	225	Jag är här för att kolla in det nya Amerika
173	Sprickor av skräck	228	Donald Trumps sista presidentresa – mottogs som en kung i Florida
179	Säkerhetspådrag utan motstycke ska stoppa Trumpanhängare	231	Trump benådar Steve Bannon, Lil Wayne – och 141 till
183	Förtroendet för Trump i botten	232	Sista orden: Vi ses snart!
185	G7 träffas i sommar – Bidens första möte	234	Svenska förlagen: Inte sannolikt att vi ger ut Trumps memoarer
186	Stora och små lögnare. Masha Gessen undersöker hur Trumps språkbruk underminerar demokratin		

239 **Kapitel 2: Den nye USA-presidenten Biden**

240 Oro, ångest och stress – så hjälper det oss att utvecklas
247 Barnen har rätt att möta den riskfyllda världen som den är
253 Oro och risker i Sverige
254 Förenta nationernas mål i Agenda 2030
255 Ledare: Nu måste Biden visa att mardrömmen är över
257 Institutionerna klarade Trump, men vi har blivit varse om hur
bräckliga de är
260 I dag tar 78-årige Biden klivet ut ur skuggan
264 Rivstart från första dagen för att riva upp Trumps beslut
268 McConnell: ”Trump hetsade mobben”
270 Migranterna får Mexiko att pressa Biden om reformer

272 Michael Winiarski: Joe Biden ska ta USA tillbaka til
världen
277 Biden vill ha transperson som biträdande minister
277 Inte säkert att Trumps politiska ambitioner är över
281 Ingrid Bergman bland Trumps 250 favoriter som staty
281 Amerikansk studie: 2 500 svenska dödsfall i covid kunde ha
undvikits
287 Svält hotar invånarna i krigsdrabbade Tigray
289 Militärövningar i Iran oroar
290 Linus Larsson: Dödshoten i stängda appen Parler finns att läsa
svart på vitt
293 Är detta den amerikanska demokratins sista chans?

296 Världens mäktigaste man – men Joe Biden får ändå svårt att
byta riktning
299 Kära amerikaner, vi måste vara något annat än det här. USA
måste vara bättre än så här
307 Harris blir den mäktigaste rösten i senaten
309 Europeer litar inte på USA:s politiska system

310 Martin Gelin: Kongressattacken kan bli slutet för öppenheten i
den amerikanska demokratin
313 Bidens närmaste

314 Världsledare välkomnar USA:s maktskifte
315 Ung poet stal rampljuset
316 Kaoset i USA rena julafton för Kina
319 Fängslad Navalnyj släpper video om ”Putins hemliga
miljardpalats
322 Johan Hilton: Glöm inte bort att det är underhållande att ägna
sig åt konspirationsteorier

323 Amerikanerna borde följa Joe Bidens maning till respekt och
anständighet
326 Niklas Orrenius: Alla som flörtar med antidemokrater bör
lyssna till vrålen om att mörda Pence
329 Karin Eriksson: Flera republikaner vill att Bidens
migrationspolitik blir en stridsfråga

332 **Kapitel 3: Sverige efter Trump**
333 Ledare: Låt inte ännu ett val handla om regeringsfrågan

335 Löfvens löfte – Sverige kommer klara av EU:s
vaccinationskrav
338 Dags för Sverige att satsa stort på fossilfri vätgas
342 Regeringen avfärdar idé om att fängsla unga
345 Sökande får vänta fem månader på ersättning
347 Kraftigt stigande priser på villor under förra året
349 Likartad ekonomisk utveckling i Norden
351 De brinnande soporna sprider rök i hela regionen
359 Länsstyrelsen kritiserar samhällstoppar efter resor
361 Vill vi stoppa våldet mot djuren måste vi först stoppa slakten
364 Den symbolladdade mjukisbyxan. Pandemimode eller
upprorsplagg?

Kapitel 1: Fortsättning om slutet för president Trump

Först artikeln med bilderna som inte fick plats i zzzzzzy7

Foto: SAUL LOEB 10 januari 2021

Fem bilder från en tragisk dag

Målningen

Målningen från 1820 av konstnären John Trumbull hänger i Kapitoliums rotunda. Den föreställer slaget i Yorktown 1781, en avgörande seger för den amerikanska kontinentalarmén i det Nordamerikanska frihetskriget. Genom segern i frihetskriget blev USA en självständig stat.

Militanta Trumpväljare identifierar sig ofta med frihetskrigets revolutionärer, de som försvarade det nya landet mot den brittiska kolonialmakten. Det gäller bland annat Proud boys, hatgruppen som fanns representerade bland Trumpanhängare som stormade Kapitolium i onsdags.

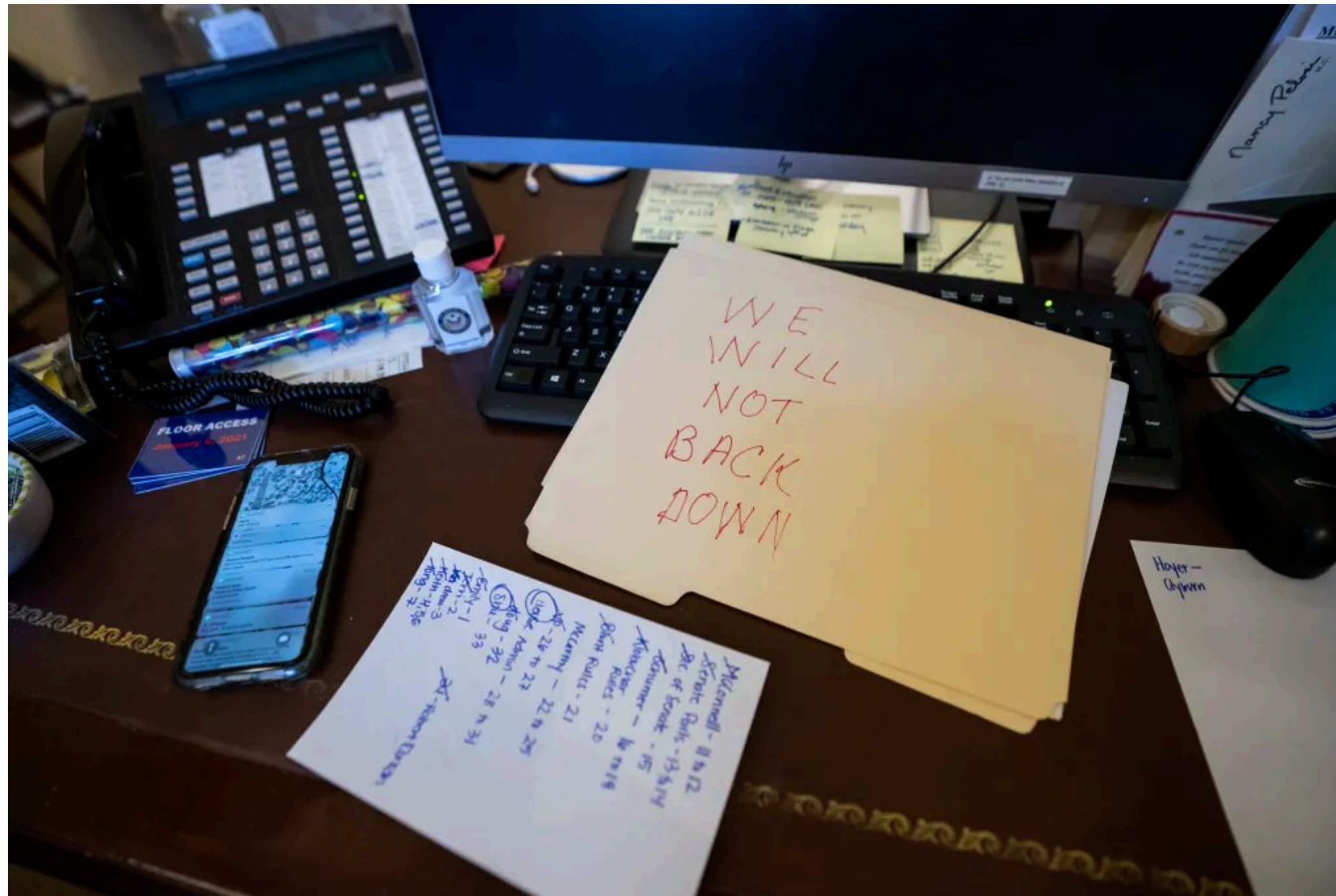
Enligt Proud boys ledare Enrique Tarrio, som själv greps av polis för vapeninnehav och stöld två dagar före stormningen, hade Proud boys omkring 2 000

medlemmar på plats i Washington under stormningen.

När DN träffade Tarrio strax före presidentvalet i höstas likställde han Proud boys med amerikanska 1700-talskrigare. På hans ryggsäck satt en dekal: Gå med i din lokala milis. Han sade att det var just miliser som såg till att USA en gång blev självständigt. Han bar en mask prydd av en grön drakes käft, en hommage till Green Dragon, en bar i Boston där revolutionärerna drack och konspirerade mot brittena.

Proud Boys, sade Tarrio till DN, försvarar den amerikanska författningen ute på gatan, främst yttrandefriheten och vapenrätten. Han vill avskaffa alla inskränkningar mot rätten att bruka vapen. Efter stormningen av Kapitolium firade Proud Boys.

”I flera timmar befann sig våra politiker i Washington i absolut terror genom vår kollektiva styrka”, skrev Proud boys på gruppens konto på plattformen Telegram. ”Saker kommer att bli svårare snart men ge inte upp hoppet. Vi växer och vår enighet kommer terrorisera de ondskefulla eliter som styr den här nationen”.

Pelosis skrivbord

Skrivbordet tillhör Nancy Pelosi, Demokraternas talman i representanthuset och särskilt hatobjekt för Donald Trumps gräsrötter.

Under onsdagens stormning av kongressen lyckades Richard Barnett, en 60-årig Trumpväljare från Arkansas, ta sig in på Pelosis kontor. Han satte sig vid hennes skrivbord, stal ett brev och klottrade en hälsning på baksidan av en mapp: ”Vi kommer inte ge oss”.

Utanför Kapitolium skröt Richard Barnett om sitt tilltag. Anhängare skrålade om Pelosi. En grupp tog sig upp på en svart bil och lämnade ett papper med ett budskap på bilens vindruta: ”Pelosi är satan”.

Dagarna före stormningen hade Barnett hetsat mot Pelosi på Facebook, under pseudonym. Han var bland annat förbannad för att Pelosi använt ”vit nationalist” som ett nedlåtande begrepp. ”Jag är vit. Jag är nationalist. Jag sätter mitt land i första hand”, skrev

Barnett i en replik till Pelosi. Amerikaner som inte är nationalister borde *”get the fuck out of our nation”*, skrev han.

Richard Barnett, en vapenaktivist, inbillar sig att valet stals av Demokraterna. Inför onsdagens stormning skrev han på Facebook att han var beredd att dö i sitt försvar för Trump. Han anlände till världen ”sparkande och skrikande, täckt i någon annans blod”, skrev han och fortsatte: ”Jag är inte rädd för att lämna världen på samma sätt”.

Dagen efter stormningen krävde Nancy Pelosi att vicepresidenten Mike Pence avsätter president Donald Trump i förtid genom konstitutionens 25:e tillägg.

– Även om det bara är 13 dagar kvar, så kan varje dag bli en skräck för Amerika... Vi är inte en monarki med en kung, vi är en republik som styrs av lagar, sade Pelosi.

Kvinnan på golvet

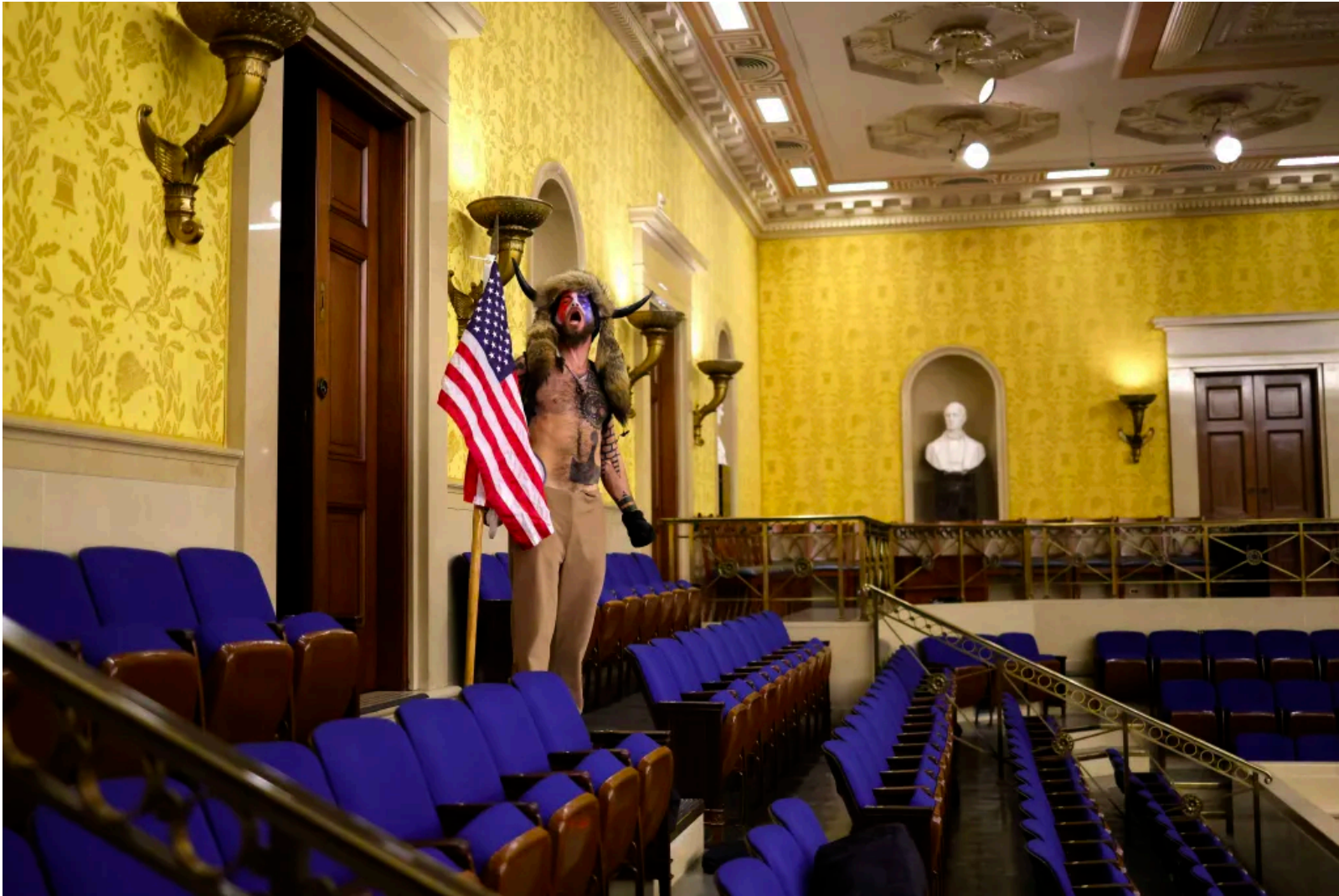
Kvinnan i röd kavaj som tar sig för bröstet heter Susan Wild. Hon är ledamot av representanthuset, en 63-årig demokrat från Pennsylvania. Mannen som håller hennes handled är en partikollega från Colorado, en 41-årig kongressledamot vid namn Jason Crow. Han har en bakgrund som kommandosoldat.

När aktivister stormade Kapitolium pågick fortfarande mötet i kammaren, där kongressledamöter samlats för att bekräfta Joe Biden som ny president. Rop och skrik från mobben trängde in. Någon upplevde sig höra pistolskott. Susan Wilde trodde att hon skulle dö. Hon kontaktade sina barn för att ta avsked.

Ledamöter som satt placerade på golvet evakuerades först. Men politiker på läktaren, som Susan Wild och Jason Crow, fick till en början ta skydd under sina stolar. De trodde att de själva skulle få försvara sig mot mobben. Till sist fick de hjälp och togs till en närliggande byggnad. Då förbyttes deras rädsla i ilska.

Jason Crow säger att Trump uppviglade sina anhängare. Men att republikaner i kongressen ska hållas ansvariga för stormningen.

– Han är en våldsam man, en sjuk man, men detta är inte längre en berättelse om Donald Trump för i flera år har vi haft kännedom om vem han är. Detta är i själva verket en berättelse om hans välgörare, ledamöter av kongressen, den inre cirkeln, som tillät detta, säger Jason Crow.

Q-Shamanen

Mannen på bilden heter Jake Angeli. Han har rest från Arizona i sydvästra USA, där han är ett bekant ansikte. Angeli, 32 år gammal, är en anhängare av Qanon, en digital rörelse som dyrkar Trump och betraktar statsapparaten som korrupt. Qanon föreställer sig att liberala politiker och affärsmän i hemlighet är engagerade i trafficking och pedofili. Inbillade brott som man tänker sig att Trump är på väg att avslöja.

Under Trumps tid vid makten har Qanon flyttat fram sina positioner. Under senaste valrörelsen kandiderade 75 politiker till kongressen som delat länkar eller på annat sätt uppmuntrat Qanon. En politiker i Georgia med kopplingar till Qanon, Marjorie Taylor Greene, valdes in i kongressen i höstas. Hon är en devot anhängare av Trump.

FBI betraktar Qanon som ett terrorishot, en sammanlutning som motiverar extremister att begå våldsbrott.

I december 2016 uppsökte en man med automatvapen en pizzeria i Washington för att försöka befria barn som han trodde att Hillary Clinton höll tillfångatagna där. Han dömdes till fyra år i federalt fängelse.

I onsdags tog sig Jake Angeli in i kammaren i Kapitolium där kongressledamöter var i färd med att fastställa valresultatet. Här ser vi honom på läktaren där gäster brukar blicka ned på senatorerna när de röstar. Angeli ropade ”Frihet!”.

Mannen med flaggan

Trumpväljaren i väst och jeans bär på sydstatsflaggan. I onsdags exponerades flaggan inne i Kapitolium för första gången. Inte ens under Amerikanska inbördeskriget, mellan nord- och sydstaterna 1861–65, hissades sydstatsflaggan i den amerikanska kongressbyggnaden i Washington.

Sydstatsflaggan betraktas som en nostalgisk symbol för den amerikanska södern när den afroamerikanska befolkningen fortfarande var segregerad. Många tolkar flaggan som ett ställningstagande ”mot slaveriets upphävande och för rasism”, som svenska organisationen Expo beskriver flaggan på sin hemsida.

En undersökning från januari 2020 visar att en majoritet amerikaner betraktar flaggan som en symbol för rasism i allmänhet. Men i södern är flaggan omdebatterad. I South Carolina, för att ta exempel, avlägsnades flaggan från delstatsbyggnader efter en masskjutning i en kyrka 2015. Den 21-årige mördaren, som dödade nio svarta kyrkobesökare, förekom på ett

foto där han poserade med en sydstatsflagga som en rasistisk symbol.

På Trumps kampanjevenemang syns ofta sydstatsflaggan. Anhängare bär den för att markera motstånd mot statsmakten i Washington.

Till vänster i bild, ovanför den svartklädde vakten, hänger ett porträtt av John Calhoun, USA:s sjunde vicepresident och en motståndare till slaveriets avskaffande.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

HISTORISKA LÄRDOMAR. 12 januari 2021

Bra kvitto på att det kan vara rätt att inte lyda order

Den 6 januari 2021 var inte bara dagen när tusentals människor stormade Kapitolium. Det var även dagen när Mike Pence, vicepresident i USA, inte lydde order.

Inför kongressens session hade hans överordnade, Donald Trump, krävt att han i egenskap av senatens ordförande inte skulle erkänna Joe Biden som vinnare. Pence vägrade – och sade sig för övrigt inte ha befogenhet att göra det.

Även om hans insats inte ska överdrivas – vicepresidenten har varit rätt foglig under mandatperioden – påminner händelsen om vikten av personer som vägrar att lyda order. Historien visar på flera ögonblick när enskilda individers ordervägran har styrt utvecklingen rätt.

Min favorit är berättelsen som inleder Per T Ohlssons bok ”Svensk politik”.

Året är 1917 ”då allt, precis allt, stod och vägde”. Platsen är riksdagshusets trappa. Scenen tusentals hungriga och desperata personer som har samlats utanför i en demonstration.

Då höjer polismästaren handen för att ge order till poliserna att ingripa, vilket med tanke på tidsandan kunde ha lett till en katastrof.

”Tänk tanken att vi hade haft femton döda arbetare på riksdagens trappa,” som författaren Ola Larsmo uttrycker saken.

Men det hände aldrig. En underlydande kommissarie, som hette Kempe, pressade snabbt ner polismästarens hand och släpade in sin chef i riksdagshuset, vilket var långt över gränsen för hans befogenheter. Samtidigt kan det ha varit där och då som Sverige undkom flera månader av blodiga upplopp och valde reform före revolution.

Blickar man två decennier framåt i tiden, mot Kristallnatten 1938, finns det ljus bland vidrigheterna. Efter att SS och SA brutit sig in i Berlins största synagoga, förstört inredningen och anlagt en brand, larmades polis till platsen som fick order av SS att försvinna.

Men befälet gjorde tvärtom, drog sitt vapen, meddelade att han som tjänstgörande polis var den ende som utdelade order, kastade tillsammans med kollegorna ut SS- och SA-männen, och sa åt brandkåren att släcka.

Vänd på siffrorna så blir det 1983. Då utspelade sig händelsen som DN:s Anna-Lena Laurén

skriver om i dagens tidning, när en sovjetisk officer valde att tänka själv, i stället för att blint lyda order. Slutsatsen blev att datalarmet om att USA hade skickat upp kärnmissiler borde bero på ett tekniskt fel, vilket senare visade sig vara korrekt.

Han fick givetvis kritik. Han hade gått emot en del instruktioner. Men världen slapp Sovjetunionens svar som hade varit starten på ett kärnvapenkrig.

Det är ett kvitto så gott som något på att det kan vara rätt att inte lyda order.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

STORMNINGEN AV KAPITOLIUM. 12 januari 2021

Bisonmannen är en påminnelse om USA:s rasistiska förflutna

Under stormningen av Kapitolium användes en rad symboler med tydliga kopplingar till slave-riets dagar. Ola Larsmo ser hur medvetenheten om rasismen kommer till uttryck inom kulturen.

Det går nästan inte att begripa att bilderna beskriver en och samma verklighet. Men det gör de.

I onsdags såg vi en vrålande halvnaken man utklädd till bison ta plats i Senatens talarstol där vicepresidenten nyss stått. Utanför i hallen viftade man med sydstatsfanan och på gården hade Trumpanhängare rest en galge med snara – symboler som alla afrikan-amerikaner vet vad de betyder. Precis samtidigt kom nyheten att omvalet i Georgia var avgjort: sydstaten

hade valt sin förste svarte senator, medborgarrätts-aktivisten och baptistpastorn i Martin Luther Kings kyrka, Raphael Warnock. Tillsammans med Jon Ossoff, filmregissör med judisk invandrarbakgrund, kommer han att representera Georgia i samma kammare där ”bison man” Jake Angeli stod – en delstat med en historia av lynchningar av såväl svarta som judar.

Splittringen i landet går djupare än någonsin och tar formen av två helt antagonistiska berättelser om USA. Men den andra berättelsen, den om ”det nya södern” och en ny medborgaranda skymdes nästan av Trumps alla åthävor. Ändå blir den allt synligare, inte minst i populärkulturen och historieskrivningen.

Vi var många som följde Damon Lindelofs djärva nytolkning av ”Watchmen” och drabbades av det första avsnittets brutala scener då de vita invånarna i Tulsa, Oklahoma bränner ned sina svarta grannars kvarter. Dramatiseringen av Alan Moores superhjälteserie från åttiotalet tog sin omstart mitt i en historisk verklighet av rasistiska mord, vilket provocerade en del tittare.

Men det är än mer chockerande att Tulsa-massakern hör till de historiska händelser som försvunnit ur den offentliga historieskrivningen.

I Tulsa spreds ett rykte om att en svart man ”förgripit” sig på en vit kvinna. Innan kvällen den 1 juni 1921 var över hade 35 kvarter bränts ned och förmodligen så många som 300 svarta mördats. Ingen vet säkert; polisen ville inte ingripa och den officiella dödssiffran stannade på 36. Under två dagar gick beväpnade och maskerade Ku klux klan-medlemmar från hus till hus och sköt ihjäl människor och de svarta kvarteren brandbombades från flygplan. Liknande massakrer hade ägt rum åren efter inbördeskriget, till exempel i New Orleans 1866, då anhängare av de nyligen besegrade sydstaterna gav sig på ett rösträttsmöte för svarta och ett fyrtiotal mördades. Men massakern i Tulsa ägde rum 55 år senare och var unik i sin omfattning.

Ändå stod det länge ingenting i historieböckerna. När journalisten Don Ross under sent 60-tal började gräva i saken var det många som ville få honom att sluta,

inklusive överlevande och släktingar till mördade; de som tog upp saken råkade illa ut och de ansvariga klanledarna hade ännu politiskt och ekonomiskt inflytande i trakten. Men Ross arbete ledde till en offentlig kommission som lade fram sitt resultat år 2001.

Det intressanta är hur arvet efter slaveriet och inbördeskriget, liksom tidigare epokers försök att göra upp med rasismen, just nu blir en del av det allmänna berättandet i film, tv och böcker. Vi ser det i den långa svit av filmer av afrikanamerikanska regissörer och manusförfattare som lett till en nytändning i Hollywood.

Som Susan Neiman berättade i sin viktiga bok ”Learning from the Germans” (2019) fanns det ett hål i hennes läroböcker när hon växte upp i USA på sextiotalet, och det rymde vad som skett med svartas rättigheter efter inbördeskriget. Slaveriet upphörde 1865 i och med inbördeskrigets slut och svarta fick medborgerliga rättigheter genom 13:e, 14:e och 15:e tillägget till konstitutionen, där det sista 1870 slog fast

att hudfärg inte får hindra någon från att rösta. Men efter andra världskriget fick Medborgarrättsrörelsen åter ta upp kampen för exakt samma rättigheter. Hur de rullats tillbaka igen var vad många av de som inte drabbades hållit sig själva okunniga om.

När man närläser debatten om slaveriet och rasismen i USA, så som den fördes under åren före inbördeskriget och decennierna efter, känns den nämligen mycket samtida. Argumenten mot rasismen är desamma som i dag. Men historien var länge bortsuddad. Vissa namn ur antislaverirörelsen är kanske kända, som den John Brown som ledde gerillaräden mot Harper's Ferry 1859 i hopp om att det skulle bli startskottet för ett uppror bland söderns slavar. Andra namn som ibland dyker upp är Nat Turner, som 1831 startade ett viktigt slavuppror, och Harriet Tubman, som lyckades rymma från slaveriet och blev en av de viktigaste "konduktörerna" på den underjordiska järnvägen, flyktvägen norrut. (Tubman skulle ha prytt de nya femdollarsedlarna tills Trumpadministrationen satte stopp för det.) Men hur frågan om lika medborgerliga rättigheter

redan då stod i centrum för den politiska debatten i USA var länge borta ur det allmänna medvetandet.

På senare år har dock en lång rad verk röjt vägen för den "andra historia" som nu åter bryter igenom på bred front. En historiker som spelat en stor roll är nestorn Eric Foner, professor vid Columbia, som i en svit väldokumenterade böcker skildrat kampen mot slaveriet och "The reconstruction", den dunkelt ihågkomna period efter inbördeskriget då tanken på lika rättigheter var en reell kraft i politiken – liksom det moraliska träskland som följde efter 1870.

Foners mest kända bok är förmodligen "The fiery trial" (2010) som följer Abraham Lincolns utveckling som politiker. Lincoln har ständigt utsatts för omtolkningar: att han länge umgicks med tanken att det vore bäst för svarta amerikaner att "återkolonisera" Afrika ligger honom i fatet. Men det Foner visar är hur Lincoln och många med honom av själva den historiska utvecklingen under kriget drivs att inta precis de hållningar de mest radikala slaverimotståndarna hävdade tio-tjugo år tidigare, hållningar som

då avfärdats som extrema. Foner tecknar bilden av en levande, intellektuell politiker som sakta slipas till den radikala slaverimotståndare han blev.

Den bilden förstärks i James Oakes "The radical and the republican" (2007) som visar hur abolitionisten Frederick Douglass, vilken själv flytt ur slaveriet, och en ursprungligen "moderat" politiker som Lincoln närmade sig varandra. Vad som från början är en häftig polemik, särskilt från Douglass sida, blir till samförstånd, och Douglass bjuds vid ett par tillfällen in till Vita huset. Där Lincoln tar till sig perspektivet att kriget bara kan avslutas genom slaveriets omedelbara avskaffande börjar Douglass se USA:s konstitution som ett vapen i kampen för svartas medborgerliga rättigheter, snarare än bara ett dokument författat av föraktliga slavägare. Här läggs linjerna fast för 1900-talets medborgarrättsrörelse.

Till listan över magistrala verk i samma anda ska läggas Ron Chernows bastanta biografi över generalen och presidenten Ulysses S Grant (2017). Grant fick som president städa upp efter Lincoln-efterträdaren

Andrew Johnsons ömkliga eftergiftspolitik mot söderns slavaristokrati och satte in stora militära resurser på att krossa den första generationen av Ku klux klan som terroriserade svarta för att hindra dem från att utnyttja sin status som medborgare. Grant hade genomgått en liknande utveckling som Lincoln och såg skapandet av lika rättigheter för alla som enda vägen framåt – avstannade utvecklingen skulle USA åter falla sönder.

Chernows bok utgör också grund för en ny, ambitiös dramadokumentär i tre delar på History channel, som följer Grant bortom slagfälten, in i det antirasistiska arbete som präglade hans första mandatperiod. I dokumentären medverkar förutom Chernow själv också en lysande rasismkritiker som Ta-Nehisi Coates, som instämmer i bilden av Grants politiska insats. Som flera historiker säger byggde sveket mot de svarta på att den vita majoritetsopinionen övergav dem – inte på politiker som Grant.

Glömskan av hur modern debatten såg ut under och efter inbördeskriget har varit förödande för det sentida

politiska klimatet, särskilt då den nygamla okunnigheten om hur dyrköpta friheter medvetet, metodiskt och konsekvent kunde monteras ned av välorganiserade och antidemokratiska krafter.

Men vart man vänder sig dyker nu berättelserna om det som skulle glömmas upp. I höstas hade tv-serien ”The good lord bird” premiär på HBO. Serien, (som är mycket ojämn) bygger på en roman av James McBride och här får Ethan Hawke spela en djupt förvirrad John Brown, som slagen av religiöst vanvett skjuter sig fram genom Kansas och struntar i vem som stryker med så länge han får ägna sig åt sin rättfärdiga jakt på slavägare. (Daveed Diggs gör en kul Frederick Douglass.) Det originella greppet är att det hela skildras ur slavpojken Henrys ögon: de vitas kamp för sin heliga rättvisa ställer mest till det och han får hela tiden hålla ned huvudet när de ska rädda honom. Det är ett befriande respektlöst vis att skildra hela epoken.

Men en helt annan berättelse håller på att erövra ”mainstream-fåran” i film, tv och litteratur som nu rymmer allt mer av det som skulle tigas bort. När

sådana kollektiva tystnader inventeras på sitt innehåll är det ett tecken på att hela samhällen håller på att förändras. Men de som överlevt Tulsa-massakern 1921 hade också rätt: när sådana saker lyfts till ytan kan man vara säker på en våldsam motreaktion. Som Sydstatsfanan i Kapitolium, vilket måste varit Abraham Lincolns värsta mardröm.

Ola Larsmo

kultur@dn.se

STORMNINGEN AV KAPITOLIUM. 12 januari 2021

Anders Ygeman efter Twitters beslut: Trump hetsade till våldsanvändning

Anders Ygeman (S), digitaliseringsminister, anser att Twitter gjorde rätt som stängde ned Donald Trumps konto. Han betonar att presidenten dessförinnan hade fått flera varningar.

**– Brian Sicknick, den 42-åriga polisman-
nen, fick sätta livet till efter att han slogs
ihjäl av den folkmassa som Donald
Trump hetsat, säger Anders Ygeman till
DN.**

Den våldsamma stormningen av Kapitolium har lett till hårda åtgärder från flera amerikanska techbolag. Åtgärderna sägs syfta till att förhindra fortsatt uppvigling till våld. Twitter och Facebook har stängt av Donald Trump, och på måndagen svensk tid stängde Amazon ned serverna för den alternativa tjänsten Parler, som blivit populär bland Trumpanhängare.

Anders Ygeman, energi- och digitaliseringsminister, säger att han i grunden inte är en anhängare av permanenta avstängningar.

– Men om jag förstått saken rätt så fick han två varningar från exempelvis Twitter innan det hände. Grunden till det är att han hetsat till våldsanvändning. Då menar jag att företagen gjort rätt i förhållande till de användarvillkor de har, säger Anders Ygeman till DN.

Tidigare under måndagen sa Tysklands förbundskansler Angela Merkel, genom sin pressekreterare, att sociala medier-bolagen har ett stort ansvar för att hat och uppvigling till

våld sprids, men att Twitters beslut är ”problemiskt”. Det är lagen som ska sätta gränserna, inte ledningarna för sociala medier-bolagen, enligt Merkel.

Har du förståelse för Angela Merkels invändning?

– Det är klart att det inte är oproblemiskt. Samtidigt är inte det här bara en teoretisk fråga. Brian Sicknick, den 42-åriga polismannen, fick sätta livet till efter att han slogs ihjäl av den folkmassa som Donald Trump hetsat. Risken med att han skulle få fortsätta hetsa var att ytterligare människoliv gick till spillo, säger Anders Ygeman, som tillägger:

– Det finns ibland ett missförstånd i diskussionen att DN, Twitter eller Facebook har en skyldighet att vidarebefordra andras åsikter och att det skulle utgöra yttrandefrihet. Men din rätt att uttrycka din åsikt innebär inte en skyldighet för andra att sprida den, oavsett om det gäller en tidning eller ett sociala medier-företag.

President Donald Trump har under lång tid attackerat techbolagen och spridit falska påståenden om att tjänsterna har bidragit till valfusk. Han upprepade konspirationsteorin i talet inför sina supportrar på onsdagen i Washington DC, innan gruppen marscherade vidare mot Kapitolium. Fem personer dödades i samband med stormningen som följde.

Mediestrategen Brit Stakston påpekar att de senaste åtgärderna från techbolagen ska ses i ljuset av att frågan i nuläget primärt handlar om nationens säkerhet.

– Bolagen har insett att man inte vill sitta med facit i hand att de har varit plattformar för uppvigling till och planering av ytterligare attentat. Det är därför man har dragit fullständigt i bromsen. USA är en krutdurk just nu, som kan explodera igen, säger Brit Stakston.

Hon säger att det finns en fara att frågan kring sociala medier-bolagens agerande mot Trump skymmer det verkliga allvaret.

– Det är ett ganska typiskt avslut för hela Trumps Twitterkarriär att fokus läggs på den frågan, snarare än på de på riktigt antidemokratiska händelser som skett. Det vill säga upprepade försök till valpåverkan, och högerextrema och vit makt-organisationer som startar våldsamma upplopp riktade mot kongressen, säger Brit Stakston.

Debatten om techbolagens agerande är dock redan i gång, och flera kritiska röster vid sidan av Angela Merkel har väckts mot åtgärderna som vidtas.

Bland andra den ryska oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj skriver på Twitter att plattformens beslut att stänga av Trump innebär en "oacceptabel" censurering. Han spår att beslutet framöver kommer att utnyttjas av yttrandefrihetsmotståndare. Navalny påpekar att en rad auktoritära ledare fortsatt får publicera sig på plattformen.

Nils Funcke, journalist och expert på tryckfrihetsfrågor, betonar att techjättarna inte begränsar yttrandefriheten och inte heller gör något olagligt när de väljer att stänga enskilda konton.

– Yttrandefrihet är en reglering mellan det allmänna och de enskilda. Det är inte staten som stängt av Trump från Twitter utan det är ju en privat aktör. Det är viktigt att påpeka för det kan bli väldiga missförstånd i den frågan, säger Nils Funcke.

Trots detta tycker även han att agerandet är olämpligt.

– Det verkar vara få som tycker att det är något större värde som gått förlorat i och med att Trump har blivit avstängd, men när man gör upp med en korrupt och uppviglande president ska man vara varsam med att inte tumma på våra grundläggande rättsprinciper. Man måste ha de två värdena aktuella samtidigt. Jag ser det som en principfråga.

Grunden är, enligt Funcke, om man ska se sociala medier-företagen som ett slags publicister, eller om de ska fungera som distributörer av information som inte själva har något juridiskt ansvar för vad som skrivs och inte heller har rätt att begränsa tillgången till plattformen för enskilda personer. Ansvaret för innehållet faller då på den enskilda personen, och på rättsväsendet.

EU har gått mer på den första linjen och i ett avtal mellan unionen och it-jättarna åtar sig företagen att utöka sin granskning av inlägg och ta bort innehåll när det är nödvändigt. Men Nils Funcke menar att företagen inte är mogna att ta det ansvar som en sådan "publicistroll" innebär.

– Det måste man ju överlåta till de rättsvårdande myndigheterna att avgöra, om det är någon slags uppvigling som Trump har ägnat sig åt, och det är väl ganska uppenbart, säger han.

När Twitter meddelade att de stängt Donald Trumps konto permanent hänvisade företaget till "risken för fortsatt uppvigling till våld".

– Vi är farligt ute när vi inte ser till det enskilda yttrandet utan till personen. Det här blir ett slags straff emot Donald Trump som person och vad man än tycker om honom är det ändå en demokratiskt vald president, som stängs av på grund av vad han kan komma att yttra framöver, säger Nils Funcke.

Som DN tidigare rapporterat har ilskan mot de stora techbolagen länge varit utbredd bland anhängare till Donald Trump. Efter valet den 3 november strömmade många av dem i stället till Parler, en av flera så kallade "alt-tech"-plattformar som startats av och för personer som anser att till exempel Facebook och Twitter förtrycker högeråsikter.

Parler vann ytterligare mark under helgen, efter att Donald Trumps konto stängts ned av Twitter. Men från och med måndagsmorgonen,

svensk tid, går den inte längre att nå. Detta efter att sajten stängts ned av Amazon, som tillhandahåller Parlers servrar.

I ett mejl som BuzzFeed News tagit del av skriver Amazon att anledningen till att man väljer att stänga av Parler är att man sett en kraftig uppgång av våldsuppmaningar på plattformen under den senaste tiden, och att Parler i en alltför låg grad modererar innehållet på sajten.

Parlers vd John Masze skrev i ett kort inlägg innan nedstängningen att tjänsten förmodligen kommer vara onåbar längre än den vecka man först trodde det skulle röra sig om. Detta eftersom en stor mängd internetleverantörer Parler vänt sig till vägrat att göra affärer med dem.

Amazons beslut kom efter att Apple och Google under helgen stängde ute Parlers app från sina appbutiker.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

13 januari 2021

Twitter stänger 70 000 konton

Twitter har stängt av över 70 000 användarkonton med koppling till den högerextrema konspirationsrörelsen QAnon sedan det våldsamma intrånget i USA:s kongress förra veckan, meddelar bolaget.

Amazon, som också tagit bort QAnonprodukter, stäms samtidigt för nedstängningen av plattformen Parler.

De blockade användarkontona på Twitter spred enligt bolaget omfattande skadligt innehåll associerat med QAnonrörelsen. Sociala medier-jätten inledde arbetet med att identifiera och stänga av dessa konton strax efter att bolaget permanent portat USA:s president Donald Trump från plattformen, med hänvisning till att hans inlägg uppviglade till våld.

”Sedan i fredags har över 70 000 konton tagits bort som ett resultat av våra ansträngningar, där det i många fall är en enskild individ som driver ett flertal konton”, skriver Twitter i ett blogginlägg.

Den konspiratoriska rörelsen QAnon hävdar att Trump utkämpar ett hemligt krig mot en global liberal kult av satanistpedofiler, som styr världen. Flera politiker som kandiderade till den amerikanska kongressen i höstas har spridit rörelsens idéer och Trump själv har valt att inte ta avstånd från den.

Sympatisörer med QAnonrörelsen var även delaktiga i stormningen av Kapitolium den 6 januari, då fem personer dödades. Jonathan Greenblatt, chef inom organisationen Anti-defamation league (ADL) som kartlägger högerextrema rörelser, sa efter händelsen till nyhetsbyrån AP att ”Qanon har uppmanat till den här typen av galenskap i åratal”.

Åtgärderna från techbolagen kommer i snabb takt efter stormningen av kongressen förra veckan, som följts av varningar om fortsatt och upptrappat våld. Facebook,

som på obestämd tid stoppat Trump, har meddelat att man tar bort allt innehåll som innehåller ”stop the steal”, frasen som anspelar på den lögn kring valfusk som presidenten sprider.

Amazon, världens största nätbutik, uppger att man arbetar med att plocka bort alla Qanonrelaterade produkter, eftersom de anses vara kränkande och olämpliga. Dagarna efter stormningen av Kapitolium uppmärksammades det att kläder med Qanonmärken och böcker med Qanonbudskap såldes på sajten.

Amazon har tidigare beslutat att stänga de servrar man tillhandahållit för den alternativa sociala medier-plattformen Parler, som sedan måndagsmorgonen svensk tid inte går att nå. Parler har uppgett att man ska stämma Amazon som man anklagar för kontraktsbrott. I stämningen beskriver man nedstängningen som en ”dödsstöt”.

”Det är uppenbart att det finns ett betydande innehåll på Parler som uppmuntrar och uppmanar till våld mot andra, och att Parler antingen är oförmöget eller

ovilligt att omgående identifiera och ta bort detta innehåll, vilket är en överträdelse mot våra användarvillkor”, säger en talesperson för Amazon i ett uttalande till CNN.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

STORMNINGEN AV KAPITOLIUM. 13 januari 2021

Linus Larsson: Amazons makt är enorm men dold för många

Facebook, Apple och Twitter skärskådas med all rätt som mäktiga plattformar. Men efterspelet till stormningen av Kapitolium visar att Amazons jättelika serverinfrastruktur är minst lika viktig.

För ganska precis tio år sedan började Apple få en ny typ av kritiska frågor. Två år tidigare hade Iphone öppnats för program från andra företag, ”appar” som man började kalla dem. Men eftersom de bara kunde laddas hem via Apples egen butik insåg många snabbt att det innebar en maktförskjutning. Apple kunde, efter eget huvud, bestämma vilka som fick vara kvar och vilka som skulle slängas ut. Kontroverserna kom

snabbt: En satirtecknare blev utkastad medan ett spel som gick ut på att låtsas skaka ett spädbarn släpptes igenom.

Hur, började fler fråga sig, kan Apple få ha den här makten? Steve Jobs, då ännu Apples vd, svor sig fri: ”Vi stödjer två plattformar”, sa han år 2010. Förutom appbutiken, där Apple bestämmer vad som får vara kvar, så finns ju en helt öppen plattform där vem som helst kan publicera vad som helst – webben. Och den går ju att nå med en Iphone.

Ledarskiktet för de största plattformarna brukar argumentera ungefär så. Inte i första hand för att de hanterar sin makt på rätt sätt, utan för att deras makt inte är så stor som alla verkar tro. Det gällde 2010 och det gäller i dag.

Snabbspola ett årtionde och samma fråga har hamnat i världspolitikens centrum. Efter stormningen av Kapitolium har Trumps konton stängts på både Facebook och Twitter.

Men techbolag har också agerat mot Parler, ett relativt nystartat socialt nätverk som har profilerat sig som tummelplats för konspirationsteoretiker, högerextremister och uppvigglare. Parler var på väg att bli den givna platsen för Trumpanhängare som hade stängts av från de andra nätverken, tills Apple och Google beslutade att stoppa appen i sina butiker, med hänvisning till att Parler inte städar bort hot och uppmaningar till våld.

Det var tydliga markeringar, drivna av en akut situation där en plattform som dessa två företag hade släppt igenom kunde användas för att organisera ännu mer dödligt våld. Däremot fortsatte Parler att fungera. För den som redan hade appen på sin mobil var det som att ingenting hade hänt. Och som Steve Jobs hade betonat tio år tidigare: På webben kan man ju fortsätta.

Så var det tills Amazon sa nej. Då försvann Parler från nätet i ett nafs.

Det kan låta märkligt om man tänker på Amazon som vad det var – en e-handlare som började med böcker och nu säljer alla möjliga saker. Men Amazons makt är oerhört mycket större än så. För en viktig pusselbit i gigantföretaget Amazon är att det driver datahallar runt om i världen och säljer servertjänster till andra företag. Du ser det inte, men du använder säkert Amazons servrar flera gånger om dagen. Om du kollar på Netflix, läser på forumet Reddit eller jobbchattar på plattformen Slack så är det i själva verket Amazons servrar du är uppkopplad mot. Faktum är att Amazon driver en förbluffande stor del av, ja internet.

Ändå nämns Amazon sällan tillsammans med Facebook, Google och Twitter i diskussioner om makten över internet och digital yttrandefrihet. Men frågan är om något företag har större makt över vad som får finnas och inte finnas på nätet. Denna del av Amazon är bara mindre känd för allmänheten.

Amazon har inte heller pressats att ta tuffa beslut om vem som får dra nytta av dess gigantiska serverkapacitet. Men det kan vara på väg att ändras,

inte minst på grund av interna krav. Tidigare har flera tusen anställda skrivit under ett protestbrev mot att Amazon säljer teknik till fossilindustrin med det uttalade syftet att man ska hitta mer olja, snabbare och billigare. Att Parler stängdes av skedde också efter krav från anställda.

Ju fler steg Amazon tar i den riktningen, desto mer ohållbart blir det att slänga upp händerna och säga: Vi är bara ett neutralt teknikföretag som inte tar ställning till någonting.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se

14 januari 2021

Amazon tar bort vit makt-roman där - Kapitolium attackeras

Dagboksromanen "Turner diaries" har inspirerat till en rad terrorattacker, däribland Oklahomabombningen 1995. Nu är boken, som skildrar en stormning av Kapitolium, borttagen från nätbutiken Amazon.

Beslutet kommer i kölvattnet av Amazons utrensning av produkter och texter relaterade till den högerextrema konspirationsrörelsen QAnon – samt nedstängningen av nätplattformen Parler, som senaste månaderna blivit en mötesplats för högerextrema grupper.

Innan "Turner diaries" gallrades bort hade Amazon en kort varningstext på sajten. Boken benämndes som "en rasistisk vit-maktfantasi" som tidigare inspirerat till

inhemsk terrorism. Sajten betonade dock bokens historiska betydelse och viktiga roll för att förstå och förebygga rasism och terrorism.

Varför Amazon nu bytt ståndpunkt är oklart. Enligt New York Times har företaget avböjt att kommentera varför boken inte längre går att köpa på sajten.

”Turner diaries” släpptes 1978 och skrevs under pseudonym av nynazisten William Pierce, som några år tidigare grundat den amerikanska nazistorganisationen National Alliance. Romanen är skriven i dagboksformat och skildrar en underjordisk vit makt-organisation som bland annat stormar Kapitolium i ett försök att störta den amerikanska regeringen.

Enligt människorätsorganisationen Southern Poverty Law Center, som kartlägger amerikanska hatgrupper, är boken central för rasistiska och antisemitiska grupperingar.

De senaste decennierna har romanen inspirerat till minst 40 terrorattacker och hatbrott, enligt New York Times, inklusive 1995 års bombdåd i Oklahoma City som dödade 168 personer.

På senare tid har boken nämnts online av högerextrema grupper som Proud Boys och andra extremistgrupper med ambition att påverka höstens amerikanska presidentval. Efter förra veckans uppmärksammade stormning av Kapitolium drog många paralleller till händelser som inträffar i romanen.

Mohamed Yussuf

mohamed.yussuf@dn.se

14 januari 2021

Donald Trump stängs av från Youtube

MEDIER. Den senaste veckan har några av de största sociala medier-kanalerna stängt ner Donald Trumps konton på plattformarna. Nu stänger Youtube ner presidentens kanal i minst en vecka, skriver företaget på Twitter.

”Mot bakgrund av den oro som finns för den pågående risken för våldsamheter har vi tagit bort nytt material som har laddats upp på Donald J Trumps kanal”, skriver Googleägda plattformen Youtube på Twitter.

Beslutet om att tillfälligt stänga av Trumps konto fattades med hänvisning till att kontot innehållit ett flertal klipp med uppmaningar om våld. I minst sju dagar kommer kontot hållas nedstängt, och allt tidigare material kommer att tas bort, skriver The Guardian. Youtube inaktiverar också

kommentarsfunktionen på presidentens konto på obestämd tid.

Moa Malmqvist

moa.malmqvist@dn.se

Trumps supersponsor död

Israel. Den amerikanske kasinomiljardären Sheldon Adelson har avlidit. Hans bortgång får direkta konsekvenser för israelisk inrikespolitik. Adelson var Donald Trumps och premiärminister Benjamin Netanyahu's främste sponsor, men donerade också stora pengar till israeliska sjukhus och nationalistströrelser.

2007 grundades The Adelson Foundation, en stiftelse som blev det republikanska partiets och senare Donald Trumps största givare. Adelson bekostade bland annat Trumps advokatkostnader under den så kallade Muller-utredningen.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com

14 januari 2021

13 januari

Därför är Wikipedia fortfarande grabbarnas arena

Wikipedia fyller 20 år och är fortfarande en helt fantastisk skapelse som sprider kunskap över hela världen. Men den manliga övervikten är stark. Teknikhistorikern Nina Wormbs har skapat ett konto och uppmanar andra att göra det också.

Bland världens mest besökta webbsidor är Wikipedia den enda som inte är kommersiell. Det säger något om både nätet och Wikipedia. Nätet har blivit en plats för ekonomiska transaktioner och vi får antingen se reklam eller ge bort vår egen data i utbyte mot information, eller både och. Men på Wikipedia är det annorlunda. Där tjänar ingen pengar, där finns ingen reklam och alla kan delta.

Wikipedia är nämligen en icke-kommersiell encyklopedi med ambitionen att göra ”hela mänsklighetens samlade kunskap tillgänglig för alla”. Det är i linje med ideal från nätets barndom, som Stewart Brands omhuldade yttrande om att information vill vara fri eller John Perry Barlows deklaration om nätets oberoende. I dag är Wikipedia förmodligen det starkaste nätprojekt som fortfarande bär dessa ideal.

Den 15 januari är det 20 år sedan Wikipedia startade. Det kan tyckas tidigt att fira en 20-åring, men i internettid är det mycket. Google grundades 1998, men ordet ”googla” blev inte ett nyord förrän 2003, Facebook grundades 2004 och Youtube 2005.

Engelskspråkiga Wikipedia fick snart versioner på andra språk. Svenskspråkiga Wikipedia startade i maj 2001, men produktionen av artiklar var inledningsvis ganska låg. Det största uppslagsverket på svenska på nätet vid den tiden var i stället Susning.nu som drevs av Lars Aronsson och ägdes av hans företag. I januari

2005 gick svenskspråkiga Wikipedia om, och ett antal år senare lades Susning.nu ned.

Den ursprungliga domänen för Wikipedia var wikipedia.com och ett företag efterskänkte kostnaderna för servrar och annat, men det ändrades 2003 ungefär samtidigt som Wikimedia Foundation grundades. Snart fick denna moderstiftelse också representanter i de olika språkområdena.

Att Wikipedia är en icke-vinstdrivande verksamhet betyder nämligen inte att pengar är oviktiga. Verksamhetsåret 2019–2020 fick Wikimedia Foundation in drygt 124 miljoner dollar i form av knappt nio miljoner donationer. Det innebär att genomsnittsdonationen är drygt 14 dollar, men eftersom en del donationer är mycket stora motsvarar den vanligaste snarare en kopp kaffe. Det är äkta gräsrotsfinansiering.

75 procent av medlen gick till att driva sidorna och till utbildning och projekt. Resten gick till en fond och till att avlöna de 250 personer som arbetar på Wikimedia.

Den totala verksamheten kostar emellertid mer än så eftersom de olika stiftelserna har egen ekonomi. Wikimedia Sverige hade 2019 en omsättning på cirka 5,6 miljoner varav 3 miljoner från Wikimedia Foundation. Inga pengar alls i internetsammanhang.

Wikipedia är oerhört omfattande med sina 55 miljoner artiklar på över 300 språk. Svenskspråkiga Wikipedia har knappt 3,5 miljoner artiklar vilket gör den - oproportionerligt stor i relation till språkets storlek. Som jämförelse hade den tryckta Nationalencyklopedin från 1996 170 000 artiklar. En förklaring är att över 80 procent av artiklarna på svenskspråkiga Wikipedia är skapade av robotdatorprogram, så kallade botar. Det gäller främst djur, växter, svampar och annat som finns tillgängligt i öppna källor.

Kvantitet har länge varit föremål för diskussion. Tongivande användare framförde relativt tidigt behovet av att också satsa på kvalitet. Endast en mycket liten del av alla de artiklar som finns på svenskspråkiga Wikipedia har av rörelsen själv markerats som

utmärkta eller rekommenderade. Man kan förstås diskutera vilka kriterier som är viktigast för artiklarna i ett uppslagsverk av sådana enorma proportioner och svaret är inte givet.

Tidigt låg fokus ofta på korrekthet. Det byggde på en föreställning om kunskap som i grunden hierarkisk och professionell och eftersom Wikipedia var varken eller, tänkte sig många att uppslagsverket inte skulle kunna mäta sig med efterföljarna till Diderots upplysningsprojekt. Men en mycket spridd undersökning publicerad i den vetenskapliga tidskriften Nature 2005 visade att engelskspråkiga Wikipedia var jämförbar med Encyclopædia Britannica i korrekthet. Och i upprepade undersökningar har Wikipedia ofta överträffat sina traditionella tryckta konkurrenter. I Sverige gjordes en jämförelse mellan NE och svenskspråkiga Wikipedia 2006 som fick stor publicitet och där Wikipedia föll väl ut till mångas förvåning.

Forskningen om Wikipedia tog alltså fart redan efter några år och projektet har tilldragit sig stort och brett

intresse. Det mesta rör engelskspråkiga Wikipedia, men det finns också forskning om andra språkversioner, även den svenskspråkiga. Det finns till och med forskning om forskningen.

Skillnaden mellan kvinnor och män är ett viktigt område. Det visade sig tidigt att män dominerade bland de användare som också skapar innehåll. Studier pekade på så mycket som 85 procent. Ansträngningar har därför gjorts för att dels förstå varför det är så, dels locka till sig och behålla kvinnorna, men det är trögt.

Egentligen borde Wikipedia kunna attrahera många bidragsgivare för grunderna är enkla: det är ett uppslagsverk, det tar inte ställning, innehållet ska vara fritt tillgängligt, man ska ha ett gott uppförande mot varandra och det finns inga fasta regler. Det finns tydliga riktlinjer och guider för hur redigering ska gå till och det finns en praxis som utvecklats över tid, bland annat för hur man ska lösa oenigheter.

Diskussionen om redaktionella processer är också helt öppen.

En av de viktigaste riktlinjerna är att innehållet måste vara verifierat, det vill säga det måste finnas en referens till något som ligger utanför Wikipedia. I ett vanligt uppslagsverk står redaktionen för kontrollen, men Wikipedia bygger på att läsaren inte ska behöva lita på den som har skrivit artikeln utan kan kontrollera källorna själv. Den transparensen är värdefull men privilegierar också vilken typ av information som kan läggas upp.

Verifierbarheten, och hur den praktiseras, har lyfts fram som ett hinder för att göra Wikipedia mer jämställt. När inte Wikipedia hade någon biografisk artikel över Donna Strickland, som fick Nobelpris i fysik som tredje kvinnan någonsin, utbröt en stor diskussion, både offentligt och inom rörelsen. Artikeln hade avslagits tidigare samma år eftersom Stricklands betydelse – formulerad som ”relevans” – inte hade verifierats med tillräckliga källor.

Det ledde bland annat till en diskussion om hur tillgängliga forskare är för omvärlden. Kanske fanns kunskapen om Strickland och andra som hon bara

inom en begränsad krets. Riktlinjerna skulle alltså kunna privilegiera kända personer före betydelsefulla personer. Vad som räknas som relevant varierar också mellan versionerna. Samtidigt är kanske just en mer inkluderande praktik faktiskt vägen mot ett bättre Wikipedia, även om det inte råder konsensus om det.

Det finns en rad projekt som försöker åtgärda bristen på kvinnlig representation bland de biografiska artiklarna, som bara utgör cirka 20 procent. Women in red är ett exempel. På svenskspråkiga Wikipedia finns projektet Kvinnliga huvudpersoner på Wikipedia och man har samarbetat med Svenskt kvinnobiografiskt lexikon. Men det finns ungefär 140 000 fler biografiska artiklar om män på svenskspråkiga Wikipedia, vilket nog innebär att klyftan är oöverstiglig. Kompletteras de redan existerande 190 000 artiklarna om män med dem som finns i alla Vem är det? och böcker om präster eller militärer av en viss rang, då kan vi nog ge upp idén om balans.

Andra vita fläckar på Wikipedias karta rör närhetstendensen. Studier har visat att de som bidrar

skriver mer om det som ligger nära dem själva. Företeelser, historia, personer, kultur, geografi etcetera. i områden med låg internetuppkoppling och få användare förekommer därför i mindre utsträckning. Wikipedia speglar de aktiva användarnas intressen.

Att Wikipedia har vissa problematiska dimensioner är mest ett problem om man inte inser detta, det vill säga om man verkligen tror att Wikipedia tillgängliggör ”hela mänsklighetens samlade kunskap”. Eller om man tror att allt som står på Wikipedia verkligen är viktigt. Eller, ännu värre, om man tror att allt som inte finns på Wikipedia är oviktigt. Om kunskapen om uppslagsverkets begränsningar blev mer kända, kunde dess förtjänster också bättre utnyttjas.

Yochai Benkler, professor på Harvard Law School, har länge skrivit intressant om nätet och i en jubileumsbok om Wikipedia på MIT Press menar han att Wikipedia är ett levande exempel på att det går att arbeta ideellt för det gemensamma bästa. Vi behöver inte marknaden och dess logik.

Benkler antyder också att det finns potential i Wikipedia som vi bör ta vara på i en tid när konspirationsteorier tycks öka och information från etablerade medier och statliga myndigheter inte längre har samma status i vissa grupper. Eftersom Wikipedia är ett distribuerat gräsrotsprojekt kan det också bryta in där andra inte har trovärdighet. I en studie av vaccinetståndare från 2018 kunde man exempelvis se att information från Wikipedia, som var positiv till vaccin, användes oftare än den från etablerade medier.

Den stora utmaningen nu, menar Benkler, är att lära av Wikipedia. Och då menar han inte av enskilda artiklar utan hur den här typen av projekt blir framgångsrika och kan överföras på andra sektorer och för andra behov. Man tänker osökt på klimatfrågan.

Wikipedia är en helt fantastisk skapelse som drivs av amatörer i ordets rätta bemärkelse. Uppslagsverkets problem är små i relation till den enorma kraft som finns i både dess existens och framgång och vi borde alla kunna bidra till att förbättra Wikipedia genom att skriva nytt och rätta gammalt. Jag har skapat ett konto och ska försöka! Har du?

Nina Wombs Professor i teknikhistoria, KTH

SVERIGEDEMOKRATERNA. 13 januari 2021

Donald Trump har fortfarande sina svenska vänner i nöden

Aldrig finns det så många hjältar som när klockan klämtar fem i tolv: Efter fyra års styre överges nu president Donald Trump av allt fler av sina möjliggörare. Droppen för många var när hans mer hårdföra anhängare stormade kongressen efter att han själv hetsat dem till det genom att upprepa sina lögnar om valfusk och mana till handling. I svenska sociala medier cirkulerades då Sverigedemokraternas utspel från november, om att Donald Trump förtjänar Nobels fredpris. Tycker de fortfarande att det vore en bra idé? Undrade folk syrligt.

Och tänk, faktiskt har Donald Trump sina svenska vänner kvar. Sverigedemokraterna står stadigt vid hans sida till och med nu, det har de gjort tydligt de senaste dagarna. Partiets officiella Twitterkonto retweetade en av sina riksdagsledamöters upprörda uppmaning efter att Donald Trump nu stängts av från flera sociala medier. ”Välj sida och förbered dig för strid”, uppmanades alla och envar.

Partiledare Jimmie Åkesson anför vissa reservationer. Donald Trump ”saknar många av de egenskaper som vi normalt anser tillhöra mänskligheten”, medgav han för Sveriges Radio häromdagen (11/1). I Aktuellt samma kväll ville han sedan inte motsäga att det förekommit röstfusk i presidentvalet, men menade att det inte skett i så stor utsträckning att det påverkat valutgången. Det är bara löjligt att tro något annat, tyckte han. Likväl önskade han att Donald Trump hade blivit omvald, för konservatismens skull.

Som om denne man inte hade ägnat de senaste åren åt att pervertera den konservativa rörelsen, och sarga Republikanerna i grunden, förmodligen för lång tid

framöver. Detta är i sin tur naturligtvis inte bara hans fel; det har skett med partiets egen välsignelse. Dess företrädare blev giriga och gjorde samma misstag som så många före och runt dem: De trodde att de kunde rida cirkusgrisen till seger, utan att den skulle utnyttja sitt övertag och släpa dem i leran. Så går det alltid.

Vi ska inte polarisera, sägs det nu allt oftare i den politiska debatten. Det är en god målsättning. Märkligt nog tolkas detta dock som att vi i stället bör förhålla oss ”neutralt” till allt, oavsett hur vansinnigt det är. Situationen i USA påminner om vad som händer då.

Till skillnad från vad Jimmie Åkesson vill göra gällande är det heller inte möjligt att skilja personen Donald Trump från den skada han åsamkat som politiker, och fortsätter att åsamka ända in i det sista. Slutet för den polariserade värld som han har hjälpt till att bygga är inte att vi gör oss till vän med extremister, utan att vi flyttar tillbaka politikens nav där det hör hemma: inte långt ute i periferin, utan i mitten.

Lisa Magnusson lisa.magnusson@dn.se

13 januari 2021

Johan Croneman: Någon borde få betala för SVT:s journalistiska haveri om SD och Trump

SD:s Mattias Karlsson pratar om en svensk kulturrevolution, men får inga vassa följdfrågor. Söndagens "Min sanning" och "Agenda" blev en historiskt misslyckad kväll. SVT hjälper till att skrubba Sverigedemokraterna rumsrena.

När Anna Hedenmo i söndagens "Min sanning" kommer in på Mattias Karlssons kultursyn hoppas man på att hon äntligen ska ge sig in i detaljer, få Sverigedemokraternas partiideolog att precisera sig. Inte minst när han försvarar hur SD-staden Sölvesborg

valt att begränsa antal biblioteksböcker på andra språk än svenska – i ett "integrationsprojekt" att få barn från andra länder och kultur att anpassa sig. Läger man bara fram böcker på svenska så blir det ju till slut bara dem man måste läsa, eller hur? Och hoppla, invandrabarnen snackar svenska!

Här har nog Sverigedemokraterna och Mattias Karlsson i ett slag revolutionerat hela språk- och undervisningspedagogiken, världen över.

Finns det andra böcker som Mattias Karlsson och SD av pedagogiska och ideologiska skäl vill ta bort från biblioteken? Kulturen ska värna om familjen och nationen och traditionerna, fortsätter Mattias Karlsson. Vilken litteratur är då lämplig – vilken är direkt olämplig? Mattias Karlsson har väl en idé, en tanke om vilka böcker som bygger upp och vilka som bryter ner?

Vilka filmer ska göras när SD fått grepp om kulturdepartementet och Filminstitutet och filmpolitiken? Vilken typ av film har mindre bra framtidsutsikter? Hur ska Sveriges Television formas och omformas. Hur

får man SVT och Sveriges Radio att i mycket högre grad värna familjen, nationen, traditionerna?

Vem ska svara för denna nya kulturella kanon? Anna Hedenmo kommer inte med några följdfrågor. ”Kulturmarxismen” ska ersättas, säger Mattias Karlsson, och visst vill man veta exakt vad det är, och vilka de är, och på vilka positioner de sitter, och exakt vilka ska de ersättas med? Han hänvisar till den kulturmarxistiska revolutionen 1968, och sen säger han att inte mycket har förändrats, och visst vill vi som nu tittar och lyssnar veta vad som ska hända? Mattias Karlsson pratar om en kulturrevolution, men avkrävs inget specifikt.

Anna Hedenmo tycks ha bestämt sig för att hon (och vi) i huvudsak vill veta hur han haft det i ungdomen, hur han var i skolan, hur var hans föräldrar, hur blev han politiskt intresserad; hon betar av landsortsgrabben, tvåbarnspappan, det tuffa politiska livet, de fysiska hoten, det kommande äktenskapet. Han säger att han försöker banta lite också, han är precis som en av oss.

Avdemoniseringen är effektiv, rasismen tvättas raskt bort, nazismens rötter får äntligen anses uppdragna med rötterna, främlingsfientligheten är bara nonsens. Nu Mattias Karlsson, berätta nu vilka ni verkligen är och vilka ni slutligen blivit? Svaret: Ett parti som alla andra, med ledare och ideologer som alla andra.

Anna Hedenmo och SVT har tagit på sig sin beskärda del av uppgiften att skrubba Sverigedemokraterna rumsrena – i och med söndagens ”Min sanning” kan vi nog utbrista: Uppdraget slutfört.

Anna Hedenmo är avspänd, tar det med ro. Det är till exempel hellugnt när Mattias Karlsson får prata om de 10 000-tals presumtiva våldtäktsmän, kriminella och terrorister som fritt flödar in över gränserna. Hedenmo invänder lamt, har inga bättre siffror. Det verkar inte precis som om redaktionen gått igenom frågorna, förväntat sig vissa svar och sedan sökt upp fakta att bemöta Karlsson med. Anna Hedenmo sjunker allt djupare ner i fåtöljen, samtalet blir allt bekvämare. Kramis, Mattias.

”Agenda” fullbordar lite senare en historiskt misslyckad kväll på SVT2 med att släppa fram ”en helt vanlig” Trump-anhängare, en kvinnlig republikansk pastor som i 5 (!) minuter tillåts stå och blåjuga om valet och upploppen och Trump. Vi som tappade hakan har fortfarande svårt att hitta den. Det var ett journalistiskt klavertramp som någon borde ställas till svars för.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com

14 januari 2021

Jag känner inte längre igen mitt SVT

SVT:s rapportering kring några av vår tids mest gastkramande händelser har lämnat fältet fritt för ogrundade påståenden och konspirationsteorier. Jan Scherman undrar vad det är som får SVT att tassa på tå.

Världen präglas just nu av två gastkramande händelser. Pandemin fortsätter att lamslå land efter land. Den dödliga attacken mot Kapitolium i USA skakar om de flesta av oss. Nyhetsförmedlingen utsätts dygnet runt för stora utmaningar.

Nere i vår vardagliga och nationella verklighet så har samtidigt Sveriges hittills stabila system för public service aldrig tidigare attackerats så hårt. Tre borgerliga partier – SD, M och KD – kräver

neddragningar av verksamheten och hårdare styrning av programutbudet.

Hur ska SVT klara av att navigera i detta stormiga hav med alla dessa vassa grynnor?

Den senaste tiden rymmer alarmerande tveksamheter.

I SVT:s ”Agenda” söndagen 10 januari lät programledaren Cecilia Gralde en lokalpolitiker från Warren county i Ohio komma till tals. Joy Van Patten, pastor och republikan, fick repetitivt mässa att valet varit riggat. Det hjälper föga med en enkel motfråga om att domstolarna har konstaterat att det inte förekommit valfusk. Tillbakaspelet blir att pastorn säger att domstolarna inte tagit ställning till de bevis som lagts fram. Därefter ingen ny motfråga om avsaknaden av just bevis. Programledaren blir den ena parten och den intervjuade pastorn den andra.

Ping-pong-spelet, en motfråga och ett svar, leder fram till att vänstergrupper infiltrerade våldsattacken mot Kapitolium. Motfrågan om att FBI inte hittat några

sådana bevis viftas bort. Trump får sedan en pastoral välsignelse som USA:s bästa president med prognosen att han kommer att sitta i åtta år.

Opartiskheten är en del av SVT:s avtal med staten: ”Sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt. SVT ska beakta att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv.”

Granskningsnämnden ger besked om uttolkningen. För det första handlar det om att ha ett ”neutralt förhållningssätt utan att blanda in vinklade åsikter”. Är det därför motfrågorna till pastorn decimeras?

För det andra – om någon pekas ut och blir kritiserad måste denne få bemöta kritiken. Är det därför samma pastor närmast ostört får berätta om sina konspirationsteorier som ett bemötande av dem som hävdar att valet genomförts korrekt?

För det tredje får inte kontroversiella händelser behandlas på ett ensidigt sätt. Behöver därför den väldokumenterade stormningen av Kapitolium balanseras av påståenden om att det är

vänsteraktivister som förklätt sig även om det inte är sant?

Slutligen får inte representant för ett programföretag ta ställning i en kontroversiell fråga.

Slutsats – regeln om opartiskhet innebär inte på något sätt att obekräftade hypoteser, konspirationsteorier eller andra former av lögner måste redovisas för att ett programinslag ska betraktas som opartiskt. Den som tror det gör sig skyldig till en verklighetsfrämmande och pervers uttolkning av regelverket.

Det här handlar inte ett ögonblick om att president Trumps kampanj om valfusk inte är en relevant fråga att rapportera om. Utmaningen består i hur det ska göras. Den är inte lätt, men det är en närmast oförsvarligt enkel utväg att låta så kallade foliehattar få egen talartid. Det är som att alla röster ska höras och få prata relativt ostört. Som om sanningen är summan av alla åsikter, oavsett hur lögnaktiga åsikterna är.

Det går att hävda att alla nog förstår att pastorn är ute och cyklar. Men fyra år med Trump visar med obehaglig övertydlighet att det inte fungerar så. Lögnerna sätter sig i marken som man sår små frön. Det gror och det växer. När pastorn till slut säger ”Ingen rök utan eld” blir det som om hennes lögn om valfusket närmar sig sanning. Det är den processen som SVT riskerar att medverka till.

Nästa exempel gäller senaste upplagan av SVT-programmet ”Min sanning” där programledaren Anna Hedenmo mötte SD:s chefsideolog Mattias Karlsson. Jag såg tydliga drag av en reklamtimme där icke bekräftade hypoteser passerade revy i form av deskriptiva frågor, typ berätta om dig själv och dina tankar så lyssnar jag. Det är givet att Karlsson ska få berätta vad han tycker. Men är det en ”sanning” som ska stå så naket oemotsagd?

Är det de facto så att våldtäktsbrottslingar strömmar fritt in i landet? Och är det så att det som Karlsson kallar kulturmarxism regerar i Sverige? Vad är det för svensk kultur och tradition som han ska låta

genomsyra vårt land – är det den tyska julgranen vi ska kasta ut och ska vi ersätta Coca cola-tomten med den kortvuxne, gråklädd och lite vresige svenska gårdstomten? Varför är det fel att låta denne Karlsson berätta vad han tycker och sedan analysera sanningshalten i det som påstås? Det behöver ju inte vara konfrontativt, däremot ansvarsfullt i förhållande till just opartiskheten.

Jag känner inte igen mitt SVT i detta. Jag anar en ängslighet i tassandet. Frågor tränger sig på. Finns det en rädsla för att trampa fel? Att framför allt inte trampa på någon öm tå i det känsliga läge där public service nu befinner sig? Reta inte upp SD. Eller någon i KD. Bråka inte med Moderaterna, som just nu har en egen medieutredning om public services framtid.

Det är svårt att frigöra sig från den klassiska frågeställningen om självcensur. I ett utsatt läge väljer ibland den enskilde den lätta vägen. Tar inte upp obehagliga frågor. Tillbakavisar inte ett påstående. Väljer sina strider och väljer bort andra för att vara till lags. Kan detta också vara ett bolagsbeteende? Är det

så att public service nu ska mata sina kritiker och vara extra ”duktiga” genom att låta en och annan person få lansera sina konspirationsteorier och ogrundade hypoteser?

Det är ju allom bekant att sanningen är krigets första offer. Det gäller också det ordkrig vi nu ser breda ut sig. Olyckligt om public service, medvetet eller omedvetet, medverkar till lögnernas frammarsch.

Jan Scherman

Diversearbetare i media, före detta chef för TV4 och mångårig arbetare i SVT

14 januari 2021

Ni sökte kärlek från trollen på nätet – till slut dök de upp med hängsnaror

Med champagne och salut seglade hon ut, slagskeppet Bulletin. På samma däck hade man samlat de tyngsta kanonerna: en Arpi, en Teodorescu, en Gudmundson: Nu skulle vänstern och pk-medierna få så många bredsidor de tålde.

På jungfrufärden, redan i hamninloppet, fanns enbart ett grund. Det var å andra sidan både iögonfallande och väl utmärkt på alla sjökort: En högerextrem lynchmobb stormar USA:s parlament med flera dödsfall som följd. Det borde rimligen inte vara särskilt svårt att styra förbi?

Men Bulletin lyckades remarkabelt nog att med smattrande fanor köra rätt på grundet.

Vad Ivar Arpi skrev på Twitter är redan välkänt: ”ingen, absolut ingen kan tro att detta leder till att några arga 20-åriga killar i mjukisbyxor som tar selfies snart tar makten i USA”.

Bulletinkollegan Susanna Birgersson å sin sida skrev: ”Ena dagen beordrar Pelosi könsneutralt språk i kongressen, nästa stormar Trumpanhängare byggnaden. Nånstans finns ett samband.”

Så småningom utvecklade båda sina resonemang i delvis annan riktning, vilket vi ska återkomma till. Men det har inte hindrat till exempel Bulletins delägare och grundare Tino Sanandaji från att fortsätta för full maskin allt högre upp på grundet. I en debatt på Facebooksidan hos en annan högerdebattör, Jenny Sonesson, lägger Sanandaji all kraft på att förneka att attacken mot Kapitolium kan kallas ”statskupp” och beskriver den i stället som ”ett töntupplopp som polemiker överdriver i sina cyniska syften”.

Och på bulletin.nu fortsätter kollegan Per Gudmundson att skoja till det med formuleringar som ”Ivar Arpi har siktats beredd att storma riksdagen i mjukisbyxor”.

”Högern måste hålla rent”, skriver Jenny Sonesson på Facebook, och ja, det är förstås vad detta handlar om. Profilerade högerdebattörer som hon själv och Ann Heberlein har förbehållslöst reagerat med avsky på stormningen av Kapitolium och den blinda dyrkan för Trump som ledde fram till den.

Men för några är det inte lika enkelt. Till och med en riksdagsman som Jan Ericson (M) sade sig på Twitter ha fått ”rapporter” om ”Antifa-aktivister” som skulle ha klätt ut sig till Trumpsupportrar och poliser(!) under stormningen.

Tänk att det är så viktigt att tona ner ett högerextremt angrepp mot USA:s parlament. När säger denna höger stopp på riktigt, utan förbehåll? Uppenbarligen inte när kamouflageklädda män med buntband letar efter senatorer. Inte när bomber hittas utanför parlamentet.

Inte när galgar reses och mobben ropar om att avrätta vicepresidenten. Så var går gränsen?

I flera år har vi sett hur annars rimliga högermänniskor visat sig mer än villiga att ingå avtal med djävulen i form av alla dessa tusentals mer eller mindre anonyma konton som gett upptummar och uppmuntran.

I stället för att bli nervösa av att få kärlek från människor som i nästa andetag säger något praktrasistiskt har dessa debattörer blivit smickrade och flyttat gränsen ytterligare. Om bara vettiga ickesocialistiska tyckare haft vett att hålla extremister, foliehattar och framför allt anonyma trollkonton kort, i stället för att lapa klick och upptummar från dem, hade mycket varit vunnet. Men om man normaliserar och förstärker denna digitala mobb kommer den till slut att dyka upp fysiskt utanför parlamentet, med buffelhorn och buntband.

Det dröjde alltså inte länge innan såväl Ivar Arpi som Susanna Birgersson tog rejält avstånd från

stormningen av Kapitolium. Men då hände något intressant: Bulletins tänkta läsekrets vände sig direkt mot dem. ”Jävla kappvändare”, skrev en. ”Där försvann förtroendet för Bulletin”, proklamerade en annan.

”Och jag som i min enfald trodde att vi skulle få en högertidning”, konstaterade Twittraren ”SosseNejTack” besviket.

Vi har bara sett början av högerns inbördeskrig. Ännu finns gott om tid att välja sida. Ett sätt att göra det är att inte förringa eller skämta bort högerextrema lynchmobbar inne i USA:s parlament.

Erik Helmerson

erik.helmerson@dn.se

14 januari 2021

Det var vi som var först!

Det som hände i Washington händer inte här, hävdar många. Jaså, vad sägs om att en civilekonom avlossade ett skott mot taket på läktaren i riksdagens andra kammare fredagen den 18 maj 1956? Jag vet, eftersom jag satt en meter ifrån honom då det hände.

Det började lugnt. Dörren öppnades, in kom en äldre man med en portfölj i handen. Han satte sig snett bakom mig. Efter en stund öppnade han portföljen, tog upp en pistol och sköt mot taket. Gick fram till balustraden och höll ett tal som anklagade regeringen för vad han kallade dess penningomstörtande politik.

Förgäves dunkade talman Gustaf Nilsson klubban i bordet och försökte tysta mannen. I talarstolen stod högermannen Elis Håstad och talade om ett av sina favoritämnen, folkomröstningar av schweizisk modell.

När händelsen var över återupptog han sitt anförande med orden "... jag beklagar att jag blev avbruten mitt i min bästa argumentation".

När skottet avlossades ställde sig en av stenograferna – Hans Karlgren – under balustraden och stenograferade vad civilekonomen hade att säga. Men hans försök att få in händelsen i riksdagsprotokollet misslyckades, och hans förslag att till Håstads inlägg tillfoga meningen "Skottlossning från läktaren" avvisades.

I ett fax skrev Karlgren, som hade humor, att det "... var uteslutet att protokollföra pistolmannens tal. Det skulle ha varit en direkt uppmuntran till fortsatt skottlossning och andra brott mot riksdagsordningen."

Ingenting sägs alltså i riksdagsprotokollet om den här händelsen.

Vad lärde sig då riksdagen av detta "intermezzo", som det kallas i en riksdagspromemoria av den 23 maj 1956? Så här heter det: "Från och med i dag och tills

vidare kommer en polis att finnas i huset vid alla plena, som ej beräknas bli av mycket kort varaktighet."

Pistolmannen fick inget straff för skjutningen men väl för olaga vapeninnehav. Så återgick allt till det normala i landet lagom, där ingenting oväntat kan hända. Riksdagens talman Andreas Norlén är underrättad.

Bertil Lindberg, Farsta

14 januari 2021

Säg vem som borgerligast i landet är

Gliringen kom i slutet av frågan, i en bisats, när Ebba Busch (KD) tog replik på Annie Lööf (C) i onsdagens partiledardebatt. KD-ledaren sade sig ha märkt två linjer i synen på skogsbruket och de gröna näringarna. På den ena sidan finns KD och M. På den andra den rödgröna regeringen.

Frågan löd om Centerledaren kommer att stödja denna regering, även om den går vidare med sin skogslinje, eller om hon tänker ansluta till den borgerliga linjen.

Det är möjligt att Kristdemokraternas partiledare är genuint intresserad av det före detta Bondeförbundets skogspolitik. Men hon är sannolikt ännu mer intresserad av att hitta sprickor mellan regeringen och samarbetspartierna, och missar sällan ett tillfälle att

definiera borgerlig politik som exakt den mix som KD och M enas kring.

Lööf var dock inte sen med att kontra och uttryckte förvåning över att KD:s ekonomiska politik plötsligt visat sig luta åt vänster. Det handlade om att Busch i sitt jultal sagt att fler rut-avdrag, marknadshyra, las-reformer och slopad värnskatt skapar väldigt lite frihet, när rätt och ordning saknas. Även om det för all del kan vara sant – få saker är lika frihetsinskränkande som att inte känna sig trygg i närområdet – finns det ingen anledning att ställa en vass kriminalpolitik mot liberala reformer i januariavtalet, som KD i många fall varit för.

Vidare är det onödigt att partiledare försöker komma åt varandra genom att använda retoriska grepp som går ut på att alla uppfattningar utom de egna innebär avsteg från den borgerliga vägen. På samma sätt var det trams när 120 liberaler skrev att partiet måste ”hem till borgerligheten”, utan att nämna att problemet är att man därmed får Jimmie Åkesson (SD) som rumskamrat.

I stället bör alla borgerliga partier inse faktum: Det saknas mandat för att driva igenom 100 procent borgerlig politik.

Susanne Nyström

susanne.nystrom@dn.se

14 januari 2021

L-toppen kräver besked från Sabuni om SD

Nyamko Sabuni måste ge besked till väljarna om att Liberalerna inte kan ingå i ett regeringssamarbete med SD. Det kräver Jan Jönsson, partiets ledande politiker i Stockholm. Han pekar på stormningen av kongressen i USA som ett varnande exempel.

– Sverigedemokraterna är en del av samma rörelse, säger Jan Jönsson.

I de stillsamma korridorerna i Stockholms stadshus kan våldet och förödelserna i den amerikanska kongressen häromdagen tyckas avlägset. Men Jan Jönsson menar att vi i Sverige och inte minst hans eget parti måste dra slutsatser av det som hänt i Washington DC.

Jan Jönsson är socialborgarråd och ledare för Liberalerna i Stockholm, partiets starkaste och viktigaste fäste. Nu väljer han att ta till orda i debatten om Liberalernas vägval inför nästa val. Han vill gå i polemik med dem som anser att januariavtalet ska överges.

– Med tanke på det som hänt i USA så är det viktigt att förklara varför vi gick in i januariavtalet. Det var för att vi såg hotet från de här krafterna som också finns i Ungern och Polen. Sverigedemokraterna är en del av samma rörelse. Vi är definitivt inte vaccinerade mot detta men januariavtalet har hållit dem borta från makten, samtidigt som vi fått ut väldigt mycket sakpolitik, säger Jan Jönsson.

– Jimmie Åkesson har sagt att han fortfarande tycker att det vore bättre om Donald Trump vunnit valet. Har man någon som helst demokratisk ryggrad så förstår man att Trump kan man inte stödja. Det går helt enkelt inte att lita på Sverigedemokraterna. Många republikaner trodde att man kunde tygla de här

krafterna men de har vaknat upp till en mycket obehaglig sanning.

I stället för att lämna januariavtalet vill Jan Jönsson få ett klart besked från partiledaren Nyamko Sabuni om synen på SD.

– Jag vill höra ett tydligt besked om att vår uppgift är att bekämpa nationalistiska och populistiska krafter. Det är också vad partiet har fattat beslut om. Det måste bli tydligt att SD står så långt ifrån oss när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter att det är omöjligt för oss att ingå i ett samarbete med dem. Det borde komma redan nu, säger Jan Jönsson.

– Jag tror att det här är ett viktigare besked än att försöka säga exakt vilken regering man vill se. Våra väljare förstår att det parlamentariska läget är komplicerat och att det kommer att förbli så under överskådlig tid.

De partier han tycker att L står närmast är Centerpartiet och Moderaterna. Han ser också gärna

Ulf Kristersson (M) som statsminister men varnar för idén om en regering som bygger på samarbete med SD.

– Jag tror att det kanske fungerar inledningsvis eftersom det ligger i alla partiers intresse att göra sig möjliga för samarbete. Men varför skulle de vara det enda parti som nöjer sig med att samarbeta i några små sakfrågor och säger att resten får ni sköta själva? De vill förstås ha genomslag för sin ideologi, nationalismen.

Moderatledaren Ulf Kristersson anser nog att han försvarar samma värden som du men menar ändå att en sådan regeringsbildning är möjlig. Har han fel?

– Han är svaret skyldig om hur man ska hålla Sverigedemokraternas värdegrund borta från en sådan regerings politik. Det svaret kanske finns men jag har inte hört det.

Och om en sådan regering bygger på ett budgetsamarbete med SD?

– Det är min bedömning att det inte går.

Tvärtom anser Jan Jönsson att de exempel som finns på samarbeten med SD i olika kommuner pekar åt motsatt håll.

– Det börjar med små steg, kanske med ett slöjförbud i skolan eller vilka böcker man ska köpa in till biblioteket. Är det en fråga man ska säga nej till om det innebär att man förlorar makten? Nej, tänker man kanske, det är en för liten fråga. Sedan kommer nästa lilla fråga. Och nästa. Plötsligt är man väldigt långt borta från de värderingar man egentligen står för, säger Jan Jönsson.

Om det ena alternativet efter nästa val är en M-ledd regering som bygger på samarbete med SD, och det andra alternativet är något som inkluderar Socialdemokraterna och liknar januariavtalet, vilket väljer du då?

– Om en sådan moderatledd regering bygger på att Sverigedemokraterna ska få ut saker från samarbetet, då fungerar det inte att vi stödjer det. Då är Socialdemokraterna det minst dåliga alternativet. Man

kan också tänka sig en mittenregering eller Liberalerna i en oberoende roll.

Nyamko Sabuni har ännu inte velat diskutera de här frågorna utan sagt att hon vill fokusera på partiets egen politik. Vad tycker du om hennes linje?

– Enligt min mening definieras ett parti inte bara av vad man är för utan också av vad man är mot. Det är där vi måste bli tydliga. Då blir det mycket lättare för väljarna att förhålla sig till oss. Våra potentiella väljare måste övertygas om att vi inte darrar i den här frågan. Jag tror också att vi först måste reda ut de här sakerna för att vi sedan ska få folk att lyssna på vad vi vill göra sakpolitiskt.

Var står dina Stockholmsväljare?

– Jag upplever att i alla fall hos Stockholmsväljarna är det väldigt viktigt för identiteten att man är för öppenhet, tolerans, vetenskaplighet, mänskliga rättigheter. Eftersom det är en identitetsfråga är man inte beredd att kompromissa och finns det en

otydlighet så blir man orolig. Bland våra medlemmar i Stockholm finns det enormt starkt stöd för den här uppfattningen och jag vill vara deras röst. Här har vi också gått emot trenden i opinionen och har ett större väljarstöd än i landet som helhet. Så det verkar som att väljarna kan ha förtroende för Liberalerna om man är tydlig på de här punkterna.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

DETTA HAR HÄNT.

Liberalerna beslutade för två år sedan, den 13 januari 2019, att släppa fram Stefan Löfven (S) som statsminister. Samtidigt sade man ja till januariavtalet mellan S, MP, C och L om 73 punkter som skulle genomföras under mandatperioden.

I juni samma år tog Nyamko Sabuni över som partiledare. Hon hade varit motståndare till avtalet men lovade att följa partilinjen. I den partiledning hon tillsatte dominerar politiker som var emot

januariavtalet och hellre hade släppt fram Ulf Kristersson (M) som statsminister.

Sedan valet 2018 har Liberalerna tappat stort i opinionen och ligger i mätningarna, inklusive DN/Ipsos, långt under riksdagsspärren.

14 januari 2021

Ewa Stenberg: Trump ökar klyftan mellan Kristersson och Åkesson

I tio år har svensk politik handlat om Sverigedemokraterna. Men sedan M, KD och SD väl börjat samarbeta har debatten tystnat. Efter stormningen av den amerikanska kongressen utmärker sig nu Jimmie Åkessons parti åter som extremt.

Onsdagens partiledardebatt visar att det svenska politiska landskapet är byggt på gungfly. Liberalernas ledning har börjat ta sats för att lämna januarisamarbetet. I partiledardebatten avslutade gruppledaren Johan Pehrson (som tar debatten eftersom Nyamko Sabuni saknar riksdagsplats) sitt anförande med att den nuvarande regeringen inte är

Liberalernas önsker regering och att hans anförande understryker att Sverige behöver något annat. Sabuni själv hade just ställt ultimatum till Löfven med krav på en stramare migrationspolitik.

Det kan mycket väl vara skrämskott, men lämnar det krisande Liberalerna skutan har regeringen inte längre stöd för sin budget.

Samtidigt har oppositionsledaren Ulf Kristersson (M) svårt att få ihop ett alternativ till Stefan Löfvens rödgröna regering.

En viktig anledning är att han behöver ett organiserat samarbete med SD för att kunna bli statsminister. Det var just detta som fick Annie Lööfs Centerparti och Liberalerna – under tidigare partiledaren – att byta sida i statsministerkampen och stödja Löfven.

Under de senaste åren har SD fattat flera beslut som kan underlätta ett framtida samarbete med borgerliga partier. Före jul ställde det sig till exempel bakom de

borgerliga partiernas förslag om att riksdagen skulle uttala en Natooption.

Sverigedemokraterna gjorde samtidigt klart att partiet inte alls vill att Sverige går med i Nato. Men beslutet var ändå en mycket viktig signal om kompromissvilja till de fyra borgerliga, som alltid sett just säkerhets- och utrikespolitiken som ett stort hinder för samarbete med SD.

Stormningen av den amerikanska kongressen på trettondagen ställer nu SD:s syn på sin omvärld i blyxtbelysning. I riksdagens partiledardebatt tog sju partiledare entydigt avstånd från Donald Trump och hans roll i stormningen av Kapitolium. Jimmie Åkesson tog avstånd från själva stormningen – men inte från Donald Trump.

Trots att Åkesson tidigare har sagt att Trump ”saknar många av de egenskaper som vi normalt anser tillhöra mänskligheten” vill SD ändå se honom som president också i fortsättningen. I Åkessons ögon är det personen Trump det är fel på, inte politiken. Att personen ändå

får sägas spela en viss roll i ett presidentval hindrar varken ett stöd till det radikaliserade republikanska partiet eller för att nominera Trump till Nobels fredspris.

Ett par av SD:s riksdagsledamöter har ifrågasatt om det amerikanska valet gick rätt till, alltså det budskap Donald Trump gett till sina väljare. ”När Trump såg ut att vinna dök det helt plötsligt upp hundratusentals valsedlar till Bidens favör. Republikanska observatörer nekades att granska valsedlarna och helt plötsligt vann Biden”, skrev till exempel Björn Söder på Twitter den 4 november.

Ulf KristerSSon tog redan före det amerikanska valet starkt avstånd från Donald Trump. I riksdagsdebatten hoppades han att Joe Biden nu ska återupprätta USA:s roll i klimatpolitiken och försvara rättsstatens och demokratins integritet. ”Jag hoppas också att det bryter polariseringen”, sade M-ledaren och uttryckte sedan sina farhågor om att det destruktiva politiska klimatet får fäste också här i Sverige.

M-ledaren öppnade i juni förra året för att budgetförhandla med Sverigedemokraterna, utan att mötas av någon starkare intern kritik. Men efter trettondagens händelser skriver den tidigare moderate försvarsministern Mikael Odenberg på Facebook: ”Jimmie Åkesson föredrar ’politiskt’ Donald Trump framför Joe Biden. Det bör ge svenska politiker en anledning att fundera över vem man föredrar ’politiskt’ i Sverige.” Nu återstår att se om fler moderater håller med Odenberg.

Moderaterna har lagt om sin migrationspolitik och kriminalpolitik radikalt sedan Reinfeldtregeringens tid. Även Ebba Buschs kristdemokrater har gjort en stor politisk förflyttning. Det har fört SD, KD och M närmare varandra i sak. Samtidigt har coronakrisen fått Moderaternas bredd och erfarenhet av att regera att framstå som allt viktigare för väljarna. Det har fått SD att krympa i opinionen, något som Åkessons parti inte är vant vid.

Det ger vind i seglen för radikalare sverigedemokrater.

Om M inte hittar ett sätt att snabbare locka tillbaka SD-väljare kan ett fjärde svenskt val 2022 komma att handla mest om Sverigedemokraternas roll i svensk politik. Det vore till skada för sakpolitiken.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

14 januari 2021

Stefan Löfven varnar för att det som hände i USA kan hända i Sverige

Statsminister Stefan Löfven varnar för att det som hände i USA kan hända även i Sverige.

– Vi vet att det finns krafter som vill undergräva demokratin även här, säger Löfven.

Två ämnen dominerade när partiledarna på onsdagen samlades till debatt i en folktom plenisal i riksdagen: coronapandemin och stormningen av kongressen i Washington. Enligt statsminister Stefan Löfven (S) är händelserna i USA något som Europa och Sverige behöver dra lärdomar av.

– Också här finns det de som vill stänga våra öppna samhällen. Sverige är så klart inte USA. Men ingen demokrati är för evigt solid, säger Stefan Löfven.

– Vi är inte immuna. Det går inte att tro att detta inte händer här.

Statsministern menar att split mellan grupper kan få fäste även här, att falska nyheter kan spridas och att valresultat kan undergrävas.

– Det finns krafter även här som vill undergräva demokratin. Vi som är folkvalda har ett väldigt ansvar för vad vi skriver på partiernas hemsidor, på affischer och för vad som sägs i riksdagen. Nu är det upp till varje partiledare att ta det ansvaret, säger han.

C-ledaren Annie Lööf varnar också för att de strömningar som finns i USA också kan få fäste här i Sverige.

– Den värderingskamp och den förflyttning som högerpopulister tar i USA, Polen och Ungern finns också här. De organiserade högerpopulistiska

rörelserna inspirerar varandra och träffas. Där ingår också Sverigedemokraterna. Därför är det viktigt att vi som är liberaler och demokrater inte är tysta och neutrala utan tar ställning för en liberal demokrati och rättsstaten, säger Annie Lööf.

Hon ser händelserna i USA som en bekräftelse på att C valt rätt väg när partiet valt att samarbeta med Socialdemokraterna i stället för att släppa fram en moderatledd regering som är beroende av Sverigedemokraterna.

– Jag som centerpartist har liksom alla andra partier en möjlighet att välja vilka partier man ska samarbeta och kompromissa tillsammans med. Jag har svårt att kunna kompromissa med ett främlingsfientligt populistparti som står väldigt långt från min liberala politik, säger Annie Lööf.

Moderatledaren Ulf Kristersson menar å sin sida att oroligheterna i Washington visar på behovet av att inte stänga ute några partier från samarbeten.

– Vi har en dramatisk polarisering också i svensk politik. Idén att Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna ska isoleras från allt inflytande är samma andas barn. Det är en dålig polarisering av svensk politik. Om vi kan lära oss något av detta så är det: sluta upp med det, säger Ulf Kristersson.

– Det är helt legitimt med hårda tag i politiken men det är en helt annan sak att vägra samtala med andra, fortsätter han.

SD-ledaren Jimmie Åkesson håller fast vid att han helst skulle ha sett att Donald Trump vunnit presidentvalet i USA. Hans argument är att Republikanernas politik är bättre än den som Demokraterna och Joe Biden står för. Han menar samtidigt att det finns lärdomar för svenska politiker att dra av den polarisering som skett i USA under de senaste åren.

– Vi bör göra vad vi kan för att minska polariseringen och inte kalla varandra för fula saker och inte ständigt försöka ljuga eller feltolka det motståndarna säger. Att

föra ett civiliserat politiskt samtal tror jag är det bästa motvapnet, säger Jimmie Åkesson.

Vad kan du göra för att bidra till det?

– Precis det jag sa.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

FAKTA. LÖVINS SISTA DEBATT

Avgående språkröret Isabella Lövin (MP) gjorde på onsdagen sin sista partiledardebatt i riksdagen. Hon avtackades traditionsenligt av de övriga partiledarna med några uppskattande ord och presenter. Hon fick bland annat en bok om vandringar på Sörmlandsleden av M-ledaren Ulf Kristersson, trädplanteringar i Östafrika av SD-ledaren Jimmie Åkesson och bidrag till havsforskning av KD-ledaren Ebba Busch.

14 januari 2021

C och S nobbar Sabuni om migrationen

Både Socialdemokraterna och Centern avvisar kravet från Nyamko Sabuni (L) om att dra tillbaka regeringens förslag om migrationen.

– Svaret är nej, säger statsminister Stefan Löfven (S).

Riksdagspartierna misslyckades i somras med att bli eniga om en ny migrationslagstiftning. I stället fick regeringen på sitt bord 26 förslag som vart och ett har stöd av olika majoriteter. Miljöpartiet fick i förhandlingar med Socialdemokraterna inom regeringen igenom några tillägg innan förslagen skickades på remiss. Det handlade bland annat om en ny humanitär skyddsgrund.

I en intervju med Expressen kräver Liberalernas ledare Nyamko Sabuni att regeringen drar tillbaka förslaget.

En utvidgad skyddsgrund kan enligt Migrationsverkets remissvar ge ökad invandring, vilket skulle medföra ökade kostnader. Det kommer Liberalerna inte att acceptera i en kommande budgetförhandling.

– Vi vill inte medverka till en budget där den här utgiftsposten finns med, säger Nyamko Sabuni till TT.

I samband med riksdagens partiledardebatt på onsdagen fick Nyamko Sabuni kalla handen av statsminister Stefan Löfven.

– Svaret är nej. Vi har arbetat fram de här förslagen för att vi tror att de är riktiga. Vi har hela tiden bjudit in Liberalerna att diskutera de här frågorna. De har inte haft något sådant intresse, säger S-ledaren.

Han framhåller att regeringens förslag till ny migrationspolitik i förlängningen kommer att leda till mindre invandring och därmed också lägre kostnader.

Centerledaren Annie Lööf stödjer inte Liberalernas krav på regeringen. Hon understryker att det finns en särskild punkt i januariavtalet som säger att

samarbetspartierna gemensamt ska driva på för att införa en humanitär skyddsgrund.

– Av den anledningen tycker Centerpartiet att det är bra att regeringen nu har skickat ett sådant förslag på remiss, säger Annie Lööf:

– Alla punkter i januariavtalet har en budgetpåverkan, tillägger hon.

Nyamko Sabuni antyder i en intervju med TT att Liberalerna skulle kunna vara beredda att lämna januarisamarbetet om regeringen inte går med på kraven.

– Om statsministern tycker att det är viktigt med den här generösa migrationen, som innebär ökade kostnader, då måste han också hitta ett annat underlag för budgetsamarbetet.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

15 januari 2021

Fler L-profiler riktar kritik mot Sabuni

Den interna kritiken mot L-ledaren Nyamko Sabuni växer. Både EU-parlamentarikern Karin Karlsbro och Luf-ordföranden Romina Pourmokhtari kritiserar nu öppet sin partiledare. Även i riksdagsgruppen finns hård kritik mot Sabunis agerande, enligt DN:s källor.

En måltavla för kritiken är ett utspel som Nyamko Sabuni gjorde i onsdags. I en intervju med Expressen krävde hon att regeringen skulle dra tillbaka ett migrationspolitiskt förslag om en ny humanitär skyddsgrund. L-ledaren hotade med att lämna januariavtalet om inte regeringen hör sammar kritiken. I så fall skulle Sverige hamna i en regeringskris.

Enligt DN:s källor har Nyamko Sabunis agerande väckt upprördhet i riksdagsgruppen, särskilt för att hon framförde synpunkterna i ultimativa ordalag. Enligt en källa har konflikten splittrat riksdagsgruppen i två jämnstora läger.

Nu kommer också öppen kritik från flera tunga liberaler.

– Självklart ska vi driva vår linje i migrationsfrågan, men att använda det här tillfället för att få ett skäl att lämna januariavtalet, det tycker jag är olyckligt. Det skulle vara ett historiskt misstag och mycket dåligt för Liberalerna, säger Karin Karlsbro, L:s enda EU-parlamentariker.

– Det är orimligt att vårt motstånd mot det här förslaget skulle var så stort att vi skulle vilja bidra till en regeringskris som öppnar för en ny regering beroende av SD, fortsätter hon.

Ungdomsförbundets ordförande Romina Pourmokhtari instämmer.

– Det här är ett sätt för Nyamko att pusha åt sitt håll i regeringsfrågan. Det är galenskap att ge sig in i en kapplöpning om vem som vill ha minst invandring. I ett samarbete måste man vara lite mer flexibel. Vi är överens om huvuddragen med en humanitär skyddsgrund. Att då försöka fälla regeringen på en teknisk foul är dåligt, säger Romina Pourmokhtari.

Inom loppet av ett par dagar har nu tre ledande liberaler gått ut och kritiserat partiledningen.

Dagen före Nyamko Sabunis utspel i migrationsfrågan kom Liberalernas ledare i Stockholm, Jan Jönsson, med kritiska synpunkter på hur partiet styrs. I en DN-intervju efterlyste han en tydlig markering från partiledaren om att Sverigedemokraterna är en ideologisk huvudfiende och att ett samarbete som ger SD inflytande är otänkbart.

EU-parlamentarikern Karin Karlsbro anser också att Nyamko Sabuni måste ta bladet från munnen om Liberalernas vägval och ideologiska hemvist. Liksom

Jan Jönsson försvarar hon januariavtalet som ett sätt att hålla SD borta från makten.

– Som liberal kan man inte tiga när högerpopulismen växer. Det här stora hotet mot vår demokrati måste adresseras, precis som liberaler tog debatten mot kommunismen under kalla kriget. Jag tycker att det här är vårt främsta uppdrag, att ta den här debatten mot högerpopulism och att göra det med själ och hjärta och passion.

DN:s källor beskriver utspelet om migrationspolitiken som ett sätt att hitta skäl för att lämna januariavtalet. Själva sakfrågan är enligt en uppgiftslämnare inte det väsentliga.

Om Nyamko Sabuni vill ändra partiets linje i regeringsfrågan, som slogs fast på ett partiråd i januari 2019, måste medlemmarna vara med på kursändringen, anser Luf-ordföranden Romina Pourmokhtari.

– Om hon vill gå ur januariavtalet eller förändra partiets syn i regeringsfrågan så måste hon fatta ett beslut och förankra det. Hon har all rätt att göra det eftersom hon är partiledare. Det gör hon inte nu utan hon duckar i den här frågan. Det skapar splittring, är oseriöst och skapar osäkerhet både bland våra medlemmar och bland väljarna, säger Romina Pourmokhtari.

Kan hon sitta kvar om hon inte skulle få stöd för sin linje?

– Om hon får gehör för sin linje i partiet så är det bara att gå åt det hållet. Om hon inte får det så är det uppenbart att vi har en partiledare som inte tycker som partiet. Det är ohållbart.

I går, torsdag, publicerade Liberalernas egen tidning NU ett debattinlägg undertecknat av 150 partimedlemmar med rubriken ”Köp inte grisen i säcken”. De varnar för alla slags regeringssamarbeten som inkluderar SD.

Inte heller Karin Karlsbro anser att Liberalerna kan låsa sig vid att man ska rösta för en moderatledd regering.

– Den åsiktsgemenskap som fanns när alliansen bildades mellan de fyra partierna, den finns inte längre. Moderaterna och Kristdemokraterna har dragits högerut på ett sätt som gör att våra partier i dag ligger väldigt långt ifrån varandra, säger Karin Karlsbro.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se
Hans Rosén
hans.rosen@dn.se

Bakgrund. Ett splittrat parti

Liberalerna beslutade i januari 2019 att släppa fram Stefan Löfven (S) som statsminister. Samtidigt sade man ja till januariavtalet mellan S, MP, C och L om 73

punkter som skulle genomföras under mandatperioden. Ett huvudsyfte med avtalet var att hålla SD borta från makten.

I juni samma år tog Nyamko Sabuni över som partiledare. Hon hade varit motståndare till avtalet men lovade att följa partilinjen. I den partiledning hon tillsatte dominerar politiker som var emot januariavtalet och hellre hade släppt fram Ulf Kristersson (M) som statsminister.

Moderatledaren har därefter öppnat för ett regelrätt samarbete med SD om det krävs för att erövra statsministerposten. Det är även Kristdemokraternas linje.

Före jul publicerades debattartiklar där L-medlemmar argumenterade för att partiet redan nu skulle ta ställning för en M-ledd regering. Liberalernas mest framgångsrika kommunpolitiker, Torkild Strandberg, ansåg i en artikel i Sydsvenskan att partiet inom kort måste lämna januariavtalet.

Sedan valet 2018 har Liberalerna tappat stort i opinionen och ligger i mätningarna, inklusive DN/Ipsos, långt under riksdagsspärren.

16 januari 2021

Ewa Stenberg: Liberalerna går mot regeringskris eller partiledarskifte

L-ledaren Nyamko Sabuni och delar av hennes partiledning är på väg att driva fram en skilsmässa från regeringen och januarisamarbetet. Men hon riskerar samtidigt att partiets splittras eller att hon själv blir utbytt.

Liberalerna närmar sig ett avgörande i striden om hur partiet ska ställa sig i regeringsfrågan i framtiden. Striderna i det sedan länge splittrade partiet har blossat upp med kraft under de senaste dagarna.

Kritiken mot Nyamko Sabuni växer, som DN har kunnat berätta de senaste dagarna. Stockholms-

liberalernas Jan Jönsson, EU-parlamentarikern Karin Karlsbro och Luf-ordföranden Romina Pourmokhtari har öppet kritiserat sin partiledare.

Bakgrunden är att Nyamko Sabuni i veckan krävt att regeringen drar tillbaka ett planerat förslag om en ny humanitär skyddsgrund i flyktingpolitiken. Hon hotade i en Expressen-intervju med att partiet kan lämna januarisamarbetet om regeringen ändå lägger fram förslaget. I så fall är en regeringskris inte långt borta.

”Det är orimligt att vårt motstånd mot det här förslaget skulle vara så stort att vi skulle vilja bidra till en regeringskris som öppnar för en ny regering beroende av SD”, sade partiets enda EU-parlamentariker Karin Karlsbro till DN.

I torsdags publicerade Liberalernas tidning NU också ett upprop av 150 liberaler som varnade för regeringssamarbeten som inkluderar SD.

Tidigare har flera andra interna L-upprop publicerats. Ett av dem har krävt att L redan nu ska ta ställning för en moderatledd regering. Skåneliberalernas framgångsrika kommunalråd Torkild Strandberg har också argumenterat för att partiet inom kort måste lämna januariavtalet.

Partiet har länge varit i en ohållbar situation. Först beslöt ett partiråd att säga ja till januariavtalet och släppa fram Stefan Löfven (S) som statsminister. Sedan valde partiet en ledare som hellre hade velat se Ulf Kristersson (M) på posten. Det har fått Liberalerna att tappa riktningen. Att fortsätta ett samarbete som partiledaren uppenbart ogillar och att samtidigt inte kunna svara på vilken regering man vill se i framtiden stöter bort väljare.

Det är illa för ett 3-procentsparti som behöver stödröster för att överleva att varken ha vänner eller fiender i behåll.

Vem ska rösta på L? Den liberal som gillar januariavtalet och inte vill ge SD politiskt inflytande

kan göra klokare i att välja Centern. Och för den liberal som ogillar januariavtalet kan det vara tryggare att rösta på M.

Den interna striden närs av Liberalernas usla opinionssiffror. Partiet hade ju hoppats att valet av Nyamko Sabuni skulle lyfta stödet. Men i SCB:s stora väljarundersökning i november fick L i stället det lägsta resultatet sedan mätningarna inleddes 1972.

Allt fler liberaler har därför kommit fram till att man inte kan vänta med att ge väljarna besked om kursen. Inflytelserika Kristerssonanhängare vill lämna januari-samarbetet redan före det att budgetpropositionen för 2022 ska läggas fram – alltså senast i sommar.

Sedan får partiets landsmöte i höst rösta om linjen i regeringsfrågan i nästa års val. Ska det bli stöd till Ulf Kristersson med villkor för hur mycket inflytande SD kan ges? Eller en linje som mer påminner om Centerns i mitten?

Väljer partiet att stå fast vid januariavtalet är det svårt att se att Nyamko Sabuni blir kvar som partiledare. Man måste vara mycket vig för att stå i spagat ett helt år till. Och vem vill rösta på en politiker som ständigt gör saker som hon ogillar?

Den interna striden är nu så laddad och så viktiga frågor står på spel att företrädare för den sida som förlorar mycket väl kan komma att lämna partiet helt.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

14 januari 2021

L-toppen kräver besked från Sabuni om SD

Nyamko Sabuni måste ge besked till väljarna om att Liberalerna inte kan ingå i ett regeringssamarbete med SD. Det kräver Jan Jönsson, partiets ledande politiker i Stockholm. Han pekar på stormningen av kongressen i USA som ett varnande exempel.

– Sverigedemokraterna är en del av samma rörelse, säger Jan Jönsson.

I de stillsamma korridorerna i Stockholms stadshus kan våldet och förödelsen i den amerikanska kongressen häromdagen tyckas avlägset. Men Jan Jönsson menar att vi i Sverige och inte minst hans eget parti måste dra slutsatser av det som hänt i Washington DC.

Jan Jönsson är socialborgarråd och ledare för Liberalerna i Stockholm, partiets starkaste och viktigaste fäste. Nu väljer han att ta till orda i debatten om Liberalernas vägval inför nästa val. Han vill gå i polemik med dem som anser att januariavtalet ska överges.

– Med tanke på det som hänt i USA så är det viktigt att förklara varför vi gick in i januariavtalet. Det var för att vi såg hotet från de här krafterna som också finns i Ungern och Polen. Sverigedemokraterna är en del av samma rörelse. Vi är definitivt inte vaccinerade mot detta men januariavtalet har hållit dem borta från makten, samtidigt som vi fått ut väldigt mycket sakpolitik, säger Jan Jönsson.

– Jimmie Åkesson har sagt att han fortfarande tycker att det vore bättre om Donald Trump vunnit valet. Har man någon som helst demokratisk ryggrad så förstår man att Trump kan man inte stödja. Det går helt enkelt inte att lita på Sverigedemokraterna. Många republikaner trodde att man kunde tygla de här

krafterna men de har vaknat upp till en mycket obehaglig sanning.

I stället för att lämna januariavtalet vill Jan Jönsson få ett klart besked från partiledaren Nyamko Sabuni om synen på SD.

– Jag vill höra ett tydligt besked om att vår uppgift är att bekämpa nationalistiska och populistiska krafter. Det är också vad partiet har fattat beslut om. Det måste bli tydligt att SD står så långt ifrån oss när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter att det är omöjligt för oss att ingå i ett samarbete med dem. Det borde komma redan nu, säger Jan Jönsson.

– Jag tror att det här är ett viktigare besked än att försöka säga exakt vilken regering man vill se. Våra väljare förstår att det parlamentariska läget är komplicerat och att det kommer att förbli så under överskådlig tid.

De partier han tycker att L står närmast är Centerpartiet och Moderaterna. Han ser också gärna

Ulf Kristersson (M) som statsminister men varnar för idén om en regering som bygger på samarbete med SD.

– Jag tror att det kanske fungerar inledningsvis eftersom det ligger i alla partiers intresse att göra sig möjliga för samarbete. Men varför skulle de vara det enda parti som nöjer sig med att samarbeta i några små sakfrågor och säger att resten får ni sköta själva? De vill förstås ha genomslag för sin ideologi, nationalismen.

Moderatledaren Ulf Kristersson anser nog att han försvarar samma värden som du men menar ändå att en sådan regeringsbildning är möjlig. Har han fel?

– Han är svaret skyldig om hur man ska hålla Sverigedemokraternas värdegrund borta från en sådan regerings politik. Det svaret kanske finns men jag har inte hört det.

Och om en sådan regering bygger på ett budgetsamarbete med SD?

– Det är min bedömning att det inte går.

Tvärtom anser Jan Jönsson att de exempel som finns på samarbeten med SD i olika kommuner pekar åt motsatt håll.

– Det börjar med små steg, kanske med ett slöjförbud i skolan eller vilka böcker man ska köpa in till biblioteket. Är det en fråga man ska säga nej till om det innebär att man förlorar makten? Nej, tänker man kanske, det är en för liten fråga. Sedan kommer nästa lilla fråga. Och nästa. Plötsligt är man väldigt långt borta från de värderingar man egentligen står för, säger Jan Jönsson.

Om det ena alternativet efter nästa val är en M-ledd regering som bygger på samarbete med SD, och det andra alternativet är något som inkluderar Socialdemokraterna och liknar januariavtalet, vilket väljer du då?

– Om en sådan moderatledd regering bygger på att Sverigedemokraterna ska få ut saker från samarbetet, då fungerar det inte att vi stödjer det. Då är Socialdemokraterna det minst dåliga alternativet. Man

kan också tänka sig en mittenregering eller Liberalerna i en oberoende roll.

Nyamko Sabuni har ännu inte velat diskutera de här frågorna utan sagt att hon vill fokusera på partiets egen politik. Vad tycker du om hennes linje?

– Enligt min mening definieras ett parti inte bara av vad man är för utan också av vad man är mot. Det är där vi måste bli tydliga. Då blir det mycket lättare för väljarna att förhålla sig till oss. Våra potentiella väljare måste övertygas om att vi inte darrar i den här frågan. Jag tror också att vi först måste reda ut de här sakerna för att vi sedan ska få folk att lyssna på vad vi vill göra sakpolitiskt.

Var står dina Stockholmsväljare?

– Jag upplever att i alla fall hos Stockholmsväljarna är det väldigt viktigt för identiteten att man är för öppenhet, tolerans, vetenskaplighet, mänskliga rättigheter. Eftersom det är en identitetsfråga är man inte beredd att kompromissa och finns det en

otydlighet så blir man orolig. Bland våra medlemmar i Stockholm finns det enormt starkt stöd för den här uppfattningen och jag vill vara deras röst. Här har vi också gått emot trenden i opinionen och har ett större väljarstöd än i landet som helhet. Så det verkar som att väljarna kan ha förtroende för Liberalerna om man är tydlig på de här punkterna.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

DETTA HAR HÄNT.

Liberalerna beslutade för två år sedan, den 13 januari 2019, att släppa fram Stefan Löfven (S) som statsminister. Samtidigt sade man ja till januariavtalet mellan S, MP, C och L om 73 punkter som skulle genomföras under mandatperioden.

I juni samma år tog Nyamko Sabuni över som partiledare. Hon hade varit motståndare till avtalet men lovade att följa partilinjen. I den partiledning hon tillsatte dominerar politiker som var emot

januariavtalet och hellre hade släppt fram Ulf Kristersson (M) som statsminister.

Sedan valet 2018 har Liberalerna tappat stort i opinionen och ligger i mätningarna, inklusive DN/Ipsos, långt under riksdagsspärren.

13 januari 2021

Varningar för våld inför Bidens tillträde

Washington trappar upp säkerhetsarrangemangen inför den 20 januari, då Joe Biden ska sväras in som USA:s president.

Samtidigt kommer rapporter om att extrema Trumpanhängare planerar våldsamma protester, och rentav mord på framträdande demokratiska politiker.

På måndagskvällen informerade ledningen för Kapitoliums polisstyrka demokratiska ledamöter i kongressen om tre möjliga scenarier som kan hota deras säkerhet inför den högtidliga installationsceremonin nästa onsdag.

Ett av dem handlar om att Trumpanhängare försöker omringa kongressbyggnaden för att förhindra att demokrater tar sig in – och kanske till och med skjuta

några av dem – med syftet att låta republikanerna ta kontroll över kongressen.

Informationen låter kanske överdrivet alarmistisk. Men polisen tar uppenbarligen detta på största allvar, menar flera kongressledamöter som var med på dragningen och som har talat med sajten Huffington Post.

Ungefär samtidigt på måndagskvällen publicerade flera amerikanska medier en intern rapport från FBI, den federala polisen.

Enligt rapporten ska ”väpnade protester” planeras i alla USA:s 50 delstatshuvudstäder, samt vid kongressen i Washington, inför Bidens tillträde den 20 januari.

”Den 8 januari fick FBI information om en identifierad grupp som uppmanar andra att ansluta sig till dem och ‘storma’ delstats-, lokala och federala regeringsbyggnader... om POTUS (Trump) avsätts som president före installationsdagen”, heter det i rapporten enligt CNN.

FBI undersöker också ”olika hot om att skada tillträdande presidenten Biden inför installationen”.

Installationsceremonin är redan under normala tider ett högrisk-arrangemang, med hela USA:s politiska elit samlad utanför kongressbyggnaden, inklusive samtliga levande expresidenter.

Nu – efter förra veckans angrepp mot Kapitolium – kommer säkerheten att bli än mer rigorös.

På tisdagen infördes undantagstillstånd i Washington DC till och med den 24 januari, sedan stadens borgmästare vädjat till Trump och departementet för inrikes säkerhet om detta i söndags.

6 000 medlemmar av USA:s nationalgarde fanns på plats i huvudstaden på måndagen, och många av dem syntes patrullera i och utanför Kapitolium i sina kamouflageuniformer. Till den 20 januari väntas minst 15 000 av dessa soldater finnas på plats. Runt kongressbyggnaden har nya, högre barriärer byggts upp i tre separata säkerhetsringar. Vid

installationsceremonin kommer allmänheten inte att ha tillträde till området, och redan nu tvingas alla – även kongressens ledamöter och anställda – passera flera metalldetektorer för att ta sig in.

Eventuellt kommer hela National Mall, det stora grönområdet som förbinder Vita huset och kongressen, att stängas för allmänheten.

Samtidigt oroar sig många runt om i USA för våldsamma protester i delstatshuvudstäder. På vissa håll har det redan börjat. I delstaten Washington bröt sig Trumpanhängare härom dagen in i den demokratiska guvernören Jay Inslees tjänstebostad med hotfulla budskap.

I Kentuckys huvudstad Frankfort samlades ett hundratal personer, flera av dem tungt beväpnade, i lördags utanför delstatsparlamentet. De vände bland annat sin vrede mot USA-senatens majoritetsledare Mitch McConnell – republikan från Kentucky – som de anser har förrått Trump.

Men många hävdar att de protester som planeras inte alls kommer att bli våldsamma. På sajten thedonald.win, som är populär bland den avgående presidentens supportrar, misstror de allra flesta användare traditionella medier och ser varningarna om våld som en vänsterkonspiration – precis som många av dem tror att attacken mot Kapitolium i själva verket iscensattes av vänsteraktivister.

”Det är ingen som uppmanar till våld den 20 januari, det är bara mainstreammedierna som överdriver allt”, skriver en användare.

”Jag har inte hört nåt... mer än att det är en fälla”, skriver en annan.

”Demonstrera inte och protestera inte förrän Trump säger att vi ska göra det”, menar en tredje.

Ingmar Nevéus

13 januari 2021

Trump: Det 25:e tillägget är noll risk för mig

President Trump anklagas för anstiftan till uppror efter den blodiga stormningen av kongressen.

Men när han för första gången uttalade sig om händelsen vägrade han att ta på sig något ansvar och kallade försöken att avsätta honom för ”fullständigt löjliga”.

– Det 25:e tillägget är noll risk för mig.

Strax innan presidenten gav sig av på en resa till gränsmuren mellan Mexiko och USA i Alamo, Texas, kommenterade han Demokraternas hot om riks rätt. Han kallade det för en häxjakt.

– Riksrätten orsakar enorm ilska och de gör detta, och det är verkligen en fruktansvärd sak de håller på med, sade han enligt Reuters.

Innan kongressen skulle godkänna valresultatet den 6 januari höll Trump ett tal till sina anhängare, där han bland annat sade att han aldrig skulle erkänna sig besegrad och kallade valresultatet för en stöld. Han uppmanade även demonstranterna att gå till Kapitolium och ”visa styrka”. Därefter marscherade demonstranterna till Kapitolium och stormningen inleddes.

Men Trump anser inte att han bär något ansvar för stormningen, som resulterade i fem döda.

– Om man läser mitt tal... det jag sade var fullständigt lämpligt.

Presidenten ville inte svara på om han planerar att avgå.

När Trump senare höll tal i Mexiko sade presidenten att han inte är orolig för det 25:e tillägget.

– Det 25:e tillägget är noll risk för mig.

Han kommenterade även stormningen av kongressen:– Miljontals av våra medborgare betraktade när en mobb stormade kongressen och slog sönder styrets salar. Som jag har sagt så tror vi på att respektera de amerikanska traditionerna, inte att förstöra dem. Vi tror på lag och rättvisa, inte på våld.

Presidenten sade att det nu är tid för landet att läka.

– Det är dags för fred och lugn, respekt för rättsväsendet, säger han.

Klockan 01:30 natten till onsdagen väntades representanthuset rösta om en resolution med krav på att vicepresident Mike Pence ska aktivera det 25:e tillägget, som kan avsätta en president som inte anses kunna fullgöra sina uppgifter. Representanhusets talman Nancy Pelosi har sagt att hon ger Pence en tidsfrist på 24 timmar att svara efter omröstningen – därefter går Demokraterna vidare med riksprocessen.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se

12 januari 2021

Golfen en stor del av presidentens liv

Fyra år med Donald Trump som president. Var han har tillbringat en dryg femtedel av tiden? På sina golfanläggningar.

Sedan presidentens frihetsmedalj inrättades av John F Kennedy 1963 har hedersbetygelsen tilldelats sju golfspelare, och det ter sig knappats som en tillfällighet att fyra av dem prisats under Donald Trumps tid vid makten.

Arnold Palmer, Jack Nicklaus och Charlie Sifford var golfarna som tidigare hade fått ta emot den största civila utmärkelsen som går att få i USA – en lista som Trump de två senaste åren har utökats med Tiger Woods, Gary Player, Babe Zaharias och svenska Annika Sörenstam.

Trump har gjort sig känd som en hängiven golfutövare och öppnade upp sin första anläggning 1999: the Trump International Golf Club i West Palm Beach, Florida. 22 år senare har han totalt låtit öppna 17 klubbar – tolv i USA, två i Dubai, två i Skottland och en på Irland – och har ytterligare två är på gång i Indonesien.

Trumpägda banor har stått som värd för ett flertal PGA- och LPGA-tävlingar. Närmast var planen att PGA-mästerskapen 2022 skulle spelas på Trump National Golf Club i Bedminster, New Jersey – men som en direkt följd av presidentens grundlösa påståenden om valfusk samt den kritik han mottagit för att ha uppviglat sina supportrar att storma parlamentsbyggnaden Kapitolium beslutade PGA-touren på söndagen att flytta majortävlingen.

För egen del har han ägnat en hel del tid ute på banan de senaste åren trots att hans retorik som presidentkandidat indikerade något annat.

2015 var Trump öppet kritisk till den sittande presidenten Barack Obama som, enligt CNN, då hade spelat nära 250 golfrundor sex och ett halvt år efter sin presidentinstallation i januari 2009.

– Det är mer än vad en kille på PGA-touren spelar. Han spelade mer golf förra året än Tiger Woods. Vi har inte tid för det här. Vi har jobb att göra, sade Trump, enligt golf.com, och slog fast att han själv inte hade möjlighet att få in lika många rundor i sin späckade kalender.

– Jag har inte tid för det. Jag älskar golf, det är bland det bästa som finns, men jag har inte tid.

I egenskap av president har Donald Trump dock både haft och tagit sig mer tid att ge sig ut på banan än Obama. Enligt The Golf News Net besökte 74-åringen någon av sina egna eller andra golfanläggningar 308 gånger från hans tillträde 2017 till och med den 30 december 2020.

Det innebär att han har tillbringat nära 22 procent, drygt en femtedel, av sina dagar som världens - mäktigaste politiker – på golfklubben.

Även om Trump inte har kommit ut på banan vid varje enskilt besök har hans stora passion blivit en dyr historia för de amerikanska skattebetalarna.

Kostnaden för presidentens livvaktsskydd under golfrundorna uppges ha gått upp till motsvarande hundratals miljoner kronor, varav runt tio miljoner ska ha spenderats av den amerikanska underrättelsetjänsten på golfbilar och övernattningar på Trumps egendomar.

Särskilt många fler rundor blir det svårt att hinna med för den avträdande presidenten som efter den senaste veckans uppståndelse i USA riskerar att ställas inför sin andra riks rätt, detta med bara åtta dagar kvar till Joe Bidens installation i Vita huset.

Pelle Strandman pelle.strandman@dn.se

STORMNINGEN AV USA:S KONGRESS. 12 januari 2021

”Vi måste sluta huka oss för de mörka krafterna och säga ifrån”

Försvar av demokratin. Alla måste höja sin röst mot antidemokratiska krafter, anser en av insändarskribenterna som reagerat på förra veckans stormning av den amerikanska kongressen i Washington.

Det går en nygammal ondska över världen. Ren oförvanskad rå dumhet upphöjs till ett ideal när despoter lyckas lura i folk att vissa saker är sanna och att vissa saker är lögn, trots att alla som tänker efter förstår att så inte är fallet. Detta är inte ett isolerat amerikanskt fenomen, utan finns även i Sverige.

Despoten Donald Trump och hans stormtrupper har sina motsvarigheter och påskyndare även här hemma. Människor som skriver hatbrev till en 16-årig tjej, bara för att hon försöker förmedla det vetenskapen har känt till i årtionden, ställer sig då samma sida som stormtrupperna i Washington som försökte göra en fascistisk statskupp i USA i onsdags.

Dessa tankar skär som en machete genom samhällskroppen. Tankarna finns överallt, hos "vanligt folk", personer som uppenbarligen inte begriper vilka krafter de egentligen stödjer.

De som sitter bänkade framför vissa kanaler på Youtube och lyssnar på mörkrens krafter i form av de evigt mässande så kallade klimatskeptikerna som vägrar inse vetenskapliga fakta. Det är samma andas barn som personerna som intog Kapitolium i Washington.

Det är samma idioti att vägra förstå att vacciner räddar liv, inte tar liv. Det är samma lära som sprider konspirationsteorier om ditt och datt.

Jag skulle gå en påbyggnadsutbildning i yrkesförarkompetens för ett tag sedan och befann mig plötsligt i en lektionssal med ett gäng herrar i åldern 25 år och uppåt. Där skulle jag vara i en vecka.

Att sitta och höra hur snacket gick bland dessa till synes "vanliga medelålders män" gjorde mig mörkrädd och deprimerad. Jag valde att svälja förtreten och knipa käft. Jag ville bara bli klar och komma därifrån.

Nu, efter det som hände i Washington, kan jag inte längre vara tyst. Jag måste försöka få ur mig vad jag känner.

Allt hänger ihop. Despotens inskränkta stormtrupper i USA och de inskränkta herrarna här på hemmaplan som tycker det är kul med en sticker på bilen där det står "Fuck Greta".

Behöver jag säga att jag kokade inombords? Vuxna män som tycker sådant är kul är och förblir potentiella stormtrupper till det parti i vår egen riksdag som har rötterna i vit maktrörelsen. Detta parti sprider likt

despoten i USA medvetet lögner omkring sig, till exempel om både sin egen historia och Socialdemokraternas.

Hur har det blivit så här? Vad kan vi göra för att förhindra att det blir värre?

De goda krafterna måste sluta vara så rädda för att göra vår röst hörd. Vi måste sluta huka oss. Annars kan det gå käpprätt åt helvete.

Kalle Alm, Upplands Väsby

”USA-imperiets fall slår mot Trumps anhängare”

Försvar av demokratin. Alla måste höja sin röst mot antidemokratiska krafter, anser en av insändarskribenterna som reagerat på förra veckans stormning av den amerikanska kongressen i Washington.

Det finns grundläggande ekonomiska förklaringar till USA:s sönderfall och splittring. Landet har sedan 50-talet byggt runt 700 militärbaser över hela världen. Dessutom har man kontinuerligt fört krig som bekostats med skuldsättning.

USA har med överlägsen militär, ekonomisk och diplomatisk styrka styrt och ställt i världen. Under rättelsetjänsten CIA har avsatt och tillsatt regeringar utifrån landets strategiska intressen.

Sedan 2011 har skuldsättningen varit större än bruttonationalprodukten. 2017 uppgick statskulden till mer än 20 000 miljarder dollar, vilket motsvarar över 160 000 miljarder kronor.

Största innehavare av amerikanska statspapper är Kina, vilket förklarar USA:s utrikespolitiska hållning. Under ett halvt århundrade har USA byggt sin politik och ekonomi på skuldsättning. Det är som att bygga bostadsområden på kvicklera. Det håller inte i längden. Skuldräntor ska betalas och dessutom ska världens hungrigaste militärapparat mättas.

Den amerikanske historieprofessorn Alfred W McCoy skriver i sin bok "I skuggan av det amerikanska århundradet" att imperiet är allvarligt försvagat. Många av Trumps 70 miljoner väljare har drabbats.

De har förlorat sina arbeten. De har inte tillgång till sjukvård och god utbildning för sina barn.

Därför tyr de sig till populistiska frälsare som Trump. Tyvärr ser vi liknande tendenser i Europa.

Hans Skagerlind, Hagfors 12 januari 2021

FOLK OCH FÖRSVARSKONFERENSEN 13 januari 2021

Instabila läget i USA får Sverige att skärpa bevakningen av omvärlden

Försvarsmakten och FRA har skärpt sin bevakning på grund av det instabila läget i USA.

Orsakerna är två: dels osäkerhet om vad Donald Trump kan hitta på, dels att andra länder kan utnyttja USA:s svaghet till att flytta fram sina positioner.

Stormningen av USA:s kongressbyggnad i Washington förra onsdagen har lett till skärpt svensk vaksamhet. President Donald Trumps kommande sista vecka vid makten innan Joe Biden ska ta över den 20 januari kan bli kritisk.

DN:s uppgifter om skärpt svensk vaksamhet bekräftas av försvarsminister Peter Hultqvist (S) och överbefälhavaren Micael Bydén.

– Våra myndigheter har intensifierat arbetet med anledning av de här händelserna. Det är klart att man skärper bevakningen. Det är viktigt att följa både utvecklingen i USA och i vårt närområde, säger Peter Hultqvist.

Försvarsmakten har en militär insatsberedskap och den Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, Must, samlar in underrättelser. Dessutom signalspanar Försvarets Radioanstalt (FRA) mot andra stater och försök till it-intrång. Myndigheterna har nu en skärpt bevakning av omvärlden på grund av händelserna i Washington DC.

– De är ju till för det här. Det är ju det vi har myndigheter och personal för, säger Peter Hultqvist som förklarar:

– Det är ju så att situationer som denna kan utnyttjas. Det är mycket som pågår hela tiden i Ukraina och Belarus. Nu har vi den här situationen i USA. Det är kritiska lägen som man måste ta på allvar, säger försvarsministern. Han avslöjar att han också har egna kontakter med personer som han talar med i både Baltikum och USA med anledning av läget.

Överbefälhavaren Micael Bydén bekräftar att den militära underrättelsetjänsten växlats upp:

– Omvärldsbevakningen är skärpt på grund av det som händer i USA. En sådan här händelse generar intresse och det gör att vi måste vara mer uppmärksamma i den riktningen. Så är det, absolut, säger Micael Bydén som förtydligar:

– Vi gör inte det här för att vi är rädda att USA ska komma hit och hitta på någonting. Utan snarare att det som händer där blir skeenden som andra nyttjar.

Att Iran, Ryssland eller Turkiet tar chansen och agerar när USA är svagare?

– Ja, Kina och Ryssland behöver vi knappt nämna. Iran är ett land som också har kapacitet. I den här nya miljön där man kan påverka samhällen och gå förbi regelverk kan man passa på nu. Det som händer i Washington DC kan ha kopplingar med något som görs av en helt annan aktör som passar på, svarar ÖB.

Micael Bydén har tidigare själv arbetat på försvarsavdelningen vid Sveriges ambassad i Washington DC. Den står man står i dag i extra tät kontakt med från Högkvarteret. Försvarsmakten har också förbindelseofficerare i Europa, bland annat i USA:s Europahögkvarter.

Har vi bättre bevakning i radarcentraler, mer fartyg till sjöss och fler flygplan i luften?

– Om vi anser att det behövs, är det självklart. Det sker kontinuerligt, det behöver inte vara en stor händelse som är kopplad till USA. Ser vi att vi behöver ha dubbla skift, då sker det enligt en grundoperationsplan. Men jag vill inte gå in på det, svarar ÖB.

Robert Dalsjö, forskningsledare vid Totalförsvarets Forskningsinstitut säger:

– Det är klokt att höja garden. På seriöst amerikanskt håll har det spekulerats om att det finns en betydande risk för turbulens under Trumps sista dagar i ämbetet. Att Trump avsiktligt skulle ställa till med något rejält problem för att komplicera för Joe Biden. Då skulle svallvågorna nå även oss.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

FOLK OCH FÖRSVARSKONFERENSEN. 13 januari
2021

Försvarsministern: Luftförsvaret ska uppgraderas radikalt

Sveriges luftförsvär ska stärkas på en rad områden, bland annat med missiler som kan slå mot baser i andra länder.

– Luftförsvaret uppgraderas radikalt, säger försvarsminister Peter Hultqvist (S).

När Hultqvist talade på Folk och försvars digitala rikskonferens lyfte han fram planerade satsningar på det svenska luftförsvaret.

– Det är en rejäl förstärkning av svensk operativ förmåga som också är en viktig säkerhetspolitisk signal, sade han.

I slutet av 2021 kommer den första eldenheten i luftvärnssystemet Patriot att vara på plats. Ytterligare tre ska levereras 2023 och 2024.

Marinens Visbykorvetter ska beväpnas med luftvärn.

– Det ger oss ett antal rörliga enheter som kan sättas in i luftförsvaret längs hela den svenska kusten, säger Hultqvist.

Andra satsningar på luftförsvaret är att det nuvarande stridslednings- och luftbevakningsflyget ska bytas ut och att amfibiebataljonerna ska få ett nytt buret luftvärnssystem.

Sex stridsflygdivisioner bibehålls, men fyra ska bestå av nya Gripen 39 E medan två flyger vidare med de äldre C/D versionerna. Totalt bibehålls därmed cirka 100 stridsflygplan. Dessutom tillkommer en satsning på att beväpna Gripenplan med en flygburen missil för långräckviddig markmålsbekämpning.

– Det ger oss möjlighet att med avsevärd räckvidd nå in på fientligt territorium, säger Hultqvist.

Han uppger att de sammanlagda satsningar på luftförsvaret gör att man kan försvara större områden än i dag.

– Helheten gör att vi får en helt annat handlingsfrihet och förmåga att försvara oss.

ÖB Micael Bydén håller med om att det svenska luftförsvarets förmåga kommer att få ett rejält lyft.

– Vi kommer ju inte vara femte eller tionde största flygvapnet i världen. Men det vi har kommer att vara riktigt, riktigt bra, säger Micael Bydén.

TT

13 januari

”Obligatorisk medborgartjänst stärker svensk krisberedskap”

Vårt samhälle och vi som medborgare måste stå bättre rustade inför de stora hot och kriser som kan drabba oss. Vi som undertecknat denna artikel förordar en gemensam och obligatorisk medborgartjänst att komplettera den militära värnplikten, skriver 20 politiker, publicister, forskare och organisationsföreträdare.

DN. DEBATT 210113

Den nu pågående pandemin illustrerar behovet av en obligatorisk medborgartjänst väl. Men hoten och

kriserna finns i många olika former. Därtill kan nya tillkomma, sådana som vi i dag inte känner till.

Värnplikten är sedan några år tillbaka. Alla unga medborgare har skyldighet att mönstra och delta i vårt totalförsvar. Dock är det endast cirka 5 000 av en årskull på 125 000 som kallas in för att fullgöra militär värnplikt. Antalet kan komma att gradvis öka men merparten av varje årskull kommer inte att beröras.

Vi vet att dagens och morgondagens stora hot mot vårt samhälle och oss medborgare inte inskränker sig till och inte i första hand är de militära. Pandemin är ett tydligt exempel på detta.

Klimatförändringarna är ett annat. De kommer att medföra nya och ibland oförutsägbara utmaningar mot våra liv, vår natur och vårt land. Befarade översvämningar är ett exempel. De allt vanligare stora bränderna i delar av vårt land är ytterligare ett hot som ställer allt större krav på beredskap och kunskap.

Det gemensamma för såväl de militära som de civila hoten är att de måste mötas med både en av samhället organiserad beredskap och ett aktivt deltagande av enskilda medborgare. Pandemin visar att lagar och myndigheters rekommendationer och direktiv får tillräckligt genomslag bara genom acceptans och medverkan av oss medborgare. Samtidigt visar erfarenheterna från både pandemin och skogsbränderna att människor i tider av kris gärna vill ställa upp och göra en insats. Men då gäller det att de har kunskaper för att kunna hjälpa till där det behövs. Vi måste alltså både vara medvetna om hoten och ha beredskap att medverka för att möta utmaningarna vid en akut kris.

Med ökade kunskaper om hur vi kan hjälpa till ökar samhällets möjligheter att i ett krisläge ta till vara enskilda människors önskan att göra en insats samtidigt som onödigt rädsla och fruktan hålls tillbaka. Ett samhälle som inte tar till vara engagemanget hos befolkningen i ett krisläge försvårar situationen och kan få se frustration växa till kaos.

Vi behöver med andra ord vidga vår förståelse av begreppet totalförsvaret till att omfatta mer än det militära. Vi behöver mer utbildning i dessa frågor.

Som medborgare i vårt land har vi fri- och rättigheter men också skyldigheter. Det handlar om mycket mer än att betala skatt. Det handlar om det gemensamma ansvarstagandet för vårt samhälle.

Det är mot den bakgrunden som vi vill föreslå att Sverige ska införa vad vi kallar en obligatorisk medborgartjänst i syfte att stärka beredskapen inför civila kriser.

Sedan länge gör frivilligorganisationer som Civilförsvarsförbundet och Röda korset värdefulla insatser vid hot, kriser och katastrofer. De frivilliga resursgrupperna (FRG) är en resurs som lokalt avlastar och förstärker kommunernas verksamhet i en kris. Detta är mycket bra, men vi anser att många fler, helst alla, ska ha kunskap om krisberedskap och vad var och en själv kan bidra med. Därför uppmanar vi regeringen

att tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag om hur en medborgartjänst kan organiseras.

Vi kan tänka oss följande: Alla i en viss ålderskategori inkallas som i dag till mönstring. De som tas ut till militär värnplikt får efter sin utbildning en krigsplacering. Övriga ska genomgå en kortare grundläggande utbildning om civila hot och kriser. Utöver den bör det finnas specialiserade påbyggnadsutbildningar med olika inriktningar, beroende på samhällets behov, som kan erbjudas dem som har intresse därav. Ansvar för utbildningarna ska ligga så lokalt som möjligt och de frivilliga försvarsorganisationernas erfarenhet bör tas till vara. I övrigt bör samverkansformer skapas mellan kommuner, länsstyrelser, regioner och försvarsmakten.

Efter genomgången utbildning bör i varje fall de deltagare som genomgått påbyggnadsutbildning tilldelas en krisplacering motsvarande den militära krigsplaceringen. I tider av kris eller hot ska dessa personer kunna kallas in för att fullgöra viktiga

insatser, exempelvis smittspårning, avspärrningar vid skogsbränder och översvämningar eller ge första hjälpen. I de grundläggande utbildningarna bör även ingå moment om organiserad desinformation och terrorism. Alla medborgare bör få ökad kunskap om hur de kan agera för att skydda samhällets vitala institutioner och förhindra att odemokratiska krafter saboterar det vi byggt upp tillsammans.

Vårt förslag om en medborgartjänst handlar om att förbättra samhällets beredskap inför större hot och kriser. Men det syftar också till att skapa förutsättningar för en starkare sammanhållning och bättre integration i en tid då det finns krafter som vill dra isär vårt samhälle och driva det i en farlig riktning. Insikten om att kriser kräver ett gemensamt ansvarstagande och gemensamma förberedelser för detta skulle förhoppningsvis kunna öka tilliten både till varandra och till samhället.

Tobias Baudin, ordförande Kommunalarbetareförbundet

Håkan Bengtsson, vd Arenagruppen

Philip Botström, ordförande SSU

Ingvar Carlsson, fd statsminister (S)

Ingemar Eliasson, fd statsråd (L)

Elinor Eriksson, fd ordf SSU

Lena Hjelm-Wallén, fd utrikesminister (S)

Christina Jutterström, fd chefredaktör

Georgios Kontorinis, ordförande Sveriges Civilförsvarsförbund

Anders Ljunggren, fd ambassadör och ordförande CUF

Lawen Redar, riksdagsledamot (S)

Olof Ruin, professor emeritus

Michael Sohlman, fd statssekreterare (S)

Mats Svegfors, fd chefredaktör

Björn von Sydow, fd försvarsminister och talman

Bengt Säve-Söderbergh, fd statssekreterare (S)

Lars Trägårdh, professor i historia

Margot Wallström, fd utrikesminister (S)

Bengt Westerberg, fd statsråd och vice statsminister
(L)

Mats Wingborg, utredare, skribent

STORMNINGEN AV KAPITOLIUM. 13 januari

Den amerikanska avgrunden

Genom sina lögnar har president Donald Trump underminerat hela det politiska systemet och det republikanska partiet har låtit honom hållas. Historikern Timothy Snyder befarar att stormningen av Kapitolium kan bli vår tids dolkstötslegend.

När Donald Trump den 6 januari ställde sig framför sina anhängare och manade dem att marschera mot Kapitolium gjorde han vad han alltid gjort. Han har aldrig tagit valdemokratien på allvar och aldrig accepterat den amerikanska versionens legitimitet.

Till och med när han vann, 2016, insisterade han på att det förekommit valfusk. Hans motståndare skulle ha fått miljontals falska röster. Vetskapen om att han låg efter Joseph R Biden i opinionsmätningarna fick

honom 2020 att i månader påstå att presidentvalet skulle riggas och skicka ut signaler om att han inte tänkte acceptera valresultatet om det inte var i hans favör. På valdagen hävdade han felaktigt att han hade vunnit och fortsatte sedan stadigt att förgrova retoriken. Till sist hade han vunnit en historisk jordskredsseger och de konspirationer som berövat honom den blev alltmer sofistikerade och osannolika.

Folk trodde honom, vilket inte är förvånande. Det krävs enorma ansträngningar för att lära medborgare att stå emot den kraftfulla driften att tro på det de redan tror på eller det människor runt omkring dem tror på eller det som skulle göra tidigare egna val meningsfulla.

Platon pekade på en särskild risk för tyranner: att de till sist blir omgivna av ja-sägare och hantlangare. Aristoteles fruktade att en rik och talangfull demagog alldeles för lätt skulle kunna manipulera de breda folkmassorna i en demokrati. Medvetna om dessa och andra faror skapade den amerikanska konstitutionens fäder ett system grundat på kontrollmekanismer och

maktbalans, ”checks and balances”. Poängen var inte enbart att ingen av den federala statsmaktens grenar skulle kunna dominera över de övriga, utan också att ge skilda ståndpunkter en institutionell förankring.

Mot den bakgrunden måste ansvaret för Trumps försök att kullkasta ett valresultat delas av ett mycket stort antal republikanska kongressledamöter. I stället för att tidigt dementera Trumps påståenden lät de hans valfantasier frodas. De hade olika motiv för detta. En grupp republikaner är framför allt måna om att kunna manipulera systemet för att på så sätt behålla makten.

Det handlar om att fullt ut exploatera oklarheter i konstitutionen, rita om valdistrikt (”gerrymandering”) och använda pengar från hemliga sponsorer (”dark money”) för att vinna val med en minoritet av motiverade väljare. Det ligger inte i dessa republikaners intresse att den speciella form av representativitet som ger deras minoritetsparti ett oproportionellt inflytande kollapsar. Den mest prominente av dem, Mitch McConnell, släppte igenom Trumps lögn utan att kommentera dess konsekvenser.

Andra republikaner tolkade situationen på ett annat sätt: De skulle kunna krossa systemet och skaffa sig makt utan demokrati. Splittringen mellan dessa två grupper – maktspelarna, *the gamers*, och systemkrossarna, *the breakers* – blev konturskarp den 30 december när senatoren Josh Hawley deklarerade att han skulle ställa sig bakom Trumps anklagelser genom att den 6 januari ifrågasätta om elektorernas röster var giltiga. Senatoren Ted Cruz lovade sedan sitt stöd och fick sällskap av ytterligare 10 senatorer. Över 100 republikanska ledamöter i representanthuset intog samma ståndpunkt.

Det kunde i mångas ögon se ut som blott och bart ett skådespel: ett ifrågasättande av delstaternas elektorsröster skulle tvinga fram förseningar och omröstningar, men skulle inte påverka utfallet. Men att förtala sina egna grundläggande funktioner var inte gratis för kongressen. En vald församling som motsätter sig val bäddar för sin egen undergång. De kongressmedlemmar som höll fast vid presidentens lögn, trots de otvetydiga motbevisen, svek sitt grundlagsfästa

uppdrag. Genom att ge hans fantasier fäste i kongressen gav de dem en aura av verklighet. Nu kunde Trump kräva att senatorer och kongressledamöter skulle böja sig för hans vilja. Han kunde peka ut Mike Pence som någon vars plikt det var att pervertera de formella procedurer han ansvarade för. Och den 6 januari uppmanade han sina anhängare att utöva påtryckningar på de valda representanterna, vilket de gjorde. De stormade Kapitolium, på jakt efter personer att straffa. De vandaliserade och stal inne i byggnaden.

Och det fanns ett slags logik i detta: Om valet verkligen varit stulet, så som senatorer och kongressledamöter själva hävdade att det var, hur skulle då kongressen ha kunnat tillåtas fortsätta på den inslagna vägen? För vissa republikaner måste stormningen av Kapitolium ha varit en chock, till och med en läxa. För *the breakers* kan den i stället ha givit en försmak av framtiden. Efteråt röstade 8 senatorer och fler än 100 ledamöter i representanthuset för den lögn som tvingat dem att fly från sina sessionssalar.

Postsanning är prefascism och Trump har varit postsanningens president. När vi överger sanningen överlämnar vi makten till dem som med hjälp av rikedom och karisma iscensätter skådespel som tar dess plats. Om medborgarna inte är överens om vissa grundläggande fakta kan de inte skapa det civilsamhälle som skulle göra det möjligt för dem att sätta sig till motvärn.

Förlorar vi de institutioner som producerar relevanta fakta tenderar vi att i stället vältra oss i attraktiva abstraktioner och fiktioner. Sanningen har särskilt svårt att hävda sig när det inte finns särskilt mycket av den att tillgå. Och Trumperan karaktäriseras, liksom Putineran i Ryssland, av den lokala nyhetsförmedlingens tillbakagång. Sociala medier är ingen ersättning. De laddar de mentala motorer som driver oss i jakten på känslomässig stimulans och tröst, och suddar på så sätt ut skillnaden mellan vad som känns sant och vad som faktiskt är sant.

Postsanningen nöter ner det styre som bygger på lagen och lägger grunden för mytens herravälde. Under de

senaste fyra åren har akademiker debatterat det rimliga och relevanta i att åberopa fascismen som referens i analysen av den trumpistiska propagandan. En bekväm hållning har varit att beskriva alla sådana försök som direkta jämförelser och därefter tabubelägga dem. Filosofen Jason Stanley har i stället på ett mer produktivt sätt valt att betrakta fascismen som ett fenomen, serier av mönster, som det är möjligt att urskilja inte bara i mellankrigstidens Europa utan också bortom just denna period.

Min egen uppfattning är att bättre kunskaper om det förflutna, såväl det fascistiska förflutna som andra dimensioner av historien, gör det möjligt för oss att se och analysera sidor av samtiden som vi annars kanske hade bortsett från och hjälper oss att vidga våra perspektiv på framtiden. I oktober stod det klart för mig att Trumps beteende förebådade en kupp, och jag formulerade det i tryck. Inte för att samtiden upprepar det förflutna, utan för att det förflutna kastar ett ljus över samtiden.

På samma sätt som historiska fascistledare har Trump framställt sig själv som den enda sanningskällan. I hans "fake news" hörde man ekot av den nazistiska smädelsen *Lügenpresse* (Lögnarpressen). I likhet med nazisterna kallar han reportrar "folkets fiender". Som Adolf Hitler kom han till makten i ett läge där den etablerade pressen hade drabbats av svåra problem; finanskrisen 2008 var för de amerikanska tidningarna vad den stora depressionen var för de tyska. Nazisterna trodde att de kunde låta radion ta den pluralistiska pressens plats. Trump försökte göra detsamma med Twitter.

Tack vare effektiv teknik och personlig talang har Donald Trump kunnat leverera lögner i en takt som kanske ingen annan ledare i historien kan matcha. Oftast handlade det om små lögner. Deras huvudsakliga effekt var kumulativ. Att tro på dem alla var att acceptera en enda människas auktoritet, eftersom att tro på dem alla var att misstro allt annat. När en sådan personlig auktoritet etablerats, kunde presidenten behandla alla andra som lögnare. Det låg till och med i

hans makt att med en enda tweet förvandla någon från pålitlig rådgivare till oärlig svindlare. Men så länge han inte förmådde driva igenom en verkligt stor lögn, en fantasi som kunde utgöra grunden för en alternativ verklighet där människor kan leva och dö, kunde hans prefascism inte förverkliga sig själv.

Det ska medges att några av hans lögner var av mediumstorlek: att han var en framgångsrik affärsman, att Ryssland inte gav honom sitt stöd 2016, att Barack Obama var född i Kenya. Sådana lögner i mediumstorlek har varit standarverktyg för aspirerande auktoritära rörelser på 2000-talet. I Polen har högerpartiet byggt en martyrkult genom att lägga skulden för den flygplanskrasch som krävde presidentens liv på politiska motståndare. I Ungern pekar Viktor Orbán ut de försvinnande få muslimska flyktingarna som orsaken till landets problem. Men sådana påståenden kan ändå inte räknas till de stora lögnerna. De försöker men lyckas ändå ändå inte bli en del av det Hannah Arendt kallade ”faktualitetens väv”.

En stor lögn i historien som Arendt diskuterar är Josef Stalins förklaring till svälten i det sovjetiska Ukraina 1932–33. Staten hade kollektiviserat jordbruket, och sedan genomfört en rad repressiva åtgärder som garanterade att miljoner människor skulle dö. Ändå var den officiella linjen att de svältande var provokatorer, västagenter som hatade socialismen så mycket att de dödade sig själva. En ännu större fiktion, framhåller Arendt, är hitlerismens antisemitism: påståendena att judarna styrde världen, att judarna var ansvariga för idéerna som förgiftade tyska sinnen, att judar högg Tyskland i ryggen under första världskriget. Intressant nog ansåg Arendt att stora lögner bara fungerar i ensamma själar. Lögnernas inre sammanhang blir ett substitut för erfarenheter och gemenskap.

I november 2020 nådde Trump via sociala medier ut till miljoner ensamma själar med en lögn som var riskabelt ambitiös: han hävdade att han vunnit ett val som han hade förlorat. Den lögnen var stor i alla relevanta aspekter, inte så stor som ”judar styr världen”, men stor nog. Betydelsen av det som stod på

spel var stor: rätten att styra världens mäktigaste land och effektiviteten och trovärdigheten hos dess system för maktskiften. Graden av lögnaktighet var mycket stor. Påståendet var inte bara felaktigt, det var gjort mot bättre vetande, hämtat ur källor utan trovärdighet. Det stred inte bara mot fakta utan också mot logiken. Hur (och varför) riggas ett val mot en republikansk president, men inte mot republikanska senatorer och kongressledamöter? Trump var tvungen att ta till absurda formuleringar; "Rigged (for President) election."

Kraften hos en stor lögn ligger i att den kräver att man också måste tro på, eller misstro, många andra saker. För att få en värld i vilken 2020 års presidentval blev stulet att hänga samman måste man misstro inte bara reportrar och experter utan också lokala, delstatliga och federala myndigheter och institutioner, från opinionsundersökare till valda funktionärer, Homeland security och hela vägen upp till Högsta Domstolen. Det för med nödvändighet med sig en konspirationsteori. Man kan bara föreställa sig hur

många människor som måste ha varit delaktiga i komplotten, för att inte tala om alla som därefter ägnat sig åt cover up-operationen.

Trump's valfantasi flyter fritt, utan band till den verifierbara verkligheten. Argumenten för den utgår inte så mycket från sakförhållanden som från påståenden om att någon annan har kommit med påståenden. Känslan är att något måste vara fel eftersom jag känner att det är fel och jag vet att andra känner detsamma. När politiska ledare som Ted Cruz eller Jim Jordan uttryckte sig på det sättet betydde det: Ni tror på mina lögn, vilket tvingar mig att upprepa dem. Sociala medier tillhandahåller en oändlig mängd föregivna bevis för vilken övertygelse som helst, särskilt en övertygelse som tycks omfattas av en president.

Ytligt sett kan en konspirationsteori få sitt offer att framstå som mäktigt. Trump gör motstånd mot Demokraterna, Republikanerna, den djupa staten, pedofilerna, satanisterna. På ett djupare plan låter den svaga och starka byta plats. Trumps kampanj kring

påstådda "oegentligheter" och "omtvistade stater" riktar sig mot städer där svarta lever och röstar. Kärnan i fantasin om ett bedrägeri är att ett brott begåtts av svarta mot vita.

Men det är inte enbart så att något valbedrägeri iscensatt av afrikansk-amerikaner och riktat mot Donald Trump aldrig har ägt rum. Den fantasin är i själva verket motsatsen till det som skedde 2020 och till vad som skett i varje amerikanskt val. Som alltid fick svarta vänta längre än andra för att få rösta och riskerade i högre utsträckning än andra att få sina röster ifrågasatta. De löpte större risk att lida av eller vara döende i covid-19 och hade sämre möjligheter att rösta under arbetstid. Det historiska skyddet för deras rätt att rösta har avlägsnats genom Högsta Domstolens utslag i målet Shelby county vs Holder, och delstater har snabbt genomfört åtgärder av det slag som genom historien har minskat fattigas och icke-vitas valdeltagande.

Påståendet att fusk och bedrägeri berövade Trump segern är en stor lögn inte bara för att den strider mot

all logik, ger en vrångbild av de faktiska förhållandena och förutsätter tro på en konspiration. Det är på ett fundamentalt plan en stor lögn därför att den kastar om polerna på den amerikanska politikens moraliska fält och vänder upp och ner på den amerikanska historiens grundläggande struktur.

När senator Ted Cruz tillkännagav sin avsikt att ifrågasätta elektorskollegiets röster åberopade han den kompromiss som 1877 blev resultatet av presidentvalet 1876. Kommentatorer påpekade att det inte var någon relevant jämförelse eftersom det på den tiden faktiskt förekom allvarliga oegentligheter i samband med val och kongressen var vid den tidpunkten försatt i ett reellt dödläge. För afrikansk-amerikaner betydde den till synes överflödiga referensen något annat.

Kompromissen 1877, som skulle göra Rutherford B. Hayes till president under förutsättning att han drog tillbaka federala befogenheter från Södern, var det arrangemang genom vilket afrikansk-amerikaner hölls borta från valurnorna under större delen av ett sekel. Det var det faktiska slutet på den period efter

inbördeskriget som kallas *Reconstruction era*, det var början till segregeringen, den juridiska diskrimineringen och Jim Crow. Det är den amerikanska arvsynen i epoken efter slaveriet, det närmaste vi hittills kommit fascism.

Om den referensen kunde framstå som akademisk när Ted Cruz och 10 andra senatorer gjorde sitt uttalande den 2 januari så blev den i gengäld mycket konkret när konfedererade sydstadsflaggor paraderades genom kongressbyggnaden.

En del har förstås förändrats sedan 1877. På den tiden var det Republikanerna, eller i alla fall många av dem, som stod för jämlikhet mellan raser. Det var Demokraterna, sydstaternas parti, som ville ha apartheid. Det var Demokraterna som på den tiden stämplade afrikansk-amerikaners röstsedlar som falska och Republikanerna som ville att de skulle räknas. Nu är förhållandet det omvända.

Under det senaste halvsekle, sedan Civil rights act antogs, har Republikanerna blivit ett huvudsakligen

vitt parti som vill – något Trump öppet deklarerat – hålla antalet väljare så lågt som möjligt, i synnerhet antalet svarta väljare. Men den gemensamma historiska tråden finns där. När man såg vit makt-anhängare bland dem som stormade Kapitolium var det lätt att ge efter för känslan att något rent hade skändats. Det kan vara rimligare att betrakta episoden som en del av en långvarig amerikansk strid om vilka som har rätt att bli representerade.

Demokraterna är i dag en koalition som lyckas bättre än Republikanerna bland kvinnor och i icke-vita väljargrupper och har väljare både i fackföreningarna och bland collegeutbildade. Men det är ändå inte självklart att ställa den koalitionen i kontrast till ett monolitiskt republikanskt parti. Just nu är Republikanerna en koalition av två grupper, två slags människor: de som vill manipulera systemet (de flesta av politikerna, några av väljarna) och de som drömmer om att slå sönder det (några av politikerna, många av väljarna). I januari manifesterade sig denna skillnad som skillnaden mellan de republikaner som försvarade

det nuvarande systemet därför att det gynnade dem och de som försökte vända omkull det.

Under de fyra decennier som gått sedan Ronald Reagan valdes till president har Republikanerna hanterat motsättningen mellan *gammers* och *breakers* genom att regera i opposition till regeringsmakten eller döpa om val till revolutioner (Tea party-rörelsen) eller påstå sig bekämpa eliter. *Breakers* förser i detta arrangemang *gammers* med kamouflage, de lyfter fram en ideologi som distraherar betraktaren från det grundläggande faktum att en regering ledd av Republikanerna inte görs ”mindre”, bara omdirigeras till att tjäna några få intressen.

Till en början framstod Trump som ett hot mot denna balans. Hans brist på politisk erfarenhet och hans öppna rasism gjorde honom till en mycket obekväm figur för partiet. Hans vanemässiga ljugande sågs inledningsvis som vulgärt av prominenta republikaner. Men sedan han vunnit presidentvalet tycktes hans särskilda talanger som *breaker* skapa fantastiska

möjligheter för *gammers*. Ledda av ”the gamer in chief”, McConnell, försäkrade de sig om hundratals federala domare och skattesänkningar för de rika.

Trump skilde sig från andra *breakers* genom att till synes sakna ideologi. Han ogillade institutionerna därför att de skulle kunna lägga band på honom personligen. Han hade för avsikt att av egenintresse krossa systemet – och det är ett av skälen till att han misslyckades. Trump är en karismatisk politiker och framkallar hängivenhet inte bara hos väljare utan också hos ett förbluffande stort antal lagstiftare, men han har ingen vision som är större än den egna personen eller de föreställningar hans beundrare projicerar på honom. I det perspektivet kunde hans prefascism inte bli till fascism. Hans vision räckte aldrig längre än till spegeln. Han nådde fram till den stora lögnen inte utifrån någon särskild syn på världen utan från det faktum att han skulle kunna förlora något.

Men han förberedde aldrig något avgörande slag. Han saknade stöd i militären. Några av dess ledare hade han alierat. (Ingen sann fascist skulle ha begått det

misstag han begick på det området: att öppet älska främmande diktatorer. Supportrar som var övertygade om att fienden fanns på hemmaplan kanske inte tog anstöt, men de som svurit att skydda landet från fiender utomlands gjorde det.)

Trump's hemliga polisstyrka, männen som genomförde gripanden i Portland, "snatch operations", var våldsam men samtidigt liten och löjlig. De sociala medierna visade sig vara ett trubbigt vapen. Trump kunde offentliggöra sina avsikter på Twitter, och vit maktaktivister kunde planera sin stormning av Kapitolium på Facebook eller Gab. Men trots alla stämningssökningar och vädjanden och hot riktade mot tjänstemän kunde inte presidenten driva fram en situation som skulle leda till att rätt människor gjorde fel saker.

Trump kunde få vissa väljare att tro på att han vunnit 2020 års val, men han lyckades inte få institutionerna att svälja hans stora lögn. Han kunde locka sina anhängare till Washington och skicka dem på härjningståg till Kapitolium, men ingen av dem verkade ha någon särskilt klar idé om hur det hela skulle fungera

eller vad de skulle åstadkomma genom att vara där. Det är svårt att i upprorens historia hitta något motsvarande ögonblick, när en byggnad av stor betydelse har intagits, som i så hög grad präglats av att människor bara strosat runt.

Lögnen överlever lögnaren. Föreställningen att Tyskland förlorade första världskriget 1918 på grund av ett judiskt knivhugg i ryggen hade 15 år på nacken när Hitler fick makten. Vilken roll kommer Trumps offermyt att spela i amerikanskt liv om 15 år? Och vem kommer att dra nytta av den?

Den 7 januari talade Trump en om fredlig maktväxling, och erkände därmed implicit att hans *putsch* hade misslyckats. Men till och med då upprepade han sin fiktiva version av valet, han till och med förstärkte den. Det hela hade nu blivit en helig sak som folket offrat sig för. Trumps fantasi om ett knivhugg i ryggen kommer att leva vidare, framför allt därför att den bekräftats av medlemmar av kongressen. Under november och december vidarebefordrades den av

republikaner som gav den en livskraft den annars inte skulle ha haft.

I efterhand kan det se ut som om den sista skakiga kompromissen mellan *gamers* och *breakers* var idén att Trump borde få varje tänkbar chans att bevisa att han utsatts för en orättfärdighet. Det innebar att de, inför de Trumpsupportrar som var redo att tro på den stora lögnen, implicit gick i god för den. Det verkade inte återhållande på Trump, vars stora lögn bara växte sig större.

Breakers och *gamers* kunde då framför sig se en annan värld, där den stora lögnen antingen var en skatt att värna eller en risk att undvika. *Breakers* hade inget annat alternativ än att raskt bli de första att förklara sig troende. Eftersom Josh Hawley och Ted Cruz, båda *breakers*, nu måste tävla om rätten till svavlet och elden, tvingades *gamers* visa sin egen hand och den 6 januari blev klyftan i den republikanska koalitionen synlig. Stormningen av Kapitolium fördjupade denna klyfta. Några senatorer drog tillbaka sina ifrågasättanden av elektorsrösterna, men Cruz och

Hawley drev ändå saken vidare med 6 andra senatorer. Över 100 ledarmöter i representanthuset valde att fortsätta satsa på den stora lögnen. Några, som Matt Gaetz, la till sina egna extravaganser, som påståendet att mobben inte leddes av Trumpanhängare utan av Trumpmotståndare.

Trump är för närvarande "the martyr in chief", den stora lögnens överstepräst. Han är ledaren för *breakers*, i alla fall i sina supportrars föreställningsvärld. Vid det här laget vill *gamers* inte ha med Trump att göra. Komprometterad under sina sista veckor har han blivit oanvändbar; när presidentämbetet med dess förpliktelser lyfts bort från honom kommer han att bli genant igen, ungefär som han var 2015. När han inte längre kan erbjuda kamouflage för maktspelet blir han irrelevant för deras dagliga verksamhet.

Men *breakers* har ännu starkare skäl att vilja se Trump försvinna. Det är omöjligt att ärva någon som fortfarande finns kvar. Att göra Trumps stora lögn till sin egen kan tyckas vara en lojalitetsgest. I själva

verket uttrycker det en önskan om hans politiska död. Att förvandla myten från att handla om Trump till att handla om nationen blir lättare när han städats undan.

Att ta den stora lögnen i sin mun är, som Cruz och Hawley kanske kommer att upptäcka, att bli ägd av den. Bara för att du sålt din själ är det inte säkert att du gjort en bra affär. Hawley drar sig inte för någon form av hyckleri. Som son till en bankir och själv utbildad på Stanford och vid Yale Law School tar han avstånd från eliten. I den utsträckning Cruz antogs ha några principer så gällde de delstaternas rättigheter, de som Trumps uppmaningar till handling varit ett flagrant brott mot. Ett uttalande Cruz offentliggjorde om senatorernas ifrågasättande av valet fångade på ett fint sätt saken ur postsanningens perspektiv. Det påstods aldrig att det förekommit valfusk, bara att det förekommit anklagelser om valfusk. Anklagelser om anklagelser, överallt och bara anklagelser.

Den stora lögnen kräver lojalitet. När republikanska *gamers* inte visar det i tillräckligt hög grad kallar republikanska *breakers* dem *rin*os,

”republicans in namn only”, republikaner bara till namnet. En gång i tiden syftade den formuleringen på bristande ideologisk lojalitet. Nu syftar den på ovilja att kasta bort ett val. Svaret från *gamers* är att sluta leden kring konstitutionen och tala om principer och traditioner. Alla *breakers*, möjligen med undantag för Alabamasenatorn Tommy Tuberville, måste vara medvetna om att de är delaktiga i ett svindleri, men de kommer att ha en publik på tiotals miljoner som inte är det.

Om Trump håller sig kvar i det politiska livet i Amerika kommer han med säkerhet att oavbrutet upprepa sin stora lögn. Hawley och Cruz och andra *breakers* är medansvariga för följderna. Cruz och Hawley tycks aspirera på presidentskapet. Men vad innebär det att vara en kandidat till politiska ämbeten och samtidigt ta avstånd från val? Om du påstår att den andra sidan har fuskat, och dina anhängare tror på dig, så kommer de att förvänta sig att du själv fuskar. Genom att försvara Trumps stora lögn den 6 januari har de skapat ett prejudikat: En republikansk presidentkandidat som

förlorar ett val ska ändå utnämnas av kongressen. Republikanska kandidater, åtminstone *breaker-*kandidater i presidentval kommer i framtiden förmodligen att ha en plan A, för att vinna och vinna, och en plan B, för att förlora och vinna. Inget fusk kommer att krävas, bara anklagelser om att det finns anklagelser om fusk. Sanningen ska ersättas av skådespel, fakta av fiktioner.

Trumps kuppförsök 2020–21 är, som andra misslyckade kuppförsök, en varning till dem som månar om principen att land ska med lag byggas och en läxa för alla som inte gör det. Hans prefascism synliggjorde en möjlighet i amerikansk politik. Om en kupp ska lyckas 2024 måste *breakers* skaffa sig något Trump egentligen aldrig hade: en arg minoritet som organiserats för att utöva våld på nationell nivå och är redo att låta hot och trakasserier ackompanjera valet. En stor lögn som förstärks under fyra år kan vara det som ger dem detta. Att hävda att den andra sidan stal ett val är att lova att själv göra detsamma. Det är också att säga att den andra sidan förtjänar att straffas.

Välinformerade bedömare i och utanför den federala administrationen är eniga om att högerflankens vit makt-aktivister utgör det största terrorhotet i USA. Vapenförsäljningen slog ett uppseendeväckande rekord 2020. Historien visar att politiskt våld blir följderna när prominenta ledare för dominerande politiska partier öppet hänger sig åt paranoia.

Vår stora lögn är typiskt amerikansk, inbäddad i vårt udda valsystem, beroende av våra särskilda rasistiska traditioner. Samtidigt är vår stora lögn också strukturellt fascistisk: den extrema graden av lögnaktighet, konspirationstänkande, omkastningar som gör gärningsmännen till offer och offren till gärningsmän, föreställningarna om en värld uppdelad i ”vi” och ”dom”. Att hålla liv i den under fyra år är att inbjuda till terrorism och mord.

När våldet manifesterar sig måste *breakers* reagera. Om de ställer sig bakom det blir de fascistfraktionen. Det republikanska partiet kommer att vara delat, åtminstone under en tid. Man kan naturligtvis föreställa sig en mörk återförening. En *breaker-*kandidat förlorar presidentvalet i november 2024 med

knapp marginal och ropar ”fusk”. Republikanerna får majoritet i kongressens båda kammare och deltagare i gatuupplopp, skolade i den stora lögnen under fyra år, kräver vad de anser vara rättvisa. Kommer *gamers* att stå fast vid principerna om detta skulle vara läget den 6 januari 2025?

Det här ögonblicket skulle förstås också kunna vara en chans. Det är möjligt att ett delat republikanskt parti kan tjäna den amerikanska demokratin bättre, att *gamers* skilda åt från *breakers* kan börja se sakpolitik som ett sätt att vinna val. Det är troligt att Biden-Harris-administrationen kommer att få lindrigare inledningsmånader än förväntat. Kanske kommer obstruktionspolitiken att ersättas av själv-rannsakan, åtminstone hos några republikaner och under en kortare tid. Politiker som vill få ett slut på trumpismen har ett enkelt vägval: Säg sanningen om valet.

Amerika kommer inte att överleva den stora lögnen bara för att en lögnare skilts från makten. Det kommer att krävas en genomtänkt återpluralisering av medierna och lojalitet med fakta i dess egenskap av gemensam nytthet. Den rasism som strukturerade varje aspekt av kuppförsoket är en signal till oss att uppmärksamma vår egen historia. Ett seriöst intresse för det förflutna hjälper oss att se risker, men hjälper oss

också att se framtida möjligheter. Vi kan inte vara en demokratisk republik om vi sprider lögn, små eller stora, om ras. Demokrati handlar inte om att minimera antalet väljare eller att ignorera dem. Demokrati handlar varken om att manipulera eller slå sönder ett system. Det handlar om att acceptera att andra är ens jämlike, lyssna på andras röster och räkna deras röstsedlar.

Timothy Snyder

Texten är tidigare publicerad i New York Times.
Översättning från engelskan: Per Svensson

OM SKRIBENTEN.

Timothy Snyder är en amerikansk författare och professor i historia vid Yale. Flerfaldigt prisbelönt för sina böcker om europeisk 1900-talshistoria.

Berömda titlar är ”Den blodiga jorden: Europa mellan Hitler och Stalin” (2010) och ”Den svarta jorden: Förintelsen som historia och varning” (2015).

Hans senaste bok på svenska är ”Vägen till ofrihet” (2019).

14 januari 2021

Trump ställs inför riks rätt för andra gången

Representanthuset röstade på onsdagen för att ställa president Trump inför riks rätt. Därmed kommer senaten att avgöra om presidenten ska fällas.

Beslutet om att ställa presidenten inför riks rätt var väntat eftersom Demokraterna har majoritet i representanthuset med 232 platser mot Republikanernas 197. fyra ledamöter avstod.

Representanthusets talman, demokraten Nancy Pelosi, inledde den två timmar långa debatten om riks rättsåtal mot Donald Trump med krav på att presidenten avlägsnas från sitt ämbete ”eftersom han utgör ett tydligt hot mot nationell säkerhet”.

– Han måste avgå. Han är en tydlig fara för den nation som vi alla älskar, sa Pelosi.

Nancy Pelosi beskrev den 6 januari, då hundratals Trumpanhängare stormade Kapitolium, som en ”explosiv dag”. George W Bush använde samma fras för att beskriva terrorattackerna den 11 september 2001.

– Vi vet att USA:s president uppmuntrade detta uppror, detta väpnade uppror mot vårt land, sade hon.

Flera republikaner kallade å sin sida riks rättsåtalet för ”en politisk charad”.

Ingen annan amerikansk president har ställts inför två riks rättsåtal tidigare och i Donald Trumps fall är anklagelsen anstiftan till uppror. Något Trump anses ha gjort sig skyldig till under ett tal i Washington DC den 6 januari, timmarna innan kongressen skulle bekräfta att Joe Biden av elektorerna utsetts till USA:s 46:e president. I talet uppmanade Trump åhörarna att slåss för sitt land och att gå till kongressen:

– Vi kommer att gå till Kapitolium och vi kommer att heja på våra modiga senatorer, kongressmän och kvinnor. Vi kommer kanske inte att hurra så mycket för några av dem för ni kommer aldrig att ta tillbaka ert land genom att vara svaga. Ni måste visa styrka, och ni måste vara starka.

– Och vi slåss. Vi slåss av bara helvete och om ni inte slåss av bara helvete, då kommer ni inte att ha kvar ett land längre, sa Trump till de tusentals åhörarna.

I riksrättsåtalet slår Demokraterna fast att dessa uttalanden rör sig om anstiftan till uppror. Åtalet pekar också på att presidenten i månader upprepade gånger har påstått, utan bevis, att förra årets presidentval var riggat och att Trump själv egentligen vann valet stort.

Enligt Demokraterna ledde dessa uttalanden till att en stor del av folkmassan stormade kongressen, vilket slutade med att fem personer dog och delar av kongressbyggnaden vandaliserades. Ytterligare två personer har tagit sina liv efter stormningen, en 53-

årig man som riskerade åtal för intrånget och en 51-årig polisman ur Kapitoliums egen polisstyrka.

”De oresonliga uttalandena uppmuntrade och resulterade i det laglösa agerande (som följde) i

Kapitolium”, står det vidare i åtalet. Demokraterna anser att presidenten kommer att fortsätta utgöra

ett hot mot landets säkerhet, demokrati och grundlag om han inte avsätts.

Riksrättsåtalet går nu vidare till senaten, som agerar domstol och avgör om presidenten är skyldig eller inte. För att Trump ska fällas krävs att två tredjedelar av de närvarande senatorerna röstar för, vilket betyder att minst 17 republikaner måste gå emot presidenten – om alla ledamöter är på plats.

Vid den förra riksrättsprocessen röstade enbart en republikansk senator, Mitt Romney, för fällande dom.

Republikanernas majoritetsledare i senaten, Mitch McConnell, sa på onsdagen att en rättegång mot

Donald Trump kan inledas tidigast den 19 januari, då senatorerna samlas i Washington efter juluppehållet.

Senatens minoritetsledare, demokraten Chuck Schumer, har tidigare uppmanat kammaren att återvända tidigare, men Mitch McConnells beslut innebär att riksrikttsprocessen kommer att överlappa Joe Bidens första tid som president.

Första gången som president Donald Trump ställdes inför riksriktt var i december 2019. Då anklagades han för att ha försökt pressa Ukrainas ledning att gräva fram oegentligheter om den nu tillträdande demokratiske presidenten Joe Bidens son Hunter Biden.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

Fakta. Två sätt att avsätta en president

Det finns i huvudsak två sätt att avsätta en president, enligt USA:s grundlag.

Det mest kända är riksrikttsförfarandet, genom vilket kongressen kan avsätta presidenten om denne döms för "förräderi, bestickning eller andra allvarliga brott och förseelser".

Formella riksrikttsanklagelser mot presidenten läggs fram av representanthuset. För att kunna göra det krävs enkel majoritet i kammaren.

För att döma och avsätta presidenten krävs sedan att två tredjedelar av senaten, överhuset, röstar för.

Ingen amerikansk president har blivit avsatt på det här sättet. Donald Trump (2019–20), Bill Clinton (1998) och Andrew Johnson (1868) blev formellt anklagade av representanthuset, men friades av senaten.

I Richard Nixons fall 1974, efter Watergateskandalen, hade riksriättsprocessen inletts men han avgick innan anklagelsepunkterna hann röstas igenom.

Det andra sättet är att presidenten förklaras oförmögen att utföra sina plikter, enligt grundlagens 25:e tillägg.

För att det ska ske krävs antingen ett gemensamt utlåtande från vicepresidenten och en majoritet av regeringen eller ett utlåtande från en kongresstillsatt expertpanel (exempelvis bestående av medicinska experter).

Om presidenten motsätter sig utlåtandet har kongressen tre veckor på sig att debattera frågan och rösta om den. Två tredjedelars majoritet krävs och beslutet kan inte överklagas.

Källor: History.com, The New York Times, Findlaw.com, The New Yorker

14 januari 2021

Björn af Kleen: Rättegången i senaten kan bli mer spännande denna gången

Representanthuset ställer Donald Trump inför riksriät.

Nu avgör senaten om Trump döms och diskvalificeras från presidentämbetet för all framtid.

Riksriättegången i senaten kan bli mer spännande än förra gången, skriver DN:s Björn af Kleen.

På onsdagskvällen ställdes Trump inför riksriät för andra gången under sin ämbetsperiod. Det gör honom historisk. Ingen tidigare president har lyckats bli ställd

inför riks rätt två gånger. En dubbel *impeachment* sju dagar innan han tvingas lämna över Vita huset till Joe Biden. Utfallet i representanthuset, där Demokraterna har majoritet, var väntat. Tio republikaner röstade mot Trump, tio fler än under omröstningen i representanthuset 2019. Under Trumps första riks rätt stod hela det republikanska partiet bakom presidenten förutom senatoren Mitt Romney. Denna gång är partiet alltså mer splittrat.

I senaten behöver Demokraterna två tredjedelars majoritet för att fälla Trump. Lyckas Demokraterna övertyga 17 republikanska senatorer om att fälla Trump skulle det kunna förbjuda Trump att kandidera till president på nytt. Han skulle alltså portas från Vita huset för all framtid.

Nancy Pelosi, Demokraternas talman i representanthuset, framhöll detta som själva syftet med att dra Trump inför riks rätt en andra gång. Pelosi beskrev det som ett ”konstitutionellt botemedel som garanterar att republiken skyddas från den man som är

så envist inställd på att slita sönder saker som vi håller kära och som håller oss samman”.

Om 17 republikaner skulle rösta mot Trump i senaten är det relativt lätt för Demokraterna att sedan gå vidare och porta Trump från presidentämbetet. En sådan extra omröstning om hans framtida möjligheter att kandidera till president avgörs genom enkel majoritet. Och en sådan enkel majoritet kommer Demokraterna att ha den 20 januari, då Joe Biden tillträder och Demokraterna får majoritet i senaten. Riksrättegången i senaten inleds tidigast den 19 januari, då senatorerna återvänder till Washington från sin ferie.

Mitch McConnell, som leder Republikanerna i senaten, har låtit meddela New York Times att han ”välkomnar” en riksrättegång i senaten. En underrättelse som bara kan tolkas som att McConnell tänker rösta för att fälla Trump när saken når senaten. McConnell förtydligade under onsdagskvällen att han ännu inte bestämt sig utan tänker lyssna på argumenten för och emot Trump när rättegången väl drar i gång.

En stor skillnad i attityd gentemot den förra riksrättegången, då McConnell på förhand bestämt sig för att fria Trump. Partiet stod bakom Trump i alla möjliga bemärkelser – juridiska, ekonomiska, politiska. Denna gång är presidenten mer ensam.

Det är inte säkert att tillräckligt många republikanska senatorer i slutändan ändå skulle följa ledaren McConnells exempel och faktiskt fälla Trump. Men det är tydligt att Republikanernas ledarskikt nu bestämt sig för att kapa bandet till Trump, att McConnell rent av gläder sig åt möjligheten att för evigt porta Trump från amerikanska presidentsammanhang. Och kommer göra lite för att behålla enigheten bland senatens republikanska ledamöter.

Rättegången i senaten kan utvecklas till ett första slag i det republikanska partiets inbördeskrig efter Trump. Utgången i representanthuset visar att det går att övertyga republikaner under processens gång. Fem republikaner i representanthuset skulle ha röstat mot Trump, sades det på förhand. Det blev tio. Om

McConnell kan dubbla skeptikerna i senaten kan Trump vara rökt.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

14 januari 2021

”USA måste ta itu med sitt föråldrade demokratiska system”

”You did not win”, proklamerade vicepresident Mike Pence från podiet i representanthuset efter stormningen den 6 januari. Den amerikanska demokratin står stark och dess institutioner har klarat provet, fick vi veta.

Men så är det inte. Den amerikanska demokratin är utomordentligt sårbar. Den bygger på föråldrade regler och processer som de flesta andra moderna demokratier för länge sedan övergett.

Den kan köpas för pengar i en utsträckning som är skandalöst odemokratiskt i resten av den övriga demokratiska världen. Den tillåter grov manipulering av valdistrikt (*gerrymandering*). Den har legaliserat regler som på olika sätt förhindrar och fråntar stora

grupper rätten att rösta. Den styrs av lobbyister och bygger på ett system med överhus och underhus (senaten och representanthuset) som de flesta andra västerländska demokratier förpassat till historien. Den tillåter till och med en minoritet att vinna ett val och utse statschef.

Det amerikanska demokratiska systemet har låst fast landet i ett snart 250 år gammalt regelsystem, som är illa anpassat till dagens verklighet. Ovanpå detta finns en obegriplig övertygelse hos amerikanerna själva om att deras demokrati är den bästa världen skådat.

Den var nog det i slutet av 1700- talet, men i dag är den full av brister och ofullkomligheter. Därför är den också lätt att manipulera på det sätt Donald Trump visat sig en mästare att göra. Det är dess många och uppenbara brister som gör det så enkelt att ifrågasätta den, att göra felaktigheter trovärdiga och skapa konspirationsteorier.

Det är därför det är så lätt att i USA så tvivel om valresultat. Inte i någon annan västerländsk demokrati

hade en statschef kunnat ifrågasätta en valutgång, nonchalera domstolar och sprida uppenbara lögner.

De flesta politiska bedömare tycks vara övertygade om att Donald Trump hade vunnit valet om USA förskonats från den pandemi han vanskötte. Hade USA:s demokrati kunnat överleva fyra år till av Trump som president? Det tror inte jag. Utan pandemin hade vi om fyra år fått en värld där de tre största militärmakterna styrts av autokrater – en värld där USA:s nästa val sannolikt varit uppgjort på förhand.

Amerikanerna borde ta itu med sitt föråldrade och ofullständiga system för att låta folkviljan göra sig hörd. Utan en trovärdig demokrati i USA skulle världen bli en förfärande mörk plats.

Det är i allas vårt intresse att man i USA ägnar lika mycket kraft åt demokratisk självrannsakan som att avsätta den som utnyttjat systemets brister svagheter. Donald Trump är inte landets ende populistiske och antidemokratiska politiker – och nästa gång kanske det inte finns en pandemi.

Lennart Königson, Billdal,
världsbanksekonom som tidigare bott i
Washington under tio år

14 januari 2021

Mannen med Skellefteå-halsduk efterlyst av polisen

En man med en röd halsduk från Skellefteå är nu efterlyst av polisen i Washington för att ha deltagit i attacken mot kongressbyggnaden i förra veckan.

Mannens identitet är fortfarande okänd – och det är oklart om han är svensk.

Polisen erbjuder belöning till den som kan lämna information som leder till hans gripande.

Mitt i mobben som attackerade den amerikanska kongressen i förra veckan fanns en man med en röd halsduk med texten ”Skellefteå”. Halsduken

tillverkades bara i 1 000 exemplar och skickades som julgåva av kommunen 2017.

– Vi skickade ett julkort till folk som har flyttat från Skellefteå de senaste fem åren där vi berättade om vad som hände och vad som var på gång i kommunen. På julkorten fanns en länk och gick man in på den så kunde man få en julgåva – i det här fallet var den en röd halsduk i och med att det var jul, säger Helena Renström, marknadschef på Skellefteå kommun.

Bilder som Dagens Nyheter publicerat tidigare i veckan och som orsakat stor uppmärksamhet visar att mannen med halsduken aktivt deltog i mobben.

Mannen har skägg och bär en svart keps, i handen har han en amerikansk flagga och runt halsen den röda halsduken med vitt tryck som är märkt ”Skellefteå”.

Det är oklart om han är svensk och hans identitet är fortfarande okänd – trots stort intresse i Sverige.

På Metropolitan police departments 60 sidor långa efterlysning av personer som misstänks för brott i

samband med attacken finns mannen med på bild. Enligt efterlysningen är han misstänkt för federala brott i samband med vad polisen beskriver som upproret. Polisen erbjuder belöning för uppgifter som leder till hans gripande.

Fotografen Alan Chin, som var på plats utanför Kapitolium under upproret, fångade mannen på en rad bilder. Han säger att bilderna är tagna under den tid när polisens försvarslinje bryter ihop.

– Jag tittade hela tiden efter när polisens förstärkning skulle komma, men den kom aldrig och folkmassan tog till slut över hela området och poliserna flydde in i byggnaden.

Bilderna på mannen med halsduken är tagna vid den västra sidan av Kapitolium, under loppet av 30 minuter.

– Det var de 30 minuter när polisens försvarslinje bröt samman.

– Mannen med halsduken var en av dem som stod i främsta ledet. Det var många i folkmassan som var passiva och mest tittade på, men den här personen var en av de mer aktiva, säger Alan Chin.

Dagens Nyheter har granskat flera filmer från attacken och det är tydligt att han är i händelsernas centrum vid den västra sidan av kongressbyggnaden. Under en tid bär han också en av polisens kravallhjälmars visir.

Han var också med när mobben turades om att trycka på mot poliserna som försöker hålla emot folkmassan i dörröppningen som leder in i byggnaden. Han syns också på film i samband med att en polis dragits ut ur Kapitolium av mobben. Polisen förs sedan tillbaka till sina kollegor och man hör hur folkmassan skriker att de inte ska skada honom.

På en annan film ses mannen med halsduken inne i byggnaden, då med en gasmask. Han och flera andra ur folkmassan diskuterar byggnadens planlösning samtidigt som andra personer skriker efter mer folk.

Dagens Nyheter har tagit del av listan på personer som fick den röda halsduken i present av kommunen. På listan finns 934 personer men bara en som är bosatt i USA.

Kvinnan säger till DN att hon inte fick någon halsduk utan ett par strumpor. Hon säger också att hon inte känner till mannen med halsduken från Skellefteå.

Halsduken uppmärksammades först av lokaltidningen Norran vars läsare sett den på en bild från Kapitolium. Bilden togs dagen efter upproret av den amerikanske fotografen Samuel Corum. Han berättar för DN att bilden är tagen i vestibulen på vägen in i Kapitolium.

Halsduken ligger bland metallrör och andra tillhyggen som mobben använde när de attackerade polisen.

Metropolitan polices presstjänst säger till Dagens Nyheter att de gärna tar emot tips om mannens identitet och tillägger att så länge mannen är kvar på listan så är han på fri fot och inte identifierad.

Även FBI utreder attacken mot Kapitolium. Den lokale FBI-chefen Steven M D'Antuono har i en kommentar berättat att de har fått in över 100 000 filer med bilder och filmer från händelserna.

– På sex dagar har vi inlett 170 förundersökningar och det är bara toppen på ett isberg, sa han.

Han poängterade också i uttalandet att FBI har ett ”långt minne och bra räckvidd” och uppmanade deltagarna i upproret att själva anmäla sig till polisen.

– För att vara tydlig, brutaliteten som det amerikanska folket såg med chock och vantro kommer inte att tolereras av FBI.

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

FAKTA.

Halsduken tillverkades i 1 000 exemplar av Skellefteå kommun som julgåva 2017. Halsdukarna skickades ut under december 2017 och januari 2018 till 934 före

detta Skellefteåbor. Endast en av dem har en adress i USA – den kvinnan känner inte till något om mannen.

15 januari 2021

Presidentens öde ligger i senatsledarens händer

Kommer Demokraterna att lyckas få 17 republikanska senatorer att rösta med dem för att fälla Donald Trump i riksrättsrättegången?

Bollen ligger i Mitch McConnells händer, den republikanske ledaren i senaten. Men det lär inte avgöras av huruvida Trump brutit mot lagen eller inte, utan om det gynnar eller skadar Republikanerna som parti att distansera sig från Trump.

Mitch McConnell utesluter inte att han kan fälla Donald Trump. Även om hotet skulle vara tomt ger det McConnell makt över Trumps sista vecka som president.

Det är inte många republikaner som vunnit en maktkamp med Donald Trump de senaste fyra åren. Men om McConnell väljer att fälla Trump i riksrätten i senaten sätter det en förödmjukande punkt för Trumps politiska karriär.

McConnell har än så länge bara sagt att han inte bestämt sig angående riksrätten. Men att han inte utesluter möjligheten att rösta för att fälla presidenten ger honom ett klart överläge i förhandlingarna med Trump under dennes sista vecka i ämbetet. I praktiken håller han nu Trump i ett slags koppel.

Om McConnell verkligen vill fälla Trump i riksrätten kan han sannolikt samla på sig tillräckligt många republikanska senatorer för att åstadkomma detta.

Tio republikaner röstade med Demokraterna för riksrätt i representanthuset på onsdagen. När riksrättsåtalet vandrar vidare till senaten, som fungerar som domstol, behövs 17 republikanska senatorer för att fälla Trump.

Men det är fullt möjligt att McConnell's utspel bara är en taktisk manöver. Hans hot kan fungera som en varning för att förhindra att Trump gör något irrationellt under sina sista dagar i Vita huset.

Demokraterna har varnat för att Trump kan starta ett krig, uppmäna till nya attacker i Washington eller till våld mot politiska motståndare. Så länge McConnell hänger över honom med hotet om att rösta mot honom i riksrettsrättegången är tanken att det kan tämja Trump.

De senaste dagarna har det avslöjats att flera republikanska kongressledamöter kan ha varit inblandade i planeringen av attacken på kongressen den 6 januari. De anklagas bland annat för att ha delat med sig av information till högerextremister om var Demokraternas nyckelpersoner har sina kontor i kongressbyggnaden.

Ett annat problem för McConnell är att hundratals stora amerikanska företag har sagt att de stryper alla donationer till Republikanerna så länge Trump styr

partiet. McConnell vet att det blir tufft för partiet och dess företrädare att vinna val utan dessa pengar. Att försöka åtskilja Republikanernas varumärke från Trump kan å andra sidan skrämja bort Trumps anhängare.

McConnell säger själv att han vill vänta och se vad som kommer fram i utredningarna om angreppet på kongressen innan han bestämmer sig om riksrätten. Det är ett rimligt men förmodligen ohederligt påstående. McConnell's beslut lär inte avgöras av huruvida Trump brutit mot lagen eller inte, utan om det gynnar eller skadar Republikanerna som parti att distansera sig från Trump.

Där finns inga enkla svar. Trump lämnar Vita huset med dåliga förtroendesiffror. Republikanerna behöver vinna tillbaka de moderata republikanerna, främst kvinnor, i villaförorter som röstade på Joe Biden i november.

Men att ta avstånd från Trump kan leda till en mångårig intern strid mellan partiets två falanger.

Historikern Timothy Snyder har beskrivit en splittring mellan å ena sidan taktiker som McConnell, och å andra sidan upprorsmakare som senatorerna Ted Cruz och Josh Hawley.

Kluvenheten i partiets strategi märks även på konservativa tv-kanalen Fox News, där enstaka debattörer tagit avstånd från Trump, medan andra fortsatt driva kampanj för presidenten.

Många av kanalens ankare viftade bort attacken på kongressen, men när Trump stängdes av från Twitter, efter att ha brutit mot användarreglerna, sade Fox-ankaret Jeanine Pirro att det påminde om Förintelsen.

En klar majoritet av Republikanernas väljare säger i de senaste opinionsmätningarna att de är emot riks rätt mot Trump. Den auktoritära vision som gjort Trump - populär i partiet lär inte försvinna när han lämnar Vita huset.

”Det finns ett behov av att skylla allt på Trump och sedan gå vidare. Men den bistra verkligheten är att

stora delar av partiet slöt upp bakom försöket att stjäla ett val”, skriver Zeynep Tufekci i The Atlantic.

Martin Gelin

FAKTA. MINST 17 REPUBLIKANER MÅSTE GÅ EMOT TRUMP

Sent på onsdagskvällen röstade ledamöterna i USA:s representanthus för att för andra gången inleda en riks rättsprocess mot president Donald Trump. Samtliga demokratiska ledamöter röstade för, samt tio republikanska, sammanlagt 232 ledamöter. 197 röstade emot, fyra ledamöter avstod, ett par var frånvarande.

Åtalet går nu vidare till senaten, som agerar domstol och där rättegången inleds nästa vecka. Bevis och vittnen kommer att höras och i slutändan måste två tredjedelar av ledamöterna rösta för en fällande dom för att Trump ska dömas skyldig.

Det betyder att minst 17 av Trumps partikamrater i Republikanerna måste rösta emot honom.

DN

15 januari 2021

Trumps sista dagar: Förödmjukad, rasande och ensam

En förödmjukad och passiv Donald Trump tillbringar sina sista dagar i Vita huset framför tv:n, ursinnig över att knappt någon försvarar honom.

Kretsen av lojala medarbetare kring presidenten har krympt till några få personer.

Amerikanska presidenter brukar ägna sina sista veckor vid makten åt att sätta fokus på det arv de lämnar efter sig – reformer, ekonomiska, diplomatiska eller militära framgångar.

Arvet efter Donald Trump, det som har fastnat på amerikanernas näthinnor, är i stället bilderna på

folkhopen som i förra veckan bröt sig in i kongressbyggnaden, pådrivna av presidenten.

Detta gör nu att Trump som den hittills enda av USA:s 45 presidenter ställs inför riks rätt en andra gång.

Men trots det akuta läget görs inga organiserade ansträngningar för att möta riksrättsåtalet. Inga av Trumps allierade går ut och försvarar honom, inga advokater förbereder så vitt känt inlagor att lägga fram till hans försvar under rättegången i senaten.

Det enda som liknar förberedelser är att senator Lindsey Graham, som följde med Trump under ett besök vid gränsmuren i tisdags, fick i uppdrag att ringa kollegor från flygplanet på väg hem – med uppdraget att se till att de inte röstar för en fällande dom i riksrätten.

I stället följer Trump passivt utvecklingen framför tv:n, berättar källor i Vita huset för flera amerikanska medier. Han är i ”tycka synd om sig själv-läge”, säger en av dem till CNN.

Mycket av presidentens energi går åt till vredesutbrott mot personer han ser som förrädare, enligt Washington Post.

Främst av dem är Mitch McConnell, senatens republikanske majoritetsledare som inte utesluter att han kan komma att rösta för att fälla Trump i riksrettsrättegången.

Men Trump har gott om andra anledningar att vara upprörd – allt från beslutet att flytta PGA-mästerskapen i golf från Trumps bana till att staden New York säger upp kontrakt med hans privata bolag.

Det mesta av tiden tillbringar den avgående presidenten ensam i bostadsdelen av Vita huset, säger en källa till CNN.

– Han är för sig själv, utan särskilt många att bolla idéer med. I sådana lägen agerar han efter sina värsta instinkter, säger källan.

Flera nära medarbetare har sagt upp sig som en följd av förra veckans angrepp på Kapitolium, andra håller

sig undan presidenten. Det gäller bland andra Hope Hicks, tidigare en av hans närmaste förtrogna.

Återstår familjen – dottern Ivanka och hennes man, presidentrådgivaren Jared Kushner – samt stabschefen Mark Meadows. Men inte heller någon ur denna grupp har gått ut offentligt och försvarat Trumps agerande i samband med förra onsdagens angrepp på USA:s demokrati.

Det var främst Kushner som övertalade Trump att gå ut med en video på onsdagen, där han sent omsider tog avstånd från våld.

”Våld och vandalisering har ingen plats i vårt land eller i vår rörelse”, sa han – och övergick sedan till att skälla på Twitter och Facebook.

Det var exakt en vecka efter det att han talat om för hopen som vandaliserade Kapitolium och dödade en polis att han ”älskade dem” och att de var ”våldigt speciella”.

Ingmar Nevéus

15 januari 2021

Mitch McConnell. När han kallades liemannen tog han det som beröm

Republikanernas ledare i kongressen, den mäktige Mitch McConnell, bär Trumps politiska framtid i sina händer. Att avsluta Trumps karriär med en knapptryckning i senatens riksrättegång vore typiskt McConnell.

När Joe Biden fortfarande var senator försökte han övertyga sin republikanska kollega från Kentucky, senatorn Mitch McConnell, om det goda konservativa idégodset i ett demokratiskt lagförslag som McConnell just hade stoppat i kammaren. Men innan Biden hann inleda sitt partiöverskridande resonemang sträckte McConnell ut handflatan i protest, som en trafikpolis i en stökig vägkorsning.

– Du måste ha drabbats av villfarelsen att jag bryr mig, sade McConnell till Biden och vände på klacken.

Barack Obama berättar anekdoten i sina memoarer ”Ett förlovat land” – en illustration av McConnells cyniska inställning till partipolitiken. ”McConnell är ingen typisk republikansk ledare”, skriver Obama. ”Såvitt alla förstod hade han inga nära vänner ens i sitt eget parti och tycktes helt sakna starka övertygelser...”

McConnell är från sydstaten Alabama. Han växte upp som ensam barn, är i dag 76 år och har suttit 36 år i senaten i Washington. Under Obama tog Republikanerna makten i senaten. Som majoritetsledare, kongressens mäktigaste funktion, blockerade McConnell det mesta som Demokraterna föreslog i kammaren.

Metoden gick ut på att kväva Obamaregeringens visionära program, allt som stavades hopp och förändring. Ett ineffektivt Washington, resonerade McConnell, skulle gynna det antistatliga partiet

Republikanerna. Trumps maktövertagande gav honom rätt.

McConnell har inte umgåtts med Trump i Vita huset under de senaste fyra åren. Men han har använt Trump som ett verktyg för att driva igenom skattesänkningar, tillsätta konservativa domare och riva upp Obamas regleringar av industrisektorn. Intellectuella har liknat majoritetsledaren vid en samtida motsvarighet till Paul von Hindenburg, en konservativ tysk politiker som möjliggjorde Hitlers väg till makten under 1930-talet.

McConnell lät sig inte provoceras av sådana jämförelser. ”Han valdes”, svarade McConnell om Trump. ”Mitt uppdrag som senatens majoritetsledare, i en republikansk regering, är att åstadkomma så mycket som möjligt för det amerikanska folket utifrån de åsikter som jag hyst under hela mitt liv.”

När McConnell kallades liemannen, en demokratis dödgrävare, tog han det som beröm och lät trycka upp tröjor med omdömet på.

Nu har McConnell bytt ståndpunkt. Rejält. När Trumps anhängare stormade Kapitolium förra onsdagen hade McConnell just hållit tal i kammaren där han tog kraftigt avstånd från Republikanska partiets kuppmaakare och Trumps falska påståenden om valfusk. Att vägra bekräfta valresultatet var starten på en ”dödsspiral” för den amerikanska demokratin, sade majoritetsledaren.

När kammaren utrymdes var McConnell en av de första politikerna som evakuerades. Han drabbades av polio i barndomen och rör sig fortfarande med förhinder; ett lätt byte.

Medier i USA rapporterade att McConnell aldrig mer tänker tala med Trump. När Demokraterna lade fram åtalspunkten mot Trump lät McConnell meddela att han ser fram emot en rättegång i senaten.

Som senatens ledare räddade han Trump förra gången Demokraterna försökte avsätta presidenten. Kände McConnell ett styng av skuld när han såg sina kollegor

i kongressen ta skydd för livet, kulmen på en politik som McConnell möjliggjort?

Det kan inte uteslutas. Men den plötsliga vreden bottenar också i en politisk kalkyl. Samma dag som stormningen hade Republikanerna förlorat sin majoritet i senaten i Georgias extraval. McConnell hade berövats sin tron. Trump var medskyldig.

En fällande dom i senaten skulle ”rensa ut” Trump ur partiet. En knapptryckning i senaten och Trump skulle portas från Vita huset och för evigt diskvalificeras från presidentämbetet.

Ett kyligt sätt att sätta punkt för Republikernas pakt med Trump. Så effektivt arbetar Mitch McConnell.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

FAKTA. MITCH MCCONNELL

Sedan 2014 är Mitch McConnell majoritetsledare i senaten, vilket gör honom till den mäktigaste republikanen i kongressen.

McConnell representerar delstaten Kentucky. Två gånger har McConnell förekommit på tidskriften Times lista över världens 100 mäktigaste personer.

Han är gift med tidigare transportministern och arbetsmarknadsministern Elaine Chao, som avgick i protest mot Trump efter stormningen av Kapitolium.

76 år gammal vann McConnell nyligen ett omval i Kentucky. Vid nästa val kommer han ha varit senator i 42 år.

DN

15 januari 2021

Ledare: Senaten borde göra processen kort med Trump

Donald Trump är ökänd för att spränga alla gränser. Nu har han ändå satt ett svårslaget rekord: han är den förste president som ställs inför riks rätt två gånger.

Representanthuset beslutade sent på onsdagen om en åtalspunkt, ”anstiftan till våld mot den amerikanska staten”. Det gäller i första hand det tal Trump höll i Washington den 6 januari, där han manade en folkmassa att marschera mot Kapitolium för att hindra kongressen från att godkänna Joe Biden som ny president. Alla demokrater och tio republikaner röstade för riks rätt.

Som vanligt uttryckte sig Trump inte så precist den där dagen, men anspelningarna om våld går inte att vifta bort. Hans supportrar stormade sedan Kapitolium,

skott avlossades därinne, bomber placerades ut, ledamöterna tvingades fly, fem människor (varav en polis) miste livet.

”USA:s president samlade mobben och tände brasan som ledde till attacken. Aldrig har en amerikansk president gjort sig skyldig till ett större svek”, säger Liz Cheney, en av de ledande republikanerna i kongressen.

Och det handlar inte bara om anstiftan till uppror. Trump ägnade veckor åt att pressa funktionärer och delstatspolitiker till att ändra valresultatet och upphäva Bidens seger. Hade det lyckats vore det synonymt med demokratins undergång.

Senaten avgör nu saken. Två tredjedels majoritet krävs för att fälla Trump, och därmed minst 17 republikaner. Det ter sig fortfarande osannolikt, även om deras ledare Mitch McConnell sägs anse att riks rätt är befogat.

Det är viktigt att komma ihåg att senaten inte är en vanlig domstol, utan att processen är politisk.

Författningen anger ”allvarliga brott och förseelser” som skäl för riks rätt, men exakt vad det innebär är inte definierat. Behövs det ett Watergateinbrott som på 70-talet, eller Richard Nixons mörkläggnings av det? Till slut handlar utgången om hur senaten röstar. Därmed är en ”friande dom” inte heller liktydigt med ”icke skyldig”.

Den första riksrätten mot Trump handlade om hans utpressning mot Ukraina, militärt bistånd i utbyte mot komprometterande uppgifter om Joe Biden. Åtskilliga republikaner tyckte att bevisningen var solklar, men räddade Trump ändå. Och maktmissbruk är inget brott, hävdade hans dåvarande justitieminister.

Några kriterier måste finnas. Det finns hundratals exempel på att Trump aldrig var lämplig för jobbet. Men en vald president ska inte avsättas för att han är inkompetent, eller för att folk inte gillar honom. En vanlig utpressande eller uppviglande medborgare skulle dock absolut riskera att få skaka galler.

Politiska överväganden spelar ändå roll. Ett argument mot riks rätt kan vara att undvika att göra Trump till martyr och hoppas att han försvinner ut i periferin. Republikaner kan välja att inte stöta sig med hans fanatiska anhängare, eller att göra sig av med honom och försöka återerövra partiet.

Är då riksrätt verkligen nödvändigt? Trump måste ändå lämna sin post inom en vecka, och en process mot en president som redan har avgått kan se ut som ett slag i luften. Men dels handlar det om principer. Författningsfäderna tänkte sig knappast att en president skulle få göra vad som helst under sin sista tid. Dels kan Trump vid fällande dom stoppas från att ställa upp till val igen. Med tanke på vad han visat sig kapabel till vore det högst rimligt.

Instrumentet riksrätt förlorar trovärdighet om det inte ens används mot upprorsmakare. Donald Trump har passerat den yttersta gränsen, utom varje rimligt tvivel.

DN 15/1 2020

15 januari 2021

”Stöd till Wikipedia viktigt för Sverige som kunskapsnation”

I en tid av polarisering och en relativisering av fakta, behövs ett oberoende Wikipedia. Men webbsidans existens är inte ohotad och flera åtgärder behövs för att säkerställa dess existens: uppmuntra gåvor, inrätta en statlig sambandsperson, stöd säkerhetskopiering i Sverige och arbeta aktivt mot censur av Wikipedia, skriver professor Jonas F Ludvigsson.

DN. DEBATT 210115

Den 22 oktober 2020 meddelade WHO att man inlett ett samarbete med webbsajten Wikipedia för att tillgängliggöra kunskap om covid-19 globalt. Med sitt val av Wikipedia som samarbetspartner skickade WHO

samtidigt en tydlig signal om webbsidans betydelse för internationell kunskapsöverföring.

I en tid av polarisering och en relativisering av fakta, behövs ett oberoende Wikipedia. Och på samma sätt som den franska encyklopedin gav ekonomin och vetenskapen en skjuts framåt under andra halvan av 1700-talet kan Wikipedia komma att spela en viktig roll i Sveriges strävan att bli en kunskapsnation. I dag fyller webbsidan 20 år, och inte för inte kallar den sig för ”Den fria encyklopedin”.

Engelskspråkiga Wikipedia är enligt analysföretaget Alexa den trettonde mest populära webbsidan i världen. Till skillnad från samtliga andra större webbsidor är den icke-kommersiell, saknar annonser och finansieras av gåvor. Det gör att den kan stå fri från påtryckningar från kommersiella intressen och stater. Innehåll och struktur skapas i stället enbart utifrån användarnas och läsarnas egna önskemål. Wikipedia har också en svårslagen bredd.

Den svenskspråkiga versionen innehåller, för att ta några exempel, artiklar om trädekorrar, San Jacinto-dammen i Bolivia, det filosofiska begreppet ”konsistens”, staden Teheran, gräsmarker och årsmedeltemperatur.

Till skillnad från många andra sajter och plattformar styrs inte innehållet av algoritmer. Användaren exponeras för det hen efterfrågar. Det kontrasterar mot algoritmstyrda plattformar såsom till exempel Facebook och Twitter vilka har en uttalad målsättning att användare ska tillbringa så mycket tid som möjligt på webbsidan, alternativt generera maximal datatrafik och interaktion.

Detta riskerar i sin tur att leda till polarisering (att effektivt sätt att få någon att spendera tid på en hemsida) men också till filterbubblor (i min egen Facebookkrets har jag hittills inte stött på någon som beklagar att Joe Biden vann det amerikanska presidentvalet). Stormningen av Kapitolium i Washington har, om inte förr, så nu gjort det uppenbart att flera sociala plattformar misslyckats

med att hantera hätska och extrema budskap – sannolikt därför att det kostar enorma summor att anställa professionella moderatorer som granskar inlägg som algoritmerna inte flaggat.

Wikipedia har en helt annan modell för att moderera sitt innehåll, och bygger på principen om neutralitet. Webbsidan har en policy för hur motstridiga åsikter och bias (skevhet) bör hanteras, men också hur man undviker värdeladdade ord (exempelvis om van Goghs målningar är ”bra” eller ”dåliga”).

Som Wikipedias grundare Jimmy Wales själv kommenterat i en intervju syftar inte Wikipedia till att värdera om den amerikanska sjukvårdsreformen ”Obamacare” är bra eller dålig utan till att beskriva vad den egentligen är. Man vill förmedla fakta.

Varje månad har Wikipedia 20 miljarder sidvisningar. I takt med att sociala medier beskylls för ”fake news”, för att uppmuntra konspirationsteorier men också för censur, blir Wikipedia en oumbärlig faktakälla. Över tid har också Wikipedias relativa betydelse för andra

internetaktörer ökat. Facebook, Youtube, Google och andra internetföretag hämtar information från Wikipedia till sina informationsrutor. Det är talande att WHO har valt att samarbeta med just Wikipedia för att undvika ett informationskaos, eller snarare ett desinformationskaos under pandemin.

Första veckan 2021 fanns över 3,4 miljoner artiklar på svenskspråkiga Wikipedia. Svenskarna tillhör tillsammans med islänningarna och finnarna de länder som har flest aktiva Wikipedia-skribenter per capita. Men vi skriver inte bara, vi använder också sajten.

År 2018 redovisade Internetstiftelsen att 85 procent av alla svenskar använder Wikipedia. 40 procent använder webbsidan varje vecka, och andelen är än högre bland ungdomar.

Tidskriften The Economist anger att genomsnittssamerikanen uppskattar värdet av sin Wikipediaanvändning till cirka 1 500 kronor per år. Om vi utgår från att privatpersoner i Sverige värderar Wikipedia på liknande sätt så skulle deras användning

av webbsidan vara värd mellan 6 och 15 miljarder kronor per år i vårt land. Utöver det skapar Wikipedia enorma värden inom svensk undervisning, forskning och för företag. Wikipedia är ofta första anhalt för studenter, journalister, akademiker och gemene man som vill orientera sig inom ett ämne.

Wikipedia är en hörnsten i Sveriges arbete för att bli en kunskapsnation men kan också hjälpa oss att främja demokrati. Sverige har tydligt förpliktigt sig att stå upp för demokratin och demokratiska värderingar, i det egna landet och i omvärlden. Regering och riksdag vill stärka medborgarnas motståndskraft mot antidemokratiska beteenden och har identifierat faktakunskaper som demokratins starkaste försvar. Vidare har det senaste årets starkt polariserade covid-19-debatt, med ofta hätska utfall utan grund i vetenskap och fakta, visat på behovet av en gemensam kunskapsbas som kan ligga till grund för diskussion och beslut.

Här kan Wikipedia spela en nyckelroll.

Men webbsidans existens är inte ohotad och flera åtgärder behövs för att säkerställa dess existens:

1 Uppmuntra gåvor till Wikipedia. I dagsläget kan organisationer ansöka hos Skatteverket om att godkännas som gåvomottagare (vilket ger rätt till en skattereduktion för givaren) om de ”främja(r) social hjälpverksamhet eller vetenskaplig forskning”. Skrivningen bör revideras så att den även kan innefatta organisationer av typen Wikipedia (egentligen ”Wikimedia foundation” som står bakom Wikipedia). Att Wikipedia i dag står fritt från annonser och vinstkrav borgar för oberoende. Men oberoende kostar.

2 Inrätta en statlig sambandsperson för Wikipedia. Svensk polis inledde nyligen ett formellt samarbete med sociala medie-plattformen Snapchat för att förhindra och utreda barnövergrepp. På samma sätt bör svenska myndigheter tillsätta en kontaktperson för Wikipedia för att underlätta för webbsidan och för att följa dess utveckling.

3 Säkerhetskopiera Wikipediainnehåll i Sverige. Säkerställ att kopior av svenskspråkiga Wikipedia arkiveras i Sverige i händelse av hackning, så kallade distributed denial-of-service (DDoS)-attacker, eller att utländska stater eller aktörer stänger av tillgången till Wikipedia. För detta ändamål bör Sverige också erbjuda serverutrymme för Wikipedia.

4 Arbeta aktivt mot censur av Wikipedia. Flera stater har vid olika tillfällen blockerat Wikipedia. Sverige bör spela en aktivare roll i EU för att förhindra att enskilda länder censurerar Wikipedia (i EU eller utanför EU).

Wikipedia är en oumbärlig del av vårt digitala samhället och kan bidra till Sveriges arbete för demokrati och för att bli en kunskapsnation. Sett över en tioårsperiod kan det indirekta värdet av webbsidan uppgå till 100 miljarder för Sverige. Vi har inte råd att förlora Wikipedia och åtgärder behövs i dag för att säkerställa Wikipedias framtid i Sverige och världen.

Jonas F Ludvigsson, barnläkare, Örebro
universitetssjukhus, professor i medicinsk
epidemiologi och biostatistik, Karolinska institutet

16 januari 2021

Priset för att bli av med Trump är högt, men värt att betala

Till slut sa de i alla fall stopp. Donald Trumps utfall mot medierna och gullandet med rasister hade partikamraterna närmast mangrant tolererat. Lögnerna om valfusk hade stora delar av Republikanernas etablissemang overseende med.

Men när Trump försökte att ändra valresultatet tyckte de tyngsta elefanterna – däribland vicepresidenten Mike Pence och senatsledaren Mitch McConnell – att det fick vara nog. Attacken på kongressen fick ännu fler att till slut vända sig mot presidenten.

Nu rapporteras det till och med att just McConnell är beredd att fälla Trump när han ställs inför rätta i senaten för uppviglingen mot kongressen.

Det borde han och hans partikamrater göra. Riksrätten är nämligen en bra chans för dem att på samma gång ta tillbaka kontrollen över Republikanerna och hjälpa till att lappa ihop den stukade amerikanska demokratin.

Ska det lyckas krävs både kompromisser och konfrontation. Kompromisser mellan republikaner och demokrater, för att återupprätta de normer som styr vilka metoder som är tillåtna i den politiska striden, som presidenten gjort sitt bästa för att trasa sönder.

Konfrontation inom Republikanerna: dess traditionella kärna måste sparka ut Trump och hans konspiratoriska och extremistiska anhängare.

Om de två partierna tillsammans slår fast att Trumps agerande strider mot konstitutionen så till den grad att det ger skäl att avsätta honom skulle det stärka samsynen kring spelets regler, kring vilka gränser det finns för vad en president får göra. Samtidigt som Trump själv formellt skulle kunna blockeras från att söka sig tillbaka till Vita huset.

Det betyder däremot inte att det är enkelt för Republikanerna att fälla Trump – eller att det inte skulle ha ett pris.

De flesta av partiets väljare älskar presidenten och avskyr Demokraterna. Många av dem skulle vända sig mot sitt parti om det kompromissar med motståndaren, konfronterar ledaren.

När det är dags för val nästa gång skulle den amerikanska högern sannolikt stå splittrad. Stora delar av dess väljarkår skulle inte rösta alls. I värsta fall skulle de i stället stödja någon trumpistisk utmanare, ytterligare ett steg ut på kanten.

Det skulle resultera i storslam för Demokraterna.

Men vilka är egentligen alternativen för dem som vill att USA ska återfå ett sansat, statsbärande högerparti? För att bryta den hårda polarisering som skickat ut den amerikanska demokratin i en våldsam dödsdans?

Några kortsiktiga valförluster är ett pris Republikanerna måste vara beredda att betala.

Martin Liby Troein. martin.liby-troein@dn.se

16 januari 2021

Janne Josefsson: Vi kunde inte förklara varför så många var missnöjda

Det bästa är att äntligen har de täppt till truten på Trump”, sa min granne.

Jag svarade att jag inte är lika säker på att det är vare sig rätt eller kommer att hjälpa.

Yttrandefriheten kan missbrukas men vi ska se upp när Google, Twitter eller Youtube släcker ner konton och sajter, videor. Och kommer det att hjälpa eller i stället öka misstroendet och motsättningarna?

Min yngsta son, som går första året på gymnasiet, frågar mig om Donald Trump är galen. Vad ska jag svara på en sådan fråga? Den är ju rimlig.

Jag väljer mina ord noga innan jag svarar honom. 74 miljoner amerikaner röstade på honom i en av de viktigaste demokratierna i världen. Röstade de på en galning?

Mitt svar blir till slut: Då är världen galen i så fall. Och den fria, västerländska världen är riktigt illa ute. Jag tror att Trump själv tror på sina lögn: ”Valet är stulet, uppgjort, fejk” som han påstår utan några som helst bevis. Än värre är att stora delar av hans väljare tror på det, enligt undersökningar.

Min son bara skakar på huvudet och tycks inte bli ett dugg klokare av min analys.

Senhösten 2015 besökte jag Parneviks i Florida. Jag har varit i olika delar av USA åtskilliga gånger sen 70-talet och sett både framsidan och bakgårdarna. Jesper Parnevik berättar att han spelat golf med Trump och ger inget intryck av att gilla honom. Samma dag vi träffas denna tidiga december för fem år sedan har Trump sagt att USA inte kan släppa in fler muslimer eftersom de inte går att lita på.

– Nu har han väl skjutit sig själv i foten och kan väl aldrig bli Republikanernas presidentkandidat? säger jag.

Jesper svarar:

– Du ska veta att stora delar av befolkningen, av olika skäl, är på många sätt ”fed up” med etablissemangen inom politiken och media. Politiker som alltid säger de ”rätta sakerna” när kamerorna är på, ofta Demokrater som Clinton, och media sväljer det okritiskt. Trump är en ny typ politiker som säger precis vad han tycker. Han hycklar inte.

Jesper Parnevik förutspår att Donald Trump kan bli Republikanernas presidentkandidat och också faktiskt bli USA:s nya president.

Jag trodde inte att han skulle få rätt.

Jag minns valvakan i SVT som på natten spådde att Hillary Clinton vunnit. Jag gick och la mig i den tron. Men när jag vaknar på morgonen och slår på samma

valvaka är det begravningsstämning i studion. Eller så var de bara trötta. Trump vann.

Vi journalister måste lägga band på var vi själva står och försöka göra vårt jobb så neutralt det går. SVT och även övrig media i Sverige gjorde inte sitt jobb innan valet. Vi lyckades inte förklara varför så många var missnöjda i USA. Först lång tid efter valet 2016 kunde vi se reportrar som åkte ut i landet för att förstå det obegripliga, som kanske egentligen inte var så obegripligt.

Det kan hända i Sverige också. Etablerade politiker misstros eftersom det trygga och rättvisa samhälle som utlovats inte har levererats. Det kan tyckas patetiskt eller löjeväckande att folk reagerar på att Stefan Löfven köpte julklapp till sin hustru Ulla i Gallerian. Men under ligger samma kris som i det polariserade Amerika.

Oavsett regering har klyftorna ökat i nu trettio år. I lika många demonstrationståg har nuvarande

statsministern Löfven gått och krävt ökad jämlikhet. Vad bäddar det för?

Donald Trump lämnar förhoppningsvis på onsdag nästa vecka när Joe Biden installeras i samma kongressbyggnad som attackerades. Vad händer då? Jag är inte säker.

Vad vi kan vara helt säkra på är att demokratin som vi känner den lever farligt.

Janne Josefsson

USA tar hem fler soldater från krigen

USA. Ännu fler soldater kallas hem från Afghanistan och Irak. Omkring 2 500 man kommer att hållas fortsatt stationerade i länderna. Det är den lägsta amerikanska bemanningen där under de snart 20 år som gått sedan krigen startade.

– I dag är USA närmare än någonsin att kunna avsluta nästan två årtiondens krig och släppa fram en afghanskt ledd fredsprocess som kan uppnå en politisk lösning och ett permanent, fullständigt eldupphör, säger USA:s tillförordnade försvarsminister Chris Miller.

USA:s president Donald Trump söker sent omsider uppfylla ett vallöfte om att avsluta landets krig på andra sidan jorden. Målet är att samtliga amerikanska soldater ska ha lämnat Afghanistan i maj. I Irak bedömer USA att irakiska styrkor har uppnått en

tillräcklig nivå för att fler nu ska kunna dra sig tillbaka, enligt Miller.

TT-AFP 16 januari 2021

16 januari 2021

20 000 soldater förstärker säkerheten när Trump ska ut

Washington. Uppemot 20 000 medlemmar ur nationalgardet har intagit Washington.

Det blir allt svårare att ta sig in i huvudstaden – för på onsdag ska den avgående presidenten Donald Trump ta sig ut.

Washington är ingen stad i aska och ruiner, men sågspån på trottoarerna vittnar om att läget i USA:s huvudstad är extraordinärt. Ljudet av cirkulerande helikoptrar blandas med surr från bormaskiner när alla lokala handlare ser till att montera träplattor framför sina skyltfönster som skydd mot demonstranterna.

Gatorna runt Vita huset och Kapitolium har varit avstängda för biltrafik sedan början av den här veckan. Nu monteras höga järnstaket och stora betongspärrar för att förhindra nya kravaller.

Det kommer att bli svårt att ta sig in i Washington under den kommande veckan. Fast som vanligt kretsar det mesta av uppmärksamheten kring mannen som på något sätt måste ta sig ut.

Donald Trump kommer inte att sälla sig till expresidenterna Bill Clinton, George W Bush och Barack Obama vid installationen av efterträdaren Joe Biden vid Kapitolium den 20 januari. I stället får han få sköta sin egen sorti från Vita huset. När han svors in som president för fyra år sedan lovade han att stoppa vad han beskrev som "det amerikanska blodbadet". När han tar farväl har blod spillts i maktens korridorer i Washington.

Han har kallat hem trupper från Irak och Afghanistan, men bidragit till att det nu finns en betydligt större militär närvaro på gatorna hemma i Washington.

FBI tar hoten om nya våldsamheter i samband med installationen på stort allvar. Uppemot 20 000 medlemmar av nationalgardet har redan anlänt till huvudstaden.

Det stod klart sedan tidigare att arrangemangen runt installationen av Joe Biden skulle präglas kraftigt av pandemin och behoven av social distansering. Många programpunkter blir virtuella. Men den tillträdande presidenten har meddelat att han inte är rädd för att svära eden utomhus på trappan till Kapitolium, som traditionen bjuder.

Det lär bli omöjligt att dra paralleller till bilderna från stormningen. Temat för installationen kan framstå som en besvärjelse: "America United", förenade USA.

Just nu pågår jakten på våldsverkarna som stormade kongressen i förra veckan. Vid hållplatser för kollektivtrafiken vädjar FBI om hjälp att identifiera några av våldsverkarna från kongressen. Det är nog inte så lätt att nå ut med budskapet, för många invånare undviker att passera centrum just nu. Alla air

bnb-boenden har avbokats vid datumen för installationen. Facket tycker att hotellen också ska stänga, som skydd för personalen.

Bilder på medlemmar ur nationalgardet som tar en vilopaus inne i kongressbyggnaden har satt rykten i svang om att styrkor kan tvingas sova på gatan. Men enligt uppgift ska de ha sovplatser på andra ställen. De bara vilar i lugnet före den förväntade stormen.

Karin Eriksson

Pelosi: De som hjälpte mobben ska inför rätta

Stormningen av Kapitolium den 6 januari var planerad. En grupp ur mobben hade rekognoserat i byggnaden dagen före.

– De som hjälpte dem måste ställas inför rätta, sa representanhusets talman Nancy Pelosi på fredagen.

Den mobb som tog sig in i Kapitolium var inte enbart ute efter att stoppa bekräftandet av Joe Biden som USA:s nästa president. Federala åklagare uppger att målet också var att ”gripa och mörda folkvalda”. Det skriver den reklamfria radion NPR.

Enligt åklagare i Arizona ska den så kallade QAnon-schamanen, Jacob Chansley, ha lämnat ett skrivet papper på vicepresident Mike Pencés bord med ordalydelsen: ”Det är bara en fråga om tid, rättvisa ska skipas.”

Senare ändrade åklagaren Michael Sherwin i Washington uttalandet till att det just nu inte finns ”några direkta bevis” för planer på att mörda kongressledamöter.

Mobben var mycket nära att hinna fram till Mike Pence, skriver Washington Post. Enligt tidningen fördes Pence och hans familj, som också befann sig i byggnaden, i säkerhet först 14 minuter efter det att Kapitolium hade stormats.

Pence har kallats ”förrädare” sedan vicepresidenten inte följt president Trumps uppmaning att stoppa godkännandet av Joe Biden. Vid ett tillfälle skanderade en grupp ”Häng Mike Pence”.

Demokraten Mikie Sherrill säger i en intervju att hon såg grupper inne i Kapitolium redan dagen före.

– Enda sättet för dem att ta sig in på området var genom någon som arbetade där. Och vi vet nu att de som sedan attackerade Kapitolium hade fått information om byggnaden.

På fredagen lyfte representanhusets talman Nancy Pelosi (D) frågan om hur detta hade gått till.

– Om någon i kongressen hjälpte de som stormade byggnaden ska de ställas inför rätta.

En av de tio republikaner som röstade för att ställa Donald Trump inför riksrett sa på torsdagen att han och de övriga förväntar sig att någon kan komma att försöka döda dem.

– Många av oss ändrar våra rutiner och jobbar på att skaffa oss skyddsvästar. Vi förväntar oss att någon kan komma att försöka döda oss, sa Peter Meijer.

En talesperson för FBI sa på fredagskvällen att den federala polisen har identifierat 270 personer och att fler än 100 gripits.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se 16 januari 2021

16 januari 2021

Hot om nya kärnvapen sätter press på USA

Peking. En militärparad med uppvisning av nya ballistiska robotar avslutade på fredagen en partikongress för Nordkoreas regerande arbetarparti. Uppvisningen kan ses som ett försök av den isolerade diktaturen att sätta press på USA:s tillträdande president Joe Biden.

Iklädd pälsmössa och läderjacka syntes en leende Kim Jong-un på fredagen blicka ut från ett podium. Han vinkade och åskådare jublade när en stor militärparad defilerade förbi Kim II Sung's torg. Trupper marscherade taktfast förbi. Men det som drog världens blickar till sig var nya vapen, bland annat syntes en ny ballistisk robot som kan avfyras från ubåtar.

Paraden markerade slutet på en partikongress för landets regerande arbetarparti, det enda, där den nordkoreanske ledaren lovade att Nordkorea ska fortsätta utveckla kärnvapen och slog fast att USA är Nordkoreas främsta fiende.

Det var uppenbart att Nordkorea med paraden ville visa sin vapenmakt.

Men under den åtta dagar långa partikongressen, som var den första på fyra år och den andra sedan 1980, erkände också Kim Jong-un att landets ekonomiska femårsplan har misslyckats. Den blomstrande utveckling som utlovades när planen kom till har nordkoreanerna inte sett röken av.

Nu lovade Kim Jong-un att ekonomin ska bli bättre. Exakt hur det ska gå till i den alltmer isolerade diktaturen är oklart. Sedan covid-19 bröt ut har landet stängt sina gränser. Handeln med en av få allierade, Kina, har sjunkit med 80 procent. Samtidigt lider landet sedan tidigare av FN-sanktioner och har drabbats hårt av naturkatastrofer som översvämningar

och tyfoner. Hem har förstörts och skördar gått förlorade.

Trots detta ekonomiska armod visar fredagens parad att pengar fortsatt att plöjas ner i landets kärnvapenarsenal sedan förhandlingarna om nedrustning mellan Donald Trump och Kim Jong-un strandade. Och upprustningen ska fortsätta, lovade Kim Jong-un. Bland annat ska landet utveckla mer sofistikerade långdistansrobotar som säkrare kan träffa USA, meddelade han.

Kärnvapen är för Nordkorea det medel regimen har för att pressa andra länder till eftergifter. Att en uppvisning hålls bara några dagar innan Joe Biden tillträder som president är förmodligen ingen slump. Kim Jong-un vill pressa Biden som kallat honom en skurk och anklagade Trump för att ställa till ett spektakel snarare än att få Nordkorea att avveckla kärnvapen vid sina tre möten med den nordkoreanske ledaren.

Genom att visa upp nya vapen vill Kim Jong-un sända ett budskap om vad som väntar om inte USA är berett att förhandla om slopade sanktioner mot Nordkorea. Det är dock inget som talar för att sanktionerna lättar om inte Nordkorea lovar att avrusta. Det var denna kärnfråga som fick förhandlingarna mellan Kim Jong-un och Trump att gå i stå.

Marianne Björklund

16 januari 2021

”Jag ångrar mest att jag inte förstod hur viktigt det var att vara antirasist”

En gång i tiden predikade han att svarta var sämre än andra. Nu skäms Ibram X Kendi för sitt rasistiska förflutna. Hans hyllade bok ”Så blir du en antirasist” kommer nu på svenska. DN:s *Augustin Erba* har pratat med författaren om stereotyper som dödar och om demokratins framtid i USA.

Genom de krossade fönstren på Kapitolium strömmar människor in. Många är beväpnade. Några har buntband som används vid gisslantagande. De poliser som står i vägen misshandlas, någon så illa så att han dör. Bilderna visar en polis som låter de som brutit sig in ta selfier med honom. En annan bild visar en polis

som bär en röd MAGA-keps. Den ena personen efter den andra sätter sig i talarstolen. Ibram X Kendi beskriver det som en uppvisning i vitt privilegium. Han pratar med sin åldrande mamma och hon säger: ”Om de där hade varit svarta, hade de alla varit döda.”

Ibram X Kendi är en av de ledande antirasistiska rösterna i USA, men så har det inte alltid varit. En gång i tiden spred han själv rasistiska idéer. Han säger att han skäms när han tänker på hur han ställde sig upp i retoriktävlingen till Martin Luther Kings minne och höll ett bejublat tal. Han skäms över det rasistiska tal han höll inför 3 000 personer, varav de flesta svarta.

Det har snart gått tjugo år sedan han höll det där talet som han fortfarande ångrar, och han återvänder till det gång på gång.

– Det jag ångrar mest är att jag inte förstod hur viktigt det var att vara antirasist tidigare i mitt liv, säger han. Jag förstod inte att man antingen vidmakthåller rasism, ojämlikhet, orättvisor och är rasist, eller så utmanar man rasism, ojämlikhet och orättvisor.

Året var 2000 och tonårige Ibram X Kendi var inte klädd i kostym. Han hade varit omgiven av kostymklädda och slipsstrypta församlingsmänniskor i hela sitt liv, skriver han i sin bok.

Men nu när han till sina föräldrars förvåning hade tagit sig till finalen i retoriktävlingen var det inte så han ville se ut. I stället för vit skjorta, mörk kostym och mörk slips som de flesta andra tävlande, hade han brun kavaj och glansig svart skjorta. Men hans föräldrar var ändå nöjda: han hade åtminstone på sig kavaj.

Och han frågar sig hur det kom sig att en svart kille höll ett rasistiskt tal inför en huvudsakligen svart publik. Och blev hyllad. Vad var det egentligen han sa? Och varför sa han det?

Att han hade tagit sig till finalen var otippat – de andra tävlande hade höga betyg. Det hade inte Ibram X Kendi. Men nu stod han ändå där för att berätta för världen om hur han såg på den. Och han gjorde det genom att anspela på Martin Luther Kings berömda

tal, och han frågade sig vad Martin Luther King skulle ha sagt inför det nya millenniet.

När han besvarade sin egen fråga sa han att de unga svarta inte brydde sig om sin utbildning – det borde förändras. De unga svarta bryr sig bara om sport och musik. Och så fortsatte det. Under applåder. Skulle han i dag prata med den unge man som en gång var han skulle han säga så här, berättar han på telefon över Atlanten:

– Jag skulle säga till mitt yngre jag att det inte är fel på svarta människor, och att alla som säger att det är fel på svarta, de har något fel i sin världsbild.

För han ångrar sitt tal. Han ångrar att han, som han skriver, spred rasism.

Han menar att rasistiska idéer ger icke-vita personer lägre tankar om sig själva. Och att rasistiska idéer ger vita personer högre tankar om sig själva.

Själv tycker han att han är ett exempel på detta. Det gick dåligt för honom i skolan och då trodde han att det

berodde på att han var svart. Det fick han ju höra överallt. Då blev han uppgiven; varför plugga om man ändå är sämre än andra? Så blev hans resultat ännu sämre. De rasistiska idéerna blir en nedåtgående spiral. I dag vet han att det inte finns några belägg för att svarta unga är mindre intresserade av sina studier än vita, men då blev det en passande bortförklaring. Och den predikade han för de tretusen i publiken.

Kendi beskriver det som en resa, det han har gjort sedan den där dagen. Han har utbildat sig och är numera historiker. Time Magazine hade honom på listan över världens mest inflytelserika personer 2020.

Kanske är det så att den här resan från att upprepa rasistiska idéer, vidare till att faktagranska dem och numera predika mot dem, gör att så många lyssnar på honom.

För när Ibram X Kendi pratar om rasism, så pratar han inte bara om andra människor, om vita människor, utan han pratar om sig själv som tonåring. Då tyckte han inte att han sa något rasistiskt, nu gör han det.

Han ger fem exempel på uppfattningar som är rasistiska, kanske utan att personen som har dem begriper att de är just rasistiska. Precis som han själv en gång i tiden.

1. Att peka ut just röster från svarta eller bruna väljare som olagliga.

– Just nu är det första exemplet på ett rasistiskt påstående, som jag tänker på, när man här i USA säger att det var ett gäng ”olagliga röster” i Atlanta, Detroit, Philadelphia, Wisconsin, Milwaukee, Phoenix. Detta är städer med många svarta och bruna väljare.

Immigranter från Norge, Tyskland och England kallas immigranter. Medan immigranter från Honduras eller El Salvador kallas för ”illegal aliens”. På samma sätt kallas de svarta rösterna för olagliga. Jag hör rasistiska idéer i det.

2. Att beskylla de som i större utsträckning inte kunnat jobba hemifrån för corona

– Jag hör rasism när folk klandrar svarta, människor med latinamerikanskt ursprung och ursprungsbefolkningen för att de dör i covid.

3. Att tro att fattigdom är ett resultat av bristande ansvarstagande

– Jag hör rasistiska idéer när folk talar om bidrag till låginkomsttagare. Svarta, bruna och ursprungsbefolkningen är fattigare. Och då invänder många och säger att de här människorna kommer att slösa bort pengarna. Att de inte behöver pengarna. Att de kommer att slösa pengarna på sneakers. De säger att fattiga människor, särskilt svarta och bruna, inte tar sin privatekonomi på allvar. Trots att all forskning säger att det inte är så. Forskningen visar tvärtom att om folk får stöd, eller på annat sätt ökar sina inkomster, så gör de precis vad människor med den sortens inkomstnivå gör: de betalar sina räkningar.

4. Att svarta pappor är sämre än andra

– Många i USA har länge trott att svarta fäder är mer ansvarslösa och frånvarande än andra föräldrar. Men nya studier visar att det inte stämmer.

5. Att knarklangare och missbrukare för det mesta är svarta eller bruna

– De flesta som tas av polisen för knarkinnehav eller knarklangning är svarta eller bruna. Och döms till fängelse. Och det är fullständigt logiskt eftersom det finns narkotikapoliser i eftersatta områden och inte i rika områden. Där du har poliser, där kommer du att gripa folk.

De här exemplen tar Ibram X Kendi från USA, men även här i Sverige har DN rapporterat om liknande situationer. I våras när svensksomalierna var bland de första som dog i pandemin påstods det från vissa myndigheter och politiker att det var kultur och bristande läskunnighet på svenska som låg bakom. I reportaget jämförde en av de intervjuade svensksomalierna med vad som sades om de som for

till fjällen trots pandemin. De anklagades för bristande omdöme, men inte för bristande läskunnighet.

Covid-19 har ställt orättvisorna i strålkastarljuset. Samma sak hände i USA som hade hänt i Sverige. Det var människor från eftersatta områden, människor som inte hade arbeten där det var möjligt att stanna hemma, som drabbades hårdast av covid-19. Forskning visade till och med att om svarta fick sjukhusvård så var deras mortalitet något lägre än vita patienters. Och tycker man inte att det är oacceptabelt och ett resultat av ojämlikhet, då har man en del att fundera över, tycker Ibram X Kendi.

– Just nu ser många amerikaner att svarta är oproportionerligt fattiga, att ursprungsbefolkningen dör i covid-19, att människor från Sydamerika deporteras och de tycker inte att det är problematiskt eftersom de har en rasistisk världsbild.

Hans bok kom ut i USA 2019 och hamnade på New York Times bestsellerlista efter att Black lives matter-rörelsen fått ökat genomslag under sommaren 2020.

Det är den grundläggande kunskapen att rasism existerar som han ser som det viktigaste för att komma vidare.

Kunskapen om ojämlikheten ökar snabbt, kanske kan det jämföras med hur läkemedel förr testades och doserades för män, medan det numera är självklart att läkemedel ska testas på både män och kvinnor. I USA har det till exempel visat sig att om du är svart kvinna och föder med hjälp av en svart läkare, så är risken för att ditt barn ska dö mindre än om du blir förlöst av en vit läkare.

För Ibram X Kendi är nyckeln demokrati. När han får frågan om vad det innebär att så många amerikaner, många miljoner, inte tror på sina domstolar eller valmyndigheter utan i stället tror att Donald Trump har blivit bestulen på en valseger, så menar han att de inte är i majoritet.

– Jag tror att majoriteten av amerikanerna är villiga att grunda sina åsikter på fakta och bevis. Jag tror inte att majoritetens hjärnor är grumlade av desinformation.

I USA har det under många år pågått vad som kallats för *voter suppression*, alltså att hindra människor från att rösta. Det har funnits olika tekniker som den politiska majoriteten i flera olika delstater använt för att se till att deras sidas röster ska få övertaget. Det amerikanska systemet med att rösta fram elektorerna som sen röstar fram presidenten gör till exempel att Donald Trump kunde bli president, trots att majoriteten av amerikanerna röstade på Hillary Clinton i valet 2016.

Under det senaste decenniet har det främst varit republikanska partiet som ägnat sig åt *gerry-mandering* – att rita om röstningsdistrikt. Det har de gjort för att samla så många svarta som möjligt inom samma område så att deras samlade röster ska motsvara färre elektorerna.

– Jag tror att det viktigaste just nu är att vi håller fast vid demokratin, att majoriteten bestämmer, för om den gör det så kommer fakta och sanning att bestämma. Problemet vi har i USA är att på grund av gerrymandering, voter suppression, desinformation så

får man presidenter som Donald Trump som inte representerar majoriteten. Man har medlemmar i representanthuset som har oproportionerligt inflytande på grund av gerrymandering

I första hand handlar det inte om att försöka övertyga de som vägrar acceptera fakta om vad som är sant och inte, utan det handlar om att se till att de som får makten är de som litar på fakta.

Det är lättare sagt än gjort, för det finns ett motstånd, säger Ibram X Kendi. Ett systematiskt arbete från dem som inte vill ha förändring.

– De av oss som skriver om rasism blir ständigt misstänkliggjorda och attackerade. Det pågår ett intensivt arbete för att få våra läsare att tro att det är något fel på oss, så att det vi skriver inte ska vara värt att tas på allvar.

Han säger att många är medvetna om rasismen, men att de inte är beredda att stödja en politik som skulle motverka den.

Det har gått en dryg vecka sedan Donald Trumps supportrar på hans uppmaning marscherade från Vita huset till Kapitolium. En av de saker som väckt upprördhet är skillnaden mellan hur de som intog Kapitolium behandlades jämfört med andra grupper. Till exempel de massiva polisinsatserna vid protesterna mot att en polis satt med ett knä på George Floyds nacke tills han dog. I DN har bland andra Amat Levin skrivit om det.

Imaeyen Lbanga, reporter på AJ+ (tv-kanalen Al Jazeera nyhetssajt) påminde om hur somliga nyhetschefer tyckte att svarta journalister inte borde få göra journalistik om Black lives matter eftersom de inte kunde förväntas vara opartiska. Hon ställde frågan till de som klagat på de svarta reporterna: kan vita journalister verkligen bevaka Trumps revolutionärer?

Och Ibram X Kendi skrev i sociala medier hur han såg på det:

”Det största inhemska terrorhotet i vår tid kommer från manliga vitmaktanhängare som beundrar Donald

J. Trump. Men amerikaner är alltför förblindade av sin rasistiska världsuppfattning för att se dessa terrorister för vad de är. Kommer i dag vara den dag när denna förnekelse äntligen upphör?”

Det handlar förstås inte bara om rättsväsendets oförmåga att förstå att det som skrevs i sociala medier om att Kapitolium skulle attackeras var exakt vad som skulle inträffa. Det handlar också om presidentens sätt att hantera protester.

DN har tidigare berättat historien om när den amerikanske fotsbollsspelaren Colin Kaepernick började böja knä vid nationalsången för att protestera mot polisvåldet mot svarta. Om honom skrev president Trump på Twitter: ”släng ut den jäveln.” Till de som finkammade Kapitolium på jakt efter Trumps vicepresident, samtidigt som de ropade ”Häng Mike Pence”, sa presidenten ”Vi älskar er.”

”Att polisen regelbundet dödar svarta är av samma skäl som de regelbundet är oförberedda på vita inhemska terrorister”, skrev Ibram X Kendi.

När sedan den blivande presidenten Joe Biden talade någon dag efteråt tog han också upp skillnaden i hur polisen behandlat situationen. Kendi skrev ett citat på Twitter: "Vita amerikaner är inte rädda för polisen. Vita amerikaner är aldrig rädda för polisen. Inte ens när de gör revolution."

På telefon fortsätter han att tala om orättvisorna:

– Det är onormalt att två grupper som är lika – att den ena ska ha mer som om de vore värda mer och den andra mindre som om de vore värda mindre. Det är onormalt, säger han. Det skapades av människor och det kan tas bort av människor.

När Ibram X Kendi i sin bok ska sammanfatta vad han gjorde den där dagen för länge sedan när han tävlade i retorik skriver han så här:

"En rasistisk kultur hade försett mig med ammunition för att skjuta svarta människor, för att skjuta mig själv, och jag tog emot ammunitionen och använde den.

Internaliserad rasism är den verkliga brottsligheten mellan svarta."

Augustin Erba

augustin.erba@dn.se

Ibram X Kendi.

Amerikansk författare och historiker.

Aktuell med "Så blir du en antirasist" (2021) (Övers. Erik MacQueen, Natur & Kultur).

Vann National Book Award 2006 för en tidigare bok om rasism.

Leder Center for Antiracist Research på Boston University.

DEFINITIONER ENLIGT IBRAM X KENDI.

Utdrag ur "Så blir du en antirasist". (Uttrycket "rasgrupper" är en direkt översättning av det amerikanska begreppet "racial groups".)

Rasist: Någon som stöder rasistisk politik genom handlingar eller passivitet eller uttrycker rasistiska idéer.

Antirasist: Någon som stöder antirasistisk politik genom handlingar eller uttrycker antirasistiska idéer.

Assimilationist: Någon som uttrycker den rasistiska idén att en rasgrupp är kulturellt eller beteendemässigt underlägsen och stöder kulturella eller -beteendemässiga reformprogram för att utveckla rasgruppen i fråga.

Segregationist: Någon som uttrycker den rasistiska idén att en oföränderligt underlägsen rasgrupp aldrig kan utvecklas och stöder en politik som segregerar undan rasgruppen i fråga.

Antirasist: Någon som uttrycker idén att rasgrupper är likvärdiga och att inga rasgrupper behöver utvecklas, och stöder politik som minskar rasorättvisor.

Kroppslig rasist: Någon som uppfattar vissa rasifierade kroppar som mer djuriska och våldsamma än andra.

Kroppslig antirasist: Någon som mänskliggör, avrasifierar och individualiserar icke-våldsamt och våldsamt beteende.

Beteendemässig rasist: Någon som håller individer ansvariga för rasgruppens påstådda beteende och håller rasgrupper ansvariga för individens beteende.

Beteendemässig antirasist: Någon som genomsöker rasgruppsbeteende som en konstruktion och gör individuellt beteende verkligt.

Anti-vit rasist: Någon som klassar människor med europeiskt ursprung som biologiskt, kulturellt eller beteendemässigt underlägsna eller sammanblandar hela den vita rasen med den rasistiska makten.

Maktlöshetsförsvar: Den rasistiska föreställningen att svarta människor inte kan vara rasistiska eftersom svarta saknar makt.

17 januari 2021

Peter Wolodarski: Nej SVT, polariseringen stormar inte USA:s kongress.

Det finns ingen balans mellan dem som verkar inom det demokratiska systemet och dem som försöker störta det.

De sov vid receptionen, kaféet, entréerna, ja, praktiskt taget överallt i besöksområdet. De var minst 1 000 och sannolikt ännu fler, rapporterade i veckan den amerikanska reportern Igor Bobic inifrån USA:s kongress.

Vilka var de? Trupper från nationalgardet, unga män vars uppgift är att rycka in under inhemska nödlägen. Nu låg de och återhämtade sig på kalla marmorgolv.

En av dem som Bobic träffade är stationerad i delstaten Virginia. Han sa att han aldrig tidigare besökt Kapitolium: "Vi är också turister".

Det är omskakande att se bilderna på soldaterna inne i den amerikanska demokratins finrum, omskakande därför att det plötsligt blivit nödvändigt att militarisera de folkvaldas församling.

Hur kunde det gå så här illa? Hur nådde vi som nation den här punkten? säger kongressledamoten Andy Kim när Bobic träffar honom.

De frågorna är ofrånkomliga att ställa sig efter den 6 januari 2021. Ingen som följde stormningen kommer att glömma den. Och ju mer som kommit fram sedan den svarta onsdagen, desto värre framstår den våldsamma mobbens attack.

"Häng Mike Pence, häng Mike Pence", skanderade massan som president Trump uppviglade och efter attacken prisade. Fem människor miste livet, varav en polis. Det kunde ha blivit många fler. Det var ytterst

nära. I veckan meddelade federala åklagare att det finns starka bevis för att avsikten var att tillfångata och tillintetgöra folkvalda.

Angreppet var inte spontant. Det var planerat, koordinerat och målmedvetet. Bland förövarna ingick personer med militär och polisiär erfarenhet.

Inget av det som skedde skulle ha inträffat utan president Donald Trump. Han har ljugit många gånger varje dag sedan han blev president, men attacken den 6 januari byggde på hans stora och livsfarliga lögn: den om ett omfattande valfusk.

Utan presidentens historiska desinformationskampanj hade inte massan vid Kapitolium, och alla de Trump-anhängare som satt hemma och hejade på, kunnat dras med i galenskapen. Den store ledaren hade ju gång på gång sagt att de blivit bestulna på valsegern. Sociala medier hade pepprats med denna propaganda. Trumpvänliga medier bidrog aktivt till att sprida villfarelsen, samtidigt som andra mediekanaler gjorde det mer passivt, aningslöst. Och om man tror på denna

lögn, ja, då har något oerhört inträffat. Ett demokratiskt val har ”stulits”.

Så lyckas Trump mobilisera stödtrupperna, som efter ett tag övergår i stormtrupper, som på presidentens direkta order tar saken i egna händer och till och med är beredd att mörda landets folkvalda ledning.

Det här dödliga sambandet, mellan ord och handling, mellan lögn och våld, mellan USA:s president och en målmedveten högerextrem mobb, har aldrig var så tydligt.

Det är så chockerande tydligt att många fortfarande tycks ha svårt att internalisera det. De famlar efter orden. De använder begrepp och analysramar som upphört att vara adekvata för att beskriva den pågående amerikanska tragedin.

I SVT:s ”Agenda” förra söndagen, fick publiken höra att man ”måste besinna sig” och inte fokusera på ”oemotståndliga bilder” med ”de här grabbarna och några kvinnor” som tog sig in i Kapitolium. Enligt

SVT:s analytiker har vi journalister ett ”ansvar att inte driva på den här polariseringen”.

Ständigt denna ”polarisering”, som om det här fanns två otäcka sidor som bekämpade varandra i en kamp.

I samma anda konstaterade en SVT-korrespondent i veckan att det var ”polariseringen” som tog livet av en polisman inne i Kapitolium.

Det här är ett farligt missförstånd, och en återvändsgränd för all journalistik som gör anspråk på att försöka komma så nära sanningen som möjligt.

Låt det stå fullständigt klart: det var inte polariseringen som mördade polismannen inne i kongressen. Det gjorde den våldsamma mobb som försökte vända den demokratiska processen inne i de folkvaldas byggnad. Vi måste sluta att grumla gränslinjen mellan sanning och lögn, i synnerhet gäller detta SVT (efter kritik backade den aktuella korrespondenten).

Jag är en varm anhängare av public service, och har ofta tänkt att SVT, UR och SR är viktigare än någonsin i vår tid. Men det är oroande att se hur svårt just SVT haft att hantera Donald Trumps lögner. Alltför ofta har man lämnat dem okommenterade – till och med efter stormningen av Kapitolium.

”Postsanning är prefascism och Trump har varit postsanningens president”, konstaterade historikern Timothy Snyder i veckan i en viktig essä på DN Kultur.

I postsanningens era måste journalistiken orka hålla fast vid kärnuppdraget: att ägna sig åt verifiering, att inte bidra till den pågående sammanblandningen mellan sanning och lögn. Om Trump säger att valet är riggat och Biden svarar att det är korrekt, så är inte journalistikens roll att åstadkomma balans mellan dessa två utsagor. Det är att bidra till klarhet.

Donald Trumps ständiga attacker mot demokratiska institutioner, inklusive fria medier, har syftat till att befria presidenten från de normer som vi länge tagit för givna.

Men han har också kunnat uppnå ett annat syfte: att få många att backa undan – och att dra med sig människor över hela världen i sitt propagandakrig.

Ingen är opåverkad. Rädslan att bli anklagad för att vara “partisk” och stämplad som ”fake news” riskerar att framkalla en anpassning och ängslighet. Särskilt gäller detta våra public service-medier, som från höger på senare år hotats av nedläggning, strypta bidrag och stramare tyglar. Det har framkallat ett betydande arbetsmiljöproblem i såväl tv- som radiohuset.

Det kan bli frestande att ta ett steg tillbaka för att slippa kritik. Att använda neutralitetens bekymrade språkbruk vid kommentarer av högerextremism. Att ikläda ”polariseringen” rollen som alla förklaringars moder.

Det är en både naiv och farlig väg. Det är också precis detta som en ljugande megaloman av Trumps sort önskar sig: att korrektivet mot lögnerna ska släppa.

Det här kände vi till redan före den 6 januari. Varningarna var tydliga. Efter stormningen av USA:s kongress kan ingen längre säga att vi inte visste.

Donald Trump har förgiftat samhällsklimatet. Vi måste återta våra normala reaktioner och vårt språk från honom.

Peter Wolodarski

peter.wolodarski@dn.se

17 januari 2021

Poliserna hon såg som vänner deltog i attacken

**Bridgette Craighead försökte ta upp kampen
mot rasismen i lilla Rocky Mount i Virginia.**

**Efter stormningen av Kapitolium gjorde hon en
chockerande upptäckt.**

**DN:s Karin Eriksson och Pontus Höök följer
hur vreden nu sprider sig i svallvågor ut över
USA.**

Det har gått tre dagar sedan stormningen av
Kapitolium när Bridgette Craighead får en bild i
mobilen och hajar till.

Den visar två män i mörka tröjor som gör gester
framför en staty. Den ene sträcker ut pekfingret, den
andre höjer långfingret.

Det är långt ifrån den mest dramatiska scenen inifrån
upploppet i kongressen i Washington den 6 januari.
Andra mer brutala bilder visar hur kongressledamöter
hukar i bänkarna, eller hur poliser jagas och
misshandlas, eller hur en kvinna skjuts och dör.

Men just det här fotografiet träffar Bridgette Craighead
som ett slag i ansiktet.

Hon känner igen de båda männen. De är polismän i
hennes hemstad Rocky Mount på landsbygden i
delstaten Virginia. De har varit i tjänst vid hennes
demonstrationer. De har dansat med henne. De har
hållit hennes skyltar. Hon trodde att de var hennes
vänner.

Hon lägger ut bilden på Facebook.

Skriver männens namn.

Frågar: Ni?

○ ○ ○

Det var den 3 juni förra året som Black lives matter i Franklin County samlades för första gången. Bridgette Craighead, som är en 30-årig hårfrisörska och ensamstående mamma, höll i megafonen.

Hon hade följt de landsomfattande protesterna mot rasism och polisbrutalitet efter afroamerikanen George Floyds död vid ett polisingripande i Minneapolis den 25 maj, och sett hur människor mobiliserade i andra samhällen runt om i Virginia.

– Jag blev rörd när jag såg vad som hände. Så jag tänkte att vi borde ha en protest, vi också. Jag ringde min kusin och la ut lite information på Facebook, och sedan samlades vi för att göra skyltar. Polisen kom och pratade med oss, och vi försäkrade dem om att vi bara ville ha en fredlig protest, berättar hon.

Det kom hundra personer till den första demonstrationen. Främst vita invånare.

– Många i våra familjer var lite rädda eller tyckte att det var slöseri med tid i början. Men protesterna har bara vuxit sedan dess, säger Bridgette Craighead.

Hon fick en mentor i Penny Blue, en något äldre kvinna, som återvänt till Franklin County för att ta hand om sin åldrade pappa, efter att ha gjort karriär i it-branschen.

När protesterna bröt ut hade Blue precis övertygat den lokala skolstyrelsen om att förbjuda sydstatsflaggan i skolkorridorerna. Nystartade Black lives matter i Franklin County kunde ta nästa steg: Att försöka få bort soldaten som står staty utanför tingshuset, och som ska hedra de män från trakten som stupade, när de slogs för sydstaterna och slaveriet under inbördeskriget på 1860-talet.

– Att placera monumentet på ett museum är inte att radera ut historien, utan att placera historien där den hör hemma, säger Penny Blue.

Hon vet att hon har djupa rötter på landsbygden i Virginia, som ättling till både slavar och – genom övergrepp – traktens slavägare.

Det är flera sekel av spänningar som kommer till ytan, när några kvinnor tar upp kampen mot rasism i Rocky Mount. Bridgette Craighead och hennes vänner har fått vänja sig vid fula gester och nedsättande kommentarer. Ibland bevakas hennes möten på distans av män med vapen.

– Men jag försöker visa kärlek. Jag förstår inte hur de ska kunna hata mig då, säger hon.

○ ○ ○

Det var självklart att kampen mot rasism skulle bli ett viktigt tema för den tillträdande presidenten Joe Biden och hans vicepresident, den tidigare åklagaren Kamala Harris. Under de första hundra dagarna vid makten har de bland annat lovat att stärka rösträtten och reformera poliskåren.

Men med stormningen av Kapitolium blir alla frågor om etnicitet och mångfald i USA akuta. Landets månghundraåriga historia av rashat och segregation hamnar i blyxtbelysning den 6 januari 2021, när vit makt-rörelsen i USA manifesterar sin styrka. I mobben som försöker belägra kongressen och hotar att lyncha ledande företrädare finns representanter för konspirationsteorin

QAnon och högerextrema Proud Boys.

Frågetecknen växer: Hur kunde dessa människor klara att pressa sig förbi polisen och in på Kapitolium? Varför fanns det inte nog med säkerhetspersonal på plats för att stoppa dem? Vad skulle ha hänt om demonstranterna varit bruna eller svarta?

Både den före detta presidentfrun Michelle Obama och den tillträdande presidenten Joe Biden drar slutsatsen att demonstranter mot rasism hade bemötts med en helt annan brutalitet.

”Det är oacceptabelt”, skriver Biden på Twitter.

○ ○ ○

Det finns en person som kongresspolisen stoppar den här dagen.

Hon heter Kadia Goba och hon kommer till kongressen den 6 januari för att göra sitt jobb, som politisk reporter för mediebolaget Axios.

Hon nekas tillträde vid den vanliga ingången. Hon måste ta en omväg, och hamnar bland stora skaror av Trumpsupportrar som kommit till Washington.

– Jag blir irriterad. Men jag känner mig inte särskilt hotad, även om det är lite oroväckande att vara en svart kvinna mitt ibland dem. Men jag har varit på många Trumpmöten, säger hon.

Hon tycker att stämningen verkar vara ganska avslappnad.

– Men jag påverkas kanske av att jag inte ser särskilt många barriärer. Det ger mig en falsk förhoppning om att detta inte är så allvarligt.

Hon tar sig till representanthuset för att följa redovisningen av elektorsrösterna, som ska bekräfta att Joe Biden blir USA:s 46:e president.

Kadia Goba inser att något är på väg att gå snett på riktigt när hon upptäcker att representanthusets demokratiska talman Nancy Pelosi har lämnat lokalen. Kort därpå informerar polisen på Kapitolium att några har brutit sig in.

– Sedan får vi veta att de som har tagit sig in befinner sig vid rotundan, och det är inte särskilt långt ifrån oss, så det är oroväckande.

Dramatiken trappas upp: Plötsligt uppmanas ledamöterna att ta fram sina gasmasker från undersidan av sätena och journalisterna tilldelas masker av personalen i representanthuset.

Kadia Goba går in i yrkesrollen och formulerar tweet på tweet: ”Vi har fått rådet att vara redo att huka i våra stolar”, ”Nu ber vi” och ”Folk bankar på dörren”.

– Jag är lite rädd, men jag jobbar.

Efter en stund evakueras alla i salen till en hemlig plats. Där fortsätter Goba att arbeta och svara på samtal och mejl. Det är en surrealistisk upplevelse.

Känslorna kommer två dagar senare, när hon börjar bläddra igenom bilderna inifrån upploppet i kongressen.

– Jag ser bilderna på kvinnan som dog och inser att jag hörde skottet, även om jag inte visste vad det var, det lät bara som en stor smäll. Det var så galet nära. Det blir mycket mer skrämmande i efterhand. Men jag kan fortfarande inte ta in allt.

○ ○ ○

Protesterna mot rasism och polisbrutalitet nådde Washington i skiftet mellan maj och juni förra året. Då kallade Vita huset in nationalgardet och federal polis för att trycka tillbaka demonstranterna. Trump höll en presskonferens i rosenträdgården vid Vita huset, där han hotade att skicka in militär i USA:s storstäder för att kväsa upproren.

Kadia Goba var på plats.

Medan presidenten talade tog kravallpolis till gummikulor och tårgas för att rensa gatorna runt Vita huset från demonstranter. Sedan kunde Trump vandra bort till en kyrka i närheten och posera på bilder med bibeln i hand. Det var som om han försökte driva ut demonstranterna.

– Det är en stor skillnad mot vad han sa den dagen, och hur han sedan uttryckte sig förra onsdagen. De som kom för att storma Kapitolium var hans folk, konstaterar Kadia Goba.

Det var efter Vita husets agerande i juni som Washingtons borgmästare tog initiativ till att döpa om en del av den 16:e gatan till Black Lives Matter Plaza.

Efter Bidens valseger samlades folk vid torget för att fira. Två månader senare är platsen ganska ödslig och kall.

– Många kom och tog ett fint foto på sig själva den 7 november. Men de försvann igen, säger Nadine Seiler.

Hon kamperar ihop med Karen Irwin på Black Lives Matter Plaza till den 22 januari. Då har Trump fått lämna ifrån sig makten, och alla protestskyltar vid staketet mot Vita huset kan plockas ned.

I vanliga fall sysslar hon med heminredning. Medan hon vakar vid torget får maken ta hand om hushållsekonomin och betala räkningarna.

Han är vit polis.

– Han lever med mig. Inte ens han kan förstå hur det är att vara svart i USA. Det är just därför som jag är här, säger hon.

○ ○ ○

Onsdagen den 6 januari 2021 börjar som många andra dagar i BLM-aktivisten och hårfrisörskan Bridgette Craigheads liv. Hon ska fixa frisyrrer. Hon är glad, efter beskedet på morgonkvisten att baptistpastorn Raphael Warnock har säkrat den ena av de två platserna i senaten i omvalet i Georgia (samma kväll kommer beskedet att Demokraterna tar hem även den andra

platsen och Demokraterna får majoritet i senaten med minsta möjliga marginal).

Warnock blir den första svarta senatoren från Georgia. Medborgarrättsaktivisten och demokraten Stacey Abrams har en stor del i succén, genom sitt hårda arbete för att stärka rösträtten.

– Det är fantastiskt. Men på sätt och vis tror jag att det är den framgången som sätter saker i rörelse bland Trumpsupportrarna i Washington. Nu vet de att de är på väg att förlora makten, de vet att deras tid är på väg att rinna ut, säger Bridgette Craighead.

Under onsdagen fortsätter hon med sina kunder. Hon har sällskap av Penny Blue, som egentligen ska ägna sig åt räkenskaper. Men det går inte att stänga av, när det kommer fler och fler rapporter om att det går vilt till bland Trumpsupportrarna på Kapitolium och det dyker upp fler och fler bilder från kaoset och tumultet i mobilerna.

– Det krossar mitt hjärta. Kapitolium är en del av USA:s historia. De visar inte respekt för sin egen historia. Och sedan dör människor! Jag bryr mig inte om ifall de är Trumpsupportrar eller inte, ingen förtjänar att dö, säger Bridgette Craighead.

Det är en *backlash*, säger Penny Blue, med en ordlek med ordet svart och bakslag.

– Donald Trumps valframgång var en reaktion på Obamas tid vid makten. Det händer alltid när svarta medborgare når framgångar i vårt land. Trump handlar inte om något annat än vit överhöghet. Även om folk som röstar på honom har försökt förneka det, säger hon.

– Vi i Black lives matter demonstrerar för våra liv, de demonstrerar för makten.

Stormningen av Kapitolium följs av utgångsförbud i Washington. Dagen därpå töms huvudstan ganska snabbt på Trumpsupportrar. Två män åker hem till Rocky Mount.

○ ○ ○

Bridgette Craighead kan inte gå in på några detaljer om hur hon får bilden med polismännen inne på Capitol Hill. Någonstans finns en visselblåsare som gör gällande att bilden redan nått den lokala ledningen för polisen, och att ingen reagerat.

Det blir Black lives matter i Franklin County som får ta fajten.

”Ni ska inte få låtsas att ni stöder oss”, skriver Bridgette Craighead i ett rasande inlägg till polismännen på Facebook.

Reaktionerna på hennes Facebookmeddelande blir starka. Nyhetsredaktioner lyfter upp historien och polismännen stängs av från jobbet. De lokala cheferna lägger locket på.

De båda poliserna försöker försvara sig på Facebook. Den ene skriver att han kan protestera för det som han tror på, och fortfarande stödja andra som protesterar för det som de tror på. Den andre gör poängen att

vänstern förstörde livet för småföretagare och civila under protesterna i somras, medan högern gick till attack mot styret i Washington.

I upploppen under BLM-protesterna i somras utsattes storstäder som Minneapolis och Atlanta för mycket omfattande vandalisering. Men BLM-demonstranterna i Rocky Mount har bara ritat med krita på trottoarer – och haft tillstånd till det.

De upplevde att de hade en fin kontakt med polismännen som bevakade manifestationerna.

– Jag minns att vi kallade de här polismännen för vår familj vid ett tillfälle. Nu har jag börjat tvivla på allt som vi pratade om, säger Bridgette Craighead.

Hon tycker att polismannen såg ut som en terrorist på bilden.

– Han tog sig till Kapitolium, han var inne i byggnaden, han tog en selfie vid statyn och han stack upp fingret i luften. Allt signalerar vit överhöghet.

○ ○ ○

Vreden rör sig genom USA. Den färdas från Trumpfästen på den amerikanska landsbygden, där väljarna är stenhårt övertygade om att Demokraterna stal valet, trots att domstolarna har avfärdat såna påståenden gång på gång. Den fyller Kapitolium. Och den rör sig som i svallvågor utåt från maktens centrum till småstäderna i Virginia.

Bilderna av stormningen av kongressen fyller en hel värld med chock och bestörtning.

– Hur kan någon vara överraskad, undrar Susan Bro, en pensionerad lärare från ett litet samhälle nära Charlottesville i Virginia.

Det var där som högerextremister samlades i augusti 2017, för att demonstrera mot förslaget att flytta en staty av sydstatsgeneralen Robert E Lee. Unite The Right-kravallerna samlade Ku Klux Klan-anhängare, nynazister och vita nationalisterna. Kravallerna slutade i tragedi när en man körde rakt in i

motdemonstranternas manifestation. En aktivist dödades. Det var Susan Bros dotter Heather Heyer.

– Alla vi som var med i, eller påverkades av, händelserna i Charlottesville, vi blev mycket upprörda över det som hände i kongressen. Men vi blev inte förvånade, berättar Susan Bro i ett videosamtal med DN.

Hanteringen av Charlottesville tydliggjorde den då ganska nytillträdde presidenten Donald Trumps band till vit makt-rörelsen i USA. Han dröjde med att ta avstånd från de våldsbejakande högerextremisterna, han ansåg att motdemonstranterna hade ett stort ansvar för våldet och han hävdade att det fanns ”väldigt fina personer” på båda sidor.

Susan Bro tycker att det finns tydliga paralleller till stormningen av Kapitolium.

– Arga ord från högt uppsatta personer får folk att agera. Den som har mycket makt och inflytande måste vara försiktig med orden. Men det fanns folk som bara

fortsatte hetsa, och de fick det resultat som de ville ha, säger hon.

Hon tror att händelser som kravallerna i Charlottesville eller stormningen av Kapitolium fungerar lite grand som en tryckkokare: Spänningen byggs upp, och sedan lättar någon på trycket. Så blir det stora reaktioner. Och sedan går alla vidare som vanligt.

Hon kan låta luttrad. Men efter dotterns död har hon ändå vigtt sitt liv åt att försöka förändra USA. Hon har funderat mycket på hur hon ska nå fram till de mest benhårda Trumpanhängarna. Några av dem finns i familjen.

– De ringde för några dagar sedan och ville prata om hur vi hade nått världens ände för att Biden blir president och Demokraterna tog över kongressen. Men då fick jag nog och snäste av dem. Jag orkade inte. Vi måste få slut på allt detta nonsens om det stulna valet.

○ ○ ○

First amendment! Första tillägget!

Fem dagar har gått sedan stormningen av Kapitolium och Black lives matter i Franklin County försöker hålla presskonferens utanför stadshuset i Rocky Mount, men avbryts av en motdemonstration för polismännen.

Första tillägget till den amerikanska konstitutionen garanterar medborgarnas yttrandefrihet och mötesfrihet. Den här kvällen ska invånarna i en liten stad i Virginia använda sina konstitutionella rättigheter för att avbryta varandra.

– De här männen gjorde ingenting våldsamt, vrålar en man i collegetröja.

– Är du allvarlig? Det dog människor inne i den byggnaden och du står där och säger att det inte förekom våld, skriker en kvinnlig BLM-aktivist som kommit hela vägen från Washington.

– Var du på plats? replikerar mannen.

– Jag var på plats när Black lives matter protesterade, och din president skickade ut nationalgardet, fräser kvinnan, med hänvisning till protesten i Washington i juni.

Det pågår ett stängt möte någonstans inne i byggnaden. Enligt uppgift ska det inte handla om polismännen, men Bridgette Craighead och de andra BLM-aktivisterna är på plats i alla fall, för att manifesteras sitt missnöje med den lokala polisledningen.

Silence is violence, tystnad är våld, skanderar de en stund.

○ ○ ○

Lugna er, uppmanar Bridgette Craighead, för hon vill höra vad folket på andra sidan har att säga, den här kvällen i Rocky Mount.

En person pratar mycket mer än de andra. Han har en tröja som visar att han är pensionerad polis. Han vill inte berätta vad han heter. Han säger att han inte har

jobbat i Rocky Mount, men att han har varit med och utbildat de två poliserna på bilden från Kapitolium, och han vill försvara dem.

Han hävdar att männen släpptes in i kongressen när upproret var över.

– De var där, och utnyttjade sina medborgerliga rättigheter. De var där för att protestera fredligt. Ingen av er vet om de deltog i något, säger han.

– Och de var här för er när ni gjorde en Black lives matter-grej, inflikar en kvinna i bakgrunden.

Mannen vägrar först att tro att en av poliserna visat sitt långfinger på selfien. När han ser bildbevis säger han att sådana gester också ingår i yttrandefriheten.

Sedan berättar han att han själv tränades upp av en svart polis.

– Han är mycket äldre än jag. Men han är min bästa vän. Jag älskar honom, säger mannen.

Det finns ögonblick av samhörighet den här kvällen i Rocky Mount. Och sammanbrott däremellan.

– Varför hatar du mig så, ropar Bridgette Craighead till en kvinna.

– Varför hatar du mig, svarar kvinnan.

Båda låter desperata. Det är ett ögonblick av förtvivlan i USA i januari 2021.

○ ○ ○

På onsdag får USA en ny president i Joe Biden. Hans vicepresident Kamala Harris har rötter i Indien och Jamaica. Hon betraktar sig som svart. Hennes make och bonusbarn är av judisk börd. Hon har arbetat i många år inom rättsväsendet som åklagare och justitieminister i delstaten Kalifornien. Radikala krafter tycker att hon gjorde alldeles för lite för att förändra rättssystemet när hon befann sig på insidan.

Men Bridgette Craighead är hoppfull.

– Jag tycker att hon redan har visat vad svarta kvinnor kan åstadkomma. Jag hoppas att hon kan hjälpa vår president att göra USA framgångsrikt igen, på riktigt, säger hon.

Susan Bro får göra skillnad på vad hon hoppas och vad hon tror.

– Jag blir 65 i år, så jag är lite mer realist än jag skulle önska. Jag tror att vi kommer att få se många fina tal och många ryggdunkningar och sedan slätar man över allt och går vidare. Men jag vill att vi ska gräva djupt i vad som hände. Göra något åt de smärtsamma felen på riktigt, säger hon.

Axios-reportern Kadia Goba säger att politik i USA kanske kan komma att handla om sakfrågor igen när Trump har lämnat Vita huset.

– Biden har möjlighet att få igenom lagstiftning. Men jag kan inte tänka mig annat än att det faktum att inkräktare kunde ta sig in på kongressen får en stor inverkan på hans första hundra dagar.

○ ○ ○

Efter demonstrationen i Rocky Mount går Bridgette Craighead undan och gråter. Det ska dröja några dagar tills hon får veta att de båda polismännen i Rocky Mount har gripits, och riskerar åtal för selfien på Kapitolium.

Den här kvällen är hon bestört. Men hon vägrar misströsta.

– Vi hade i alla fall en konversation och de fick mycket sagt och vi fick mycket sagt, och även om de inte kan förstå oss just nu, så planterades något litet frö. Det kan växa därifrån, säger hon.

Kanske finns det hopp.

Kanske inte.

Bridgette Craighead berättar också att hon känner sig allt mer utsatt i sin hemstad. Hon har bestämt att hon ska åka och skaffa sig ett vapen.

– Jag är en ensamstående mamma. Jag måste kunna skydda mig.

Karin Eriksson

FAKTA. BLACK LIVES MATTER

Grundades 2013 som en hashtag i sociala medier, som en reaktion på att säkerhetsvakten George Zimmerman friades från ansvar för dödsskjutningen av Trayvon Martin.

I augusti 2014 organiserade BLM-anhängare den första nationella protestmarschen i Ferguson, Missouri, som en reaktion på dödsskjutningen av Michael Brown.

Under kommande år växte BLM till ett nationellt nätverk mot rasism och polisbrutalitet.

I slutet av maj 2020 tog landsomfattande protester fart efter polisingripandet mot George Floyd på en gata i Minneapolis. Floyd filmades medan han förgäves bad

för sitt liv medan en polisman tryckte ett knä mot hans hals under nästan nio minuter.

FAKTA. JOE BIDEN TAR ÖVER

På onsdag den 20 januari ska Joe Biden sväras in som USA:s 46:e president.

Ceremonin kommer att präglas av såväl pandemin som det stora säkerhetspådraget i Washington efter stormningen av Kapitolium.

Omkring 20 000 soldater ur nationalgardet kommer enligt medieuppgifter att kommenderas ut i huvudstaden och stora områden runt Vita huset och Kapitolium spärras av.

Den avgående vicepresidenten Mike Pence deltar i ceremonin, tillsammans med expresidenterna Bill Clinton, George W Bush och Barack Obama. Donald Trump avstår däremot.

Bland andra Lady Gaga och Jennifer Lopez kommer att uppträda.

17 januari 2021

Björn Wiman: Det var inte de neutrala som störtade Trump

Dagen efter det amerikanska presidentvalet 2016 sändes ett extraavsnitt av Sveriges Radios populära "USA-valpodden", senare institutionaliserad som "USA-podden". Det kunniga och initierade samtalet om det politiska skeendet avbröts – som formatet föreskriver – av lättsamma inflikningar om vädret, längden på mikrofonsladdarna och korrespondenternas smeknamn.

Med i programmet fanns även Göteborgs-Postens reporter Britt-Marie Mattsson. Under sändningens gång föreföll hon bli alltmer frustrerad över att en abnorm situation behandlades som om ingenting särskilt hade hänt. Gång på gång återkom hon till det oerhörda i att en patologisk lögnare som skrutit om

sina egna sexualförbrytelser nu fått oinskränkt makt över världens viktigaste demokrati.

Till slut var det som om Mattsson fick nog. "Man ska lita på vad folk säger", inskräpte hon. "Säger han [presidenten] att han vill deportera folk och bygga en mur så kommer han att försöka göra det. Det farligaste vi kan göra nu är att tänka 'det här är inte så farligt'. Jag tror man ska ta folk på allvar och tro på vad de säger och sedan ska man bekämpa det om man tycker att det är fel."

Drygt fyra år senare, när Trumps våldsamma attack mot demokratin var ett fullbordat faktum, skrev den USA-baserade journalisten Jenny Nordberg i Svenska Dagbladet om hur amerikaner kämpar för att sätta ord på vad det var som hände. "Det är ingen lajv eller en rutinmässig extrasändning längre", skrev Nordberg. "Det pågår ett experiment i fascism i realtid som vägrar att ta slut."

Jag nämner Britt-Marie Mattsson och Jenny Nordberg för att de är exempel på erfarna nyhetsjournalister som

redan från början identifierade Donald Trump som något annat än en ”ovanlig” president. De förstod att en president som vill förstöra själva politiken inte endast kan beskrivas genom svala analyser av det politiska spelet eller genom försök att ”förstå” hans väljare. De insåg att Trump var en tyrann och lät denna insikt genomsyra sin rapportering.

De var inte ensamma. SVT:s tidigare USA-korrespondent Carina Bergfeldt var en annan av dem som genom sitt engagerade berättarsätt från början visade att Trump var något annat än det vanliga. Varken hon, Nordberg eller Mattsson är aktivister eller opinionsbildare, utan skickliga reportrar vars yrkesinstinkt sade dem att Donald Trump representerade ett nytt och unikt hot mot den amerikanska demokratin. Jag tror inte de i första hand drevs av övertygelse, utan av professionalitet. Historien har visat att de fick rätt.

Den våldsamma stormningen av Kapitolium förra veckan har lett till en diskussion om mediernas och i synnerhet public services roll. Bland annat pekade

journalisten och tidigare tv-chefen Jan Scherman i veckan på hur SVT:s rapportering vid flera tillfällen har lämnat fältet fritt för ogrundade påståenden och konspirationsteorier. En falsk balans mellan lögn och sanning upprättas. Att kalla saker vid deras rätta namn – som Britt-Marie Mattsson gjorde efter valet 2016 – avskrivs i dag av vissa SVT-företrädare som försök att ”uppfostra” den svenska publiken.

Men i grunden handlar debatten om något mer än bara opartiskheten i svensk public service. Den handlar om hur hela den mediala dramaturgin utmanas när världen får helt nya förutsättningar. Ett exempel: Medierna är vana vid att citera enstaka delar av vad en politiker säger som korta illustrationer till en politikers uppfattning och personlighet. I fallet med Donald Trump har denna metod ofta gett presidenten ett bedrägligt sken av normalitet. När Trumps lögn förpackas på samma sätt som utsagor av politiker som accepterar demokratin leder det till att många uppfattar att han ändå har följt det offentliga samtalets regler: ”Trump hävdar...”, ”Trump kritiserar...”,

”Trump slår tillbaka...” och så vidare. Den som däremot hör hela talen eller läser transkriptioner av det han säger förstår i stället – som DN:s Björn af Kleen observerat – den fulla vidden av vansinnet.

Samma sorts journalistiska utmaning finns även när det gäller andra omvälvande hot än de som riktats mot demokratin. I veckan rapporterade Guardian om en ny rapport av 17 forskare som talar om att bevisen för klimat kollaps och massutrotning av liv på jorden blir alltmer ofrånkomliga. ”Omfattningen av hotet mot biosfären och alla dess livsformer – mänskligheten inkluderad – är så enorm att den är svår att ta in också för de mest insatta experterna”, skriver forskarna.

Hur ska journalistiken rapportera om detta? Genom att återge ”den andra sidans” åsikter? Genom att låtsas som om allt är ”som vanligt”?

När det oerhörda tar gestalt är det mänskligt att treva efter det välbekanta, också för journalister. Det är därför Trumps stora lögn jämförs med Nixons småtrixande och klimatkrisen med det avvärjda hotet

mot ozonskiktet. Det mest fasansfulla får en välbekant trygghet när det förpackas i en form som vi känner igen.

Men det var inte de tillbakalutade observatörerna eller de svala analytikerna som störtade Trump. Det gjorde alla de människor som insåg att de stod inför en helt ny situation och agerade därefter.

Här fanns de journalister som förstod att den moderna fascismen behövde en journalistisk metod som motsvarade hotets allvar. I Sverige har det i dag blivit *en vogue* att fnysa åt CNN och New York Times för att de blivit för ”åsiktsdrivna”, som om demokratin vore en ”åsikt” i mängden. Men det var de som genom att envist granska presidenten och tala klarspråk om den stora lögnen höll sanningen vid liv.

Här fanns de svarta kvinnliga aktivisterna i Georgia som genom normaliseringens dimridåer såg hur fascismen var på väg att ta över deras land.

Här fanns de miljontals medborgare som röstade trots att de inte brukar rösta och på så sätt räddade demokratin – denna gång.

Om alla stått neutrala och fortsatt agera som om allt var ”som vanligt” hade allt till slut också blivit det. Och då hade det varit Donald Trump som på onsdag svurits in som USA:s president.

Björn Wiman

bjorn.wiman@dn.se

17 januari 2021

Sprickor av skräck

Västvärlden befinner sig just nu i en stor omvandling. Mäktiga grupper förlorar sina privilegier och klimatkrisen kräver nya sätt att leva. Man kan tala om en kulturell ångest – och den driver både Donald Trump och Greta Thunberg, skriver författaren och filosofen Jonna Bornemark.

För att förstå vår samtid måste vi förstå de känslor den formar och består av. Och de är starka nu, känslorna. Många såg med förfärad förundran på vreden och den hänsynslösa aggressionen hos de Trumpanhängare som den 6 januari intog den amerikanska kongressen. Man kunde se stormningen som ett extremt uttryck för en kollektiv kulturell ångest som genomsyrar hela samtiden.

Vår tids stora politiska konflikter är ett resultat av den existentiella ångesten. Högerpopulismen rider

uppenbarligen skickligt på dessa känslor men det är också ur dem som till exempel klimatrörelsen kan finna övertygelse och handlingskraft.

Både Mattias Karlsson (SD) och Greta Thunberg talar om existentiella dimensioner av sina olika kamper. Karlsson talar om en ”existentiell kamp om vår kulturens och vår nations överlevnad” medan Thunberg säger att ”vi befinner oss i en existentiell kris som fortfarande ignoreras av vårt samhälle”. Men det som binder ihop dem separerar dem samtidigt.

Karlsson uttrycker en förändringsångest som länge funnits i vår kultur, på klassiskt västerländskt manér lägger han och hans rörelse hotet först och främst i ”den andre” (muslimen), men också hos kvinnan (feministen) och förändringsivraren (miljökampen).

Det vi kallar den västerländska civilisationen bygger nämligen på tydliga hierarkier mellan olika grupper: vit över svart, man över kvinna, rik över fattig, heterosexuell över homosexuell,

funktionstypisk över funktionsvarierad, människa över djur, kultur över natur.

Moderniteten bygger dock också vidare på en protest mot dessa hierarkier och allt fler grupper har krävt sin rätt till den frihet, jämlikhet och broderskap som upplysningen lovade. Ett löfte och en logik som sedan utvecklat 1700-talets formuleringar: broderskapet måste formuleras som ett syskonskap och stannar kanske inte ens vid människan. De undertryckta gruppernas kamp för lika värde utgör modernitetens demokratiseringsprocess.

Denna situation skapar en grundläggande existentiell spänning i den västerländska kulturen. Samhället bygger både på hierarkier mellan grupper och ett demokratiskt ideal. Kampen mellan nationalism/fascism/högerpopulism å ena sidan och liberalism (i vid bemärkelse)/demokratiska rörelser å andra sidan har böljat fram och tillbaka i flera hundra år.

De västerländska hierarkierna har alltså länge utmanats av demokratirörelser. De grupper som

innehaft de gamla privilegierna har steg för steg fått backa. Privilegiebärarna – vilket inte alltid är vita, straighta män, utan vem som är privilegiebärare skiljer sig åt i olika kontexter – har allt oftare blivit av med sitt självklara tolkningsföreträde och förlorat delar av sin självklara makt. Det svider.

Detta var den gamla historien.

Och sedan kom klimatfrågan. Själva jorden verkade protestera mot vår kultur. Klimatkrisen visar att vi har levt fel och att vi måste ändra oss, men förändringarna har dröjt. Som jämförelse bemötte vi covidkrisen med resolut handlingskraft. Det är inte så konstigt, covid har krävt tillfälliga livsstilsförändringar och när nu vaccinet sakta rullas ut i kylda lastbilar förutsätter vi att vi snart ska kunna gå tillbaka till vårt vanliga, riktiga liv. Klimatkrisen kräver däremot något annat. Den har sin grund i en västerländsk idétradition som utgår från människans överhöghet, från att naturen är till för oss. Därför väcker den en djupare existentiell ångest: Hur ska vi leva? Vad är egentligen viktigt?

Låt oss använda oss av Donald Trump som exempel på hur denna förändringsångest vävs samman med den gamla kampen mellan grupper. Det är inte en slump att han är en vit, rik, heterosexuell man. Det är ingen slump att han har supportat vitmaktrörelser eller är allmänt sexistisk. Det är ingen slump att han inte förstår sig på demokrati eller att han är klimatförnekare. Ja till och med covidkrisens krav på tillfälliga livsstilsändringar uppfattade han som en provokation.

Trump lever i känslan av att ”vi” inte alls behöver ändra oss. ”Make America great again!”

Man kan se det som att hans gapiga stil skriker ut ångest. Han har ett krampaktigt behov av att behålla makt, kontroll och bilden av sig själv som skapelsens krona. Greta-hatet blir då helt följdriktigt liksom viljan att trycka tillbaka mössan i handen på slavättlingen, stoppa tillbaka bögen i garderoben, placera kvinnan vid spisen och behålla köttet på tallriken.

För högerpopulismen ingår i vågen av uppdämda känslor. Känslor som ledare som Trump skickligt eldar

på. Trump avskaffade under sin tid Obamaregimens reform för att minska bostadssegregationen (en reform som undersökte vad som hindrade minoriteter från att flytta in i de vita förorterna). Under valrörelsen talade Trump till invånarna i dessa förorter: ”De är ute efter er. Om Biden väljs kommer de döda suburbia. Ni måste vara smarta för ni kommer inte leva er dröm så mycket längre!”

”De är ute efter er.” Trump talar direkt till ångesten i en grupp som är rädd att förlora sina privilegier. Och mer än så, en grupp som är rädd att förlora sig själv. Han tycks ha en känsla av att: Ni säger att allt jag gör är fel. Att allt jag är, är fel. Migranter, klimatpolitik, genusvetare och covid-19, allt är attacker mot mig och mitt sätt att leva. Konspirationen mot mig är ett faktum. Vi hade rätt att slå tillbaka genom att storma Kapitolium.

Men den existentiella ångesten finns inte bara hos högerpopulister. På andra sidan står även Greta Thunberg i kontakt med vår kulturs ångest. Hennes insikt är glasklar och frustrationen ofantlig: Vi måste

ändra oss och vi måste ändra oss nu! Varför klappar ni mig på huvudet i stället för att lyssna på forskarna och handla?!

Också hennes ångest har en historia. Den har kopplingar till en större och äldre erfarenhet av att inte få finnas, en erfarenhet ur vilken krav på förändring har växt fram. Slavar och kvinnor som inte varit medborgare i egen rätt, liksom minoriteter som i århundraden kämpat för att alls få finnas som sådana. Den så utskälda identitetspolitiken drivs av ett existentiellt begär att få finnas. Till detta anknyter nu barnen med sin ångest över att det inte kommer att finnas en planet där människor kan överleva, när de blir vuxna.

Den västerländska civilisationen är alltså en civilisation med växande existentiell ångest. Polariseringen som vi ser i dag kommer som ett brev på posten (för att använda ett uttryck från en annan tid). Oron är så stark att den tvingar oss till ett antingen eller. Vad är viktigt? Att behålla en kultur med värderingar som sitter i vissa kroppar sedan

århundraden, eller att ändra vårt sätt att leva så att planeten får ett fungerande ekosystem?

Den existentiella kris vi står mitt i är kollektiv, det är en kris som hör till en kultur och dess relation till förändring. Men kollektiva kriser slår inte likadant mot alla grupper eller individer. De splittrar ett kollektiv där det alltid redan finns motstridiga erfarenheter.

För polariseringen visar att vi har problem med vårt "vi". Covid hjälpte oss att få syn på det. Medier och myndigheter talade om att "vi" nu ska jobba hemifrån. "Vi" ska ta hand om "dem" i riskgrupperna. "Vi" måste ta hand om "våra" äldre. Där fanns också ett självmedvetet "vi" för "oss" som är privilegierade. Det största privilegiet är kanske just att kunna säga "vi" på detta självklara sätt. "Vi" som sätter dagordningen. Och förväntar oss ett samtal inom detta "vi:s" ramar. Protester får liksom bara finnas inom detta "vi". Erfarenheten av att inte höra till detta "vi" ökar känslorna av existentiell kris: Hör jag till? Får jag finnas? Kan jag finnas?

Men det finns ett "vi" bortom polariseringen. Ett vi som inte stannar vid oss som lever nu utan som binder oss samman med de som redan levt och de som ännu inte har levt. Ett vi som inte heller stannar vid människan utan hör till allt levande. Som människor måste vi finna ett "vi" i att vi alla till exempel är sårbara, påverkar vår omvärld och är potentiella smittbärare. Även om smittan för den ena leder till en förkylning och för den andre till döden.

Så kanske måste vi få syn på det paradoxala med varje "vi"? Ett "vi" binder ihop oss, men pekar också på de olikheter som binds ihop. I ett "vi" förenas och skiljs vi åt av den mänskliga belägenheten. Vi är alla levande, men livet lever oss på olika sätt. Vi har alla ångest, men kan få ångest av diametralt olika saker. I polariseringen ser vi enögt på det som skiljer oss åt, i ett idealiserat "vi" ser vi bara det som binder ihop oss. Vi måste se hur de båda sidorna hänger samman.

"Vi" står på detta splittrade och gemensamma sätt just nu mitt i en värdeförskjutning. När värderingarna väl ändrats är lösningarna ofta relativt enkla och

uppoftningarna inte så svåra. Corona visade det. Vi kunde förändra hela samhällslivet, trots allt vi inte visste: för att värderingen var tydlig, vi behövde rädda människoliv.

Vi måste i dag alltså ställa oss de stora frågorna igen: Var kommer vi ifrån? Vart är vi på väg? Vad är verkligt viktigt? Och vilka är ”vi”? Annars riskerar vi att stå försvarslösa inför den existentiella vredens våldsamma kraft.

Jonna Bornemark

OM SKRIBENTEN.

Jonna Bornemark är författare och professor i filosofi. Hennes senaste bok ”Horisonten finns alltid kvar. Om det bortglömda omdömet” (Volante) kom ut 2020.

Kommentarer till artikeln.

Författaren skriver: "Det vi kallar den västerländska civilisationen bygger nämligen på tydliga hierarkier mellan olika grupper: vit över svart, man över kvinna, rik över fattig, heterosexuell över homosexuell, funktionstypisk över funktionsvarierad, människa över djur, kultur över natur.

Moderniteten bygger dock också vidare på en protest mot dessa hierarkier och allt fler grupper har krävt sin rätt till den frihet, jämlikhet och broderskap som upplysningen lovade. Ett löfte och en logik som sedan utvecklat 1700-talets formuleringar: broderskapet måste formuleras som ett syskonskap och stannar kanske inte ens vid människan. De undertryckta gruppernas kamp för lika värde utgör modernitetens demokratiseringsprocess.

Denna situation skapar en grundläggande existentiell spänning i den västerländska kulturen. Samhället bygger både på hierarkier mellan grupper och ett demokratiskt ideal. Kampen mellan nationalism/fascism/högerpopulism å ena sidan och liberalism (i

vid bemärkelse)/demokratiska rörelser å andra sidan har böljat fram och tillbaka i flera hundra år."

Och på slutet: "Vi måste i dag alltså ställa oss de stora frågorna igen: Var kommer vi ifrån? Vart är vi på väg? Vad är verkligt viktigt? Och vilka är "vi"? Annars riskerar vi att stå försvarslösa inför den existentiella vredens våldsamma kraft."

Detta måste man ha med i förtsättningen här.

18 januari 2021

Säkerhetspådrag utan motstycke ska stoppa Trumpanhängare

Fyra dagar innan Joe Biden svär presidenten är Washington en stad belägrad av uniforme-rad militär. 25 000 soldater och tusentals poliser ska förhindra att fanatiska Trumpanhängare saboterar maktskiftet. Men flera av de extrema grupperna har ställt in sina aktioner.

WASHINGTON. Inte ens efter terrorattackerna den 11 september 2001 har säkerhetspådraget i USA:s huvudstad varit så omfattande som nu – elva dagar efter angreppet mot Kapitolium och fyra dagar innan Donald Trump lämnar sitt ämbete.

Redan när vi kör in över Potomacfloden från Virginia möts vi av vägspärrar bemannade av kamouflageklädda soldater ur USA:s nationalgarde. Hela 25 000

nationalgardister finns på plats – det är tio gånger det antal soldater USA för närvarande har i Afghanistan.

En avspärrad ”grön zon” har upprättats i stora delar av centrala Washington, omfattande kongressbyggnaden Kapitolium, Vita huset och hela det stora parkområdet National Mall som förbinder de två byggnaderna. 13 tunnelbanestationer och fyra broar till Virginia är avstängda.

Gatorna i centrum är ödsliga. Vi möter bara poliser, militär och några få personer som rastar sina hundar. En hemlös man går mitt i körbanan på den vanligen hårt trafikerade E Street, skjutande på en kundvagn fullastad med smutsiga klädbylten.

Det är inte krig i Washington, men många jämför läget med hur det kan se ut i krigsdrabbade länder. I Iraks huvudstad Irak finns en permanent ”grön zon”, en hårdbevakad säkerhetsbubbla som anses nödvändig för att skydda landets regering och parlament.

Själv påminns jag om östra Ukraina under kriget 2014–15. Men de amerikanska nationalgardister som stoppar oss här är vänliga, inte hotfulla som många av de rebellsoldater jag mötte i Donetsk.

I Washington kommer det extrema pådraget att vara i drygt en vecka, minst till den 21 januari, dagen efter installationen. Sedan återgår allt, förhoppningsvis, till det normala.

Just nu dominerar dock soldaterna stadsbilden. Överallt står parkerade militärfordon och spärrar av gator som leder till National Mall. Höga staket, ofta med taggtråd, har byggts upp runt hela parken, och runt Kapitolium – på vars trappa Biden kommer att svära sin ed på onsdag – finns ytterligare två säkerhetsringar.

På hustaken finns ett okänt antal prickskyttar. Och bara för att komma till ett staket tre kvarter från kongressbyggnaden tvingas vi passera metalldetektorer.

Hur ska de extrema Trumpanhängarna kunna ta sig igenom allt detta och hota installationsceremonin? Det blir svårt, på gränsen till omöjligt.

Vid en säkerhetsbarriär några hundra meter från Kapitolium träffar vi Steve Leinwald, en utbildningskonsult som bor några kvarter från kongressen.

– Jag har följt de flesta presidentinstallationer på plats de senaste 20 åren. Men den här gången kommer jag att sitta hemma framför tv:n, säger han.

– Inte för att jag är orolig direkt, nu har de ju tagit till rejäla skyddsåtgärder. Jag tror de extrema Trump-supportrarna inser att det inte är någon idé att försöka sig på något på onsdag.

Steve Leinwalds bedömning delas av flera amerikanska medier, som rapporterar att många av de extremistgrupper som deltog i stormningen av Kapitolium den 6 januari nu uppmanar sina medlemmar att ligga lågt.

Så sent som för några dagar sedan cirkulerade inbjudningar på nätet till demonstrationer i Washington

såväl den 17 som den 20 januari, på temat ”vägra låta er tystas”. I en intern promemoria från FBI varnades för väpnade protester i huvudstaden.

Men nu gör många av de extrema Trumpanhängarna bedömningen att protester, åtminstone i huvudstaden, får skjutas på framtiden.

Enrique Tarrio, ledare för den militanta högergruppen Proud Boys, säger till Wall Street Journal att hans organisation troligen inte kommer att delta i några protester de närmaste två månaderna.

The Three Percenters, en annan av extremistgrupperna som deltog i stormningen, varnar sina medlemmar för att delta i protester just nu:

”Patrioter, låt er inte luras. Delta inte i dessa protester och håll er borta från Washington till varje pris. Vi anstränger oss allt vi kan att INTE få vår organisation uppsatt på listan över terroristorganisationer”, skriver gruppens ledning i en blogg.

Även en planerad protest under parollen ”Million Militia March” tycks ha ställts in.

Om nu säkerhetspådraget i Washington håller de värsta våldsverkarna borta återstår ändå hotet mot en mängd andra amerikanska städer. FBI och andra har varnat för att samtliga USA:s 50 delstatshuvudstäder riskerar att drabbas av våldsamma protester den närmaste veckan.

Värst utsatta är de delstater som styrs av demokratiska guvernörer. Exempelvis Michigan, där planer på att kidnappa guvernören Gretchen Whitmer avslöjades i oktober, och där beväpnade högergrupper tidigare har tagit sig in i delstatsparlamentet.

Många experter på extremister varnar också för att det största hotet just nu inte kommer från organiserade grupper, utan snarare från ”ensamvargar”.

– De kommer inte att marschera fram till någon byggnad med en flagga och en megafon. Det här är folk som tänker utföra sina aktioner i skydd av mörkret. De

kommer att göra det utan att någon ser på förhand vad som ska hända, säger en före detta FBI-agent och expert på inhemsk terrorism till WSJ.

Ingmar Nevéus

FAKTA. STORMNINGEN AV KAPITOLIUM

Den 6 januari samlas tiotusentals anhängare till den avgående presidenten Donald Trump i Washington DC för att demonstrera mot resultatet i presidentvalet.

Vid ett massmöte i staden fortsätter Trump påstå att valresultatet är riggat och säger att man tillsammans ska gå mot Kapitolium.

Kongressen samlas samma dag för att ge ett sista formellt godkännande till valresultatet och efter Trumps möte beger sig folkmassor till kongressen och omringar byggnaden.

Vid 14-tiden lokal tid börjar Trumpanhängare ta sig in i kongressbyggnaden och sammanträdena i senaten

och representanthuset avbryts. Ledamöter evakueras från byggnaden eller låses in i sina rum.

Några timmar efter stormningen får polisen ut demonstranterna ur kongressbyggnaden.

Kongressen återupptar sitt arbete med omröstningen om delstaternas elektorsröster och timmar senare godkänns Joe Biden formellt som segrare i presidentvalet.

Ett stort antal personer grips. De som deltog riskerar bland annat att fällas för våld mot tjänsteman, skadegörelse och våldsamt upplopp.

Fem människor, varav en polisman, mister livet i samband med attacken mot Kapitolium.

DN

18 januari 2021

Förtroendet för Trump i botten

Flera opinionsundersökningar visar att stödet för den avgående presidenten Donald Trump har rasat efter förra veckans stormning av Kapitolium.

Nu anser knappt var fjärde väljare att den avgående presidenten gör ett tillräckligt bra jobb på sin post, enligt opinionssajterna RealClearPolitics och FiveThirtyEights senaste sammanvägningar av nationella mätningar.

Trumps fyra företrädare Barack Obama, George W Bush, Bill Clinton och George H W Bush hade stöd av minst halva befolkningen när de lämnade Vita huset.

Det är väldigt låga siffror för Trump, men inte särskilt förvånande, anser Erik Åsard, USA-kännare och professor emeritus i Nordamerikastudier vid Uppsala

universitet i en intervju med TT. Trump har konsekvent haft ett ovanligt lågt bifall från folket.

– Man brukar säga att den president som ligger kring 40-strecket i dessa mätningar ligger väldigt lågt, och att om man ligger under 40 så är det katastrofalt dåligt.

Som Erik Åsard ser det återspeglar det skarpa fallet det som hände i Washington.

Bland Republikanerna har stödet för Donald Trump fallit från 77 till 60 procent, visade en mätning från Pew Research för några dagar sedan. Andra undersökningar visar en liknande utveckling.

Med förra veckans attack mot kongressen varnar FBI för väpnade protester i samtliga 50 delstater de kommande dagarna.

I Texas och Kentucky kommer parlamentsbyggnaderna att hållas stängda för allmänheten tills efter installationen av Joe Biden på onsdag. I Connecticut har nationalgardet kallats in för att skydda parlamentsbygg-

naden i Hartford mot de tusentals demonstranter som väntas.

– Vi förbereder oss för att allt kan hända. Vi kommer inte att tillåta några våldsytttringar, säger militären Pedro Muniz till Reuters.

Men han lägger till att man inte fått några specifika hot.

Ytterligare ett tiotal delstater har kallat in nationalgardet på söndagen, skriver Reuters. Vid sidan av Washington DC, där 25 000 soldater ur nationalgardet är på plats, är oron för våldsamma protester störst i vågmästarstater som Wisconsin, Michigan, Pennsylvania och Arizona.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se

18 januari 2021

G7 träffas i sommar – Bidens första möte

Det första fysiska G7-toppmötet på nästan två år planeras att hållas i Storbritannien i juni.

Klimatförändringarna och den globala hanteringen av coronapandemin spås stå högst på dagordningen.

Det blir i så fall det första tillfället sedan Joe Biden tillträtt som president i USA som ett fysiskt möte äger rum mellan ledarna i den mäktiga gruppen av demokratiska ekonomier: Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Storbritannien, Tyskland och USA.

G7-ledarna har ännu inte lämnat besked om de kommer att delta.

Premiärminister Boris Johnson meddelar att han kommer att använda toppmötet för att främja en grön

återhämtning från pandemin och att han kommer att uppmuntra G7-länderna att ”gå samman för en rättvisare, grönare och mer blomstrande framtid”.

”Coronaviruset är utan tvekan det mest destruktiva vi har sett på flera generationer och den största prövningen som den moderna världen har upplevt,” skriver Johnson i ett uttalande och fortsätter:

”För att skapa en bättre framtid är det rimligt att vi tar oss an utmaningen att komma tillbaka starkare genom att förena oss i en anda av öppenhet”.

Storbritannien tog över ordförandeklubban från USA vid årsskiftet.

Förra årets toppmöte, som skulle ha hållits i Washington DC och letts av USA:s nu avgående president Donald Trump, fick ställas in på grund av coronapandemin. Senaste gången G7-ledarna möttes fysiskt var således i Biarritz i Frankrike i augusti 2019, men ledarna har haft digitala möten de senaste månaderna.

Trots att Storbritannien har Europas högsta dödstal – med över 86 000 avlidna till följd av covid-19 och coronaviruset ännu härjar för fullt i landet – räknar ändå Boris Johnson med att kunna genomföra toppmötet.

Planen är att ledarna ska samlas i den lilla pittoreska semesterorten Carbis Bay, i sydvästra England, mellan den 11 och 13 juni.

TT AFP Reuters

18 januari 2021

Stora och små lögner. Masha Gessen undersöker hur Trumps språkbruk underminerar demokratin

Masha Gessen

”Att överleva envælde”

Övers. Peter Samuelsson Brombergs, 180 sidor

Det var en besynnerlig och bisarr upplevelse att läsa ut Masha Gessens nya bok, ”Att överleva envælde”, samma dag som Kapitolium invaderades av Trump-supportrar.

Sedan valet 2016 har Gessen varit en av administrationens mest framträdande kritiker. På samma sätt som hon tidigare dissekerat Putins väg till makten och metoder att hålla sig kvar i dess mitt var hon tidigt ute med att i detalj beskriva Trumps sätt att navigera för att stärka sin position. Det egendomliga och svindel-framkallande var att i realtid se exakt det hon varnade för bli historisk verklighet på tv-skärmen medan boken ännu låg uppslagen framför mig. Fem människor dog. Som vi vet kunde det slutat ännu värre.

”Att överleva envælde” är en klippbok som utgår från den första Trumtext Gessen skrev, direkt efter förra valet. Det rör sig om analyser i stunden, sammanfogade med snabba stygn. Men med sina dubbla kunskaper om såväl det amerikanska samhället som sitt andra hemland Ryssland kan hon urskilja tydliga mönster i hur ”autokratin”, enväldet, monterar ned demokratin.

Det är sådana stycken i Gessens snabbt skrivna bok som kommer att behålla sitt värde; som när hon tillämpar den ungerske sociologen och expolitikern

Bálint Magyarors modell för hur demokrati blir envælde på USA. Magyar menar att vi saknat begrepp för det som skett i länder som Ungern; makthavarna tillsätts i fria val, det finns en (marginell) fri press – ändå urholkas demokratins institutioner konsekvent.

Magyar urskiljer olika faser i hur autokratin gradvis tar makten över institutionerna och formar om det offentliga språket. Och som Gessen visar passar Trumps fyra första år bra in i Magyarors schema; de första tillsättningarna av beslutsfattare gick enligt schemat att den som var mest emot en verksamhet sattes att kortsluta den. Som när Scott Pruitt gjordes till chef för Environmental protection agency – samme Pruitt som gått till storms mot allt vad reglerad miljöpolitik heter.

Intressant nog befann sig Pruitt snart i centrum för ett antal utredningar om maktmissbruk och fick avgå. Vilket är ett mönster vi sett under hela Trumperan, hur myndigheter hamnat i krig.

Timothy Snyder, som i ”Om tyranni” (2017) myntade stridsropet ”Försvara institutionerna!” skulle nog se

detta som en styrka. Gessens analys är mörkare: för henne är konflikterna resultat av en effektiv strategi, där olika myndigheter spelades ut mot varandra för att skapa tilltagande oklarhet och förvirring. Institutionerna kommer inte att rädda er, konstaterar Gessen torrt. Möjligen hade autokratin i Trumps tappning litet för bråttom. Om han verkligen avgått med valsegern hade USA om fyra år kunnat vara ett helt annat land.

Varken Gessen eller Snyder är särskilt intresserade av vilka ekonomiska intressen som backat upp republikanernas tvära högersväng, vilket jag finner märkligt. Men de är ense med Orwell om språkets stora betydelse. Kan man utarma offentlighetens språk med uttryck som "alternative facts" och konsekvent ljuga om såväl det stora som det lilla finns det snart ingen gemensam verklighet att strida om.

Vill man inte förlora ett val uppfinner man ett annat. Och vad Gessen tillsammans med autokratins motståndare världen över, och från vänster till höger, i dag ser som den viktigaste motståndshandlingen är att motverka denna upplösning av begreppen.

Det finns en gemensam verklighet och det är den vi kämpar om. Om alla katter tycks grå är det dags att tända lampan.

Ola Larsmo

kultur@dn.se

18 januari 2021

Hanna Stjärne om kritiken: ”Ingen falsk balans i vår rapportering”

Den senaste veckan har det höjts flera röster mot SVT:s rapportering efter stormningen av kongressen och en intervju med SD-politikern Mattias Karlsson. Kritikerna menar att SVT missuppfattat kravet på opartiskhet.

– På det stora hela tycker jag att vi har haft en balanserad, stark och bra bevakning, säger vd Hanna Stjärne i en intervju med DN Kultur.

Söndagen den 10 januari, fyra dagar efter den våldsamma stormningen av kongressen i Washington där Trumpanhängare lyckades stoppa omröstningen om resultatet i presidentvalet, sände SVT ett extrainsatt

Agenda som uteslutande handlade om attacken på Kapitolium. I programmet intervjuades bland andra Joy Van Patten, en republikansk lokalpolitiker och pastor som menade att våldsamheterna i kongressbyggnaden hade riggats av Antifa, en gruppering på yttersta vänsterkanten, och att det förekommit valfusk under presidentvalet, påståenden som det inte finns några belegg för.

Intervjun har mött stark kritik och väckt debatt om hur SVT hanterar kraven på opartiskhet och saklighet som finns formulerade i sändningstillståndet från staten. Tidigare SVT-medarbetaren Jan Scherman skrev den 14 januari på dessa sidor att han inte längre känner igen sitt SVT. ”Det är som att alla röster ska höras och få prata relativt ostört. Som om sanningen är summan av alla åsikter, oavsett hur lögnaktiga åsikterna är.”

SVT:s vd Hanna Stjärne har tagit del av debatten men tillbakavisar kritiken.

– Det finns alltid en omfattande debatt om SVT och det finns alltid saker som vi kan ta till oss men på det stora

hela tycker jag att vi har haft en balanserad, stark och bra bevakning från de här otroligt omskakande händelserna i USA.

Vad finns det för argument för att intervjua en person som medvetet eller omedvetet ljuger om att valet varit riggat och att det förekommit valfusk?

– Stormningen av kongressen i USA var en väldigt speciell händelse som många hade svårt att greppa. Det finns ett stort behov av att öka förståelsen för hur en folkopinion kan drivas av falskariér på det sättet och hur det som skedde i kongressen var möjligt. Den förståelsen ökar om man ser på en intervju som den i Agenda.

Hur ska en SVT-journalist förhålla sig till en person som säger något som inte är sant?

– SVT-journalister ska precis som alla andra journalister förhålla sig sakligt, ställa skarpa motfrågor och ha fakta som grund i motfrågorna. Och det tycker

jag att journalisterna som gjort de aktuella intervjuerna haft.

I en debatt i Aktuellt på torsdagen mellan SVT:s Jan Helin och DN:s chefredaktör Peter Wolodarski, hävdade den sistnämnde att det på SVT finns en tendens att behandla Donald Trumps påståenden om valfusk – som det inte finns några belägg för – som en åsikt bland många andra. Wolodarski betonade att den journalistiska uppgiften är att verifiera påståenden, inte bara förmedla åsikter.

Public servicebolagen har tidigare även fått kritik för så kallad ”falsk balans” i nyhetsrapportering och debatter. Det innebär att vetenskapligt grundade påståenden ställs mot villfarelser eller konspirationer på ett sätt som gör att de framstår som likvärdiga.

– I SVT:s rapportering under och efter stormningen av kongressen i USA har det inte varit fråga om någon falsk balans, det handlade ju om enskilda intervjuer. Agendaintervjun sattes också i ett tydligt sammanhang

och den amerikanska lokalpolitikern fick skarpa, faktabaserade motfrågor av programledaren.

Men är verifiering, det vill säga att ta reda på vad som är sant respektive inte sant, och rapportera det, är det något som SVT borde ägna sig mer åt?

– Det är något vi redan gör, hela tiden. Och vi försöker också hela tiden hålla upp en självkritisk spegel framför oss och diskutera vad vi kan göra bättre till nästa gång.

Vad syns i den självkritiska spegeln nu?

– Flera saker. Men på det stora hela håller jag inte med om kritiken som varit uppe just nu, jag tycker att vi jobbat så faktabaserat som vi kunnat. Sen kommer vi säkert slipa på hur vi jobbar med långa direktsändningar och hur vi fångar upp stora frågor.

Svenskar har, som befolkningen sett, en hög social tillit till samhälleliga institutioner och funktioner, däribland etablerade medier. Men gruppen som inte litar på till exempel myndigheter och de oberoende

nyhetskanalerna blir allt större. Denna grupp människor kallas av forskare som Bo Rothstein och Lars Trädgårdh för ”låg-litare”. Inom public service, som har till uppdrag att spegla och vara relevant för alla Sveriges invånare, har det de senaste åren talats alltmer om just denna målgrupp.

– Vi jobbar hela tiden med att försöka förstå befolkningen, SVT är ju hela Sveriges tv, därför har vi de senaste åren bland annat utökat vår lokala bevakning. Det är uppenbart att det är väldigt viktigt att fånga upp och förstå hur olika frågor uppstår och diskuteras i olika delar av landet, säger Hanna Stjärne.

Hon tar brexitomröstningen i Storbritannien som exempel. På omröstningen följde en debatt om hur journalister och opinionsinstitut hade kunnat missbedöma läget så radikalt i förhållande till valresultatet.

– Vi talade med BBC om skälet till att man inte sett hur opinionen rörde sig och fick rådet att lyssna mer på de lokala reportrarna ute i landet.

Kan man förstå till exempel intervjun med den republikanska lokalpolitikern och pastorn i Agenda som ett försök att nå låg-litare?

– Nej. Den intervjun bottnar i ett bredare behov av att förstå hur det som hände kunde hända.

Ett annat SVT-program som diskuterats den senaste veckan är ”Min sanning” som också sändes den 10 januari. Där intervjuades SD-politikern Mattias Karlsson av Anna Hedenmo. Enligt kritikerna var Hedenmos motfrågor alltför slappa och Karlsson ombads sällan förklara eller precisera sina påståenden.

– När programmet ”Min sanning” startade så var själva idén att personer som på ett eller annat vis var på väg att lämna en roll i det offentliga skulle ges utrymme att berätta saker de i sina tidigare positioner inte hade haft möjlighet att tala utförligt om, säger Hanna Stjärne.

Programtiteln ”Min sanning” skulle ju kunna antyda en subjektifiering av sanningsbegreppet, ser du en sådan tendens på SVT?

– Nej, det gör jag inte.

Men är sanningen subjektiv?

– Carl Bernstein, som tillsammans med Bob Woodward låg bakom Watergate-avslöjandet har sagt: ”Journalism is about seeking the best obtainable version of the truth”. Jag tycker att det ligger mycket i det. Vi ska ha ett ärligt och hederligt uppsåt att komma så nära fakta och en sanning som det bara går.

Läs tidigare inlägg i debatten, till exempel av Jan Scherman, Johan Croneman och Helena Olsson, på dn.se/kultur.

Sandra Stiskalo

Detta har hänt.

Söndagen den 10 januari sände SVT ett extrainsatt Agenda med en fem minuter lång intervju med Joy Van Patten, en republikansk lokalpolitiker och pastor.

Hon talade om stormningen av kongressen som sponsrad av Antifa och att presidentvalet var riggat.

Samma dag sändes programmet ”Min sanning” där SD-politikern Mattias Karlsson intervjuades av Anna Hedenmo.

Några dagar därpå kallade DN:s Johan Croneman SVT:s journalistik om Trump och SD för ett haveri, Sydsvenskans Jenny Maria Nilsson skrev att ”Agenda legitimerade ren dårskap” och den tidigare SVT-medarbetaren Jan Scherman menade att SVT missuppfattat kravet på opartiskhet.

Helena Olsson, programbeställare för nyheter och samhälle på SVT, har svarat på kritiken och skrev att ”-Debatten om SVT behöver allt annat än svartvit retorik”, likaså Anna Hedenmo som berättade att hon har ”noll intresse av att uppfostra tv-publiken”.

20 januari 2021

SVT-cheferna duckar för kärnfrågan i min kritik

Public service har en särställning i svensk medieoffentlighet. Därför betyder det också något när en republikansk pastor får ljuga på bästa sändningstid i programmet ”Agenda”, - skriver Jan Scherman i sin replik.

SVT utstrålar ofta en karaktärsdefekt, som innebär att man avvisar kritik med snabb ripost. Kritiker påstås sakna saklig grund eller enbart vilja public service illa. Detta är ett självskadebeteende, som eldar på det politiska trycket att skära ned och styra public service.

Reflexen att slå ifrån sig och idka självberöm skapar intrycket av en arrogant och ofelbar bastion. Det gäller

både högsta vd-nivån och den lägre programledarpositionen.

Helena Olsson, SVT:s beställare av samhällsprogram är dock ett undantag (DN 14/1). Hon tar kritiken på allvar och uttrycker dessutom förståelse för att ett av Sveriges viktigaste medieföretag, numera skattefinansierat, ska stå ut med kritik. Med hennes egna ord: ”SVT mår bra av att diskuteras offentligt, även när det gör ont.”

Samtidigt är Helena Olssons försvarslinje något dubiös. Hon menar att programutbudet när det exempelvis gäller händelserna i USA måste värderas till sin helhet. Så resonerar också SVT-vd:n själv, Hanna Stjärne, som i övrigt tycker att i stort sett allt företaget gör är bra (DN 17/1). Det är en klen tröst och svagt försvar när enskildheter fallerat. Djävulen sitter som bekant i detaljerna. Min fråga förblir därmed obesvarad – om det pågår en smygande anpassning till den intensiva och högljudda kritik som riktats mot public service?

Hela den uppblossande debatten om SVT har principiell räckvidd också bortom de starkt ifrågasatta programexempel, som utlöst kritiken. Vad händer när lögnerna i det offentliga rummet blir vardagsvara, en slags normalitet? När makthavare av skilda slag systematiskt använder lögnen som affärsmetod ställs hela vårt demokratiska samhälle inför svåra utmaningar. Hur hanterar vårt viktiga public service det läget?

Historien om president Donald Trump började med ett sådant litet steg. Presschef Sean Spicer ljög från första dagen när han påstod att det var mer publik på Trumps presidentinstallation än på Barack Obamas. Spicer fick snabbt stöd av kampanjchefen Kellyanne Conway som i tv-programmet ”Meet the press” kallade Trumps rekordpublik för ”alternative facts”. Under sin första presidentvecka besökte Trump CIA där han sade att ”journalister är bland de mest ohederliga varelserna på jordens yta”. Skratt och applåder från åhörarna. Efter knappt två månader vid makten föreslog Trump neddragningar av det statliga kulturstödet, bland annat

med en halv miljard dollar för PBS, ett public service-liknande medieföretag. I Trumps vokabulär – *fake news*-media.

Steg för steg i allt snabbare takt. Vi vänjer oss vid ordens vulgarisering – verbalt våld blir sedan fysiskt. I dag syns resultaten av Trumps lögnfabrik. Det påhittade valfusket blev en sanning med oförsonliga utspel, som sedan eskalerade till en dödlig attack i syfte att stoppa resultatet av ett demokratiskt val.

Ändå har många amerikanska medier publicerat listor över Trumps lögner. Mot slutet har allt fler tv-kanaler avbrutit direktsända framträdanden av Trump när han börjat ljuga. Likväl har ljugandet ätit sig in i många människors medvetande, vilket ytterligare understryker utmaningen och hur svårt det journalistiska sanningssökandet är. Gäller därborta i USA, likaväl som här hemma i Sverige. Det gäller public service och SVT.

Därför betyder det något när en republikansk pastor får ljuga på bästa sändningstid i programmet

”Agenda”, och möta klent motstånd. Det blir illavarslande när SD:s chefsideolog får slänga ur sig obekräftade hypoteser, i ett program som heter ”Min sanning”. Sedan när finns det olika sanningar? Olika perspektiv och olika åsikter – ja. Det går att tolka sanningen på olika sätt – ja. Men det finns faktiskt fakta. Typ, att krig är krig. Och inte som i George Orwells bok 1984, där betydelsen formulerats om till att ”krig är fred”.

Journalistikens sökande efter sanning måste förbli kompromisslös. Lögnen är ingen part som ska ta plats i opartiskhetens namn.

Det kanske mest svårfångade fenomenet, när omvärldstrycket mot public service är så hårt, är risken för anpassning. Det är en förrädisk företeelse, som rör sig i smygande tempo och talar med låg röst. Kraften i dess rörelse är emellertid stark.

Jag läser om boken ”Medier i blåsväder” av Torsten Thurén. Den gavs ut av Stiftelsen för etermedierna för två decennier sedan, men är högaktuell. Det är en lång

betraktelse över just fenomenet anpassning, byggd på forskningsrapporter och analyser av public service. I den förenklade sammanfattningen avtecknade sig först Sveriges Radios tidiga folkbildande roll, som sedan övergick till en samhällskritisk position under en tid då vänsterprotester dominerade. Sedan kom en marknadsekonomisk motoffensiv och förändrad inriktning. Historien visar på en växelverkan mellan samhällstrendernas påverkan och politiska beslut om public services roll. Här finns också radions och tv:ns egen kraft som pådrivare i samhällsförändringar.

Vårt nuläge rymmer dock en avgörande kvantitativ och kvalitativ skillnad då lögnen och konspirationsteorier intagit en unikt stark position. Inte minst genom sociala medieplattformar. I vårt land har dessutom det politiska trycket mot public service aldrig tidigare varit så kraftfullt. För flera år sedan flaggade jag för att SD börjat driva kultur- och mediefrågorna ungefär som partiet en gång började driva invandringspolitiken. M och KD tycks leka följa John.

Allt detta gör frågan relevant – om SVT, medvetet eller omedvetet, befinner sig på en anpassningsresa för att blidka sina kritiker? Öppenhet i diskussionen inför skarpt negativa reaktioner på flera programinslag är ingen svaghet. Tvärtom. Public service har en medial särställning och kraven blir därför extra stora. Så ska det vara.

Jan Scherman

Jan.scherman@tv4.se

Om några dagar får USA en ny president.

Hur det går får man se. Det som händer i USA har betydelse för politiken i Sverige. När förhållandens i USA har ordnat upp sig med den nya presidenten blir det dags att ta tag i den svenska politiken. Viktigt tycks vara att hålla borta Sverigedemokraternas Trump-inspirerade politik.

Nästa sammanställning om samhällsplaneringens problem kommer att börja med de svenska partiledarnas debatt i riksdagen nyligen och en redovisning av utrikes och inrikes DN-artiklar efter den första januari, som det inte funnits arbetstid till tidigare.

Här kommer några artiklar om det svenska. DN:s huvud ledare är borgerliga, men är ofta politiskt tämligen neutrala och ger sakliga underlag, bl a skatter förstår de sig dock inte på. På nyhetsplats har DN vad man kan tro kunniga medarbetare. DN:s debattartiklar är av varierande värde.

18 januari 2021

Ledare: Sverige behöver mer välfärd som drivs av idéer

I årets första avsnitt av podden "Värvet" intervjuas KD-ledaren Ebba Busch. Hon förklarar att hon är för fritt skolval, men säger att det är uppenbart att systemet behöver reformeras, eftersom det aldrig var tänkt att pengar eller kortsiktiga intressen skulle styra.

Den uppfattningen delar hon med stora delar av svenska folket. Numera tar de flesta valfriheten för given. Det finns ingen opinion bland väljare eller politiker för att kommuner ska ha monopol på att driva skolor, förskolor och äldreboenden, eller för att all sjukvård ska ha regionen som huvudman.

Däremot finns viss skepsis mot att välfärdsföretag plockar ut vinst. Enligt Sifos undersökning vill bara var

fjärde person inte ha någon begränsning, medan övriga antingen vill förbjuda, reglera eller säger sig inte veta.

Det är i sig inget argument för att strama åt, vilket heller inte är vad KD-ledaren föreslår. Men siffrorna visar att många gillar utförare som inte är vinstdrivande. Det vill säga ideella föreningar, stiftelser och ekonomiska föreningar, som ofta erbjuder populära alternativ, men i övrigt för en ganska undanskymd tillvaro, vilket är synd.

För trots att de fristående aktörerna utför en allt större del av välfärdstjänsterna inom exempelvis skola och omsorg ligger de idéburna ganska stilla på 3 procent, medan de kommersiella företagen och den offentliga sektorn delar på resten. Det kan jämföras med Norges 8 procent och Danmarks 14. Men kanske framför allt med resultaten i den undersökning som Famna, riksorganisationen för idéburen vård och social omsorg, genomförde 2018. Där svarade lokalpolitiker med olika ideologisk hemvist att de vill att den idéburna sektorn ska vara åtta till tio gånger större om tio år jämfört med i dag (Dagens Samhälle 17/5-2018).

En sådan utveckling kommer inte att ske av sig själv. Enligt OECD:s utbildningschef, Andreas Schleicher, som intervjuades i DN förra veckan, har andra länder lyckats bättre med att underlätta för småföretagare att skapa mer variation inom ramen för skolsystemet.

Om politiker menar allvar med att mer välfärd ska utföras av ideella organisationer måste alltså regelverken justeras. Det handlar exempelvis om att genomföra en del av förslagen som presenterades 2019 i utredningen "Idéburen välfärd": som att reservera kontrakt till ideella, rikta informationsinsatserna och underlätta för så kallade partnerskap mellan offentlig och idéburen verksamhet. Det kan också vara värt att se över kapitalförsörjningen, vilket bland annat Kristdemokraterna föreslår, och undersöka hur kvalitet ska kunna spela en större roll i upphandlingar.

En förändring i den riktningen betyder inte nödvändigtvis att de ideella aktörerna kommer att få fördelar på de kommersiellas bekostnad. De offentliga utförarna är fortfarande i klar majoritet. Men medan de kommersiella växer gäller inte samma sak för de

idéburna, som därmed inte bidrar till mångfald och valfrihet i den utsträckning som de borde kunna göra.

Därför är det glädjande att exempelvis regionfullmäktige i Stockholm har slagit fast att den idéburna välfärdens konkurrenskraft behöver stärkas, och som ett led i detta har tagit fram en åtgärdsplan.

Liknande slutsatser dras i rapporten ”Idéburna skolor och huvudmän”, av arbetsgivarförbundet KFO, som menar att de politiskt beslutade regelverken gynnar aktiebolag.

Det är i så fall en märklig ordning. Varken väljarna eller politikerna tycks vilja ha det så.

DN 18/1 2021

18 januari 2021

Gängen måste krossas

Visst är det goda nyheter – skjutningarna och sprängdåden i Malmö har minskat.

År 2017, när det var som värst, inträffade 65 skottlossningar och 62 sprängningar: ”En mycket hög siffra även med internationella mått mätt”, för att citera Sydsvenskan.

Tre år senare ser siffrorna klart bättre ut: 20 skjutningar och 17 sprängdåd. Siffrorna borde förvisso vara 0 respektive 0, men ändå: En framgång är en framgång. Det är bara ”Sverigevänner” – alltså människor i SD-sfären som skyller alla problem på invandring – som inte brukar glädjas över den typen av nyheter om Sverige.

En del av uppräckningen beror på att fler sitter inne. En annan förklaring är enligt polisen projektet ”Sluta skjut” som pågått i tre år i Malmö. Kritiker har

beskrivit det som en mysverksamhet där poliser äter pizza med brottslingar som skrattar åt dem, men projektet utgår från en beprövad amerikansk metod som fokuserar på de värsta kriminella och försöker erbjuda en väg ut.

Samtidigt känns det ju outsägligt torftigt att behöva känna glädje över att inte fler än 20 skottlossningar uppstod i Sveriges tredje stad. Man kan inte nog understryka att detta bara måste vara en början.

När DN hösten 2019 granskade skjutningarna framkom att Sverige tillhörde de EU-länder som hade flest skjutningar. Dock låg vi ungefär på genomsnittet för allt dödligt våld. Det som får vårt land att sticka ut är just skjutvapenvåldet inom kriminella kretsar.

Den grova brottsligheten är ett av de största samhällsproblemen, kanske det allra största. Om gängen krossas ökar tryggheten för alla. Det är rentav en grundförutsättning för att kunna bedriva ett samhälle, med fungerande offentlig verksamhet,

välmående lokala företag och en integration värd namnet.

Siffrorna från Malmö är bara det nedersta trappsteget på en lång väg uppåt.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se

18 januari 2021

Moderaterna vinner på att vara sig själva, inte apa efter SD

Det skulle ju inte bli så här, lär Ulf Kristersson (M) konstatera när det i dag är två år sedan riksdagen vinkade igenom Stefan Löfven till en ny mandatperiod som statsminister.

Det var inte meningen att valet 2018 skulle leda till en svag S-ledd minoritetsregering, framläppt med hjälp av rösterna från en grupp partier (S, V, MP, C och L) som inte ville regera tillsammans. Kristerssons plan var ju att det skulle bli en svag M-ledd minoritetsregering, framläppt av en grupp partier (M, KD, C, L och SD) som inte ville regera tillsammans.

Det verkar också vara vad Kristersson tänker sig efter nästa val. Han har hittills inte visat någon entusiasm

över det nationalkonservativa block som en del andra till höger hoppas på.

Så vad kan M-ledaren lära sig från den här mandatperioden om hur han ska kunna förverkliga sin plan?

För det första: Även i en riksdag utan naturliga majoriteter är styrkeförhållandena avgörande. Och små mandatskiften kan få stor betydelse. För C och L var valet av Stefan Löfven en följd av att han efter sitt tillträde inte behövde lyssna på V. Hade de i stället tillsammans med SD släppt fram Moderatledaren hade Kristersson sedan inte behövt dem mer, utan hade kunnat styra endast med M:s, KD:s och SD:s mandat.

För det andra: praxis kring klubbandet av den ekonomiska politiken är inte betydelselös formalia. Det är endast om riksdagen röstar igenom budgeten i sin helhet, och partierna lägger ner sina röster när det egna alternativet förlorat, som det går att regera i minoritet. Den urholkning av praxis som en gång inleddes av Magdalena Andersson (S), och som den senaste mandatperioden fullföljts av Elisabeth

Svantesson (M), sätter regeringar utan majoritetsunderlag i en svår sits. Om KristerSSon vill förverkliga sin plan måste budgetpraxis överleva en mandatperiod till.

Till detta kan läggas ytterligare en insikt från de senaste två åren.

Under andra halvan av 2019 gav sig Moderaterna in i en halsbrytande tävling med Sverigedemokraterna: Hårda tag mot invandring och brottslighet var det enda som betydde något – ja, och utfall mot regeringen så klart. Den skulle sänkas till varje pris. Även om man behövde gå ihop med SD och V för att fälla borgerlig ekonomisk politik. M sjönk i opinionen, SD lyfte.

Sedan pandemin slog till har Moderaterna valt att vara sig själva – ett seriöst statsbärande parti. Bidragit till att minoritetsregeringen kunnat leverera krispaket. Och stigit i opinionen.

Av det kan KristerSSon dra ett par slutsatser om vad han bör göra för att lyckas bättre nästa gång han

försöker fullfölja sin plan: Håll gränsen mot SD. Apa inte efter. Och var inte rädd för att sträcka ut en hand till S.

Martin Liby Troein

martin.liby-troein@dn.se

19 januari 2021

Mobben i Kapitolium var inte bara män i excentriska kostymer

**Det var inget trasproletariat som stormade
Kapitolium den 6 januari.**

**Flera personer som nu åtalats för intrång och
stöld lever ordnade liv med goda ekonomier.**

**Därmed speglar mobben Donald Trumps
väljarkår i stort.**

KOMMENTAR De kom resande till Washington DC
från 36 delstater.

Vissa mer bekvämt än andra.

Jenna Ryan, till exempel, anlände med ett privat plan
från Frisco i Texas.

Ryan arbetar till vardags som mäklare och radiovärd.

Hon har åtalats för intrång efter stormningen av
Kapitolium den 6 januari.

Väl inne i byggnaden gjorde Jenna Ryan ingen
hemlighet av sin yrkestillhörighet.

Tvärtom passade hon på att spela in en reklamsnutt för
sin mäklarverksamhet och lade ut filmen i sociala
medier samtidigt som upploppet pågick.

– Ni vet alla vem ni ska anlita som mäklare! Jenna
Ryan är din mäklare!

Men inlägget fick delvis motsatt effekt. Ryan, som
kallat 6 januari för en av sitt livs bästa dagar, var
kontrakterad att skriva en självhjälpsbok om sitt liv
som egenföretagare. Men nu har förlaget dragit
tillbaka kontraktet.

Rapporteringen om mobben som stormade Kapitolium
har fokuserat på individernas excentriska kostymer
och de rasistiska budskapen i deras symboler. Flera

nyckelpersoner är anhängare av extrema konspirationsteorier som skapats långt ut i internets periferi.

Men flera som deltog i stormningen lever samtidigt till synes ordnade liv med etablerade arbeten och goda inkomster. I den bemärkelsen speglar mobben den socioekonomiska bredden i Trumps väljarkår.

När Washington Post granskade ett urval av 100 personer som deltog i mobben fann de representanter från 36 delstater och yrkesgrupper som mäklare, advokater, lokalpolitiker, poliser, krigsveteraner, byggarbetare och sjuksystrar.

Om det finns en gemensam nämnare hos deltagarna är det att nästan alla är vita. Män dominerade mobben, men en av sex deltagare var kvinnor, enligt Washington Posts uppskattning.

Bradley Rukstales, som bröt sig in i Kapitolium den 6 januari, var när stormningen ägde rum vid för ett dataanalysföretag baserat i en förort till Chicago.

En lokal tv-kanal sökte upp Rukstales efter angreppet och fann honom i en trivsamt villa i den välmående förstaden Inverness. Hans privatekonomi är så god att han kunnat skänka motsvarande 250 000 kronor i kampanjdonationer till republikanska politiker. Inklusive omkring 100 000 kronor till Donald Trump.

Paul Davis, en annan deltagare, är advokat och fram till stormningen biträdande chefsjurist och direktör för personalavdelningen på ett försäkringsbolag. Nu har Davis, likt Rukstales, fått sparken.

Adam Christian Jensen, en rödlätt 36-åring som fotograferades när han bar iväg på kongressledaren Nancy Pelosis talarstol inne i Kapitolium är en fembarnsfar från Parrish i Florida, gift med en läkare.

Flera i mobben besitter alltså socialt och ekonomiskt kapital.

Några hade dessutom bakgrund som militärer och poliser och därmed ett våldskapital.

53-årige Larry Rendall Brock, som åtalats för intrång, är en krigsveteran som tidigare var befälhavare i det amerikanska luftvapnet. Brock har tjänstgjort i Afghanistan och Irak. Han bor i vad tidskriften New Yorker beskriver som en ”förmögen” förort till Dallas.

Derrick Evans, som också åtalats, var nybliven republikansk ledamot av West Virginias delstatsparlament. En trebarnsfar med ett fjärde på väg. Evans, som nu tvingats bort från sitt politiska uppdrag, arbetade tidigare som lärare och fotbollstränare vid en högstadieskola.

Även personer som var med om att planera mötet som utlöste stormningen, där Trump hetsade sina anhängare att ”slåss som fan”, hade fram till nyligen lukrativa förtroendeuppdrag i Trumps återvalskampanj.

Nyhetsbyrån AP har granskat de som undertecknat ansökan om mötestillståndet. Flera var kvinnliga aktivister för Trump.

En av dem, Megan Powers, angiven som arrangör för mötet den 6 januari, var tidigare verksamhetsledare på Trumps återvalskampanj, enligt egna uppgifter på sajten LinkedIn.

Caroline Wren, som också undertecknat ansökan, står listad som rådgivare på ansökan. Mellan mars och november mottog Wren, enligt AP, omkring 180 000 kronor i månaden från Trumpkampanjens organisation Donald J. Trump for President Inc.

Alla som röstade på Trump i valet 2020 stöder inte stormningen av Kapitolium. Trumps förtroendesiffror har sjunkit efter attacken. Men den socioekonomiska variationen i mobben speglar Trumps väljarkår i stort.

I presidentvalet i november förlorade Trump låginkomsttagare till Joe Biden. Samtidigt erövrade Trump nya väljare från hushåll som tjänar en miljon kronor om året, jämfört med valet 2016, visar vallokalsundersökningar.

Några i den kategorin var beredda att storma
Kapitolium för att rädda presidenten kvar i Vita huset.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

19 januari 2021

FBI utreder hotbilden från soldater som ska skydda Biden

**25 000 soldater ska se till att Joe Biden kan
sväras in som USA:s president på ett säkert
sätt.**

**Men tänk om hotet mot onsdagens ceremoni
kommer från dem som ska skydda den? USA:s
försvarsledning fruktar en ”insider-attack”.**

WASHINGTON. Bland de extremister som stormade
Kapitolium den 6 januari fanns ett stort antal personer
med militär bakgrund.

Ashli Babbitt, kvinnan som sköts till döds av polisen,
hade tjänstgjort för USA:s flygvapen i både Irak och
Afghanistan, men även för nationalgardet på
hemmaplan.

Washington Post hade härom dagen identifierat minst 21 personer som syns på filmklipp inifrån kongressbyggnaden som tidigare eller aktiva militärer.

En av dem, Jeremy Michael Brown, en tidigare specialsoldat med lång erfarenhet av krig, sände efter stormningen ut meddelanden där han utmanade polisen på ”duell” tillsammans med ett klipp som visade Babbitts död.

”Titta på detta! Sen måste du välja – anslut dig till oss eller dö!” skrev han på den nu avstängda sociala medieplattformen Parler.

Brown är inte den ende bland extrema Trumpanhängare med militär bakgrund som ser Ashli Babbitt som en martyr vars död måste hämnas.

Finns det personer som delar den åsikten bland de 25 000 soldater ur nationalgardet som nu befinner sig i Washington?

Ingen vet, men frågan bekymrar högt uppsatta chefer inom det amerikanska försvarsdepartementet.

Ryan McCarthy, försvarsdepartementets minister för armén, säger till nyhetsbyrån AP att han är medveten om risken för ett ”insiderbrott” mot den tillträdande presidenten eller andra högt uppsatta gäster vid installationsceremonin.

– Vi går kontinuerligt igenom processen, och tar en andra och tredje titt på varje individ som har tagits ut till den här operationen.

Det är en gigantisk uppgift att på några få dagar undersöka 25 000 personer ur säkerhetssynpunkt.

FBI, den federala polisen, har redan börjat köra samtliga namn genom olika databaser med namn och uppgifter om personer med misstänkta kopplingar till extremism – exempelvis vit makt-miljöer.

Tiotal personer som finns på en sådan ”terroristlista” var med på stormningen av Kapitolium. Två personer i aktiv tjänst vid nationalgardet finns bland dem som hittills har gripits efter attacken.

Men än så länge har ingen misstänkt hittats bland de 25 000 som nu befinner sig i huvudstaden.

Nationalgardisterna syns överallt, i ljusa kamouflagefärger som snarast är anpassade till krig i ökenmiljö.

Hundratals av dem bemannar själva Kapitolium där de också övernattar på golven.

Men tusentals andra finns längs de många kilometer av skyddsstängsel som omringar National Mall, det stora parkområdet som förbinder kongressbyggnaden och Vita huset.

Några tiotal av soldaterna bor på DN:s hotell. Det är unga män och kvinnor, vita, svarta och latinos från alla USA:s delstater. Jag ser dem packa upp sina frukostpaket och hör två kvinnliga soldater prata om att de inte gillar ananasjuice.

Ett par andra jämför detta uppdrag med ett tidigare i Irak.

– Mobiliseringen gick mycket snabbare den här gången, säger en av dem.

De är artiga och vänliga men ger naturligtvis inga intervjuer.

– Du får vända dig till vårt centralkommando, säger en av dem.

Ingmar Nevéus

FAKTA. NATIONALGARDET

USA:s nationalgarde är en militär reservstyrka som består av de 50 delstaternas nationalgarden (plus Washington DC:s och tre andra territoriers).

Totalt har gardet cirka 450 000 soldater i tjänst. Det är uppdelat i en armédel och en flygvapendel.

Formellt är USA:s president högste befälhavare för gardet, men i praktiken är det i de flesta lägen underställda sina delstatsguvernörer.

De flesta nationalgardister har vanliga civila jobb men deltar i övningar flera gånger om året, ibland en gång per månad. Vissa är dock professionella militärer.

Nationalgardet kan kallas in vid exempelvis naturkatastrofer och upplopp. Det kan också kallas in till tjänstgöring utomlands för att avlösa reguljära styrkor.

19 januari 2021

Erik Ohlsson: Trumps terrorstämpling riskerar att förvärra svälten i Jemen

Ett av Donald Trumps sista beslut riskerar att kasta in det redan hårt krigs- och svält-drabbade Jemen i en ännu värre kris: USA:s terrorstämpling av huthierna, den ena parten i det pågående inbördeskriget.

Skälet till att beslutet tas är huthiernas koppling till USA:s dödsfiende Iran. Huthirörelsen antas ta emot både militär och finansiell hjälp från Iran, även om Iran officiellt alltid har förnekat detta.

Donald Trumps administration betraktar huthirörelsen som Irans förlängda arm på den Arabiska halvön. Men huthiernas band till Iran

medför, enligt många bedömare, att terrorstämplingen inte kommer att ha avsedd effekt. Detta eftersom det mesta av stödet till huthirörelsen kommer från Iran, som redan befinner sig under tunga sanktioner från USA.

Huthierna är en islamiströrelse i Jemen där de sedan mer än sex år tillbaka kontrollerar huvudstaden Sanaa och stora delar av strategiskt viktiga kustområden. De kallar sig själva Ansar Allah ("Guds anhängare") och utövar en brutal regim.

Det amerikanska beslutet att terrorstämpla huthierna, som träder i kraft i dag, tisdag, möts ändå med enhällig kritik från biståndsorganisationer och fredsförhandlare.

Varför? DN frågar Alan Frisk, biträdande humanitär chef på Rädda Barnen.

– Det finns fog för att kritisera Ansar Allah och deras styre, men de utgör de facto regeringen i norra Jemen. Beslutet om terrorstämpling innebär att allt

ekonomiskt samröre med jemenitiska företag som kan kopplas till Ansar Allah blir brottsligt, säger Alan Frisk.

– Vi är beroende av lokala leverantörer för att få in mat och mediciner i Jemen. Men det amerikanska beslutet förbjuder oss att ha med dem att göra. Det omöjliggör i princip vårt arbete, säger han.

När den amerikanske utrikesministern Mike Pompeo offentliggjorde terrorbeslutet i förra veckan nämnde han att undantagslicenser kan utfärdas. Det innebär att amerikanska myndigheter ger humanitära organisationer särskilda tillstånd att på vissa villkor fortsätta sitt arbete. Men enligt Alan Frisk råder det stor osäkerhet kring detta.

Inför beslutet har Rädda Barnen försökt att bunkra mat, mediciner och kontanter.

– Men det är ju en tillfällig lösning, konstaterar Alan Frisk.

Förutom det överhängande hotet om att biståndsverksamheten kriminaliseras, innebär

terrorbeslutet också att biståndsorganisationernas relation till huthierna riskerar att försämrast, med allt vad det innebär av försämrast säkerhet och svårigheter att få inresetillstånd. Dessutom äventyras de bräckliga fredsförhandlingar som pågår under FN:s beskydd.

FN betecknar den nuvarande situationen i Jemen som världens just nu värsta humanitära katastrof. Det råder en omfattande hungersnöd som gränsar till svält, en situation som förvärrats av det pågående kriget och av covid-19-pandemin.

Kriget mellan huthierna, som stöds av Iran, och den internationellt erkända regeringen, som backas upp av Saudiarabien, har pågått sedan mars 2015. USA stöder den saudiledda koalitionen. Den tillträdande presidenten Joe Biden har sagt att han tänker avsluta det amerikanska stödet till Saudiarabiens krig i Jemen.

Erik Ohlsson

19 januari 2021

När fascismen kommer till USA bär den mjukisbyxor

Donald Trumps tid som president är till ända – men lever kvar i de mer än 1 200 böcker som har publicerats om honom i USA. Men kanske handlar den bästa boken om Trump inte ens om USA, skriver Martin Gelin.

I slaget mellan sagan och verkligheten vinner alltid sagan”, säger Camilla Parker Bowles, hertiginna av Cornwall, i ett avsnitt av brittiska ”The crown”.

Sällan har en amerikansk president omgivits av så många sagor, så många myter, som Donald Trump.

Mer än 1 200 böcker har publicerats om Trump i USA. Inte sedan mordet på JFK har vi sett en liknande

litterär svallvåg. För amerikanska liberaler handlar det om ett jämförbart nationellt trauma.

De tråkigaste av dessa böcker är skildringarna inifrån Vita huset. Journalistiskt åstadkommer de sällan något mer än att bekräfta vårt första intryck av Donald Trump. Han svär och förolämpar medarbetare, sida efter sida. Han var den vi trodde att han var: 2000-talets mest endimensionella despot.

Mer intressanta var böckerna som inte stirrat sig blinda på Trump som person, utan skildrade de faktiska konsekvenserna av Trumps politik, som Michael Lewis "The fifth risk", en alarmerande redogörelse av hur mycket av statsapparaten som i princip varit lamslagen sedan 2016.

Ingen av Trumpböckerna skildrar, av naturliga skäl, den händelse som kommer att definiera Trump: attacken på kongressen den 6 januari.

Där kulminerade till slut de tre krafter som burit fram trumpismen som politiskt fenomen: hans auktoritära

vision, öppna rasism och den alternativa verklighet av - högerradikala konspirationsteorier som driver många av hans mest hängivna anhängare.

De böcker som varnat för just detta, av författare som - Timothy Snyder, Anne Applebaum, Ta-Nehisi Coates och Brian Stelter, kommer att åldras med mer värdighet än böckerna om Trumps person.

Den historiska attacken på kongressen var ingen överraskning för den som läst dessa författare. Men tyvärr har uppskattningsvis hälften av de 1 200 böckerna om Trump i stället ägnat sig åt att bibehålla samma, seglivade myt om Trumpväljare som bortglömda arbetarmän på landsbygden.

Den i vanliga fall läsvärda Financial Times-journalisten Martin Sandbu faller i just den fällan i nya boken "The economics of belonging". Han visar hur gigekonomin, stagnerade löner för lågutbildade och minskad social rörlighet skapat en brist på hopp och tillhörighet, social vilsenhet, pessimism och längtan efter trygghet. Det är inget fel på den ekonomiska analysen, men

problemet uppstår när han drar sin politiska slutsats: att dessa faktorer skapat högerpopulister som Trump.

I själva verket är en klar majoritet av Trumps väljare rikare än medelamerikanen. Redan 2016 vann Hillary Clinton flest låginkomsttagare, medan Trump vann fler välbärgade. 2020 förstärktes det väljarmönstret markant, inte konstigt med tanke på att Trumps skattepolitik främst gynnade den rikaste procenten i USA.

Statsvetarna Diana Mutz och Larry Bartels har visat att Trumps väljare överlag bör betraktas som ”högstatus-amerikaner”, som inte slår i underläge utan tvärtom - försöker hålla fast vid befintliga privilegier.

Efter valet i november konstaterade tre statsvetare på Boston University att Trumps väljarstöd är högst ”bland de lokalt förmögna, vita väljare vars inkomst är hög i den region där de bor”.

Attacken på kongressen organiserades inte heller av arbetarmän, oroade över låga löner eller handelstullar

på sojabönor. Den organiserades av välbärgad övre medelklass från konservativa villaförorter.

Ett större sällskap flög dit med privatjet från Dallas. Andra var bostadsmäklare, läkare, jurister, pensionerade polischefer, direktörer för mellanstora företag. Från mina hemkvarter i Brooklyn reste sonen till en berömd domare i det lokala rådhuset (lönen är offentlig: 210 000 dollar).

Mannen som stal Nancy Pelosi talarpodium bor i en exklusiv villaförort utanför Tampa där hans fru arbetar som läkare.

Jake Angeli, känd för bisonhornen, har sedan han häktades inte ätit på fyra dygn, eftersom fängelset ”vägrar servera ekologisk mat och han blir sjuk om han äter något annat”, enligt hans mamma.

En bild i tumultet på en orakad man i brun byggarbetarjacka framstår kanske som en rustik arbetargrabb, men det visar sig vara Brad Rukstales, vd för en pr-firma utanför Chicago.

Ändå lever den seglivade myten om Trumps arbetarväljare kvar. Framför allt bland europeiska bedömare som gång på gång upprepar misstaget att projicera Europas politiska karta på USA. Bekvämt dras paralleller mellan Frankrikes gula västar och Trumps röda kepsar, trots att de två ländernas politik rör sig i olika galaxer.

Många journalister tror att allt som signalerar landsbygd betyder arbetarklass. Pickuptruckar får nästan alltid symbolisera rejäla arbetarmän, men genomsnittspriset för en pickup i USA är 56 000 dollar, nästan dubbelt så mycket som en Tesla eller populära hybridbilar, de ständiga symbolerna för bortskämda storstadsliberaler.

De fattigaste vita amerikanerna på landsbygden röstar inte alls; de sätter sig sannerligen inte på plan till - Washington för att bo på Hilton vid Dupont Circle och storma kongressen.

”Tanken att politiskt våld kommer från ekonomisk desperation är bekväm, men falsk. I USA:s historia har

politiskt våld ofta kommit från respektabla personer från den bildade medel- och överklassen. Tron att bara fattiga begår politiska våldshandlingar är en myt som ofta kultiveras av just de eliter som tjänar på våldet”, skriver Adam Serwer i The Atlantic.

Så vilka är då eliten som tjänar på denna saga?

När ekonomen Arthur Laffer, rådgivare åt republikanska presidenter i fyra decennier, nyligen tillfrågades om hur kongressattacken påverkade hans syn på Trump svarade han: ”Den kommer inte att förändra mina skattenivåer.” Den som vill skriva en hederlig bok om trumpismen bör kanske sätta Laffer på omslaget, i stället för den obligatoriska gruvarbetaren i Kentucky.

Myten om Trumps arbetarväljare hänger även ihop med referenserna till högerextremisternas lediga klädsel vid kongressattentatet. Den nämns i försök att trivialisera dem, få dem att verka oförargliga. Men att högerextremisterna bär mjukisbyxor är relevant av motsatt anledning.

När fascismen kommer till USA kommer den inte att klä sig i uniform och läderstövlar. Den kommer inte att imitera en monarki som aldrig funnits här. I stället kommer den att klä sig i det amerikanska folkets uniform: mjukisbrallor och keps. Det finns ingen motsättning mellan denna oförargliga klädstil och det blodiga allvaret i det attentatsmännens försökte åstadkomma: döda flera av USA:s mäktigaste politiker och bomba demokraternas högkvarter.

”Det var en fars, men det var inget skämt”, som historikern Simon Schama skrev efter kongressattacken.

”Det här är ingen demonstration eller protest. Gå dit för att kriga. Vi får vår president eller så dör vi”, skrev högerextremisterna som planerade attacken, med hjälp av åtminstone tre republikanska kongressledamöter, enligt den pågående utredningen.

Vi står inför en våldsbejakande extremiströrelse som är redo att dö för det de tror på. De hundratals böcker om

Trump som fastnat i sagan om otrygga arbetarväljare har varit en distraktion från detta hot.

New York Times konservativa kolumnist David Brooks skrev nyligen att Trumps 74 miljoner röster måste betraktas som ett symptom för en epistemologisk kris i USA – en kris för kunskap och själva förståelsen av omvärlden. Problemet är alltså inte politisk polarisering, utan att demokratin slutar fungera när den ena sidan helt slutar acceptera verkligheten.

77 procent av Trumps väljare tror att Biden fuskade sig till valsegern, utan att det finns några som helst bevis för detta. 50 procent anser att de som stormade kongressen, med rörbomber och gevär, som bokstavligen smetade sin avföring över den amerikanska demokratins heligaste sal, måste benämnas som ”patrioter” och inget annat. Två kvinnor som stormade kongressen sade att de motiverats av att ”det står i Bibeln att Trump ska vara president”.

En av de mest minnesvärda böcker jag läst under Trumps sista månader som president handlar inte om Trump, eller ens om USA. Den brittiska historikern Julia Lovells "Maoism: A global history" beskriver i stället personkulten kring Mao, som består, eller snarare fått nytt liv, i dagens Kina.

Särskilt är det en scen som sticker ut, där Lovell skildrar stora sällskap av maoister i dagens Peking som samlas för att sjunga gamla kampsånger från kulturrevolutionen. De är övertygade om att dessa sånger kan bota sjukdomar, både fysiska och psykiska. Det är personkulten upphöjd till ett slags magi, en vidskeplighet så djup att dess anhängare tror att den gör dem odödliga.

Var det inte så de måste ha känt sig, de vita männen som stormade kongressen, som så självsäkert brottade ner poliser och misshandlade journalister, övertygade om att det inte skulle få några som helst konsekvenser? Bar de inte på denna sköld av magi, totalitarismens uråldriga saga om en närmast gudomlig kraft i den starka ledaren?

Under veckan då Joe Biden installeras som president har 25 000 soldater från nationalgardet skickats till Washington för att säkra en fredlig maktöverlämning.

Rapporterna om gradvisa truppförstärkningar påminner om mina första år i USA. Upptrappningen inför Irakkriget, känslan av att det skulle eskalera.

Nu är det Trumps väljare som hotar USA.

Massförstörelsevapnet är, precis som då, lögnen själv.

Martin Gelin

19 januari 2021

Björn Wiman och Sanna Sjöswärd får pris av Förintelsens överlevande

DN:s kulturchef Björn Wiman och fotografen och författaren Sanna Sjöswärd tilldelas Tjugosjunde januari-priset för sina insatser att bevara minnet av Förintelsen och motverka antisemitism. Tillsammans är de aktuella med boken "Hatet mot judarna", med essäer om nazismen och vittnesmål av överlevande.

"Björn Wiman har i drygt tio år regelbundet och kunnigt skrivit om vikten av att vi inte glömmer Förintelsen, att vi ständigt måste påminna oss om att detta är vad en människa kan göra mot en annan människa", skriver Föreningen Förintelsens överlevande i sin motivering för tilldelandet av

Tjugosjunde januari-priset 2020, med en prissumma på 10 000 kronor.

– Det är svårt att tänka sig ett mer hedersamt pris att få. Kanske kan man se det som en bekräftelse på att fler delar min uppfattning att vi lever i ett farligare samhällsklimat. Erkännandet kommer från dem som verkligen vet vad som kan hända när konspirationer och lögnar får fritt spelrum, säger Björn Wiman.

Han delar priset med Sanna Sjöswärd som med sin utställning "Fading stories" skildrat överlevande från Förintelsen i porträtt och vittnesmål. Utställningen har visats på Fotografiska museet i Stockholm och visas för närvarande i Svenska kyrkans regi i en vandringsutställning på olika orter.

Tillsammans är Wiman och Sjöswärd aktuella med boken "Hatet mot judarna" (Fri Tanke) som utkommer den 27 januari. I boken skriver Wiman om antisemitism och nazismens ursprung, framväxt och uttryck i dagens samhälle.

– Det var journalisten Jackie Jakubowski som innan han gick bort förra året tog initiativet till boken. När jag tittade på vad jag hade skrivit under åren så fann jag några linjer som kunde utvecklas. Det var viktigt att komplettera med Sannas bilder och med de överlevandes vittnesmål för att det skulle bli något mer än mina egna reflektioner, säger Björn Wiman.

Sanna Sjöswärd medverkar med de porträtt och vittnesmål hon samlat i "Fading stories" under fyra år. De överlevandes vittnesmål beskriver de anhöriga som mördades i lägren, i getton och de som var på flykt under Förintelsen. Hon menar att de kan utlösa autentiska samtal om det existentiella i att vara människa.

– Jag hoppas att vittnesmålen kan väcka människors känsla att våga säga ifrån när det behövs. Det handlar om hur vi ser på varandra som medmänniskor. Att stå upp för de som är utsatta och se människors lika värde. De överlevande sprider kunskap men skapar även insikter om att vi alla tillsammans måste förhindra att historien upprepar sig, säger Sjöswärd till DN.

Vidare förklarar hon att målet med utställningen också var att öppna för samtal och reflektioner kring fördomar.

– Trots det oerhörda som drabbade de överlevande är det inte hat som präglar dem. Dessa människor står upp som starka förebilder för oss andra.

Björn Wiman menar att minnet av Förintelsen fått en högre angelägenhetsgrad på grund av att den auktoritära populismen och hatet mot minoritetsgrupper. Essäerna rör sig mellan München och Berlin och högerpopulistiska och totalitära tendenser i dagens USA.

– Förintelsen får aldrig ses som något avslutat, utan som en pågående erfarenhet som angår oss alla. De som har överlevt den vet vad som gäller. Förintelsen har inträffat – och därför kan den inträffa igen.

Utdelningen av Tjugosjunde januari-priset äger rum den 27 januari i samband med minnesdagen för Förintelsens offer i Stockholms stora synagoga.

Medverkar gör bland andra kung Carl XVI Gustaf och statsminister Stefan Löfven.

Moa Malmqvist

moa.malmqvist@dn.se

19 januari 2021

Inget får störa Anna Hedenmos mys. Döp om ”Min sanning” till ”Min monolog”, skriver Johan Croneman

Anna Hedenmo på SVT ogillar att bli kritiserad.

På Expressens kultursida gav hon i förra veckan fingret åt alla oss som inte hyllade hennes intervju med SD:s partiideolog Mattias Karlsson i ”Min sanning”. Man kan kort sammanfatta hennes arroganta budskap: ”Det är jag som är SVT.”

En mening i hennes text stannar kvar lite längre: ”Oviljan att förstå andra människors drivkrafter och upplevelser gräver allt djupare gravar mellan oss.”

Anna Hedenmo tror på allvar att hennes jobb som journalist är att slå broar mellan människor. Öka förståelsen för varandra.

Man tror knappt sina ögon. Jag såg om intervjun. Det var ännu värre än jag minns. I sin text i Expressen skriver hon också att vi som hade kritik att komma med "låtsas som om inga kritiska frågor ställdes".

Jag hörde inga kritiska frågor andra gången heller. Mot Mattias Karlssons påståenden ställde hon bara ett annat löst påstående, med ett frågetecken släpandes efter sig.

Anna Hedenmo tar en längre paus, sedan jättesats och säger försynt: "Ni kallas ibland för ett rasistiskt parti ... även i dag." Mattias Karlsson: "Jag vet inte vem som gör det, men det gör det säkert." Lite senare säger han: "Jag är så trött på det, så innerligt trött på det."

"Min sanning" är inget program för politisk grillning, men bjuder man in en sedan årtal omdebatterad ideolog för ett i årtal mycket omstritt politiskt parti på

yttersta högerkanten, ja då måste man ju ändå vara beredd på lite halvdålig stämning. Anna Hedenmos ängslighet ligger som en slöja runt hela intervjun. Inget får störa söndagsmyset.

Det är ingen hemlighet att SD hellre tar hand om kulturdepartementet än till exempel utrikesdepartementet. När Mattias Karlsson citerar den amerikanske högerextremisten Andrew Breitbart och säger att "politiken ligger nedströms kulturen" och säger att han vill göra kulturrevolution, så vore kanske världens mest naturliga fråga den om SD och public service. Vad vill Mattias Karlsson göra med SVT och Sveriges Radio till exempel? När Anna Hedenmo hänvisar till ett inslag med Mattias Karlsson som fällts i Granskningsnämndens kallar han det för DDR-fasoner.

Public service spelar en viktig roll i samhället, det vet SD – och den kontrollen vill man åt.

Det kom många mejl efter min krönika (DN 12/1). Många var lika chockade som jag, andra tyckte att det

var bra att Mattias Karlsson behandlades som vilken annan politiker som helst.

Mattias Karlsson är inte vilken politiker som helst.

Ta er en titt på samtalet på Youtube som SD:s partiledare Jimmie Åkesson har med det nyfascistiska Italiens bröders (Fratelli d'Italia) ledare, Giorgia Meloni. Det är från mars 2020, samtalet handlar om coronasmittan i Italien. Det är den typen av parti som SD har internationell kontakt med och utbyter information med.

Giorgia Meloni har varit nyfascist i hela sitt politiska liv, hon och andra partiföreträdare har öppet hyllat Mussolini och lagt ner kransar till minne av stupade fascister. De är ett av Europas mest främlingsfientliga och homofoba partier.

Anna Hedenmos arroganta svar på kritiken avslutas med: ”Jag har stor tilltro till tittarnas förmåga att dra egna slutsatser och jag har noll intresse av att uppfostra tv-publiken.”

Frågan är väl då närmast vad hon gör där över huvudet. Bäst för alla vore ju om Mattias Karlsson helt enkelt slapp att bli ifrågasatt. Byt programtitel till ”Min monolog”.

Johan Croneman

johancroneman@gmail.com

21 januari 2021

Topprepublikaner nobbade Trumps avskedsföreställning

Donald Trump lämnade Washington som en avskydd och fruktad president. Det republikanska ledarskiktet nobbade hans avskedsföreställning. Runt Vita huset firade lokalbor och turister i det tysta.

WASHINGTON. Det var en klar och kall januaridag i Washington. Några nyfikna lokalbor på cykel hade bökat sig förbi militärens avspärrningar för att få en skymt av Trumps sista avfärd från Pennsylvania Avenue 1600.

Vinden bet i deras kinder när rotorbladen från presidenthelikoptern Marine One smattrade mot den bleka solen.

På Black Lives Matter Plaza, som leder mot Vita huset, hade en liten grupp aktivister samlats vid fanor med Trumpkritiska budskap: IMPEACH, EXPEL, INVESTIGATE. (*Ställ inför riks rätt, avsätt, utred.*)

De dansade till raplåten FDT – *Fuck Donald Trump* – och drömde om en nära framtid när Trump, i deras förhoppning, kommer ställas inför rätta av åklagare i New York för ekonomiska brott och slängas i fängelse.

I Washington DC, som domineras av demokratiska väljare, kommer få sakna Trump.

Inte heller det republikanska ledarskiktet uppe i kongressen, någon kilometer från Vita huset, tycktes sörja Trumps sorti denna morgon.

Varken minoritetsledaren Kevin McCarthy från Kalifornien eller majoritetsledaren Mitch McConnell från Kentucky slöt upp när den avgående presidenten gjorde sitt första stopp på resan mot Palm Beach i Florida, en avskedshälsning på Andrews Air Force Base strax utanför Washington.

Vicepresidenten Mike Pence nobbade också Trumps avskedsceremoni. Det republikanska ledarskiktet valde att feta med Joe Biden istället.

Samtidigt som Trump landade vid Andrews militäranläggning var Mitch McConnell på gudstjänst tillsammans med Biden i en katedral i några gator från Vita huset.

Så snabbt formas nya allianser i den amerikanska huvudstaden.

I Washington finns bara en valuta som räknas: presidentmakten.

Utan den var Trump redan förbrukad.

Trump slutade presidentskapet som han inledde det – som en utkantsfigur avskydd och fruktad av makthavare i Washington.

Under sitt sista dygn som president benådade Trump Steve Bannon, den tidigare chefsstrategen som är misstänkt för att ha förskingrat en miljon dollar från

Trumpanhängare som donerat pengar till en gränsmur mot Mexiko.

Från sin källare på Capitol Hill, strax bakom Kapitolium, försöker Bannon varje dag sätta Washington i brand.

Strax efter valet i november föreslog Bannon halshuggning av byråkrater i statsapparaten som försvårat valet för Trump.

Bannon såg framför sig Anthony Faucis ansikte på en påle utanför Vita huset. Fauci är den 80-årige hälsoexperten som försökt styra USA genom pandemin.

Att benåda Bannon var Trumps sista attack mot Washington – en spottloska mot det republikanska partiet, mot anständighet och normer.

Några gator längre in i Washingtons stadskärna, där alla departement och institutioner var tomma, rörde sig turister och lokalbor som gladda sig i det tysta.

Den 37-åriga städerskan Glenda Cruz, invandrad från Guatemala för fem år sedan, skyndade mellan två kontorskomplex i den iskalla blåsten. Hon och hennes familj skulle i Maryland senare på kvällen.

Cruz sade att hon ofta varit rädd under Trumps styre. Att nyhetsbilderna av latinamerikanska familjer som slets isär av amerikanska gränspoliser i Texas aldrig gav henne någon ro. Att Bidens tillträde innebar en ny start för Amerika, början på ett mer förutsägbart och säkert liv.

En invandrarfamilj från Filippinerna kom ut från sitt hotell i pyjamasar. Mamman, Rica Glaze, berättade att man rest från Kalifornien för att visa dottern Cinzia huvudstaden denna morgon när den amerikanska politiken slog in på en mer human väg. Långsamt var det som om kvarteret runt Vita huset vaknade till liv. Axlar sjönk, vinden mojade. Stod man i rätt riktning kändes det nästan vårlikt i luften.

Snart skulle militärerna börja plocka ned kravallstaketen, avlägsna sina fordon och ge tillbaka den amerikanska huvudstaden till sina medborgare.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

21 januari 2021

”Jag är här för att kolla in det nya Amerika”

När Donald Trump lämnat Washington på onsdagsmorgonen var det som om huvudstadens medborgare fick lite lättare att andas.

Ingen glädjeyra, kanske. Men en känsla av det värsta nu var över och stormen snart skulle bedarra.

WASHINGTON. 93 procent av huvudstadens befolkning röstade på Joe Biden. De Bidenväljare som tog sig ut på gatorna under onsdagen förväntade sig inga omedelbara politiska stordåd från den nyinstallerade presidenten.

Men en renässans för förutsägbarhet och normalitet. De längtar efter, sade de, att politiken ska ”settle down”, lugna ned sig igen.

Doug Brooks, konsult i energisektorn, firade genom att gå ut och jogga fem kilometer i den ganska bitiga januarikylan.

– Lysande dag, sade han. Från och med nu kommer politiken inte längre att utgå från antagandet att demokratiska politiker äter bebisar till frukost.

Det var en referens till Qanon, den sekt på nätet som betraktar Trump som en Jesusfigur som ska dra världens alla pedofiler inför rätta. Anhängare av Qanon deltog i stormningen av Kapitolium för två veckor sedan.

Doug Brooks stod i shorts och t-shirt med Bidentryck vid en avspärrning några hundra meter från kongressbyggnaden.

Kupolen glänste i solen.

– Det här landet vilar på politiska normer som har över 200 år på nacken. Dessa normer måste nu återupprättas och kanske fästas i juridiska paragrafer. Som den fredliga överlämningen av presidentmakten.

Vid samma utkikspost mot kongressen stod Wafa Saeed, inrest från Colorado.

– Jag är här för att kolla in det nya Amerika, sade Saeed. Och för att stötta andra. Vi måste ena det här landet tillsammans.

Närmare Vita huset skyndade städerskan Glenda Cruz mellan två kontorskomplex.

Hon var lättad över Trumps sorti. Hon såg fram emot att slippa vara rädd. Hon var ofta rädd under Trump. Cruz, som invandrade från Guatemala för fem år sedan, kunde inte släppa nyhetsfoton av amerikanska gränspolis som slet barn ur famnen på latinamerikanska flyktingföräldrar; kulmen på Trumps hårdföra invandringspolitik.

– Jag är så lycklig, sade Cruz över tanken på president Biden. Det är slut på mobbning nu. USA kommer bli ett snällare land.

Rica Glaze hade rest från Kalifornien för Bidens skull. Glaze är lärare med rötter på Filippinerna. Hon ville visa sin dotter Cinzia att USA också tillhör dem, som invandrare. Rica och Cinzia bar fortfarande pyjamasar under sina dunjackor.

– Det är en dag som ger oss hopp, som påminner oss om att vi är amerikanska medborgare som har rösträtt och kan bidra till att förändra landet i en bättre riktning, sade Glaze.

Sedan Kapitolium stormades har regeringskvarteren vaktats av nationalgardet. En sammanbiten stämning har präglat Washingtons stadskärna.

När Trump rest på onsdagen var det fortfarande fullt med avspärrningar, polissirener och militärhelikoptrar.

Men människor som rörde sig mellan kravallstaketen verkade inte lika misstänksamma mot varandra längre. Deras axlar sjönk och uppsökte man rätt gathörn kändes det nästan vårlikt i luften.

Inte så att alla släppt Trump.

På Black Lives Matter Plaza, som leder mot Vita huset, hade en liten grupp aktivister samlats vid fanor med Trumpkritiska budskap: IMPEACH, EXPEL, INVESTIGATE. (Ställ inför riks rätt, avsätt, utred.)

Några aktivister dansade till raplåten FDT – Fuck Donald Trump – och drömde om en nära framtid när Trump, i deras förhoppning, kommer ställas inför rätta av åklagare i New York för ekonomiska brott och sedan slängas i fängelse.

Det republikanska partiets ledarskikt tycktes glömma Trump i samma sekund som han lämnade Vita huset för sista gången.

Varken minoritetsledaren Kevin McCarthy från representanthuset eller majoritetsledaren Mitch

McConnell från senaten slöt upp när Trump gjorde sitt första stopp på resan mot Florida, en avskedshälsning på Andrews Air Force Base strax utanför Washington.

Vicepresidenten Mike Pence nobbade också Trumps avskedsceremoni. Det republikanska ledarskiktet valde att festa med Joe Biden istället.

Washington var fortfarande en belägrad stad när Joe Biden rörde sig mot Vita huset. Men det kändes i luften att militärerna snart skulle börja plocka ned kravallstaketen, avlägsna sina fordon och ge tillbaka den amerikanska huvudstaden till sina medborgare.

Lars Lindqvist foto

21 januari 2021

Donald Trumps sista presidentresa – mottogs som en kung i Florida

West Palm Beach. Donald Trump lämnade ett kallt och ogästvänligt Washington för en sista resa med presidentplanet Air Force One.

Hemma i Florida möttes han av sommarvärme och hängivna supportrar.

Gatorna i centrala Washington var spöklikt tomma när USA:s 45:e president steg på helikoptern Marine One utanför Vita huset tidigt på morgonen.

Normalt deltar avgående presidenter i installationen av sina efterträdare, men Trump, som fortfarande anser

att Joe Bidens valseger inte var legitim, bröt mot denna tvåhundraåriga tradition.

Hans sista avfärd från Vita huset skedde fyra timmar före det officiella maktskiftet – enligt amerikanska medier på grund av att Trump då kunde använda Marine One och presidentplanet Air Force One utan att förödmjuka sig och be Biden om lov.

På flygbasen Joint Base Andrews hade en röd matta rullats ut. Soldater stod i givakt och kanoner sköt salut med 21 skott.

– Jag önskar den nya administrationen stora framgångar, jag tror de får stora framgångar, sa Trump, utan att nämna Joe Biden vid namn.

Sedan räknade han upp de framgångar han anser sig ha uppnått under fyra år: skattesänkningar, börsrekord och utnämningar till Högsta domstolen.

– Vad vi har gjort har varit fantastiskt vad man än jämför med.

Trump:s sista veckor vid makten, efter stormningen av Kapitolium den 6 januari som han utlöste, har präglats av det faktum att han som förste president någonsin ställs inför riks rätt en andra gång. Detta har också lett till avhopp bland många av hans tidigare allierade i Washington.

Många medarbetare har sagt upp sig och vissa republikanska politiker – bland annat senatens majoritetsledare Mitch McConnell – kan tänka sig att fälla Trump i riks rättsrättegången.

Källor i Vita huset har berättat att mycket av den avgående presidentens energi har gått åt i vredesutbrott mot sådana ”förrädare”. Hans lojala inre krets har krympt till några få personer.

Men i soliga Florida, dit Trump nu flyttar till sitt residens Mar-a-Lago i Palm Beach, är han bland vänner.

Redan vid niotiden på morgonen, samtidigt som Air Force One lyfte från basen utanför Washington, hade

stora skaror av Trumpanhängare börjat samlas på Southern Boulevard i West Palm Beach, den gata som leder ut till Mar-a-Lago på en ö några hundra meter österut.

– Det här är en sorgens dag, säger Mae Kingston som är här med tre väninnor från strandorten Hypoluxo längre söderut för att säga farväl till mannen de ser som ”historiens bäste president”.

De fyra äldre kvinnorna är som alla andra här övertygade om att Biden vann valet genom omfattande fusk, liksom att stormningen av Kapitolium var en provokation iscensatt av vänsterkrafter.

– Det var en skam det som hände där. Men Trump hade inget med det att göra, säger Leah Williams.

Vid klockan 11, när presidentplanet landar på flygplatsen några kilometer bort, är boulevardens högra sida sprängfull med folk, de flesta viftande med flaggor och iförda Trump-tröjor.

Så närmar sig bilkortegen med sammanlagt kanske 30 fordon. Mitt i kortegen är Trumps bepansrade svarta monster till bil.

Den kör långsamt förbi, och genom den stängda bilrutan kan vi se presidenten vinka och göra tummen upp.

Några bilar längre bak i kön ser vi hustrun Melania göra samma sak.

Sedan är det över. 15 minuter kvar av Trumperan.

Anhängarna på plats har delade känslor. Å ena sidan är de tacksamma mot Trump som de anser har gjort USA ”great again” precis som han lovade.

Å andra sidan vägrar de allra flesta här fortfarande acceptera att han förlorade presidentvalet och är på väg bort från makten. Alla tror de blint på myten att valet var ”riggat”. Fast bara minuter återstår innan Biden svär sin ed tror vissa att det inte kommer att ske.

– Jag hoppas fortfarande på ett mirakel, säger Lois Nigro, en av väninnorna från Hypoluxo.

– Jag är här för att säga tack och adjö, säger Garrett Grahm, en ung man i Trumptröja som har rest hit från West Virginia.

– Ett tillfälligt adjö. Trump är snart tillbaka, lägger han till.

Ingmar Nevéus

21 januari 2021

Trump benådar Steve Bannon, Lil Wayne – och 141 till

Donald Trump har beslutat att benåda den tidigare medarbetaren Steve Bannon. Bannon är ett av 143 namn som benådas eller får straffflintring av presidenten under hans sista heldag som statschef.

Steve Bannon uppfattas som arkitekten bakom valsegern 2016. Han var presidentkampanjens chef och Trumps första chefsstrateg i Vita huset som han lämnade sensommaren 2017.

Han är åtalad för att ha förskingrat en miljon dollar från Trumpväljare som donerat pengar till ett murbygge längs USA:s södra gräns, och riskerar upp till 20 år i fängelse. Men enligt uppgifter till CNN och andra medier kan han alltså slippa straff.

Bland övriga på Trumps sista lista över benådningar och straffflintringar finns riskkapitalisten Elliott Broidy, en republikansk bidragsgivare som i höstas erkände internationellt ekobrott som bland annat gått ut på att förmå Trumpadministrationen att sluta utreda en omfattande skandal i Malaysia. Broidy har nära koppling till Trumps svärson Jared Kushner.

Totalt 73 benådningar och 70 straffflintringar förekommer på listan.

Däribland Jared Kushners kompis Ken Kurson, tidigare medarbetare hos Trumps personliga advokat Rudy Giuliani och åtalad för trakasserier mot en kvinna.

Ingår gör också hiphopstjärnorna Lil Wayne som helt benådas för ett erkänt vapenbrott, och Kodak Black som ljugit i polisförhör och får sitt närmare fyra års fängelse förkortat.

Beskeden är konsekventa med Trumps tidigare beslut om benådningar.

Jämfört med företrädaren Barack Obama har han utnyttjat den här möjligheten ganska sparsamt. Men där Obama benådade människor som hamnat i fängelse på grund av lindriga narkotikabrott, har Trump lagt en stor del av sin energi på att upphäva straffen för personer som han har en koppling till.

Ossi Carp

ossi.carp@dn.se

Karin Eriksson

21 januari 2021

Sista orden: Vi ses snart!

I Donald Trumps sista anförande som president tackade han sina barn, hyllade sin egen stab för covid-19-vaccinen och sade att hustrun Melania Trump varit ”så populär hos folket”.

Donald Trump uppges ha lämnat ett brev till Joe Biden i Ovala rummet, men han har inte iakttagit några andra traditioner för avgående presidenter, exempelvis erkänna sig besegrad och bjuda in sin efterträdare till Vita huset. Under sitt nio minuter långa tal på flygvapenbasen Andrews i Maryland nämnde han heller inte sin efterträdares namn.

– Vi kommer tillbaka i någon form, sade han dock efter att han pratat om stödet som 74 miljoner väjare gett

honom i november. Vad vi har åstadkommit är otroligt, hur man än ser på det.

Han önskade emellertid den efterträdande administrationen stor lycka och stora framgångar, vilket han trodde skulle vara möjliga för att hans stab lagt en så god grund – inte minst hans barn som han hävdar har arbetat otroligt hårt och gjort ett fantastiskt jobb. Det närmaste han annars kom att nämna Biden var gliringen ”jag hoppas att de inte höjer era skatter, men om de gör det... vad var det jag sa”.

Den pågående pandemin pratade han om i förflutet tempus och hyllade sin egen administration för hur snabbt flera vacciner har utvecklats. Han påstod också att förstdamen Melania Trump varit så populär, men en färsk opinionsundersökning från CNN och Gallup visar att bara 42 stöder henne medan andelen ofördelaktiga åsikter är 47 procent.

Källor inom Vita huset säger till olika medier att det fanns ett färdigskrivet tal som bland annat innehöll formuleringar om vikten av ett stillsamt

maktöverlämnande, men han valde att prata utan manus eller telepromptrar.

– Ni är fantastiska människor, det här är ett fantastiskt, fantastiskt land. Det har varit mitt livs största ära och privilegium att få ha varit er president, sade han bland annat.

– Ha ett bra liv, vi ses snart! avslutade han till tonerna av ”My way” av Frank Sinatra.

Ossi Carp

ossi.carp@dn.se

21 januari 2021

Svenska förlagen: Inte sannolikt att vi ger ut Trumps memoarer

När Donald Trump nu slutar som USA:s president diskuteras frågan om hans eventuella memoarer. Flera författare och personer verksamma i den amerikanska bokbranschen hotar att lämna sina förlag om de ger ut presidenten. I Sverige är tongångarna inte lika hårda men flera förlag konstaterar att de sannolikt inte skulle publicera en bok av Trump.

Efter att en amerikansk president lämnat Vita huset rapporteras det ofta om vilket förlag som lyckats skriva ett avtal om att få ge ut dennes memoarer, inte sällan förekommer också uppgifter om enorma förskott.

George W Bush uppges ha fått 7 miljoner dollar för självbiografin "Decision points", Bill Clinton 15 miljoner dollar medan Barack och Michelle Obama tillsammans fick omkring 65 miljoner dollar i förskott för att skriva sin tid vid makten, rapporterar New York Times. Svindlande summor som brukar förklaras av försäljningsstatistiken.

Förra årets mest sålda bok i USA var nämligen Barack Obamas självbiografi om presidentskapet, "Ett förlovat land", som sålde nästan 2,6 miljoner fysiska kopior. Det trots att den publicerades så sent som den 17 november. Michelle Obamas "Min historia" utkom 2018, även den i november, och sålde 3,4 miljoner fysiska kopior i USA under året. Boken är dessutom fortfarande med på topplistan över flest sålda böcker, med nästan 600 000 exemplar år 2020.

I och med att Joe Biden svurits in och Donald Trump inte längre är USA:s president, har frågan om Trumps eventuella presidentmemoarer seglat upp på dagordningen. Efter att flera sociala medier-företag blockerat honom från plattformarna, har frågan väckts

om den avgående presidenten ska få ge ut en självbiografi med risken att den blir ytterligare en megafon för desinformation. I ett öppet brev skriver över 500 personer verksamma inom USA:s litterära värld att de motsätter sig en utgivning av presidentens memoarer.

”Ingen ur en administration som burat in barn, utfört ofrivilliga operationer på tillfångatagna kvinnor och hånat vetenskapen samtidigt som miljontals smittats av ett dödligt virus bör berikas av en storartad bokaffär”, lyder ett stycke ur det öppna brevet.

”Vi tror på ordets kraft och är trötta på att branschen vi älskar berikar monster ibland oss, och vi kommer att göra allt som finns i vår makt för att stoppa det.”

DN har frågat sex förlag om hur de ser på svensk utgivning av Trumps eventuella memoarer. Flera av förlagen påpekar att frågan är svår att besvara innan man har ett manuskript på bordet.

– Min magkänsla säger dock att vi inte skulle ge ut en sådan bok, säger Norstedts förlagschef Patrik Hadenius. Men varje utgivningsbeslut är unikt. Rent generellt ger vi ut de författare vi anser har en berättelse som behöver komma ut. Samtidigt måste förlaget förstås kunna stå bakom personen. Det har jag svårt att se i fallet med Trump.

Inte heller Daniel Sandström, litterär chef på Albert Bonniers förlag, ser utgivningen som sannolik.

– Rent teoretiskt borde man utgå från att alla presidenter har saker att berätta som skulle ha så kallat allmänintresse. Men med Trump finns tusen skäl att vara skeptisk. För att ta ett enkelt exempel: att han inte kan hålla sig till sanningen över huvud taget gör att man ifrågasätter om det ens skulle gå att garantera en basal kvalitetsnivå.

2007 gav Ekerlids förlag ut boken ”Därför vill vi att du ska bli rik”, som Donald Trump står bakom tillsammans med företagaren Robert Kiyosaki. Förläggaren och ägaren Bertil Ekerlid berättar att den

ingick i en serie med Kiyosaki som de publicerade och att de nu inte skulle ge ut några memoarer av Trump.

– Vi har ingen lust att sprida hans budskap, säger han. Vad gäller politiker brukar vi inte ge ut böcker från ytterkantspartierna, för man blir en slags megafon för deras åsikter som är alldeles för långt ifrån ens egna.

Förläggaren och vd:n på Ordfront förlag, Pelle Andersson, tror att något förlag kommer att publicera Trump, förutsatt att en självbiografi ges ut i USA.

– Jag behöver nog inte känna att jag ska rycka in som yttrandefrihetens hjälte, för jag tror aldrig det behovet uppstår. Så länge han inte skriver något som strider mot våra grundlagar, hets mot folkgrupp eller något liknande, finns det heller inget hinder för att ge ut den. Det är väl intressant att se vad Donald Trump kanske tyckte och tänkte.

– Det finns inget intresse för mig som ansvarar för ett radikalt förlag, som egentligen står emot allt han står för, att ge ut honom.

Hur omfattande faktakoll och källkontroll som föregår förlagens utgivning skiljer sig åt från fall till fall. En fackbok granskas vanligtvis hårdare än en självbiografi, där utgångspunkten är att författaren står ansvarig för sin historia. I grunden är det en förtroendefråga, enligt Richard Herold, litterär chef på Natur och Kultur.

– Arbetet sker i nära dialog med författaren. Finns det kontroversiella delar eller sådant som riskerar att utsätta andra för missaktning så granskar vi det, säger han.

När det gäller översatta böcker tvingas de svenska förlagen lita på att originalförlaget gjort en fullgod granskning. Det gör frågan med Trump mer komplicerad.

– Vi skulle så klart kunna påpeka rena felaktigheter men vi kan inte påverka innehållet i någon större utsträckning. Om du då får känslan av att personen inte bara skarvat något utan ljuger obehindrat så uppstår ett moraliskt problem. Ett förlag kan inte ställa

sig bakom en bok som innehåller medvetna lögner. Och när en president ljuger skamlöst om valfusk måste vi publicister se till så att vi inte bidrar till den konspirationen, säger Daniel Sandström.

Flera av förlagen ifrågasätter även svensk utgivning ur kommersiell synpunkt. Norstedts Patrik Hadenius tvivlar på det svenska folkets intresse för Trump.

– Där borta röstade 70 miljoner personer på Trump. Då kan man dra slutsatsen att det finns ett stort intresse för en sådan bok. Jag undrar om det finns ens i närheten av samma intresse här hemma.

Daniel Sandström på Bonniers är inne på samma linje. Han exemplifierar med George Bushs “Decision points” från 2010 som aldrig översattes till svenska. Sandström jämför även med Barack Obamas självbiografi som släpptes i svensk översättning på Bonniers i fjol.

– Den typen av utgivning är en stor ekonomisk investering för oss och då gäller det att böckerna säljer.

Trump's svenska sympatisörer överstiger inte tio procent av befolkningen, så andelen är inte stor nog för att få den kommersiella utväxling som krävs. Jag tror att de flesta i Sverige inte vill ha med honom att göra, helt enkelt, säger Daniel Sandström.

Att svenska författare och andra verksamma skulle samlas i ett öppet brev för att motsätta sig en utgivning, likt de amerikanska, tror inte förläggarna kan bli aktuellt här hemma. Inte heller att ett sådant upprop skulle hindra ett förlag från att ge ut boken.

– Jag tror att det är otroligt svårt. Det fanns tendenser till det här med Woody Allens memoarer, men de kom till slut ut på svenska, säger Bokförlaget Polaris chef Jonas Axelsson och fortsätter:

– Det är intressant att bokvärlden resonerar så på den amerikanska sidan. Jag tror att det handlar om att sanning och lögn plötsligt har fått en annan roll än den hade tidigare, just under Trumps mandatperiod.

När en president går i pension gör denne inte det tomhant, utan med en rad lagstadgade förmåner. Bland annat handlar det om en pension på nästan 220 000 dollar om året, personskydd av säkerhetstjänsten och rätt till sjukvård på militärsjukhus.

Förutom de statligt reglerade privilegierna öppnar presidentskapet ofta upp för en rad nya ekonomiska möjligheter, utöver bokkontrakt. Ofta handlar det om styrelseplatser, talararvoden eller andra sätt att tjäna pengar på erfarenheterna som president.

Barack och Michelle Obama har till exempel startat ett produktionsbolag som skrivit avtal med Netflix om att göra ett antal dokumentärer, tv-serier och filmer. De har också inlett ett samarbete med Spotify som bland annat innebär att Michelle Obamas podd publiceras exklusivt på plattformen. Vad avtalen är värda har inte offentliggjorts, men amerikanska medier har rapporterat att det rör sig om mångmiljonbelopp i amerikanska dollar.

Även Bill Clinton driver en podd, tillsammans med dottern Chelsea Clinton, som tidigare finansierats av familjens stiftelse. I september kom beskedet att Bill Clinton och stiftelsen i samarbete med produktionsbolaget I heart media ska lansera en ny podd i början av 2021. Samma bolag gör också en podd tillsammans med Hillary Clinton.

Mohamed Yussuf

mohamed.yussuf@dn.se

Agnes Laurell

agnes.laurell@dn.se

19 januari 2021

Kapitel 2:Den nye USA- presidenten Biden

Oro, ångest och stress – så hjälper det oss att utvecklas

Att ha ångest kan låta allvarligt, onormalt och dramatiskt. Samtidigt är det svårt att skilja ångest från vanlig oro, som i många fall kan vara användbar och rent av bra för oss.

Men om ångest och oro är något som alla människor känner i större eller mindre utsträckning, hur vet man när orostankarna är så starka att man behöver söka hjälp?

”Min strupes sår, mitt hjärtas skri i världen”. Så gestaltar Pär Lagerkvists ångest i dikten ”Ångest, ångest är min arvedel”, där diktjaget river sina händer blodiga och sliter sina naglar från fingrarna. Ingmar Bergman talade om sina ”dämoner”. Edvard Munch gav känslan ett avgrundsligt porträtt i målningen ”Skriet”.

Författare och konstnärer har ofta gett en dramatisk bild av ångest. Men i många fall kan ångest också vara mer lågmäld och vardaglig.

– Ångest betyder egentligen bara att jag känner mig orolig. Det kan vara en känsla av att någonting inte står rätt till, att något inte stämmer. Ångest är något som alla människor känner i större eller mindre utsträckning genom livet, säger Elin Lindsäter, legitimerad psykolog och forskare vid institutionen för klinisk neurovetenskap på Karolinska institutet.

Ibland beskrivs ångest som en oro så stark att den känns i kroppen. På 1177 Vårdguiden listas symtom som att hjärtat slår hårt och fortare än vanligt, att man får svårt att andas, känner yrsel, en klump i magen eller en tyngd i bröstet, svettningar och frossbrytningar.

Men ofta är ångest svårt att skilja från oro, förklarar Christian Rück, överläkare och professor i psykiatri vid Karolinska institutet:

– Det är ingen solklar skillnad mellan ångest och oro. Ångest är ett något bredare begrepp än oro, som även kan innehålla tillstånd som karaktäriseras av annat än just oro, till exempel social ångest, panikångest eller tvångssyndrom, säger han.

Så att ha ångest är inte allvarligare än att vara orolig?

– Nej. Ett exempel är diagnosen generaliserat ångestsyndrom, som ingår i ångestsjukdomarna och karaktäriseras specifikt av ihållande oro som upplevs som okontrollerbar. Det visar hur nära begreppen ligger varandra.

Att känna ångest eller oro är normalt. Det behöver inte vara något negativt, utan kan tvärtom hjälpa oss att anpassa vårt beteende och utvecklas socialt. Psykologer talar om funktionell oro.

– Ångest eller oro är ett sätt för oss att undvika faror och att lära oss av de misstag vi har gjort. Utan ångest och oro är det svårt för oss att vara tillräckligt adaptiva. Om vi till exempel tänker oss att jag träffade någon i

går och sa något väldigt dumt, då är det bra att jag oroar mig så att jag kanske inte säger något dumt nästa gång också, säger Christian Rück.

Att ångest ofta förknippas med något som är allvarligt, onormalt och dramatiskt kan därför vara lite missvisande, menar Elin Lindsäter:

– Ångest är en självklar del i vårt dagliga liv. Det betyder att kroppen reagerar, eller att vi anar någonting. Vi är alerta, intuitiva personer som hela tiden känner av vår omgivning. För de allra flesta människor är det inte ett problem. Man reagerar bara, och sedan avtar det efter ett tag, säger hon.

Även stress är en känsla som är nära besläktad med ångest och oro. Under förhistorien var stress en naturlig reaktion på ett upplevt hot, som åsynen av ett rovdjur som närmar sig. Akut stress utlöser adrenalin och kortisol, som hjälper till att aktivera hjärnan och kroppen för att ta itu med hotet. Kronisk stress innebär däremot att kroppen har fastnat i ett strida eller flytillstånd. Det fungerar inte så bra för att tackla

kvardröjande orosmoln, som en alltför stor arbetsbörda på jobbet eller ekonomisk stress till följd av arbetslöshet.

– Ångest, oro och stress går alla in i varandra. Om jag är stressad över något jag ska hinna med i kväll händer samma saker i min kropp som om vi skulle säga att jag har ångest. Och det är svårt att vara stressad och inte samtidigt uppleva en ökad oro. Man kanske känner hur det drar till över bröstet, hur pulsen stiger eller att man får obehagskänslor i magen, säger Elin Lindsäter.

Ångest, oro och stress har sannolikt haft viktiga funktioner under människans utveckling.

– Ja, ångest är ett varningssystem. Det har haft stor betydelse för att kunna identifiera hot som har varit viktiga för vår överlevnad. Tidigare kanske hotet var sabeltandade tigrar eller grannbyns beväpnade män, medan det i dag kan vara en omorganisation på arbetsplatsen eller andra faror. Så vi har ett väldigt effektivt system för att identifiera hot och agera på dem, säger Christian Rück.

Frågan är då när oron och ångesten blir så stark att den börjar bli problematisk. Hur vet man när gränsen är passerad och när det kan vara läge att söka hjälp? Som med mycket annat beror det på sammanhanget.

– Det beror alltid på vad som har hänt. Att man känner stark oro om ens partner hotar att lämna en efter 46 års äktenskap är inte dysfunktionellt på något sätt. Men om man lider väldigt mycket av ångest och oroar sig hela dagarna är det problematiskt. Man kanske oroar sig så mycket att man inte kan göra saker som är meningsfulla, säger Christian Rück.

Ett varningstecken för att ångesten har blivit problematisk är när den börjar styra ens liv, framhåller Elin Lindsäter.

– Jag kanske skulle vilja delta i en aktivitet, men känslan i kroppen är så stark och obehaglig att jag väljer att avstå. Det kan handla om att jag vill leva ett socialt liv, men drar mig undan från sociala situationer för att jag är orolig för vad andra ska tycka och tänka

om mig. Då har ångesten blivit ett hinder för mig, säger hon.

Vissa kan uppleva en ångest som känns så obehaglig att de utvecklar krångliga beteenden för att inte behöva känna ångest.

– Till exempel att jag alltid måste ha en lugnande tablett i fickan, och har jag inte det så blir jag jätterädd. Eller att jag alltid måste se till att veta var dörren finns, så att jag kan lämna rummet snabbt om jag skulle råka känna av ångest. Sådana beteenden kan ta massor av tid och energi från en människa, säger Elin Lindsäter.

För någon som upplever mycket ångest i sin vardag finns hjälp att få. Till att börja med är det bra att försöka skilja mellan stress, oro och ångest, förklarar Elin Lindsäter. Även om känslorna går in i varandra kan de kräva skilda behandlingsinsatser. Vid stress handlar det ofta om yttre omständigheter som påverkar en: det är svårt att medicinera eller tänka bort en kaotisk livssituation.

– För att behandla stress kan det vara bra att fråga sig vad jag har prioriterat bort för att hinna med allt som stressar mig. Har jag till exempel slutat träffa vissa vänner, slutat träna eller slutat umgås med barnen? Om det är aktiviteter som tidigare hjälpte mig att komma ner i varv och må bra är det viktigt att se över prioriteringarna och problemlösa för att stegvis planera in dem i vardagen igen, säger Elin Lindsäter.

När det gäller oro och ångest som har gått över styr är kbt (kognitiv beteendeterapi) den behandling som har bäst effekt och mest vetenskaplig stöd. Den används ofta vid till exempel panikångest, social ångest och tvångssyndrom. Den vanligaste strategin i kbt för ångest är exponering, vilket innebär att man under kontrollerade former utsätter sig för de tankar eller situationer som utlöser ångest och oro.

– Är vi rädda för något, eller tycker att något är obehagligt, tenderar vi att vilja rusa förbi eller undvika det. Den här typen av beteende gör det väldigt svårt att lära sig något nytt om själva känslan eller om situationen som väcker obehag. Den grundläggande

behandlingsstrategin vid ångest är därför att man ska våga möta det man är rädd för. Vid exponering kan man få ny information och lära om, säger Elin Lindsäter.

Måste man alltid exponera sig för sin ångest? Finns det situationer då det i stället kan hjälpa att distrahera sig genom att till exempel göra något roligt, eller innebär det alltid att man flyr från känslorna?

– Man behöver absolut inte alltid exponera sig. Generellt ska man vara uppmärksam på om ångesten eller obehaget försvårar för en att leva så som man skulle vilja. I så fall kan det vara värt att söka hjälp. Men när vi människor hanterar våra liv kan vi inte stanna upp varje gång vi känner lite obehag, utan vi lever på. Blir vi nervösa eller känner oro över något är det klart att det också kan vara en bra strategi att bara distrahera sig – kanske gå en rask promenad eller ringa och snacka med en kompis.

Hur kan man ge stöd till en närstående som har mycket oro och ångest?

– Först genom att visa att sådana känslor inte är något problem. En alltför kraftig orosreaktion från en anhörig kan vara förödande. Det bästa man kan göra i ett första skede är att lyssna, bekräfta och kanske försöka hjälpa till att kartlägga: hur kan vi förstå det här? Om det visar sig vara problematisk ångest är det bra att försöka uppmuntra: visa uppskattning för att personen berättar och upplysa om att det finns väldigt bra hjälp att få.

Sverker Lenas

sverker.lenas@dn.se

TIPS. DET HÄR KAN DU GÖRA VID ORO OCH ÅNGEST

1 Stanna upp. Vissa kan reagera på oro med att skynda sig mer och göra flera saker samtidigt. Andra genom att dra sig undan och avboka allt. Prova i stället att stanna upp ett ögonblick innan du drar i alla spakar. Lägg märke till vad som blev obehagligt. Är det något som går att lösa i stunden? Eller oroar du dig över saker som du inte kan påverka?

2 Orosstund. Välj ett tillfälle under dagen då du bestämmer dig för att aktivt ägna dig åt dina orostankar. Om orostankar dyker upp vid andra tillfällen, skriv ner dem och släpp taget om dem – du får ägna dig åt dem under din orostund. Under din orostund, notera om tankarna har samma grepp om dig som när de dök upp i huvudet tidigare. Fundera också över om det är något konkret som du kan problemlösa kring när det gäller din oro.

3 Problemlösning. Om din oro rör sig om konkreta problem som du kan påverka genom dina handlingar kan du välja ett problem i taget att fokusera på.

Brainstorma: Vilka lösningar skulle kunna finnas? Skriv ner så många som möjligt. Välj sedan ut några och skriv ner för- och nackdelar med de olika åtgärderna. Prova en och utvärdera. Fortsätt med den eller prova en annan lösning och utvärdera på nytt.

4 Aktivitet. Om orostankarna inte vill släppa taget kan du försöka bryta oron med en aktivitet, som att ta en promenad, ringa en vän, titta på en film, städa eller laga mat. Gör något du tycker om.

5 Håll rutiner. Sov ordentligt och på regelbundna tider, ät bra och rör på dig en halvtimme varje dag.

6 Undvik alkohol. Även om alkohol kan kännas avslappnande i stunden förvärrar det dina besvär i längden och du riskerar att utveckla ett beroende.

7 Sök hjälp. Om din oro är så stark att du har svårt att fungera i vardagen eller om du mår mycket dåligt, kontakta en vårdcentral.

Källor: Elin Lindsäter och 1177 Vårdguiden

ORO I SAMHÄLLSDEBATTEN.

Vi älskar att oroa oss under pandemin, skrev Christian Rück nyligen i en artikel i DN. Bland annat ifrågasatte han föreställningen att självmord skulle ha ökat som följd av covid-19. Oron har över huvud taget blivit en dominerande faktor i samhällsdebatten, menar Christian Rück, som tycker sig se en tendens där människors oro används som argument av tvivelaktiga rörelser och populistiska projekt.

– Oro ger ofta legitimitet. När en av förgrundsfigurerna för antivaccinrörelsen intervjuas i dokumentären "Vaccinkrigarna" försvarar han sig genom att säga att han bara har lyssnat på de autistiska barnens föräldrar och deras oro. Även för Donald Trump har det varit ett viktigt argument att han har lyssnat på människors oro för valfusk. Att det inte är sant att man får autism av MPR-vaccinet (ett kombinationsvaccin mot mässling, påssjuka och röda hund, reds anm), och att det inte är sant att valet har stulits, verkar inte spela någon roll. Det har blivit en lite farlig utveckling, där även oberättigad oro ska bli lyssnad på. Den som säger sig lyssna på människors oro verkar få något slags försprång.

Men det finns väl också frågor där människor hyser välgrundad oro?

– Ja, det är klart att vi till exempel borde oroa oss för att vi håller på att förstöra jorden. Men på det personliga, individuella planet fanns det mycket mer att oroa sig för förr. Kriminaliteten var till exempel högre i Sverige för 100 år sedan. Ändå har vi ett

politiskt klimat som domineras väldigt mycket av oro för risker, bland annat vad gäller kriminalitet och migration. Vi har fått en orolig offentlig diskussion.

ATT LEVA MED RISKER. DEL 1 19 januari 2021

Barnen har rätt att möta den riskfyllda världen som den är

Alltmer tid och energi i människors liv tycks gå åt till att minimera risker – både privat och i samhället i stort. I en artikelserie för DN Kultur frågar sig sociologen Roland Paulsen om det gör att vi får svårare att identifiera verkliga faror.

I dag: Den lömska barndomen.

Från gårdsplan ner till husets pannrum i källaren löpte vedröret fem meter genom jorden. Det var farfars konstruktion, ett sätt att slippa bära ved i onödan.

Röret var inte stort. En vuxen kunde inte få in mycket mer än ett ben. Ett barn, däremot, skulle säkert kunna

klämma in båda benen – därom var vi ganska säkra. Kanske hela kroppen?

Eftersom vi själva var barn bestämde vi oss för att undersöka saken. Den smalaste kusinen stoppade ner stövlarna och vek ihop axlarna. När huvudet passerade rörets mynning var nästippen nära att snudda vid taket. Han försvann i rörets mörker och for med fart ut i pannrummet.

Så blev rutschkana genom vedröret till daglig aktivitet.

En sak jag under denna tid lärde mig var vikten av att, när man åker vedrör, sträcka upp armarna så att man håller dem ovanför huvudet. Ett nybörjarmisstag är annars att pressa armarna längs med kroppen. Om händernas hud då får fäste mot röret kan armar och axlar expandera till något av en kil, varpå rutschen upphör. För att ta sig ur detta besvärliga läge måste man med hälar och en del spasmiska rörelser försöka ta sig upp för röret så att det blir möjligt att dra samman axlarna igen.

En gång måste en kusin ha glömt detta. Han blev fast i röret, tre meter under jord, och kunde inte röra sig. Vi fick springa efter en vuxen. Efter en del trixande lyckades min farbror få ut sjuåringen som skärrad flög ur hålet likt en nyförlöst. Där i pannrummet förklarade den vuxne att vi visst fick fortsätta åka vedrör om vi ville. Däremot var det sista gången han hjälpte oss. Nästa gång någon fastnade skulle han i stället skicka ner den största stocken han kunde hitta.

Vi fortsatte förstås att åka vedrör. De vuxnas restriktioner var få och mestadels vaga. Jag förstod dem inte. Jag förstår dem fortfarande inte. Till exempel hade vi deras tillåtelse att hoppa från bron ner i Västerdalälven – bara vi inte klagade om vi stötte i sjunktimmer från flottningens dagar.

Och visst fick vi ränna i myrmarkerna bäst vi ville. Även att gå vilse var tillåtet – vilket före smarttelefonens tid var en erfarenhet många av oss hann göra – men kom vi sent till maten så fick vi äta den kall.

Jo, redan 1980-talet var en annan tid, och just vad det gäller den sträcka som barn utan övervakning tillåts röra sig från sina hem, har vi ett av de säkraste måtten på föräldrars riskaversion gällande sina barn. I så kallade mobilitetsstudier har en global utveckling kunnat konstateras. Den radie från hemmet som barn fritt får röra sig inom kryper från forna dagars kilometersträckor allt närmare tomtgränsen. Andelen barn som tillåts åka kollektivtrafik på egen hand eller ens gå till skolan ensamma, blir allt mindre. Föräldrar är mer oroliga än förr – ändå är det svårt att se att de risker som ingår i barnens närmiljö blivit större.

När denna utveckling påtalas beskrivs den ofta som irrationell och hysterisk, men som det redan framkom i den klassiska studien ”One false move” (1990) från brittiska Policy studies institute, räddar restriktionerna av barns rörelsemönster också liv. Från 1971 till 1990 sjönk andelen brittiska åttaåringar som ensamma fick gå till skolan från 80 till 9 procent. Under denna period halverades även de trafikrelaterade dödsolyckorna med barn i landet.

Det är det här som gör en kritik av riskminimeringens filosofi så svår. Att riskminimera är en rationell verksamhet. Det fungerar ofta i så måtto att den fara vi valt att uppmärksamma hålls på avstånd.

Jämför med ”asiaten”, som influensapandemin år 1957 kallades. Som den förra statsepidemiologen Annika Linde minns i en intervju från förra året (DN 3/4 2020), tömde asiaten utan någon större dramatik klassrummet på insjuknade elever när hon själv gick i grundskolan: ”varken jag eller andra som var med då minns någon upprördhet”, säger hon. ”Mamma och pappa var inte oroliga.”

Att inga som helst restriktioner vidtogs då medan de det senaste året överträffat det mesta i statlig beteendestyrning, förklarar hon dels med att de medicinska förutsättningarna för behandling förändrats, och dels med en ny riskmedvetenhet: ”Jag tror det framför allt handlar om att vi har ett hyperkänsligt samhälle. Människor har fått en större oro – tänk bara på alla försäkringar vi köper.”

Denna analys – som jag i grunden delar – fordrar dock ett tillägg. Asiaten uppskattas ha skördat fem miljoner dödsoffer globalt. Covid-19 kommer antagligen aldrig komma i närheten av det, och ju hårdare restriktionerna har varit nationellt, desto färre tycks dödstalen ha varit.

Under pandemins gång har flera intellektuella – däribland den brittiske sociologen Frank Furedi och den italienske filosofen Giorgio Agamben – analyserat coronarestriktionerna som utslag av en växande riskfixering. I deras kritik saknas i regel ett erkännande av åtgärdernas effektivitet. Vad de har rätt i är att riskminimeringens filosofi ställer oss inför nya problem som jag i den här essän och de två som följer kommer att undersöka.

Ett sådant problem är tendensen att stirra sig blind på en risk när det myllrar av andra risker som är minst lika allvarliga. Tuberkulos är exempelvis en sjukdom som årligen skördar nästan lika många liv som covid-19 hittills släckt. Sjukdomarna smittar på ungefär samma sätt och spridningen av tuberkulos

skulle sannolikt kunna decimeras om världens rikaste ekonomier var beredda att offra några procent av sin bnp. Det är de emellertid inte – av det enkla skälet att det inte främst är deras invånare som dör i tuberkulos.

Vilka risker vi väljer att uppmärksamma har länge studerats av sociologer och kognitionsforskare. I Daniel Kahnemans ”Tänka, snabbt och långsamt” beskrivs exempelvis hur 80 procent av de tillfrågade amerikanerna trodde att olyckor var en vanligare dödsorsak än stroke, trots att stroke vid undersökningens tidpunkt orsakade nästan dubbelt så många dödsfall som alla olyckor tillsammans. Tromber ansågs tillika orsaka fler dödsfall än astma, trots att astma dödade 20 gånger fler människor.

Staters strategiska val behöver inte vara mer välgrundade. I USA, det land som lagt mest resurser på att skydda sig mot terrorism, uppskattas en person per fyra miljoner invånare årligen ha dött på grund av terror mellan åren 1970 och 2013 (se ”Chasing ghosts” av John Mueller och Mark Stewart). Att risken för att drunkna i badkar är mer än dubbelt så hög – ett

problem som inte lett till någon större mobilisering – vet inte många. Hur skulle de kunna veta det?

Risker äger förvisso en egen realitet som skulle kunna kallas objektiv, men vilka risker som uppmärksammas är en trassligare historia där makt, narrativ och medierade bilder kringskar omdömet.

Ännu trassligare blir det när människan möblerar om världen för att reducera en viss risk – bara för att upptäcka att hon ersatt en risk med en annan. Ibland leder undvikandet av risk till katastrof, som i fallet med koleraepidemin i Peru år 1991 då över 700 000 personer insjuknade och tusentals dog när regeringen beslutade att sluta klorera dricksvattnet efter att milt cancerogena egenskaper hos klor påvisats.

Huruvida boten är värre än soten är dock sällan lika enkelt att avgöra, och när den ena risken ska vägas mot den andra avslöjar sig ofta en mekanistisk världsbild i vilken sorger och oförrätter låter sig inlemmas i ekvationssystem.

Mobilitetsforskare framhäver till exempel gärna att barn som inte kommer ut ur hemmet tillräckligt löper högre risk att utveckla fetma och psykiska problem. Men hur ska det viktas mot de barn som klarar sig från att dö i trafiken eller i händerna på en mördare? Hur många datorspelsuppväxter kan vi tänka oss att acceptera för att rädda ett barn från döden?

Inte ens i det egna livet är denna typ av jämförelser enkel. När jag tänker på barndomsminnen som jag gärna hade varit utan – däribland sekunderna då jag satt fastpluggad i vedröret och fick stifta en första bekantskap med paniken – är det omöjligt att väga dem mot de goda erfarenheter som den tidens frihet möjliggjorde.

Den oändliga mängd elände som jag riskerade att råka ut för men klarade mig ifrån, är ännu svårare att förhålla sig till. Just vad det gäller barn finns en tendens att blotta möjligheten till katastrof kan skymma dess minimala sannolikhet. Vi läser med glupande aptit om styckmördare i så väl nyhetsrapportering som deckare och utvecklar som en

följd en skev intuition för hur vanligt det är att råka på en sådan.

I ett försök att utmana denna tendens föreslår den norske filosofen Lars Svendsen att sannolikheten för att ett barn ska mördas av en främling är så liten att den borde ignoreras: "Ibland kan ett barn mördas av en främling och när så sker är det en fruktansvärd tragedi, men detta är en så ovanlig händelse att det rimligtvis inte är en god idé att låta denna låga sannolikhet utgöra grund för barns relationer till främlingar" (ur "Philosophy of fear").

I Svendsens resonemang syns en annan princip än riskminimeringens. Att barn ska vara fria att möta världen sådan den är – farlig, skön och levande – har ett egenvärde. Detta egenvärde bottnar inte i en konkurrerande riskanalys. Det kommer från en annan plats, nämligen etikens. Det kan visst vara av nöden att undvika risker, säger Svendsen, men ibland måste vi även lära oss att ta risker.

Aldrig har det enkla argumentet varit mer fjärran än i dag.

Roland Paulsen

OM SKRIBENTEN.

Roland Paulsen är författare och sociolog. Hans senaste bok ”Tänk om – en studie i oro” (Albert Bonniers förlag) kom ut 2020.

Oro och risker i Sverige

Det är ett stort kapitel och det som är grunden för projektet om samhällsplaneringens problem.

Oro och risker beror på personernas ålder och olika samhällsförhållanden och har varit olika under mänsklighetens skeenden.

Idag är mänskligheten inne i en period med halvdan demokrati och hot om att livet på jorden kan bli omöjligt på grund av att människorna förstör klimatet. Medvetandet om detta är för litet och människorna håller för mycket på med att förstöra för varandra.

Ska mänskligheten kunna komma överens om att rädda jorden och göra levnadsförhållandena mer jämlika ? Ska de nära 200 länderna på jorden undvika mer krig och elände?

Inom staterna har länderna olika sätt att hantera förhållandena. Mellan staterna finns risker.

USA ses som världens mäktigaste land men har omodernt styre och har haft en president som satt världens välfärd på spel.

Nu ska USA få en bättre president och oron för att USA ska minska möjligheterna att förbättra världen har blivit lägre.

I Sverige torde detta innebära en minskad oro. Och Sverige kan mer inrikta sig på de inre förhållandena. Oron för krig och klimat står kvar men på en lägre nivå.

I Sverige finns en oro för demokratin, att de missförhållanden man uppdagat i USA och observerats också i Sveriges ska växa. Det är de politiska partiernas agerande som ger anledning till oro.

Det finns grupper i Sverige med privilegier som har makt i partierna och kan försämra utvecklingen.

Det är viktigt att informationssystemen har bra innehåll och lämpligen följer de krav som Agenda 2030 ställer upp. De kan ses som det bästa nu.

Förenta nationernas mål i Agenda 2030

Mars 2019

Mål 1 är att avskaffa all form av fattigdom överallt.

- [Ingen fattigdom](#)

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

- [Ingen hunger](#)

Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

- [Hälsa och välbefinnande](#)

Mål 4 är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

- [God utbildning för alla](#)

Mål 5 är att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

- [Jämställdhet](#)

Mål 6 är att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

- [Rent vatten och sanitet](#)

Mål 7 är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

- [Hållbar energi för alla](#)

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

- [Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt](#)

Mål 9 är att bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

- [Hållbar industri, innovationer och infrastruktur](#)

Mål 10 är att minska ojämlikheten inom och mellan länder.

- [Minskad ojämlikhet](#)

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

- [Hållbara städer och samhällen](#)

Mål 12 är att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

- [Hållbar konsumtion och produktion](#)

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

- [Bekämpa klimatförändringen](#)

Mål 14 är att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

- [Hav och marina resurser](#)

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

- [Ekosystem och biologisk mångfald](#)

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

- [Fredliga och inkluderande samhällen](#)

Mål 17 är att stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

- [Genomförande och globalt partnerskap](#)

20 januari 2021

Ledare: Nu måste Biden visa att mardrömmen är över

Några hurrande folkmassor kommer inte att skymtas, däremot 25 000 soldater ur nationalgardet. När Joe Biden på onsdagen installeras som USA:s nye - president är inget sig likt. Coronaviruset, som dödat 400 000 amerikaner, sätter munkavle på festen. Och säkerhetspådraget är ingen teater, utan ett skydd mot en upprepning av våldet när Kapitolium stormades för två veckor sedan.

Efterspelet till valet i november lägger oundvikligen sordin på maktskiftet. Det var den avgående presidenten Donald Trumps vettlösa kampanj mot obefintligt fusk som kulminerade i attacken mot kongressen.

Själv ska han ställas inför riks rätt för anstiftan till uppror. Men alltför många republikaner vägrar fortfarande acceptera att Biden vann. De hyser en blind tro som är långt mindre resonabel än religiös övertygelse.

Utgångsläget är å ena sidan att en politisk avgrund delar USA. Å andra sidan är Republikanerna som parti stukat av baksmälla efter kravallerna i Washington och av interna motsättningar. Det ger visst utrymme för dådkraft från Biden, att visa hur han faktiskt betyder förändring till det bättre.

Framför allt finns det skäl att ge prov på den kompetens företrädaren totalt saknade. En god början är att skaffa sig erfarna medarbetare, och att respektera beslutsgångar i stället för att styra supermakten via Twitter.

Överst på det nya Vita husets dagordning står pandemi och ekonomi. Dels måste hälsofaran bekämpas och vaccineringen fungera. Dels ska ett stimulanspaket

lotsas genom kongressen som skiljer sig fundamentalt från medicinen mot finanskrisen.

Arbetslösheten stiger och många servicenärningar vacklar. Vägen ut ska byggas med kontantstöd till medborgare, nödhjälp till företag och bidrag till delstater och kommuner. De federala finanserna går redan kraftigt back, men det finns ingen omedelbar anledning att oroa sig. Trumps skattesänkningar gav underskott men både inflation och ränta håller sig lågt.

Bidens önskelista lär stöta på patrull hos republikaner som återgår till att bli budgethökar och hos konservativa i hans eget parti. Målkonflikter kan uppstå mellan tillväxt och de ekonomiska regleringar demokrater brukar gilla.

Klart är att Biden kommer att starta med ett batteri av presidentorder. En del är betydelsefulla, som att återansluta till Parisavtalet. Annat handlar om symbolpolitik, för det går inte att runda kongressen hur som helst. Blidskär väntar i hjärtefrågan om att

skapa en möjlighet för miljoner papperslösa invandrare att bli medborgare.

Därtill kommer utrikespolitiska utmaningar, som tenderar att överraska alla presidenter. Att Kina måste konfronteras är en självklarhet, men inte hur. Biden kommer i alla fall att hedra de allianser i Europa och Asien som hjälpt till att göra USA starkt.

Förväntningarna är enorma, inte minst hos den högljudda vänstern inom Demokraterna. Partiets valplattform var mer radikal än Barack Obamas. Samtidigt var Bidens kampanj fast förankrad i den politiska mittfåran, precis som hans egen biografi.

Ett resultat av Trumps fyra år var att Republikanerna förlorade allt: Vita huset, senaten och representanthuset. Demokraterna måste ändå förhålla sig till att deras majoritet i kongressen är lövtunn. Hur eländigt motståndarna än har betett sig gör Biden klokt i att inte monopolisera makten.

En huvuduppgift blir att försöka åstadkomma ett nytt tonläge, där kompromiss inte är liktydigt med förräderi. De grundvärderingar om respekt och anständighet som Trump skymfat måste återfå sin rättmätiga ställning. Det är i sin tur förutsättningen för att USA ska kunna ta tillbaka sin roll som den demokratiska världens ledare.

DN 20/1 2021

20 januari 2021

Institutionerna klarade Trump, men vi har blivit varse om hur bräckliga de är

Det rådde aldrig några tvivel om vilken typ av president Donald Trump skulle bli. Han gjorde sig ett namn i politiken genom att sprida konspirationsteorier om Barack Obama. Kampanjen 2016 präglades av ständiga verbala utfall mot journalister, på valmötena hängde smockan i luften. Även domare som prövade hans företags förehavanden gav han sig på.

Avsaknaden av respekt för den liberala demokratis grundbultar – fria medier, oberoende domstolar – kombinerat med en populistisk folket-mot-eliten-retorik gjorde att jämförelser med auktoritära ledare som Chávez, Erdogan och Orbán tidigt låg nära till hands.

Det var tydligt att Trumps instinkter inte var demokratens. Vad som däremot gick att diskutera var hur mycket skada han faktiskt skulle kunna åstadkomma. USA är inte Venezuela, Turkiet eller Ungern. De amerikanska institutionerna är så starka, tänkte många av oss. Nog skulle de klara av Donald Trump.

När vi nu är inne på de sista skälvande timmarna av hans presidentskap kan vi konstatera att institutionerna gjorde det. Men vi har också blivit bryskt påmind om att inte heller de amerikanska är gjutna i betong.

Ofta ges intrycket att robusta institutioner endast är ett resultat av vad som står på ett papper. Om spelets regler är tillräckligt smart formulerade går demokratin säker. Den amerikanska maktdelningen gör det omöjligt för en president att göra sig till diktator.

Någonting ligger det i det. En konstitution som placerar väldigt mycket makt i en persons händer är mer sårbar än en som fördelar den på olika aktörer.

Ändå är det bara en del av sanningen. Många unga demokratier har mer eller mindre kopierat den amerikanska konstitutionen i förhoppning att skapa ett stabilt folkstyre. Men blivit varse att lika viktigt som hur reglerna är formulerade är den grad till vilken - spelets deltagare har internaliserat dem, reflexmässigt följer dem och straffar de aktörer som inte gör det.

Att domstolar formellt är oberoende hjälper, till exempel, inte mycket om parlamentet låter presidenten tillsätta lojalister som dömer efter dennes intressen i stället för efter lagboken.

Trump testade institutionernas styrka flera gånger under sin tid i Vita huset. Bland annat i sina försök att avstyra den oberoende Mueller-utredningen om Rysslands inblandning i valet 2016. Liksom vid försöken att övertyga Ukrainas president att ge sig på Joe Biden. Allra hårdast har han prövat dem under de två månader som gått sedan väljarna sa sitt i november.

Donald Trump förlorade valet klart och tydligt. Med fullständigt ogrundade påståenden om fusk har han sedan systematiskt arbetat för att ändra på resultatet.

Han började med att vända sig till domstolarna med förhoppningen att de skulle diskvalificera tusentals röster. Han var tidigt tydlig med att han trodde att valet skulle avgöras i HD. Och hävdade att det därför var särskilt viktigt att Amy Coney Barrett, hans val till att efterträda Ruth Bader Ginsburg när hon avled i september, snabbt skulle tillsättas.

Tack och lov satte domarna – inklusive Coney Barrett och de andra två som utsetts av Trump – lag och fakta först.

Presidenten vände sig sedan direkt till den ansvarige för Georgias valmyndighet, med uppmaningen att han skulle "hitta" tillräckligt många röster för att vända Trumps förlust i delstaten till seger. Som tur var ville heller inte denne – också han republikan – hjälpa till.

Slutligen vände sig Trump till kongressen – ville att den skulle förkasta röster från delstater som Biden vunnit. Även där fick han nej.

Institutionerna stod pall för Trumps försök att genomföra vad som, om han lyckats, varit en konstitutionell kupp. Tillräckligt många nyckelaktörer – jurister, valadministratörer och politiker – valde att upprätthålla reglerna, sätta dem och inte lojaliteten till partiledaren högst.

Men 145 senatorer och kongressledamöter – 27 procent – röstade, efter den dödliga stormningen av Kapitolium, faktiskt för att ändra på valresultatet. Instinkten att reflexmässigt upprätthålla regelverket är alltså långt ifrån universell, även bortom den våldsamma mobben.

Nästa gång kommer det vara svårt att känna sig lika säker på att institutionerna klarar en president som Trump.

Martin Liby Troein martin.liby-troein@dn.se

20 januari 2021

I dag tar 78-årige Biden klivet ut ur skuggan

Till slut kliver Joe Biden ut ur företrädarens skugga.

I dag svär han eden som USA:s president.

Men han har bråttom att göra avtryck. Hans plats i solen kan bli kortvarig.

WASHINGTON. Detta är förutsättningarna när Joe Biden kliver ut på Kapitoliums trappor för installationen av den 46:e presidenten i USA: Det har gått 74 dagar sedan de stora tv-bolagen i USA pekade ut en segrare i presidentvalet 2020, och rapporteringen om förloraren har dominerat medierna nästan samtliga dygn sedan dess. Trump har styrt eftervalsdebatten med sina ogrundade påståenden om valfusk och hans rörelse har till sist använt sitt

vårdskapital för att attackera demokratin i Washington.

En betydande del av motståndarna tvivlar på Bidens legitimitet som president, medan vreden över våldet i kongressen bubblar bland hans egna väljare. Det är en ilska som riskerar att överskugga den nya administrationens ansträngningar för att hantera alla de andra stora kriserna i USA – pandemin, ekonomin, klimatet och rasismen och polisbrutaliteten.

Samtidigt har den tillträdande presidenten bråttom att få något gjort.

Den 20 januari 2021 klockan 12 lokal tid står solen så nära zenit som möjligt för Joseph R Biden från Wilmington, Delaware. Det är då som han ska svära presidenteden, där han lovar att efter bästa förmåga upprätthålla, värna och försvara USA:s konstitution.

Han kommer att lägga ena handen på den omfångsrika familjebibeln som kommit till nytta så många gånger under karriären. Hans svärfar fick hålla släktklenoden,

när Joe Biden svors in som senator på ett sjukhus i Wilmington i Delaware. De små sönerna Beau och Hunter vårdades för skador som de åsamkats vid en bilkrasch strax före jul. Samma olycka som berövade deras mamma Neilia och lillasyster Naomi livet. Drygt 40 år senare drabbades Beau Biden av en hjärntumör och dog.

Tragedierna har format Joe Biden som politiker, och de finns med när han talar till det amerikanska folket i dag: Han är sörjande far och farfar som försökt läka ihop en familj, och han väntas beskriva sig själv som en president som vill nå ut till en nation i akut behov av tröst.

Hans allvar utesluter inte humor eller spontanitet. Joe Biden blev ganska folkkär under sina åtta år som vicepresident till Barack Obama. Han har byggt en koalition med väljarna utifrån sin person: den irländsk-katolska arbetargrabben från rostbältet som trofast tjänade USA:s första svarta president.

Naturligtvis bygger berättelsen på en viss mytbildning. Bortom den hyggliga familjefadern finns också en slipad karriärpolitiker. Biden skulle inte ha överlevt i så många decennier i Washington utan att kompromissa med sina ideal, byta uppfattningar eller trampa snett. Under Demokraternas primärval beskrev han själv hur han samarbetat med politiker som stöttade segregationen i Södern. Han har bland annat kritiserats för att ha svajat om finansieringen av aborter och för att ha varit med och stiftat lagar som placerat fler svarta män i fängelse.

Den tidigare CIA-chefen och försvarsministern Robert Gates har beskrivit Joe Biden som en man med integritet, omöjlig att inte tycka om – och fel ute i nästan varje större utrikespolitiskt beslut sedan början av 70-talet. Biden röstade emot den begränsade insatsen i Kuwait 1991, och för den misslyckade invasionen av Irak 2003.

Han gjorde sitt första misslyckade försök att erövra Vita huset 1987, och har generellt betraktats som en medioker kampanjpolitiker med långgrandiga tal och en

del obetänkta uttalanden. Även 2020 inledde han svagt i primärvalen. Den så kallade supertisdagen i början av mars blev vändpunkten.

Pandemin tvingade honom att fortsätta kampanjen hemifrån gillestugan i Wilmington. Men Joe Biden kunde använda isoleringen för att än en gång visa upp sig som en man av folket som nu kämpade med videomöten och hemarbete, av respekt för experternas rekommendationer.

Det var inte ens nödvändigt att ta upp konkurrensen med Trump om medieutrymmet. Rahm Emanuel, tidigare demokratisk stabschef i Vita huset, konstaterade i somras att valkampen kunde bli en match mellan Trump och Trump, och att Trump var på väg att förlora.

Joe Biden var inte Trump. Han vann.

Enligt ett reportage i New York Times har han tagit vara på arbetsron sedan dess. Biden är ingen visionär eller ideolog utan en pragmatisk och resultatinriktad

Washingtonpolitiker. Han vill få saker gjorda, och helst i samarbete över partigränserna.

Men han bär också med sig erfarenheterna från Obamaadministrationen, när Republikanerna gjorde sitt bästa för att bromsa varje initiativ. Partiveteraner som den tidigare majoritetsledaren Harry Reid och allierade som kongressledamoten Jim Clyburn har uppmanat Biden att runda kongressen om och när han kan. Presidentens exekutiva order är inte lika hållbara som ny lagstiftning men de kan användas av en ledare som snabbt vill byta riktning på politiken.

Möjligen behöver den nya administrationen också fokusera all energi på att hålla ihop den breda koalition som kallas Demokraterna. Den progressiva vänstern är på frammarsch, och det finns falanger i partiet som har ett begränsat tålamod för äldre vita män som inte heter Bernie Sanders.

Partivännerna i kongressen måste också hantera raseriet efter finalen på Trumps tid vid makten. Det går inte att släta över det som hände i Kapitolium den

6 januari i år. Men det finns också en risk i att hämndlystnad tar all uppmärksamhet från den nya administrationens första viktiga 100 dagar.

Enligt uppgifter i amerikanska medier är Biden måttligt förtjust i att senaten ger sig in i en andra riksriättsprocess mot Donald Trump. Möjligen oroar han sig för att anklagelser mot Trump, hur rättmätiga de än är, kan späda på splittringen och bitterheten bland Trumpväljarna. Men framför allt vill han rivstarta arbetet med att förändra den politiska riktningen i USA, och få klartecken för nya lagförslag och viktiga nomineringar i kongressen.

Tiden är knapp. Särskilt för USA:s nya president.

Hans höga ålder diskuteras ganska sällan i amerikanska medier. Inför valet spreds lögner i Trumpkretsar om att Biden var på väg in i en demens, men de fick aldrig riktigt fäste. Kanske för att Trump själv bara är några år yngre. Kanske för att USA är ett land där en person i pensionsåldern kan betraktas som lovande.

Men vid 78 år fyllda är Joe Biden på väg att tangera medellivslängden i USA. Han kommer ut ur skuggorna när han redan närmar sig skymningslandet. Det är svårt att föreställa sig att han kan bosätta sig i Vita huset i mer än fyra år. I ett land som USA, med ett tillstånd av nära nog ständig valrörelse, innebär det att spektionerna om tänkbara efterträdare kan ta fart ganska snart. Då riskerar Biden att överskuggas igen, fast den här gången av vicepresidenten Kamala Harris.

Karin Eriksson

Fakta. Äldst av fem syskon

Föds 1942 i Scranton, Pennsylvania, son till bilförsäljaren Joseph Robinette Biden och Jean. Blir äldst av fem syskon.

Flyttar till Delaware 1953.

Tar juristexamen från Syracuse University 1968.

Väljs in i senaten 1972 och mister första hustrun Neilia samt dottern Naomi i en bilolycka innan han hunnit tillträda.

Gifter sig med Jill Jacobs 1977, paret får senare dottern Ashley.

Inleder sin första misslyckade kampanj för presidentposten 1987.

Opereras för två livshotande aneurysm 1988.

Väljs till vicepresident i Obamaadministrationen 2008.

Mister sonen Beau Biden, som avled i sviterna av en hjärntumör, 2015.

Offentliggör att han återigen kandiderar till presidentposten 2019.

Vinner valet mot Trump 2020.

20 januari 2021

Rivstart från första dagen för att riva upp Trumps beslut

Första dygnet blir fullspäckt om USA:s tillträdande president ska leva upp till alla sina utfästelser.

Han har bland annat lovat att häva inrese-stoppet för medborgare från vissa muslimska länder och föra USA tillbaka till Parisavtalet under dag ett.

När en tillträdande amerikansk president lovar att rivstarta, råder det ingen tvekan om varifrån inspirationen kommer: Franklin D Roosevelt, demokrat och ledare för USA från 1933 fram till sin död 1945.

Under de första hundra dagarna i Vita huset lade han fram 15 stora reformer och 76 lagar. Men så tillträdde

han också i ett nödläge under den stora ekonomiska depressionen. USA mobiliserade brett.

Joe Biden och hans administration ska tackla åtminstone fyra kriser samtidigt – pandemin, ekonomin, klimatet och kampen mot rasismen – i ett land som är djupt splittrat och i chock efter stormningen av Kapitolium för två veckor sedan.

Den tillträdande presidenten kan knappast hoppas på brett stöd från de politiska motståndarna i Republikerna. Men för första gången på ett årtionde har Demokraterna majoritet i kongressens båda kammare, om än med minsta möjliga marginal i senaten. Biden har också möjlighet att som president lägga en exekutiv order för att riva upp företrädarens politik. Och detta tänker han ta vara på.

Under valkampanjen lovade han att rivstarta på en rad punkter – han skulle återupprätta relationen med USA:s allierade i Nato, höja vissa bolagsskatter, göra det lättare att gå med i facket, införa nya etiska regler

för Vita huset och förbättra situationen för transpersoner ”dag ett”, för att nu ta några exempel.

Några beslut kanske får vänta lite. Men Biden och hans stab har gjort klart att den nya administrationen ska ta ett mycket stort antal initiativ under de första tio dagarna. Och Biden kommer att signera runt ett dussin viktiga beslut direkt efter onsdagens installation. Bland annat ska han föra tillbaka USA till Parisavtalet och att häva inreseförbudet för medborgare från 13 muslimska och afrikanska länder. Han kommer också att inleda kampen mot coronaviruset med ett 100 dagar långt påbud om munskydd.

Biden har redan presenterat stora delar av sitt lag. Det betyder att det finns över 40 utnämningar för senaten att godkänna – kanske samtidigt som riksprocessen inleds mot den avgående presidenten Donald Trump.

Huvuddragen i den nya administrationens politik

Pandemin

1 Dödstalet i USA närmar sig 400 000 och läget är akut. Biden har lovat ta krafttag, och genomföra 100 miljoner vaccinationer under de första 100 dagarna. Krav på munskydd införs direkt, även om Vita huset har begränsade befogenheter över delstaterna, och bara kan kräva restriktioner på federal mark och för den som färdas med till exempel flyg eller tåg från en delstat till en annan. Bidenadministrationen planerar också att bygga ut kapaciteten för testning. Dessutom finns en plan för att eleverna ska kunna återvända till skolorna. Biden och Harris lovar också att lyssna på vetenskapen.

Ekonomi

2 Biden satsar 1 900 miljarder dollar på ett nytt stödpaket, American Rescue Plan, för att lindra den ekonomiska krisen i pandemins spår. De flesta

amerikanska hushåll kommer att få utbetalningar på 1 400 dollar. Stödpaketet ska även täcka satsningarna på vaccinationer och testning. Dessutom öronmärks stöd till delstater och städer. Ett av Bidens vallöften går ut på att sätta "Main Street" framför "Wall Street" – och hålla liv i de krisdrabbade huvudgatorna i många amerikanska småstäder. Under valrörelsen lovade Biden också att till exempel höja vissa skatter för företag och höginkomsttagare.

Kampen mot rasismen

3 Biden och Harris har lovat att ta initiativ till polisreformer och reformer för att stärka rösträtten. Dessutom ska den nya administrationen öronmärka resurser för företagare från minoriteterna. Reform av bostadspolitik utlovas också, så att fler familjer får råd att äga sin bostad. Vid tillsättningen av tjänster i administrationen ska mångfald råda.

Klimatet

4 Biden vill att USA ska återansluta sig till Parisavtalet, men han planerar också göra landet till ett föredöme för resten av världen i klimatkampen. Målet är att USA ska vara fossilfritt år 2035. Det kommer att kräva mångmiljardsatsningar på såväl vindkraft och solenergi som kollektivtrafik och laddstationer runtom i USA, och tuffare krav på den befintliga utvinningen av gas och olja. Bidenadministrationen väntas också skärpa många av de regelverk som Trump luckrat upp om alltifrån luftföroreningar till naturskydd.

Migrationen

5 Biden planerar att häva inreseförbudet för medborgare från en rad muslimska och afrikanska länder. Han har också lovat att lägga fram omfattande reformer under de första 100 dagarna, bland annat en väg till medborgarskap för omkring elva miljoner papperslösa i USA. Men åtskilliga frågor kan ta tid att lösa. Det gäller till exempel hur återföreningarna ska genomföras, efter de kritiserade familjeseparationerna

vid gränsen. Det gäller också vad som ska hända med murbygget mot Mexiko.

Sjukvården

6 Trump har förgäves försökt upphäva delar av Obamas sjukvårdsreformer. Med en majoritet i kongressen kan Biden tvärtom utöka Affordable Care Act. Biden har bland annat lovat att ingen familj ska lägga mer än 8,5 procent av inkomsten på sjukförsäkringar. Sannolikt kommer den nya administrationen också att stärka tillgången till preventivmedel och säkra aborter.

Vapenkontrollen

7 Under 2020 såldes över 20 miljoner vapen i USA – klart fler än året före. Det är inte svårt att förstå vad som ligger bakom: pandemin, nedgången i ekonomin och protesterna mot rasism och polisbrutalitet i kombination med en mycket polariserad valdebatt. Biden har lagt fram tio förslag för att öka kontrollen och säkerheten. Bland annat kan kontrollen av

vapenköparna skärpas, samtidigt som inköpen begränsas till ett vapen per månad. Alla vapenreor på nätet stoppas. Dessutom kan tillverkningen av vissa skjutvapen stoppas.

Utrikespolitiken

8 Joe Biden har gjort klart att han vill återupprätta samarbetet i internationell politik, med mer av alliansbyggande med andra länder. Relationen till Nato ska stärkas och USA ska återupprätta sitt stöd till internationella institutioner som världshälsoorganisationen WHO samt arbeta vidare med kärnenergiavtalet med Iran. Medan Trump upprätthöll påtagligt goda relationer till en rad auktoritära ledare, från Brasiliens Jair Bolsonaro till Filippinernas Rodrigo Duterte, förväntas Bidenadministrationen värna mänskliga rättigheter och skärpa tonen mot till exempel Kina. Och till skillnad från företrädaren kommer Biden garanterat inte att avfärda länder i Afrika som ”skithål”.

Karin Eriksson

20 januari 2021

McConnell: ”Trump hetsade mobben”

Majoritetsledaren i senaten, Mitch McConnell, anklagar president Donald Trump för att ha provocerat folkmassan som stormade kongressen.

– Mobben matades med lögner, säger han.

Vid ett tal i senaten på tisdagen sa Mitch McConnell att Trump eldade på anhängarna som hade samlats vid Kapitolium inför räkningen av elektorsrösterna den 6 januari.

– De blev hetsade av presidenten och andra mäktiga personer, sa han enligt Reuters.

Fem personer dog vid stormningen. En riksprocess har inletts mot Trump och senaten kommer att rösta om åtalet som tagits fram av representanthuset –

när är ännu inte fastställt. McConnell har ännu inte meddelat hur han kommer att rösta, utan sagt att han tänker lyssna till alla argument som läggs fram i senaten innan han beslutar sig för hur han ska göra.

Den senaste tiden har Mitch McConnell gjort en helomvändning i sin inställning till Trump.

Första gången Trump ställdes inför riks rätt räddade han, som senatens ledare, presidenten från att fällas. Men efter stormningen rapporterade amerikanska medier att han aldrig mer tänkte tala med Trump och när Demokraterna lade fram anklagelserna i representanthuset sade McConnell att han såg fram emot en rättegång.

Jan Hallenberg, forskningsledare på Utrikespolitiska institutet, säger att McConnell är den viktigaste enskilda personen på den republikanska sidan.

– Säger han sådana här saker ökar det chansen eller risken för att Trump ska bli fälld. Det talar för att han själv kommer att rösta för en fällning och sänder

signaler till de senatorer som tvekar. Det talar för att ytterligare personer kommer att följa honom.

Om samtliga demokrater röstar för en fällning krävs det att 17 republikaner gör det samma för att Trump ska bli dömd.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

20 januari 2021

Migranterna får Mexiko att pressa Biden om reformer

Tusentals migranter från Honduras har satt kurs mot USA i hopp om att migrationslagarna lättas under Joe Bidens administration som tar över i dag, onsdag. Mexikos president pressar nu Biden till att genomföra migrationsreformer.

Vid gränsen mellan Honduras och Guatemala har polisen försökt stoppa en migrationskaravan på uppemot 9 000 personer. Över 3 000 av dem har bussats tillbaka till Honduras, enligt Guatemalas ledande dagstidning Prensa Libre, medan resten har lyckats ta sig över gränsen och nu tar sig genom Guatemala till fots för att nå Mexiko och gränsen mot USA.

De flesta av migranterna kommer från staden San Pedro Sula i Honduras och flyr gängvåldet och fattigdomen som ökat sedan landet drabbades av orkanerna Eta och Iota förra året.

Vad som får migranterna att försöka ta sig till USA nu är att Joe Biden lovat att riva upp Donald Trumps strikta migrationslagar som fokuserat på att bygga en mur mot Mexiko och att begränsa möjligheten till att ansöka om asyl. Migranterna hoppas att det från och med i dag, onsdag, kommer bli lättare att ta sig in i USA, men en av de ledande tjänstemännen i Bidens övergångsregering, som vill vara anonym, har sagt till amerikanska NBC att reglerna inte kommer förändras över en natt.

– Migranterna måste förstå att de inte kommer att kunna komma in i USA omedelbart, säger han.

Tjänstemannen menar att först och främst kommer de migranter som redan befinner sig vid gränsen mellan USA och Mexiko att hjälpas.

– Saker och ting kommer att förändras, men det är ännu inte dags att resa, säger han.

Vad som gör att det kan ta tid innan reglerna ändras är coronapandemin. USA är det land i världen med flest antal dödsfall – närmare 400 000 – och Joe Biden väntas prioritera försök att få stopp på smittspridningen. 20 personer i karavanen har vid gränsen mellan Honduras och Guatemala bekräftats smittade, enligt guatemalanska myndigheter.

– Vi är mycket bekymrade över den här situationen, säger Guillermo Díaz, chef för Guatemalas migrationsmyndighet, i en video som sprids på sociala medier.

Guatemalansk polis har upprättat vägspärrar längs landets huvudvägar, men enligt Guillermo Díaz, hjälper det inte eftersom migranterna väljer småvägar och har redan nått städer mitt i landet. Det går också ett rykte om att ännu en karavan med migranter från Honduras är på väg.

– Vi hoppas att den här situationen får ett slut och att flödet av migranter avtar, säger Guillermo Díaz.

Mexikanska myndigheter berömmar Guatemalas försök att stoppa karavanen och har själva förstärkt bevakningen av sin gräns. Mexiko har sänt sex bussar som ska hjälpa Guatemala att skjutsa tillbaka de honduranska flyktingarna, men migranterna vill inte hem.

– Vi vill inte längre bo i Honduras, säger Ana Murillo, som tagit sig in i Guatemala, till nyhetsbyrån AFP.

Mexikos president Andrés Manuel López Obrador väddar nu till Joe Biden att lösa situationen genom att liberalisera USA:s migrationspolitik.

– Jag tycker att tiden är inne för en migrationsreform, sa han och lovade att Mexiko skulle göra sitt för att försöka minska migrationskaravanerna genom landet.

– Under Joe Bidens presidentvalskampanj erbjöd han att slutföra migrationsreformen. Jag hoppas att han kan uppnå detta, sa Mexikos president i ett uttalande.

Kritik riktas också mot Honduras president Juan Orlando Hernández som anklagas för att inte bygga upp landet efter orkanerna utan i stället koncentrera sig på att smuggla kokain till USA. Presidentens bror Tony Hernández sitter redan i fängelse i Miami, dömd för att ha smugglat tonvis med kokain och vapen till USA.

Henrik Brandão Jönsson

.20 januari 2021

Michael Winiarski: Joe Biden ska ta USA tillbaka till världen

Många i omvärlden hoppas på att Joe Biden ska få ett marginaliserat USA att åter engagera sig i viktiga internationella frågor.

Efter fyra år med Donald Trump återgår allt till det normala. Eller? Omvärlden har stora – och högst skilda – förväntningar på Joe Biden i Vita huset. Några, som ledarna för Ryssland, Israel och de högerpopulistiska partierna, befarar det värsta. De tongivande i EU:s och Natos huvudstäder välkomnar däremot Biden och hoppas på att USA ska återta sitt samarbete med andra länder – i livsavgörande frågor som klimat, demokrati och handel.

Trumps ”America First”-politik, som innebar att allierade övergavs och att fältet lämnades fritt för Kina,

Ryssland och andra diktaturer och auktoritärt styrda stater, må begravas när Joe Biden svärs in som president.

Men det USA som Biden tar över är inte detsamma som när han (som vicepresident) lämnade Vita huset för fyra år sedan. Kina har oförtrutet fortsatt sin ekonomiska och maktpolitiska expansion, och Ryssland har kunnat befästa sitt utökade inflytande i Mellanöstern.

Den största skillnaden är att Trump – i stort sett självförvållat – lämnar efter sig en supermakt som har förlorat kraft.

Hans abdikation av det amerikanska ledarskapet har försvagat Washingtons ställning i förhållande till snart sagt varje global geopolitisk motståndare. Samtidigt har Trump skadat förhållandet till USA:s naturliga allierade, som Tyskland och Frankrike.

Dessutom har bilden av USA som rättsstat undergrävs av hans konsekventa attacker mot demokratin på

hemmaplan, som fick sin kulmen genom hans falska påståenden om valfusk, hans vägran att erkänna resultatet av det fria valet och den av honom inspirerade stormningen av USA-kongressen.

Att USA:s utrikespolitik och därmed den internationella spelplanen förändras med Bidens tillträde som president är uppenbart: En unikt okvalificerad president ersätts av ett proffs på diplomati, en isolationist ersätts av en internationalist, en protektionist av en frihandelsvän, en inåtvänd ledare av en alliansbyggare och en person som aldrig yppat en protest mot kränkningar av mänskliga rättigheter efterträds av en president som är djupt engagerad i demokratifrågor.

De skador som Trump åsamkat USA:s anseende som ett demokratiskt föredöme kommer att kräva lång tid att reparera. Enligt organisationer som granskar demokratiutvecklingen i olika länder har USA under de senaste fyra åren nedgraderats som demokrati.

Den allt djupare politiska polariseringen i USA gör det också svårare för Biden att få igenom partiöverskridande beslut i kongressen som krävs för att ta itu med pandemin, klimatkrisen, den ekonomiska nedgången och de många miljonerna papperslösa invandrarna.

Biden har en diger utrikespolitisk åtgärdslista att beta av. Omvärlden förväntar sig att han snabbt, genom exekutiva order, upphäver ett antal av Trumps beslut och återupprättar USA:s deltagande i Parisavtalet om klimatet och medlemskapet i Världshälsoorganisationen, WHO.

Men det är de ”enkla” sakerna.

Svårare blir att återta initiativet i konflikthärddar som Iran, Nordkorea, Ryssland, Ukraina och Mellanöstern – där Trump har misslyckats eller har lämnat över till regionala självhärskare att styra och ställa.

För att inte tala om hur han ska få rätsida på de snart 20-åriga amerikanska krigen i Afghanistan och Irak,

som han nu blir den fjärde presidenten i ordningen att hantera.

Biden har chansen att presentera sin vision för världen i sitt installationstal. Återstår sedan att se vilka resultat han med sin obestridliga utrikespolitiska kompetens kan uppnå.

Michael Winiarski

Kina. Har kallat landets ledare för bandit

En del av vad som har kallats för ”Biden-doktrinen” är att personliga relationer – såväl med vänner som med fiender – spelar en stor roll för en framgångsrik utrikespolitik. Här är Kina ett exempel, där Biden kan få nytta av sin gamla och långvariga relation med Xi Jinping från sin tid som vicepresident. Det kan kompliceras av att Biden för inte så länge sedan kallade Xi för en ”bandit”.

Hanteringen av den förvärrade spänningen USA–Kina blir en av Bidens högst prioriterade frågor. Trump har haft ett högt tonläge och bedrivit ett kostsamt handelskrig mot Peking, men inte kunnat förhindra att Kinas ekonomiska och militära inflytande ökat, såväl i östra Asien som globalt. Biden har sagt att USA måste vara tufft mot Kina, men att utmaningen inte ska mötas unilateralt utan av en enad front av USA:s bundsförvanter.

EU/Nato. Månar om den ”transatlantiska länken”

Med Biden blir det slut på den ringaktande tonen mot Europas demokratier som har präglat USA under de senaste fyra åren. Biden månar om den ”transatlantiska länken” och de aningen otidsenliga begreppen ”Väst” och ”Den fria världen” – översatt till dagens värld har han talat om ”Samfundet av demokratier” som en grundpelare.

Trump försökte splittra kontinenten genom att uppmuntra auktoritära nationalister som Viktor Orbán i Ungern, Marine Le Pen i Frankrike och Nigel Farage i Storbritannien. Det var en gåva till den ryske ledaren Vladimir Putin.

Om Trump vunnit fyra år till kunde han ha dragit USA ut ur Nato. Nu är den faran över, men nu kommer européerna att vara försiktiga med att överlåta allt säkerhetsansvar på USA. Som den amerikanske veterandiplomaten Michael McFaul har konstaterat: Trots allt kan en annan isolationist väljas till president i USA 2024.

Ryssland. Bizarra utspel gick Putin på nerverna

När Trump vann valet för fyra år sedan smällde champagnekorkarna i Moskva. Äntligen en USA-president som vill samarbeta med Ryssland!

Men trots Trumps ”bromance” med Putin blev det inget töväder, inte ens en smekmånad. Trump var

alltför intrasslad i FBI-utredningen om ryska påverkansförsök i USA-valet och kongressen stod på sig med sanktioner mot Kreml för interventionen i Ukraina. Och även om Putin uppskattade de kärvänliga tonerna från Vita huset frestade Trumps oförutsägbarhet och bisarra utspel på nerverna.

Det var behagligt för Moskva att slippa oväsen från Vita huset om att ryska oppositionspolitiker mördades på löpande band. Men Kreml kan möjligen se vissa plus med en rysskritisk USA-president som ändå är professionell, förutsägbar och inriktad på att lösa viktiga problem – inte minst kärvapenkontroll.

Mellanöstern. Ärver en ensidig Israelpolitik

Biden ärver en amerikansk politik som aldrig tidigare har varit så ensidigt lierad med den israeliska regeringen.

USA-ambassaden har flyttats till Jerusalem, israeliska bosättningar på ockuperad palestinsk mark har

expanderat utan invändningar från Washington, USA har dragit in det ekonomiska biståndet till palestinerna och Trump har i praktiken övergett tvåstatslösningen.

Det blir en svår utmaning för Biden att återfinna en mer balanserad USA-politik. Biden har inga invändningar mot att Trump hjälpte Israel att upprätta diplomatiska relationer med Bahrain och Förenade Arabemiraten och Marocko. Han kommer inte heller att riva upp ambassadflytten. Däremot kommer han troligen försöka att i någon form återstarta fredsprocessen Israel–Palestina. Den drömmen om fred är ännu mer avlägsen i Libyen, Syrien och Jemen.

20 januari 2021

Biden vill ha transperson som biträdande minister

Joe Biden har nominerat delstaten Pennsylvanias hälsominister Rachel Levine till USA:s biträdande hälsominister under nominerade Xavier Becerra, Kaliforniens nuvarande justitieminister. Senaten har aldrig förr röstat om någon som är en öppen transperson.

Under pandemin har 63-åringen varit en uppskattad frontfigur i Pennsylvania, inte minst för ideliga uppdateringar på Twitter.

DPA

20 januari 2021

Inte säkert att Trumps politiska ambitioner är över

Donald Trumps tid som expresident kommer domineras av juridiska och finansiella problem. Vid 12 på onsdagen, lokal tid, börjar ett liv dominerat av advokater, de som fortfarande vill befatta sig med Trumps affärer. Samtidigt finns signaler om att hans politiska ambitioner inte är över.

KOMMENTAR

WASHINGTON. Det kommer vara uppskattningsvis 23 grader varmt när Donald Trump landar klockan elva på onsdagsförmiddagen på Palm Beach International Airport i sydöstra Florida.

Vid den tiden har Trump en timme kvar som president. Den svarta väskan med kärnvapenkoderna befinner sig fortfarande i hans närhet. Men exakt klockan 12 avaktiveras koderna och militären som eskorterar ”världens viktigaste portfölj” återvänder till huvudstaden.

En nära krets medarbetare brukar flyga med presidenten under hans sista skälvande timmar, för att göra resan mindre ensam. Det gjorde Obamas stab på rekommendation från George W Bush personal.

Trump's resesällskap blir förmodligen litet. Efter stormningen av Kapitolium har många nära medarbetare distanserat sig. ”Jag är väldigt besviken på presidenten”, sade den ekonomiska rådgivaren Larry Kudlow häromdagen när han förberedde sig på att lämna Vita huset.

Men barnen och barnbarnen kommer förmodligen att flyga med Trump. Liksom presidentens tidigare golfcaddie Dan Scavino, som arbetat som Trumps

twitteransvarige i Vita huset innan kontot raderades för gott efter stormningen av Kapitolium.

Liksom Stephen Miller, arkitekten bakom Trumps hårdföra invandringspolitik, som sannolikt ska fortsätta arbeta för Trump, en signal om att hans politiska ambitioner inte är över.

Presidenten och hans lilla entourage avreser från Andrews militäranläggning i Maryland strax sydväst om Washingtons stadskärna på onsdagens morgon.

Huvudstaden som Trump lämnar bakom sig är kusligt öde – en militariserad zon. Höga kravallstaket med taggtråd omringar det grönområde som kallas the Mall, en underskön park med vita monument över triumfer i den amerikanska historien.

Trump gillar militär pompa och ståt. Han lät förvandla nationaldagen till en uppvisning av amerikanska stridsflygplan som flög i formation över Vita huset och Lincolnmonumentet i juliskymningen. Amerikaner älskar sina krigare.

Men stämningen i Trumps Washington är inte festlig. Unga män ur nationalgardet i bylsiga kamouflageuniformer vaktar varje gatukorsning. Det är bistert och sammanbitet som på en efterfest som spårat ut, där alla blänger misstänksamt på varandra från varsitt hörn.

Vad rör sig i Trumps huvud när Air Force One fäller ned hjulen och Floridas platta sydvästkust avtecknar sig genom den lätta molnigheten? Han brukade känna glädje över golfbanorna, som ligger så tätt här. Men nu är även golfen en källa till vrede.

Efter stormningen av Kapilotium lät PGA-tourens ledning meddela att den ställer in den planerade majortävlingen vid presidentens golfklubb i New Jersey. Och det är ingen tröst att resa till Turnberry heller, Trumps klubb i sydvästra Skottland. British Open har meddelat att man ställer in en tävling där också. Av allt som hänt under senaste två veckorna är bakslagen i golfen bland det värsta för Trump, säger de som känner honom.

Från Palm Beach International Airport till Trumps rosa slott Mar-a-Lago vid havsbrynet är det nära. Tio minuter i limousin. Vid bron över till ön från fastlandet kommer det säkert stå anhängare och sträcka fram sina händer mot bilrutan, en bitterljuv påminnelse om presidentskapets fördelar.

Innan valet i höstas, när en vän satt bredvid presidenten i hans limousin, sade Trump att han aldrig skulle kunna återvända till sitt gamla liv som byggherre av hotell och lägenhetskomples. ”Efter det här”, sade Trump och tittade ut mot jublande väljare, ”kan jag aldrig återvända till att beställa fönster”.

Risken finns att Trump inte kommer att ha råd att beställa ens några nya fönster. Redan innan intrånget den 6 januari befann sig Trump i ekonomiskt trångmål. Nu har situationen förvärrats ytterligare.

Deutsche Bank, Trumps finansiella räddare i nöden, säger att man inte tänker finansiera Trumpprojekt i framtiden. Trump är redan skyldig Deutsche Bank

närmare tre miljarder kronor, pengar som måste vara återbetalda inom tre år.

Cushman & Wakefield, ett av världens största mäklarföretag som tidigare hyrt ut och leasat kontorsutrymmen i Trumps fastigheter, har efter stormningen meddelat att man inte längre befattar sig med Trumps företag.

Vid 12 på onsdagen, lokal tid, börjar ett liv dominerat av advokater, de som fortfarande vill befatta sig med Trumps affärer.

Trump måste sannolikt försvara sig i flera instanser samtidigt: i senaten, där en riksrättegång snart tar sin början, och kanske på sikt i domstolar i New York där åklagare granskar Trumps företagshistoria.

Det är inte säkert att Joe Biden, när han kliver in i Ovala rummet efter installationsceremonin, kommer att hitta ett brev från Trump i skrivbordslådan, en sådan lyckoönskning som presidenter brukar skriva till sin efterträdare sista natten i Vita huset.

Det kan hända att Trump ringer Joe Biden från Mar-a-Lago på onsdagseftermiddagen. Men det är också möjligt att han låter bli.

Björn af Kleen

bjorn.afkleen@dn.se

20 januari 2021

Ingrid Bergman bland Trumps 250 favoriter som staty

Trump har nyligen skrivit en presidentorder med 250 personer som ska få stå staty i en park med namnet "Amerikanska hjältars trädgård". Det handlar om alltifrån historiska personer och politiker till artister, bland annat Aretha Franklin, Dwight D. Eisenhower, Elvis Presley. Även svenska skådespelerskan Ingrid Bergman och brittiska regissören Alfred Hitchcock finns med på listan.

20 januari 2021

Amerikansk studie: 2 500 svenska dödsfall i covid kunde ha undvikits

Om Sverige hade infört hårdare restriktioner tidigt under pandemins första våg så kunde 2 500 dödsfall ha undvikits. Det är nästan hälften av dem som avled i den första vågen.

Beräkningen görs av USA:s folkhälsomyndighet CDC i en studie av hur 37 länder i Europa bromsat pandemin. Men enligt Anders Tegnell ger CDC en helt felaktig bild av Sverige.

"De europeiska länder som tillämpade stränga åtgärder tidigt mot utbrottet kan ha sparat åtskilliga tusen liv,

jämfört med de som införde liknande åtgärder men senare”, slår studien fast.

Den är utarbetad av sju forskare vid USA:s folkhälsomyndighet, Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Studien omfattar 37 europeiska länder och bygger på de smittskyddsåtgärder som hade satts in tidigt när coronapandemin började skörda dödsfall i respektive land. För Italien anges det datumet till den 1 mars, för Sverige den 12 mars medan Ukraina drabbades sist, den 18 april.

Sverige stack tidigt ut i mars månad genom färre restriktioner mot smittan än i våra nordiska grannländer. I studien jämförs varje lands restriktioner med antalet dödsfall i landet i covid-19 fram till den 30 juni 2020. Det slutdatumet valdes eftersom andelen avlidna då hade minskat i nästan alla av de 37 länderna.

Högst antal dödsfall som kunde ha undvikits anger forskarna fanns i Storbritannien (22 776 avlidna), Frankrike (13 365) och Spanien (9 346 avlidna). Dessa

länder hade, tillsammans med Italien, Belgien och Sverige, de kraftigaste ökningarna av antalet avlidna under våren.

Forskarna anger dock ingen siffra över hur många svenskar som beräknas ha avlidit på grund av färre restriktioner i Sverige. DN har därför kontaktat CDC och frågat hur många svenska dödsfall som kunde ha avväjts.

– Baserat på våra uppskattningar skulle antalet dödsfall som kunde ha undvikits i Sverige varit 2 500, svarar studiens huvudförfattare, doktor James Fuller vid CDC:s Response Team för covid-19.

2 500 avlidna är nästan hälften av antalet dödsfall i Sverige i covid-19 som uppgick till 5 515 fram till den 30 juni under den första vågen.

Orsaken till den höga siffran anges vara att Sverige beslutade om färre restriktioner i ett tidigt skede, jämfört med majoriteten av länderna i Europa. I jämförelsen har CDC utgått från nio olika restriktioner.

De nio restriktioner som studien tar med är: inställda allmänna arrangemang, gräns för antalet deltagare, stängda skolor, stängda arbetsplatser, stängda gränser, restriktioner för inrikesresor, avstängd kollektivtrafik, rekommendationer om att stanna hemma samt order om att vara hemma.

Sverige hade i det tidiga skedet av pandemin endast infört två av de nio restriktionerna (inställda arrangemang och gräns för antalet deltagare). Våra grannländer gick längre. Danmark införde åtta restriktioner, Norge och Finland införde sex. De hamnar därmed i en stor grupp länder med betydligt lägre dödstal än Sverige, enligt studien.

Forskarna vid CDC påpekar att stränga restriktioner mot smittan innebär sociala och ekonomiska nackdelar (ökad arbetslöshet, avbruten undervisning, social isolering och psykosociala problem). Trots det anser de att studiens resultat bör påverka hur folkhälsomyndigheterna agerar.

”Att tidigt tillämpa stränga åtgärder, även om det endast rör sig om några få veckor, förefaller viktigt för att förhindra omfattande spridning av covid-19 och reducera antalet dödsfall”, skriver CDC i studiens sammanfattning.

– Studien visar det vi redan vet. Att färre åtgärder leder till högre mortalitet av covid ur ett kort perspektiv, säger Anders Sönnernborg, professor i klinisk virologi och infektionssjukdomar vid Karolinska institutet och överläkare vid Karolinska universitetssjukhuset.

Anders Sönnernborg säger att alla faktorer, som smittskyddet i den svenska äldrevården, inte finns med i studien och att mer forskning behövs, men tillägger:

– Intressant är att om man nu sätter in åtgärder så är det ”bråttom” om effekt ska uppnås. I och för sig är det inte konstigt. Spridningen är mycket snabb av detta luftvägsvirus. Ett velande på några veckor om beslut leder till ökad mortalitet.

Joacim Rocklöv professor i epidemiologi och folkhälsovetenskap vid Umeå universitet, har kritiserat Folkhälsomyndigheten för att släppa smittan fri.

– Studien är intressant och jag tror den kan stämma på ett ungefär. Att det blir så stor effekt av att agera tidigare är inte förvånande då epidemierna växer exponentiellt med en dubblingstid som är mindre än en vecka, säger Joacim Rocklöv.

Statsepidemiolog Anders Tegnell vid Folkhälsomyndigheten tillbakavisar CDC:s studie.

– Som alltid när man sammanställer data från olika länder blir det ju svårt eftersom länder inte är jämförbara, säger Anders Tegnell.

Tegnell säger att studien bygger på ländernas restriktioner som har stöd i lag, men underskattar effekten av Sveriges frivilliga rekommendationer. Andra länders rapportering av dödsfall är också ”drastiskt fel”.

– Läger man in felaktiga data som CDC gjort så blir också resultaten fel. Det ger en helt felaktig bild av Sverige.

Om Sverige vidtagit åtgärder tidigare, menar du att det inte ändrat antalet dödsfall?

– Jag är inte övertygad om det. Och av den här studien som CDC har gjort kan man absolut inte dra de slutsatserna, svarar Anders Tegnell.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

FAKTA. STUDIEN

Publicerad: Av USA:s folkhälsomyndighet Centers for Disease Control and Prevention (CDC).

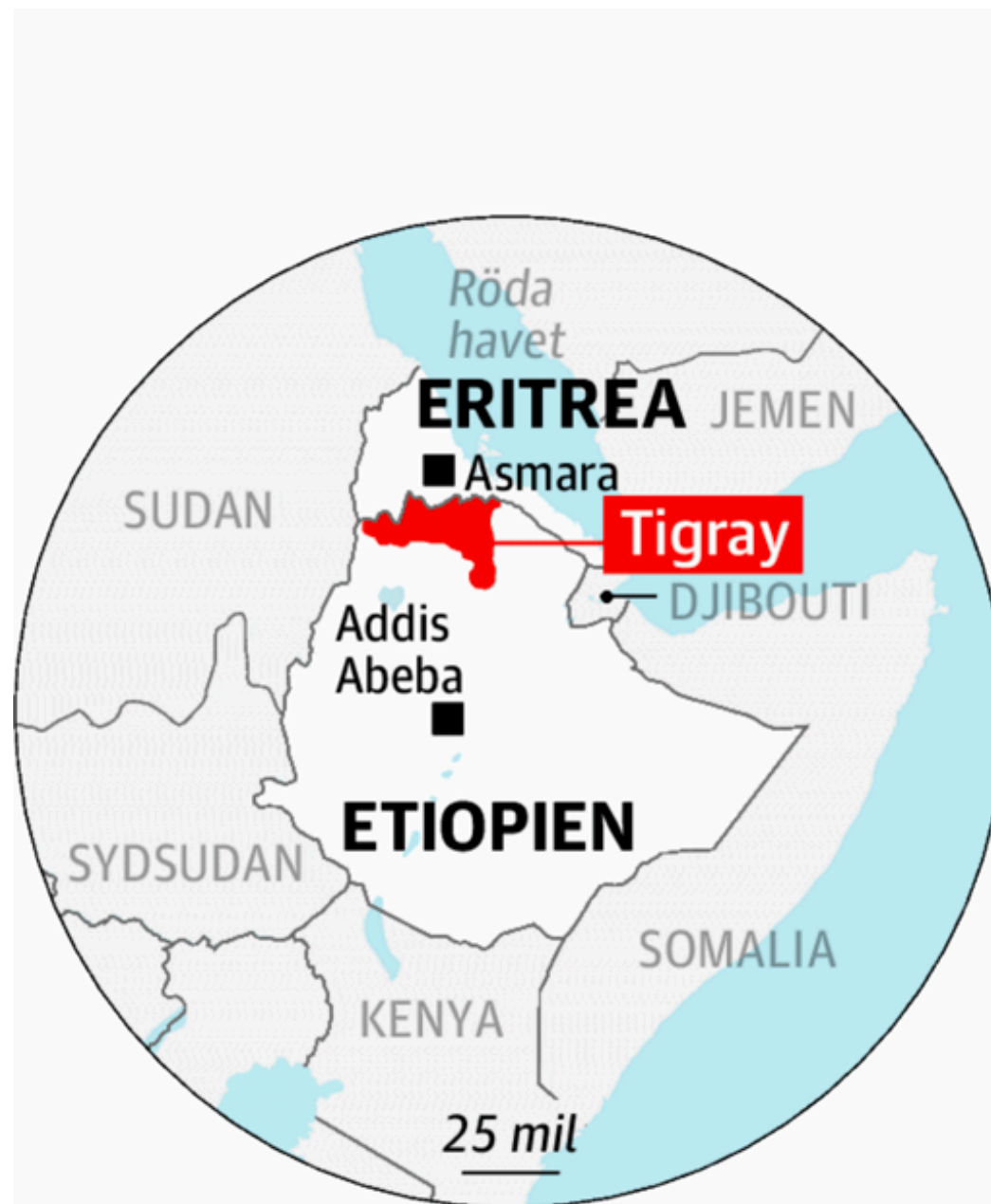
Var: I CDC:s officiella veckorapport Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR). CDC:s veckorapporter har getts ut sedan 1930.

Titel: Mitigation Policies and COVID-19–Associated Mortality–37 European Countries, January 23–June 30, 2020.

När: 12 januari 2021

Författare: Dr James A Fuller och sex andra forskare samt CDC Covid-19 Response Team.

Källor: Bland annat data från Världshälsoorganisationen WHO och ett index från universitetet i Oxford, Oxford Stringency Index (OSI) som visar hur stränga åtgärder varje land vidtagit.

20 januari 2021

Svält hotar invånarna i krigsdrabbade Tigray

En rad hjälporganisationer varnar för att hundratusentals etiopier i den krigsdrabbade nordliga Tigrayprovinsen hotas av svält. Totalt handlar det om 4,5 miljoner människor som behöver hjälp i spåren av den blodiga konflikten som bröt ut i november.

– Behovet av att snabbt bygga upp den humanitära insatsen är extremt stort – jag vet inte vilka andra ord jag kan använda på engelska – för invånare dör varje dag, säger Mari Carmen Vinales som är chef för Läkare utan gränsers akutinsats till nyhetsbyrån AP.

Tigrayprovinsen har varit avskuren från omvärlden sedan den amerikanska valnatten den 4 november, då en armébas utanför regionhuvudstaden Mekelle attackerades. Regeringen svarade med att skicka alla

tillgängliga trupper till Tigray för att bekämpa rörelsen TPLF, som under ett kvartssekel dominerat etiopisk politik men som valt att inte delta i premiärminister Abiy Ahmeds omstöpning av det östafrikanska landet.

Tigray har också utsatts för hårda flyg- och artilleriangrepp under kriget, som tvingat 2,2 miljoner människor på flykt. Av dessa flyktingar har närmare 60 000 korsat gränsen till grannlandet Sudan i väster.

Alla telefon- och internetförbindelser stängdes omedelbart av och sedan dess har information om det faktiska läget i Tigray varit knapphändig. Men nu har hjälporganisationer långsamt fått tillträde och bilden de målar upp av läget i provinsen är dramatisk. Även lokala regeringsföreträdare talar internt om att bilden är långt värre än den som målas upp av den federala regeringen i Addis Abeba.

”Folk dör av svält. Om inte omedelbart akutstöd mobiliseras kan hundratusentals människor svälta ihjäl”, ska en regeringsrepresentant ha sagt vid ett

möte i början av januari, enligt minnesanteckningar som läckts till internationella medier.

Totalt handlar det om 4,5 miljoner människor i akut behov av mat. Att distribuera matpaket till så många människor är en logistiskt komplicerad operation som kräver uppemot 2 000 lastbilar. Jämförelsevis har FN:s barnfond Unicef lyckats skicka 22 lastbilar med förnödenheter till Tigray sedan krisen bröt ut.

Provinsens hårdast drabbade områden ligger i oländig bergsterräng där strider fortfarande äger rum mellan den federala armén och TPLF.

Abiy Ahmed, premiärministern som för bara ett drygt år sedan tilldelades Nobels fredspris för fredsavtalet som avslutade över 20 års krig med grannlandet Eritrea, har hårdnackat vägrat att förhandla med TPLF som han kallar för terrorister som ska gripas i en ”polisiär operation”. EU:s utrikeschef Josep Borrell säger att vad som händer i norra Etiopien går långt bortom en sådan insats.

– Vi får upprepade rapporter om etniskt motiverat våld, mord, omfattande plundring, våldtäkter, tvångsförflyttningar av flyktingar (till grannlandet Eritrea, reds anm) och möjliga krigsbrott. Fler än två miljoner människor har tvingats på flykt. Och medan människor är i desperat behov av hjälp förblir tillträdet till den drabbade regionen begränsat vilket gör det mycket svårt att leverera humanitär hjälp, skriver Borrell i ett blogginlägg.

Situationen börjar bli plågsamt bekant den som rådde i området för snart 40 år sedan, då TPLF utkämpade ett brutalt inbördeskrig mot den kommunistiska Derg-juntan i Addis. Juntan, under ledning av president Mengistu Haile Mariam, valde att medvetet skära av Tigray från omvärlden och totalt skulle över en miljon människor dö i svältkatastrofen som gav upphov till stödgalor som Live Aid.

Sedan dess har Etiopiens ekonomi, inklusive jordbruket, utvecklats med hög hastighet men befolkningen är snart tre gånger så stor som den var på tidigt 1980-tal.

Ett sofistikerat varningssystem för annalkande hunger- och svältkatastrofer, Fews, har utvecklats av det internationella samfundet. Enligt Fews befann sig stora delar av Tigray i krisläge redan innan kriget bröt ut, på grund av en gräshoppsinvasion som drabbat hela Afrikas horn. Men när bilden uppdateras i slutet av januari lär läget med all sannolikhet ha förvärrats avsevärt.

Erik Esbjörnsson

erikesbjornsson@gmail.com

20 januari 2021

Militärövningar i Iran oroar

Irans armé påbörjade under tisdagen en omfattande övning längs kusten mot Persiska viken och Omanbukten. Det är den senaste i raden av militära styrkedemonstrationer som ökat spänningen i regionen.

Den iranska statstelevisionen visar bilder på luftburet infanteri och kommandoenheter som förflyttar sig i kustområdet, understött av pansar och artilleri.

Övningen är den femte i sitt slag under de senaste veckorna. Tidigare har Iran provskjutit kryssningsmissiler med en räckvidd på 180 mil – tillräckligt att nå Israel och Röda havet – och visat upp nya typer av militära drönare. Den iranska krigsmakten har också genomfört omfattande marina

övningar och bland annat testskjutit missiler mot mål i Indiska oceanen.

Det hotfulla vapenskramlet kopplas dels till det dödliga attentatet mot en av Irans ledande kärnforskare, Mohsen Fakhrizadeh, i slutet av november. Dels till presidentskiftet i USA, där Irans ledare uppenbarligen vill sätta press på den tillträdande presidenten Joe Biden och markera mot den avgående Donald Trump, som in i det sista lagt på amerikanska sanktioner mot Iran.

Joe Biden har signalerat att han vill att USA återinträder i kärnenergiavtalet mellan Iran och stormakterna, som Trump lämnade 2018. Iran har den senaste tiden börjat anrika uran till en nivå av 20 procent, vilket strider mot avtalet.

USA har svarat på den iranska militära upptrappningen med att låta B52-bombare flyga över Persiska viken nära Iran. Hangarfartyget USS Nimitz samt en atomubåt befinner sig också i regionen.

Erik Ohlsson

20 januari 2021

Linus Larsson: Dödshoten i stängda appen Parler finns att läsa svart på vitt

”Skjut poliserna.” Ett domstolsdokument visar hur snacket gick på Trumpanhängarnas favoritapp inför stormningen i Washington DC.

Stormningen av kongressbyggnaden i Washington DC den 6 januari måste vara ett av de mest väldokumenterade upploppen i historien. Filmer visar hur mobben slår sönder fönster, tar sig in i byggnaden och misshandlar poliser. Förbluffande många av klippen kommer från upploppsmakarnas egna mobiler. Många av dem tycks ha varit tvärsäkra på att de skulle backas upp av toppar i republikanerna. Ingen anledning att hymla eller dölja sin identitet.

– Jag tror Ted Cruz vill att vi ska göra det här, så det är nog lugnt, säger en av upploppsmakarna medan hans kumpaner bläddrar igenom papper de har hittat i senaten.

Många av filmerna laddades upp på Parler, plattformen dit många högerextrema har sökt sig när Facebook och Twitter börjat stänga deras konton. När Trump till slut kastades ut så accelererade det ytterligare.

Nu blev inte Parlers tid i rampljuset särskilt lång, bara dagar efter stormningen tog Apple och Google bort apparna. När Amazon så den 9 januari slutade upplåta servrar åt den så försvann den helt, åtminstone tills vidare.

Det har så klart följts av en debatt om techjättarnas makt och ansvar för yttrandefrihet på nätet, en debatt med ganska förutsägbara positioner: De som gillade att Trump slängdes ut och Parler stängdes menar att läget var akut farligt och att ett enda inlägg från Trump hade kunnat trigga terrordåd.

Andra att det visar på vilken orimlig makt som ligger hos några företagsledare i Silicon valley.

Däremot pratas det märkligt lite om vad som exakt sades på Parler. Speciellt som det går att läsa svart på vitt. För när Parler drog Amazon inför en domstol i Seattle svarade Amazon med en bunt exempel på inlägg som Parler har låtit ligga.

En medlem på Parler berättar hur namngivna politiker ska hängas. ”Skjut poliserna som skyddar skithögarna till senatorer”, skriver en annan.

Många uttrycker inte bara allmänt hat, utan beskriver hur de har specifika planer – med datum och allt – på att mörda politiker, journalister och aktivister. De talar om ”nyhetsvärdiga händelser” som redan är planerade. Att inbördeskrig ska bryta ut efter den 20 januari, när Joe Biden blir ny president. Att svarta och judar ska mördas.

En användare, som säger sig ha en lista över offer, betonar att det inte är något skämt. ”Njut av de sista dagar du har kvar”, skriver hen till offren.

Både individer och grupper står på dödslistan: ”När avrättningspatrullerna är färdiga med politikerna så står lärarna på tur”, skriver någon. Parler säger sig ha agerat, men enligt Amazon först efter lång tid och flera påstötningar.

Det var sådant som fick Amazon att dra ut pluggen. Ibland sägs att de ”blockerade” Parler. Men egentligen slutade företaget bara att aktivt stödja den med serverkraft. Det hände dessutom först efter stormningen och Amazon drar en slutsats om tjänsten som länge fick drivas i dess datacenter: ”Parler användes för att hetsa, organisera och samordna attacken mot Kapitolium den 6 januari.”

Vem som helst kan läsa dokumentet, det är bara 13 sidor långt.

I princip samtidigt som stormningen pågick intervjuades Parlers vd John Matze av Kara Swisher i podden ”Sway”. Olagligheter tas ner, säger han. Men ... Men vad?

– Men jag känner mig inte ansvarig för något av detta och det ska inte plattformen heller göra.

Citatet kom att användas mot honom när Apple och Amazon klippte banden med Parler. Nu görs halvlyckade försök att få i gång den. Vd:n John Matze har gått in hårt för att reparera skadan. I ett uttalande förklarar han att allt är ett missförstånd, att han visst känner ansvar. Och så kröner han uttalandet: ”Parler kämpar för att föra människor samman, hitta gemenskap, finna fred och att läka”, skriver han om appen där det nyss uppmanades till polismord.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se

20 januari 2021

Är detta den amerikanska demokratis sista chans?

Under onsdagen hålls installationsceremonin för USA:s tillträdande president Joe Biden i Washington DC. Det går inte att överskatta de svårigheter som den nya administrationen står inför i ett förgiftat politiskt klimat, skriver Erik Åsard.

År 1964 vann Lyndon Johnson den största segern någonsin i ett amerikanskt presidentval. Republikanen Barry Goldwater krossades med procentsiffrorna 61,1–38,5. Demokraterna vann därtill en storseger i kongressvalet.

Johnsons medarbetare var euforiska. Äntligen randades skördetiden, en reformoffensiv som skulle få den progressiva eran i början av seklet att blekna. Johnson själv hade en mer realistisk syn. Vi har ett halvår på oss att få igenom några viktiga lagförslag, upplyste han. Därefter skulle reformivern vara kuvad. Skälet var att presidenten måste få motsträviga ledamöter, varav många inom hans eget parti, att rösta för lagförslag som de var helt emot och som de skulle få ovet för när de återvände till sina valdistrikt.

Så blev det. Våren 1965 röstade kongressen igenom en rad tunga reformer, inklusive den banbrytande rösträttslagen Voting rights act. Men när ledamöterna återkom efter sommaruppehållet röstade de emot det första förslag som administrationen framlade, mycket för att visa hemmaopinionen att de var självständiga och minsann inga nickedockor.

När Joe Biden tillträder ämbetet sker det i en helt annan politisk och social situation. Han kan inte räkna med att få någon smekmånad över huvud taget. Demokraternas kongressmajoritet är hårfin, och

motsättningarna i landet långt större än de var i mitten av 1960-talet. Motståndet är inte lamslaget, som var fallet 1965, utan lever vidare i form av en våldsbenägen extremistisk höger rörelse och en stor majoritet av republikanska ledamöter som även efter stormningen av Kapitolium valde att stödja Donald Trumps lögn och vägra godta valresultatet.

Republikanerna är i dag ett parti som inte längre accepterar utgången av fria och demokratiska val, såvida de inte själva vinner. En av extremisterna, den QAnon-troende ledamoten Marjorie Taylor Greene, har lovat att framlägga en resolution om riks rätt redan dagen efter installationen – mot Joe Biden. Vidden av splittringen speglas i de berättelser som några av Demokraternas ledamöter gett om vad de upplevde under de timmar som Kapitolium skändades. När de sökte skydd i bankarna fruktade de inte bara mobben utan även, fantastiskt nog, en del av de Trump-trogna republikanerna. Var dessa att lita på, eller fanns det en risk för att de faktiskt kunde ta till våld och till och med bruka sina vapen mot kollegerna?

I denna förgiftade atmosfär övertar Joe Biden och Kamala Harris makten och ansvaret. Det går inte att överskatta de svårigheter som den nya administrationen står inför. I förstone handlar det om att bekämpa den förödande pandemin, som skandalöst har missköts av de federala myndigheterna, och få fart på den krisande ekonomin. Ett nytt stort stimulanspaket är i vardande liksom en rad åtgärder för att tillsammans med delstaterna testa och vaccinera i stor skala. Och det ska ske samtidigt som senaten håller ännu en riks rätt mot Trump.

Den tredje krisen är den på sikt allvarligaste, ty den handlar om demokratin och om vilka som ska sägas tillhöra ”folket”. Bästa sättet att förstå Trump och de krafter han väckt till liv är att gå tillbaka till hans valvinst 2016. Statsvetare har betonat att den inte kan förklaras med ekonomiska faktorer, med att det främst var väljare som förlorat jobben eller upplevt stagnerande löner som flockades kring honom. Avgörande var i stället den rädsla som fanns och ännu finns bland traditionella ”högstatusamerikaner” –

särskilt vita, kristna män – över att de håller på att förlora sin privilegierade position i samhället i takt med minoriteternas snabba tillväxt.

Hatet mot ”de andra” har hela tiden varit trumpismens kärna, synligt i Trumps lögner om allt från Obamas födelseort till valutgången. Det är ingen slump att Trump utpekade Atlanta, Detroit och Philadelphia som navet i hans stora lögn om valfusk, städer med en svart majoritetsbefolkning.

Frågan är om Biden är lika klarsynt om dagsläget som Lyndon Johnson var efter sin valseger. Biden var - senator i över trettio år och sökte ofta samverka över partigränserna. Men han har varit utanför senaten sedan 2009, och dagens republikaner liknar inte dem han var van att samarbeta med. Han har valt ”America united” som ett av installationens teman, men ”America divided” hade bättre speglat dagens verklighet.

Ett hopp i mörkret är att de personer som Biden nominerat till kabinettet utmärks av kompetens och mångfald. För första gången kan det bli lika många kvinnliga som manliga ministrar, och dessutom

rekordmånga minoritetsföreträdare. Kontrasten gentemot dilettanterna i Trumps administration kunde inte vara större.

Det är just denna mångfald som Trump och hans supportrar visar sin avsky mot när de viftar med konfederationsflaggan och skanderar frasen ”Vi måste ta tillbaka vårt land”. Vart denna vrede tar vägen under de kommande åren, och hur Republikanerna hanterar den, avgör inte bara hur det kommer att gå för den nya administrationen utan även om demokratin i sin nuvarande form ska kunna fortleva i ett land som allt sedan begynnelsen sett sig som frihetens stamort på jorden.

Erik Åsard

Professor emeritus i Nordamerikastudier och författare

21 januari 2021 _

Världens mäktigaste man – men Joe Biden får ändå svårt att byta riktning

Nu är Joe Biden världens mäktigaste man. Men inte ens Vita husets kraft och auktoritet räcker för att han ska klara att infria löftet i installationstalet om att ena USA. Den nye presidenten kan få svårt att byta riktning på politiken utan att ytterligare öka splittringen.

KOMMENTAR. DN:S KORRESPONDENT

Joe Biden kisade mot solen och lade vänsterhanden på familjebibeln och lovade att vårda USA:s konstitution efter bästa förmåga. Så fick han hålla sitt första tal som USA:s 46:e president. Ett tal där han aldrig nämnde

företrädaren vid namn men ändå återkom gång på gång till de sår som Donald Trump åsamkat USA.

– Detta är vårt historiska ögonblick av kriser och utmaningar, sa han.

Det var en ceremoni som inte liknade någon tidigare, mitt i en pandemi och två veckor efter stormningen av Kapitolium. Talare efter talare påminde om det akuta hot som riktades mot demokratin på samma plats för bara två veckor sedan. Själva festen får väl sammanfattas med alla munderingar i munskydd – att expresident Bill Clinton hade satsat på silvriga stjärnor och att den tidigare vicepresidenten Mike Pence representerade den avgående administrationen i en klarblå nyans. Den tillträdande presidenten bar som så ofta sobert mörka toner. Han har funnit sig väl tillrätta i skydden sedan viruset slog till förra våren. Kanske klär det extra bra på en politiker som haft alla skäl i världen att visa att han lyssnar mer än han talar.

Men i USA under pandemin är även en bit tyg eller papper politik. Trumpanhängarna skyr masker, trots

nationella experternas rekommendationer. Det är ett dilemma för president Joe Biden, som vill använda offensiven mot pandemin för att ena det amerikanska folket.

På installationen bad han en tyst bön för de 400 000 amerikaner som avlidit i covid-19 och hans tal blev en enda lång vädjan till det amerikanska folket att försöka komma samman. Han lovade att lägga hela sin själ att förena nationen. Men bortom de vackra orden vill Biden också bekämpa populismen med sakpolitiska reformer. Bara första dagen var planen att lägga 17 presidentordrar.

Det är inte okomplicerat att sjösätta ny politik i expressfart och samtidigt försöka trösta och ena en sargad nation. Varje initiativ riskerar att väcka starka känslor i någon del av befolkningen, oavsett om det handlar om pandemin eller kampen mot rasismen eller våldet i Kapitolium.

Vid installationen fanns förstås också utrymme för den ogrumlade lyckan. Inget munskydd i världen skulle

kunna dölja Kamala Harris glädje. Hon skriver historia som den första kvinnliga vicepresidenten – och dessutom en vicepresident med jamaikanskt och indiskt påbrå. Som hennes ögon lyste när hon hälsade på makarna Obama vid entrén till ceremonin.

– Säg inte till mig att saker inte kan förändras, konstaterade Joe Biden i installationstalet.

Men det var bara ett kort avbräck från allvaret och från de svåra avvägningar som väntar för den nya administrationen.

Trumplägets lögner om valfusk har övertygat en betydande del av befolkningen om att Joe Biden inte är en legitimt vald ledare. Samtidigt har stormningen av kongressen väckt en rättmätig vrede bland många demokrater, som vill se tydliga konsekvenser för de republikaner som var med och hetsade mobben.

Alla har inte rätt och alla kan inte få upprättelse.

Därför är världens mäktigaste man också världens bräckligaste man just nu. Mycket lite talar för att Vita

husets stora auktoritet och kraft räcker för att ena det amerikanska folket.

Obama talade om ett enat syfte vid sin installation 2009. Trump lovade att stoppa det ”amerikanska blodbadet” 2017. Men USA fortsatte att glida isär.

Nu lovar Joe Biden att vara en president åt alla amerikaner – även alla som inte röstade på honom – men det kan komma tillfällen då han måste välja väg.

Kanske finns en viss tröst för tröstaren i de opinionsundersökningar som publicerats på randen till installationen.

Enligt en mätning från CNN tror sex av tio amerikaner att den nye presidenten kommer att göra ett bra jobb. Det är betydligt fler än vid Trumps tillträde, men påtagligt färre än vid Obamas. Då kan förväntningarna beskrivas som realistiska.

En mätning från public service-bolaget NPR visar att tre fjärdedelar av amerikanerna tycker att utvecklingen

i landet går åt fel håll. Det kan underlätta för den som vill byta riktning.

Karin Eriksson

21 januari 2021

"Kära amerikaner, vi måste vara något annat än det här. USA måste vara bättre än så här."

När Joe Biden på onsdagen ställde sig bakom podiet utanför Kapitolium i Washington och talade till det amerikanska folket gjorde han det för första gången som president.

Här är hela talet ord för ord.

Kära amerikaner. Det här är USA:s dag. Det här är demokratin dag. En historisk och hoppfull dag, av förnyelse och mening. USA har provats ånyo och USA har tagit sig an utmaningen. I dag firar vi inte en presidentkandidats triumf, utan triumfen för demokratin. Människorna – och folkets vilja – har blivit hörda, och folkets vilja har beaktats.

Vi har återigen lärt oss att demokratin är värdefull. Demokratin är skör, och i denna stund, mina vänner, har demokratin segrat.

På denna helgade plats försökte för bara några dagar sedan våldet skaka Kapitoliums grundvalar. Nu kommer vi samman här, som en nation under Gud, odelbar, för att genomföra en fredlig maktövergång. Så som vi har gjort i över två sekel.

Vi blickar på vårt unikt amerikanska sätt framåt, med otålighet, mod, optimism. När vi blickar framåt mot den nation som vi vet att vi kan och måste vara, vill jag tacka mina föregångare från båda partier för de är här. Jag tackar dem från djupet av mitt hjärta. Jag känner till vår konstitutions motståndskraft, och vår nations styrka. Det gör även President Carter som jag talade med igår kväll. Han kan inte vara med oss här i dag, men vi tackar honom för hans livslånga gärning.

Jag har just avlagt samma heliga löfte som var och en av dessa patrioter har avlagt. Löftet som George Washington var först med att avlägga. Men den

amerikanska berättelsen avgörs inte av någon av oss, eller av några av oss, utan av oss alla. Av oss, medborgarna, som söker en mer perfekt union. Det här är en stor nation, vi är goda människor. Och genom seklerna, genom storm och stridighet, i fred och krig, har vi kommit långt. Men vi har en lång väg kvar.

Vi kommer att fortsätta framåt, för vi har så mycket att göra i denna vinter av faror och stora möjligheter. Mycket att göra, mycket att läka, mycket att återuppbygga, mycket att bygga och mycket att vinna.

Få människor i vår nations historia har stått inför svårare utmaningar än oss, eller sett en svårare eller mer utmanande tid än den tid vi lever i. Ett virus lurpassar i landet, och har tagit lika många liv på ett år som alla de som USA förlorade under Andra Världskriget.

Miljontals arbeten har gått förlorade. Hundratusentals företag har stängts. Ett rop på rättvisa mellan raser, något som varit i vardande i 400 år, berör oss.

Drömmen om jämlikhet för alla kommer inte att skjutas upp längre.

Ett överlevnadsrop kommer från planeten själv, ett rop som inte kan bli mer desperat eller mer uppenbart än nu.

Framväxten av politisk extremism, vit makt, inhemsk terrorism, som vi måste konfrontera och som vi kommer att besegra.

För att övervinna dessa utmaningar, för att återställa vår själ och säkra USA:s framtid, behövs mycket mer än ord. För det krävs det mest svårfångade av alla aspekter på en demokrati – enighet.

Enighet. På nyårsdagen 1863 undertecknade Abraham Lincoln Emancipationsproklamationen. (Proklamationen som frigjorde slaverna i Södern, red anm).

När han satte pennan mot pappret sade presidenten, och jag citerar honom: "Om mitt namn blir historiskt

kommer det att bero på denna handling, och jag har lagt hela min själ i detta.”

Jag har lagt hela min själ i detta. I dag, denna januaridag har jag lagt hela min själ i detta. I att förena USA, att förena vårt folk, att förena vår nation. Och jag ber varje amerikan att vara med mig för denna sak. Att förenas för att kämpa mot de fiender vi står inför: ilska, förbittring och hat. Extremism, laglöshet, våld, sjukdom, arbetslöshet och hopplöshet.

Med enighet kan vi uppnå stora saker, viktiga saker. Vi kan rätta fel, vi kan sätta människor arbete, vi kan undervisa våra barn i säkra skolor. Vi kan övervinna det dödliga viruset, vi kan premiera arbete, vi kan återskapa medelklassen och skapa en säker hälsovård för alla. Vi kan säkra jämlikhet mellan raserna och vi kan åter göra USA till en ledande kraft som gör gott i världen.

Jag vet att tal om enighet för vissa kan låta som en galen fantasi nuförtiden. Jag vet att de krafter som vill dela oss är starka, och de är verkliga. Men jag vet också

att de inte är nya. Vår historia har varit en konstant kamp mellan det amerikanska idealet, där vi alla är skapade jämlika, och den hårda, fula verkligheten där rasism, främlingsfientlighet, rädsla och demonisering har slitit isär oss. Det är en ständig kamp, och segern är aldrig säker.

Genom inbördeskrig, den stora depressionen, världskrig, 11 september, genom kamp, uppoffring och bakslag, har vår goda sida alltid fått överhanden. I alla dessa stunder har tillräckligt många av oss kommit samman för att hjälpa oss alla framåt. Vi kan göra det nu. Vår historia, tro och förstånd visar vägen. Vägen till enighet. Vi kan se varandra, inte som motståndare, utan svår nästa. Vi kan behandla varandra med värdighet och respekt.

Vi kan förena våra krafter, sluta skrika och sänka tonläget. För utan enighet finns ingen fred – bara bitterhet och ilska. Ingen utveckling – bara utmattande upprördhet. Ingen nation – bara ett tillstånd av kaos. Det här är vårt historiska ögonblick av kris och

utmaning. Och enighet är vägen framåt. Vi måste möta den här stunden som Amerikas förenta stater.

Om vi gör det, kan jag garantera att vi inte kommer att misslyckas. Vi har aldrig någonsin misslyckats i USA när vi har agerat tillsammans. Så låt oss alla börja om på nytt i dag, vid denna tidpunkt, på denna plats. Låt oss börja lyssna på varandra igen, se varandra. Visa respekt för varandra. Politik måste inte vara en eld som rasar och förstör allt i sin väg. Varje meningsskiljaktighet måste inte vara en anledning till fullskaligt krig. Vi måste förkasta den kultur där fakta manipuleras eller till och med fabriceras.

Kära amerikaner, vi måste vara något annat än det här. USA måste vara bättre än så här. Och jag tror att USA är så mycket bättre än det här. Se er omkring. Här står vi i skuggan av Kapitolium. Som jag nämnde tidigare färdigställdes den i skuggan av inbördeskriget. När den här unionen bokstavligen var hotad. Vi består, vi segrar. Här står vi och tittar ut över den plats där Martin Luther King talade om sin dröm.

Här står vi. För 108 år sedan försökte tusentals demonstranter vid en tidigare installation blockera de modiga kvinnor som marscherade för sin rösträtt. Och i dag svors den första kvinnan in till ämbetet vice-president, Kamala Harris.

Säg inte till mig att saker inte kan förändras. Här står vi, där hjältar som gav oss sin fulla hängivenhet vilar i evig frid.

Och här står vi, bara dagar efter att en mobb trodde att de kunde använda våld för att tysta folkets vilja, för att hindra vår demokrati från att fungera, för att köra ut oss från denna helgade mark.

Det händer inte. Det kommer aldrig att hända, inte i dag, inte imorgon, aldrig någonsin. Till alla de som stöttade vår kampanj: jag är ödmjuk inför det förtroende ni gav oss. Till alla dem som inte stöttade oss, låt mig säga det här: Lyssna på oss när vi går framåt, se vem jag är. Och om ni fortfarande inte håller med, då får det vara så. Det är demokrati. Det är USA. Rätten till fredliga meningsskiljaktigheter.

Och vår demokrati är kanske vår nations största styrka. Lyssna på mig: Oenighet får inte leda till splittring. Och jag lovar er detta. Jag kommer att vara alla amerikaners president. Och jag lovar er att jag kommer att kämpa för de som inte stöttade mig, såväl som för de som gjorde det.

För många sekel sedan skrev Sankt Augustinus – min kyrkas helgon – att vi människor är en mångfald, som tillsammans definieras av föremålen för vår gemensamma kärlek. Vad är föremålen för amerikaners gemensamma kärlek, det som definierar oss som amerikaner? Jag tror att vi vet. Möjligheter, säkerhet, frihet, värdighet, respekt, heder, och ja, sanningen.

De senaste veckorna och månaderna har lärt oss en smärtsam läxa. Det finns sanningar och det finns lögner. Lögner som sägs för makt och för egen vinning. Och var och en av oss har en skyldighet och ett ansvar. Som medborgare, som amerikaner och särskilt som ledare. Ledare som lovar att hedra vår konstitution och

försvara vår nation. Att försvara sanningen och bekämpa lögnerna.

Jag förstår att många amerikaner ser på framtiden med rädsla och oro. Jag förstår att de oroar sig över sina jobb. Jag förstår att de ligger i sängen på natten, att de tittar upp i taket och tänker ”Kommer jag ha kvar min sjukvård? Kommer jag kunna betala mina lån?” Att de tänker på sina familjer, och det som komma skall. Jag lovar er, jag förstår.

Men svaret är inte att vända sig inåt. Att konfrontera varandra. Att inte lita på de som inte ser ut som du, eller tror på samma sak som du, eller de som inte får sina nyheter från samma källa som du.

Vi måste få stopp på det här ociviliserade kriget som ställer röd mot blå, landsbygd mot stad, konservativ mot liberal. Vi kan göra det här. Om vi öppnar våra sinnen istället för att göra våra hjärtan hårda. Om vi visar lite tolerans och ödmjukhet, och om vi är villiga att gå i någon annans skor. Som min mamma skulle ha sagt: Gå i någon annans skor, bara för ett ögonblick.

För så fungerar livet. Man kan inte veta vad ödet kommer att föra med sig. Vissa dagar behöver man hjälp. Andra dagar måste man hjälpa till. Det är så det måste vara, det är det vi gör för varandra. Och om vi betar oss så, kommer vårt land att bli starkare, mer blomstrande, mer redo för framtiden. Och vi behöver ändå inte vara överens.

Kära amerikaner, i arbetet som ligger framför oss kommer vi att behöva varandra. Vi behöver all vår styrka för att klara oss genom den här mörka vintern. Vi är på väg in i det som kan komma att bli den mörkaste och dödligaste virusperioden. Vi måste sätta politiken åt sidan och stå inför den här pandemin som en nation. Och jag lovar en sak, såsom Bibeln säger:

”Om kvällen är gråten min gäst, men om morgonen jublet”.

Vi kommer att ta oss igenom det här tillsammans. Alla de kolleger jag arbetat med i senaten förstår att världen tittar på oss. De tittar på oss alla i dag. Så här är mitt budskap till de utanför våra nationsgränser. USA har

prövats och vi har blivit starkare av det. Vi kommer att reparera våra allianser, och återigen engagera oss med världen.

Inte för att möta gårdagens utmaningar, utan dagens och morgondagens utmaningar. Och vi kommer att leda, inte genom vår makts exempel, utan genom vårt exempels makt. Vi kommer att vara en stark och trogen partner för fred, säkerhet och utveckling.

Vi har gått igenom så mycket i vår nation. Och det första jag vill göra som president är att be er om att gå samman med mig i en tyst bön. För att minnas alla de vi förlorat under förra årets pandemi.

Fyrahundratusen amerikaner, mödrar, fäder, makar, söner, döttrar, vänner, grannar och kolleger. Vi kommer att hedra dem genom att bli det folk och den nation vi vet att vi kan och bör vara. Så jag ber er alla att be en tyst bön för de som förlorat sina liv, för de som finns kvar – och för vårt land. Amen.

Det här är en prövningarnas tid. Vi står inför en attack mot vår demokrati, mot sanningen. Ett virus som

rasar, en brännande ojämlikhet, systematisk rasism, en klimatkris, USA:s roll i världen.

Var och en av de sakerna skulle vara nog för att utmana oss på djupgående sätt. Men faktum är att vi står inför dem alla på en gång. Det gör att vår nation står inför det största ansvar vi någonsin har haft. Det är nu vi provas. Kommer vi att kunna möta utmaningen?

Det är dags för mod, för det finns så mycket att göra. Och det här är säkert, jag lovar er. Vi kommer att bli bedömda, ni och jag, för hur vi löser dessa vår tids kriser. Kommer vi att växa med uppgiften? Kommer vi att bemästra denna ovanliga och svåra stund? Kommer vi att möta våra förpliktelser och överlämna en ny och bättre värld till våra barn? Jag menar att vi måste det och jag är säker på att ni också tycker det. Jag menar att vi kommer det, och att när vi gör det kommer vi att skriva nästa stora kapitel i de förenta staternas historia. Berättelsen om USA.

En berättelse som låter som en sång som betyder mycket för mig, American Anthem. Och där finns en vers som står ut, i alla fall för mig, och den går såhär: ”Sekels arbete och böner har lett oss till den här dagen. Vad kommer bli vårt eftermäle, vad kommer våra barn säga? Låt mig känna i mitt hjärta, när mina dagar är till ända: Amerika, Amerika, jag gjorde mitt bästa för dig.”

Låt oss lägga till vårt eget arbete och våra böner till vår stora nations framtida berättelse. Om vi gör det så kommer våra barn och våra barnbarn säga om oss, när våra dagar är till ända: ”De gjorde sitt bästa, de gjorde sin plikt, de helade ett söndrat land.”

Kära amerikaner, jag avslutar den här dagen där jag påbörjade den, med ett heligt löfte. Inför Gud och er alla, ger jag er mitt ord.

Jag kommer alltid att vara uppriktig mot er. Jag kommer att försvara konstitutionen. Jag kommer att försvara vår demokrati. Jag kommer att försvara USA och jag kommer att göra allt jag gör för er. Jag kommer

inte att tänka på makt, utan möjligheter. Inte på personlig vinning utan allmänhetens bästa.

Och tillsammans kommer vi att skriva en amerikansk berättelse om hopp, inte rädsla. Om enighet, inte splittring. Om ljus, inte mörker. En berättelse om anständighet och värdighet, kärlek och helande, storhet och godhet. Låt detta bli den berättelse som vägleder oss. Berättelsen som inspirerar oss. Och som berättar för framtida generationer att vi mötte ögonblicket, och tog vårt ansvar. Demokrati och hopp, sanning och rättvisa, de dog inte på vår vakt, de blomstrade.

Att USA säkrade frihet här hemma och åter stod upp som en fyrbåk inför världen. Det är det vi är skyldiga våra förfäder, varandra, och kommande generationer.

Så med målmedvetenhet och beslutsamhet vänder vi oss nu till vår tids uppgifter. Uppburna av tro, drivna av vår övertygelse, och hängivna till varandra och det land vi älskar av hela våra hjärtan.

Gud välsigne Amerika och må Gud skydda våra trupper.

Tack USA.

Översättning: Evelyn Jones

Evelyn Jones

evelyn.jones@dn.se

21 januari 2021

Harris blir den mäktigaste rösten i senaten

Kamala Harris har som första kvinna någonsin svurits in som vicepresident i USA. Som vicepresident blir hon den mäktigaste rösten i senaten. I en splittrad senat, med 50 senatorer för varje parti, kommer Harris att kunna lägga den avgörande rösten.

KOMMENTAR

NEW YORK. Kamala Harris har redan skrivit historia, som både den första kvinnan och den första svarta vicepresidenten i USA. Men hon kommer även att få en historisk roll i senaten, där hon blir handen på vågen i jämna omröstningar. Med Demokraternas två segrar i senatsvalen i Georgia tidigare i januari får de 50 senatorer, lika många som Republikanerna, vilket

betyder att Harris i rollen som vicepresident får lägga den avgörande rösten i de fall då senatorerna röstar enligt partilinjén.

De två partiernas ledare i senaten, republikanen Mitch McConnell och demokraten Chuck Schumer, har ägnat den senaste veckan åt förhandlingar om senatens ledarskap.

Strax efter att Joe Biden och Kamala Harris svurits in som president respektive vicepresident kommer även Schumer att sväras in som ny majoritetsledare för senaten. Där kommer Schumer och Harris få nyckelroller för att genomföra Bidens politik.

De har redan offentliggjort planer på omfattande politiska reformer, ett nytt, massivt krispaket för att hålla igång amerikansk ekonomi och hantera pandemin, såväl som drastiska förändringar i klimatpolitiken, stödprogram för de mest utsatta under pandemin och ett omfattande reformpaket som, enligt Demokraterna, ska säkra demokratins institutioner och rösträtten i USA. Det lär leda till hårda strider med

republikanerna i senaten, vilket kan innebära att Harris får en väldigt synlig roll som avgörande röst.

– Jag tror att uppmärksamheten kommer att riktas mot Harris hela tiden. Men hon är van vid detta och hon kommer att kunna hantera det, sade Harry Reid, Demokraternas tidigare ledare i senaten, till Politico.

Senast senaten var splittrad på 50 senatorer för båda partierna var 2001, men då varade det bara i sex månader.

Under Trumps fyra år som president fick vicepresidenten Mike Pence en viktig roll i senaten, då han i flera jämna omröstningar fick lägga den avgörande rösten. Pence blev vågmästare i 13 omröstningar, vilket är rekord för en vicepresident i modern tid.

Harris lär få samma roll i betydligt fler fall, eftersom senatens partifördelning är ännu jämnare nu.

Det kan även innebära att hon måste begränsa internationell verksamhet och resor och i stället

prioritera att vara i Washington, så att hon kan finnas till hands för viktiga omröstningar.

Martin Gelin

21 januari 2021

Europeer litar inte på USA:s politiska system

Fyra år med Donald Trump som president har fått många européer att tappa förtroende för USA, visar en opinionsmätning.

Visserligen gläds många europeer åt att Joe Biden vann valet. Men av drygt 15 000 tillfrågade i en opinionsmätning i elva europeiska länder anser en majoritet att USA:s politiska system är trasigt.

Ett genomgående tema i mätningen är att européernas förtroende för USA har urholkats. Många litar inte på att USA hjälper Europa vid en militär kris och vill heller inte liera sig med amerikanerna i en konflikt med Kina eller Ryssland.

När det gäller påståendet ”efter att ha röstat på Trump 2016 går det inte att lita på amerikanerna” håller en tredjedel med. Här sticker tyskarna ut. Hela 53 procent

delar den uppfattningen. I Sverige är det 36 procent som gör det medan 27 procent inte håller med påståendet.

Statsvetaren Ivan Krastev, ordförande i Center for Liberal Strategies i Sofia i Bulgarien, är medförfattare till rapporten ”The crisis of American power”, som baseras på opinionsmätningen. Han tolkar resultaten främst som en kris för USA:s maktposition, snarare än en kris för den amerikanska demokratin.

Pia Gripenberg

I KORTHET.

Fakta. Så gjordes undersökningen

I månadsskiftet nov–dec ställde opinionsinstitutet Datapraxis och Yougov i en onlineundersökning frågor till 15 197 personer i elva europeiska länder.

I Sverige tillfrågades 1 010 personer 24–27 november.

Undersökningen är beställd av European Council on Foreign Relations, som är en paneuropeisk tanke-smedja.

I styrelsen sitter bland annat de tidigare statsministrarna Carl Bildt (M, Sverige), Helle Thorning-Schmidt (S, Danmark) samt Alexander Stubb (M, Finland).

21 januari 2021

Martin Gelin: Kongressattacken kan bli slutet för öppenheten i den amerikanska demokratin

Kongressen i Washington och lokalpolitiken över hela USA har länge präglats av öppenhet och tillgänglighet. Lokalpolitiker ser det som en hederssak att vara lätta att nå.

Men efter attacken på kongressbyggnaden har fler politiker rekryterat livvakter och börjat bära skottsäkra västar. Det kan vara slutet för en period av öppenhet i amerikansk demokrati.

NEW YORK. Första gången jag besökte kongressen i Washington var jag förvånad över hur öppet och tillgängligt allt var. Det var i princip fritt fram att kliva runt i senatens korridorer, att gå in på kontor och fråga om en senator hade tid för en kort pratstund, utan att någon bad om presslegitimation.

I kontrast till presidenten, som alltid betraktats som en närmast gudalik gestalt i amerikansk demokrati, förväntas kongressens 538 ledamöter vara tillgängliga för sina väljare.

Denna öppenhet har varit en del av USA:s egalitära ambitioner i den politiska kulturen, där de folkvalda gör sitt bästa för att inte framstå som en onåbar elit.

Joe Biden var under sina tre decennier i kongressen känd för just öppenheten gentemot väljare. När han pendlade med Amtrak-tåget från Wilmington till Washington slutade det ofta med långa samtal med medresenärerna. Det var inte ovanligt att de fortsatte snacka på en lokal pub efter tågresan.

Jag har själv ofta hamnat bredvid amerikanska senatorer och kongressledamöter på flygplan, på enkla restauranger, frisörsalonger och offentliga platser.

Så sent som 2018 var jag i Orange County i Kalifornien och rapporterade om kongressvalet och kunde utan problem träffa alla de kongressledamöter jag hoppades prata med. Det var inte krångligare än att besöka deras kontor eller evenemang där de höll tal och gå fram och prata med dem efteråt.

Det är nu väldigt svårt att se hur den öppna politiska kulturen ska kunna bibehållas efter attacken på kongressen.

Nationalgardet som vaktar Kapitolium i Washington kommer inte att bli något permanent inslag, men en ny säkerhetskultur lär prägla såväl Washington som kongressbyggnaderna på delstatsnivå.

Flera kongressledamöter i Washington har börjat bära skottsäkra västar efter attacken. Många ledamöter beskriver det som en traumatisk upplevelse.

Demokraten Alexandria Ocasio-Cortez har sagt att hon trodde att hon skulle dö.

Flera av högerextremisterna som deltog sade att målet var att ”hänga Mike Pence” och döda tunga demokrater som Nancy Pelosi och Chuck Schumer. Pelosi syns numera oftast med ett halvdussin livvakter omkring sig, även inne i kongressen.

Värst är hotbilden i delstaterna som inte har samma säkerhetsresurser som i Washington.

Efter att kongressbyggnaden i Michigan stormades av högerextrema miliser förra sommaren tvingades flera av delstatens ledamöter anställa livvakter som skyddat dem på väg in och ut ur byggnaden. Strax därpå avslöjade FBI att ett högerextremt nätverk haft planer på att kidnappa och döda delstatens guvernör, Gretchen Whitmer. De hade även en detaljerad plan för att bomba en bro i närheten av kongressen.

Samtidigt som kongressen stormades i Washington tvingades även Minnesotas guvernör Tim Walz

evakuera sin familj från guvernörens residens i Minnesota, efter att milisgrupper kommit med våldshot. De sade att guvernören borde förvänta sig ”dödsoffer” och Walz 14-åriga son fick ta skydd på säker plats.

– Det kommer ta ett bra tag innan vi vänder den här utvecklingen, säger Walz till Washington Post.

De flesta lokalpolitiker har ingen budget för beväpnad säkerhetspersonal. Sannolikt kommer de nu i stället tvingas hålla lägre profil än tidigare och bli mindre tillgängliga för väljare. I delstaten Washington har - guvernören inkallat 750 soldater från nationalgardet för att undvika våld under veckan, efter en våg av hot.

– Attacken på kongressen kommer sätta sin prägel på hela landet. Precis som att skolor har vidtagit åtgärder för att hantera våld så kommer politiska byggnader behöva inse att vi befinner oss i en ny tid med mer upptrissade konflikter, sade Chris Loftis, talesperson för delstatens poliskår.

Hotbilden verkar vara värst mot republikaner som öppet kritiserat Donald Trump och nu möter våldshot från hans anhängare. Politico rapporterar att många av republikanerna i kongressen som röstade mot riks rätt för Trump gjorde det av hänsyn till de egna familjernas säkerhet. Delstatspolitiker i konservativa Oklahoma och Texas har rapporterat om konstanta hot sedan attacken den 6 januari. Kongressbyggnaderna i Oklahoma City och Austin har tvingats utöka säkerhetspådragen sedan dess.

– Det är ett tydligt hot mot det öppna, demokratiska samhället och vi måste ta det här på stort allvar, säger sociologen Andrew Whitehead till radiokanalen NPR.

Martin Gelin

14
NYHETER
TORSDAG 27 JANUARI 2021 • DEN NYA NYHETER

Installationen av USA:s president

Ministrar i Bidens kabinet

Justitieminister Anthony Blinken Erfaren politiker och diplomat. Har bland annat tjänstgjort som Bidens nationella säkerhetsrådgivare och biträdande utrikesminister under Obama-administrationen.	Minister för utrikes sårbarhet Alejandro Mayorkas Född på Kuba, tidigare biträdande minister för USA:s högsta domstol 2016 av dåvarande presidenten Barack Obama, men Republikanerna stoppade utnämningen i senaten.	Justitieminister Tom Wilhoit Har samma ministerpost under Obama-administrationen som är en av de mer konservativa krafterna i den nya regeringen.	Utrikesminister John Kerry Tidigare guvernör i Michigan som är centrum för den amerikanska fordonsindustrin. Sverksättning med rötter i Västerbotten. Född i Kanada.	Utrikesminister Miguel Cardona Tidigare lärare och numera utbildnings- och arbetsmarknadsminister i Puerto Rico.	Utrikesminister Kavir Baccara En radikal delstatskalligare från Kalifornien som gick i spetsen för den juridiska kampen mot Trump. Har bland annat slagits för att banna Obamas kvinderskonform och aborträttigheter.
Utrikesminister Lloyd Austin Pensionserad general som var militärt ansvarig för USA:s trupper i Mellanöstern försvaret.	Utrikesminister Marcia Fudge Africanamerikansk kongressledare från Ohio. Har varit fröling för att bli vicepresident för Biden.	Utrikesminister Janet Yellen Tidigare finansminister och chef för centralbanken. Anses ha bidragat starkt till att USA överlevde pandemin.	Utrikesminister Marty Walsh Borgermästare i Boston som för en viktig uppgift i pandemin.	Utrikesminister Gina Raimondo Kommer närmast från apptaget som guvernör i Rhode Island. Tidigare rikspolischef.	Utrikesminister Dennis McDonough Tidigare utrikespolitisk rådgivare och statschef hos Obama.

Bidens närmaste

Här är huvudpersonerna i Bidens nya lag i Vita huset – ett urval av de närmaste som ska styra USA under kommande år. Presidenten har uttalat att mångfald och jämställdhet ska genomsyra utnämningarna och att den nya regeringen ska spegla det berörda amerikanska folket. Ministertopparna och vissa andra utnämningar måste godkännas av senaten.

Kamela Harris. Den första kvinnliga vicepresidenten och den första svarta vicepresidenten, med rötter i både Indien och Jamaica. Kommer närmast från senaten och har tidigare arbetat som distriktskalligare och justitieminister i Kalifornien.

Topptjänstemän i kabinettet

Stabschef Ron Klein Mångårig rådgivare åt Biden som även tjänstgjort hos Al Gore och arbetat med Ebola-bekämpning i Obama-administrationen.	Särskilt utvalda rådgivare John Kerry Tidigare presidentkandidat och utrikesminister. Var med och utformade Parisavtalet 2015. Ska delta i den nationella säkerhetsrådets arbete.	Veteranskap rådgivare Erik Lander Matematiker och genetikexpert från MIT och Harvard. Ska leda Vita husets avdelning för vetenskap och teknologi.	Administrativt för utrikesdepartementet Kathleen T. Tai Juni med bakgrund i Obama-administrationen. Har varit med och utformade Parisavtalet 2015. Ska delta i den nationella säkerhetsrådets arbete.	Utrikesminister Linda Thomas-Greenfield Diplomat och utrikespolitisk veteran. Kommer att räknas som en av de mest inflytelserika i den nya regeringen.	Utrikesminister William Burns Veteran inom diplomatin som har arbetat för USA på olika poster under flera Reagan-administrationer.
Utrikesminister Cecilia Roser Ekonomen från Princetonuniversitetet. I det här laget även Janet Bernsten och Heather Bosley.	Utrikesminister Neera Tanden Politisk konsult och tidigare medarbetare till Hillary Clinton som är mindre populär i partiets vänsterkretsar.	Utrikesminister Michael S. Rogers Militär från North Carolina som bland annat har arbetat för att bekämpa flyvningar i luften och vatten.	Utrikesminister Katherine Tai Juni med bakgrund i Obama-administrationen. Har varit med och utformade Parisavtalet 2015. Ska delta i den nationella säkerhetsrådets arbete.	Utrikesminister Avril Haines Har arbetat för Biden i ett kommunikationsteam med arbetet kvinnor.	Utrikesminister Rochelle Walensky Har varit med och utformade Parisavtalet 2015. Ska delta i den nationella säkerhetsrådets arbete.

45

21 januari 2021

Världsledare välkomnar USA:s maktskifte

Irans president Hassan Rohani beskriver skiftet som slutet för ”en tyranns era” och Donald Trump som en person som har orsakat problem för sitt eget folk men också i världen. Trump har gått hårt mot Iran, dragit sig ur kärnenergiavtalet och återinfört tuffa sanktioner. Rohani uppmanar Joe Biden att återgå till avtalet och lyfta sanktionerna.

Natochefen Jens Stoltenberg skriver på Twitter att försvarsalliansen ser fram emot att samarbeta med Biden för att ”ytterligare stärka banden” mellan USA och Europa.

Kreml framhåller i sin tur att det är upp till Biden om de spända relationerna mellan Moskva och Washington DC ska förbättras. Talespersonen Dimitrij

Peskov säger att Ryssland kommer att följa en gammal tradition av att söka goda relationer med USA.

Storbritanniens premiärminister Boris Johnson konstaterar i sin tur att de båda länderna delar samma mål i frågor som rör klimat, försvar, säkerhet och demokrati och skriver i ett uttalande att han ser fram emot att arbeta med USA.

Tysklands president Frank-Walter Steinmeier beskriver maktskiftet som en ”bra dag för demokratin” och säger sig vara ”enormt lättad” över att Biden flyttar in i Vita huset.

Från Frankrike kommer varma lyckönskningar och president Emmanuel Macron välkomnar även USA tillbaka till Parisavtalet, som Trump lämnade vid sin tid vid makten.

Även Vatikanstaten hälsar Biden välkommen.

”I en tid när djup kris hotar mänskligheten och kräver långsiktigt och gemensamt agerande, ber jag att dina handlingar kommer att vägledas av strävan mot en

värld präglad av rättvisa och frihet”, säger påve Franciskus.

TT

21 januari 2021

Ung poet stal rampljuset

Den starkast lysande stjärnan under installationsceremonin var ingen av politikerna som höll tal, utan den 22-åriga poeten Amanda Gorman. Hennes budskap var ingen romantisk skönmålning av amerikansk historia utan en vädjan om att ta itu med landets rasistiska förflutna.

Fyra poeter har tidigare läst sina dikter under presidenters installationsceremonier i Washington. Men ingen har varit så ung som Amanda Gorman. Ingen har heller fått ett så blixtnabbt globalt genomslag. Inför Bidens installationsceremoni läste

Amanda Gorman in sig på klassisk afroamerikansk poesi, men studerade även politiska tal av Abraham Lincoln, Winston Churchill och Martin Luther King för att lära sig ”hur ord kan användas för något positivt”, som hon sade till amerikanska NPR. I solgul kappa och glänsande guldörhängen läste hon upp en dikt om amerikansk historia, om rasism, förtryck och hoppfullhet.

”Att vara amerikan är inte bara ärvd stolthet”, sade Gorman. ”Det är även det förflutna vi kliver in i och hur vi lagar det.”

Precis som Bidens eget tal präglades Gormans dikt av budskapet att USA, efter fyra år med Trump och den blodiga attacken mot kongressen, inte bara kan vagga sig själva in i trygga övertygelser om att allt ska bli okej igen. Tvärtom sade Gorman att landet måste konfrontera sitt förflutna. Gorman delar också något personligt med Biden. De hade båda talsvårigheter under uppväxten. Biden stammade, Gorman kunde inte uttala vissa bokstäver och ljud. Hon har sagt att det var just därför hon sökte sig till poesin.

I Washington Post tillfrågades Gorman nyligen om sitt första politiska minne.

– När jag var riktigt liten så lärde min mamma mig att läsa mina Miranda-rättigheter, mina konstitutionella rättigheter som medborgare. Som svart barn i USA har dina föräldrar förr eller senare det vi kallar ”snacket”. Men för svarta handlar det inte om blommor och bin och att våra kroppar förändras. Det handlar om att våra kroppar kan förstöras.

Martin Gelin

21 januari 2021

Kaoset i USA rena julafton för Kina

Peking. Joe Biden har lovat att som president bilda gemensam front med USA:s allierade för att öka trycket på Kina. Han kunde ha fått en bättre start. Självförtroendet hos regimen i Peking är på topp efter USA:s misslyckade covidbekämpning och den kaotiska stormningen av Kapitolium.

KOMMENTAR

Det var inte utan skadeglädje som enpartistaten Kina betraktade kaoset i Washington DC. Det talades om en demokrati i upplösning och amerikanska politiker anklagades för dubbla måttstockar. Många påminde om hur amerikanska politiker hyllat Hongkongs demonstranter när de 2019 stormade parlamentet på årsdagen av överlämnandet från Storbritannien till

Kina. ”En vacker syn” twittrade Nancy Pelosi, representanhusets talman, då. Det får hon mycket hån för i kinesiska medier nu. Att Hongkongs demonstranter protesterade för fria val medan de amerikanska vägrar erkänna resultatet i ett fritt val, bortser den typen av kommentarer ifrån.

Kaoset i USA framstår som rena julafton för de styrande i Kina. Så uttryckte exempelvis den utrikespolitiska taleskvinnan Hua Cunying oro för hur journalister som bevakade stormningen behandlades. Hon nämnde naturligtvis inte att Kina har flest fängslade journalister i världen och nyligen dömde en journalist, Zhang Zhan som rapporterat om virusutbrottet i Wuhan till fyra års fängelse. Zhang Zhans brott var att ”söka problem och starta gräl”. I själva verket rapporterade hon om övergivna gator och överbelastade sjukhus.

Stormningen av Kapitolium är en av flera faktorer som för tillfället går den kinesiska regimens väg. Saker som det styrande kommunistpartiet anser visar på det auktoritära kinesiska systemets överlägsenhet.

Hit hör att antalet nya fall i covid-19 fortsätter att öka snabbt i USA medan Kina i stort har fått kontroll på viruset. Liksom den positiva ekonomiska statistik som kom i måndags. Kinas ekonomi växte snabbt i slutet av året och är det enda betydande landet som kommer att redovisa tillväxt 2020. Det innebär att Kina närmar sig USA som världens största ekonomi ännu snabbare än vad som tidigare förutspåts.

Det är alltså ett relativt självsäkert Kina som Joe Biden möter när han tillträder som president. Internationell kritik mot att Hongkongs friheter är på väg att berövas i förtid och mot att muslimer satts i tvångsarbete i den nordvästliga provinsen Xinjiang skakar man av sig.

Kinas ledare Xi Jinping har avhållit sig från att kommentera händelserna i Washington. Men i sitt nyårstal deklarerade han att han är stolt över sitt ”fantastiska moderland” och de uppoffringar som gjorts för att bekämpa coronaviruset genom massiva nedstängningar. Kinas utrikesminister Wang Yi reser jorden runt och deklarerar att Kina som fått viruset under kontroll ger världen hopp och visar att landets

ekonomiska tillväxt visar att en ekonomisk återhämtning är möjlig.

Det är ingen vild gissning att Xi Jinping känner att hans maktposition har förstärkts inför i år när kommunistpartiet firar 100 år. Han har visserligen inga väljare att bekymra sig för. Men 2022 när kommunistpartiet håller partikongress går hans andra mandatperiod på fem år ut. Mycket talar för att han vill fortsätta.

Biden har lovat att fortsätta att föra en tuff Kina-politik. Till skillnad från Trump vill han göra det i samarbete med allierade som EU och Japan. Det arbetet kan försvåras av att Xi Jinping innan Bidens tillträde skyndade att stärka Kinas internationella inflytande. I november ingick Kina världens största frihandelsavtal, RCEP, med 15 länder i Asien och Oceanien. Strax innan nyår slöts ett investeringsavtal med EU. Ett avtal som Bidens blivande säkerhetsrådgivare Jake Sullivan vädjade till EU att avvakta med.

Biden blir president i ett land med stora interna problem. Att försvara USA:s roll i världen och hålla tillbaka Kinas växande dominans ser ut att bli en stor utmaning.

Marianne Björklund

21 januari 2021

Fängslad Navalnyj släpper video om ”Putins hemliga miljardpalats”

**Bara två dagar efter att den ryske
korruptionsbekämparen Aleksej Navalnyj
återvände hem till Ryssland – där han
omedelbart fängslades – publicerade han en
video som redan första dagen hade fått över 17
miljoner visningar.**

**Att intresset är så stort beror på granskningens
slutsatser: Vladimir Putin har gjort sig
snuskigt rik genom bedrägeri och stöld.**

Det som har fått störst uppmärksamhet i Navalnyjs
film – som bär titeln ”Ett palats för Putin – historien
om den största mutan” – är just det gigantiska palats

som den ryske presidenten låtit bygga intill Svarta
havets kust.

I Navalnyjs undersökning hävdas att den luxuösa
egendomen kostade minst 100 miljarder ryska rubel
(motsvarande 12 miljarder kronor).

I palatset inryms bland mycket annat en kyrka, ett
växthus på 2 500 kvadratmeter, ett kasino, en
swimmingpool, en ishockeyrink, en amfiteater, en stor
vinodling, en vinkällare, tennisbanor och en tunnel
som har sprängts ned till stranden.

Den ryska Svartahavskusten har länge fungerat som
ryska härskares sommarresidens, från diktatorn Stalin
och framåt. Och palatsets existens har varit känd i över
tio år. Det nya, och sensationella, med Navalnyjs film
är alla bilder inifrån slottet. Och den detaljerade
granskningen av de mörklagda penningflödena dit.

Jag hörde talas om Putins chateau första gången när
jag besökte Sotji 2008, när anläggningarna inför
vinter-OS 2014 byggdes för fullt.

Då vräkte Moskva enorma belopp över regionen och en bieffekt var att oligarkerna, de rikaste Kreml-anknutna affärsmännen, fick kontroll över de mest attraktiva, kustnära områdena. Putin disponerade redan då en villa i området, och han åkte ofta skidor i Krasnaja Poljana, en timme nordost om Sotji.

Navalnyj demonstrerar med sin tajming åter vilken skicklig politiker och taktiker han är. Han har trakasserats, utsatts för giftmordsförsök, arresterats vid ankomsten till Moskva. Men inget har kunnat stoppa honom, trots att han sitter inspärrad i rannsakningshäktet Matrosskaja Tisjina i Moskva.

Filmen färdigställdes under hans fem månader långa rehabilitering i Tyskland. I Youtubevideon berättar han att han ville vänta med att publicera den tills han hade återvänt hem: ”Jag ville inte att huvudpersonen i denna film, Putin, skulle kunna hävda att vi är rädda för honom och avslöjar hans värsta hemligheter medan vi är utomlands”.

Palatset, som enligt Navalnyjs granskning ska ha finansierats med stulna miljarder, beskrivs i filmen som ”en hel stad eller kungadöme” snarare än en villa eller ett residens:

”Detta är Rysslands mest bevakade plats, faktum är att det är en stat i staten, och det är Putins största hemlighet, som skyddas av hundratals, till och med tusentals personer”, säger Navalnyj.

Anläggningen, som heter Praskovejevka, sägs omfatta 7 000 hektar och som ägare står formellt den ryska säkerhetstjänsten FSB.

På flygbilderna syns det enorma palatset i något slags nyklassisk smaklös stil. I ryska sociala medier talar man om ”Putins Versailles”. Det låter som en förolämpning – mot den arkitektoniska pärla som det franska kungliga slottet utgör.

Den nära två timmar långa filmen tar sitt avstamp i Dresden i forna Östtyskland (DDR), där Putin var stationerad som sovjetisk KGB-agent från 1985 till

kommunismens fall 1990. Navalnyj granskar Putins dossier från DDR:s säkerhetstjänst Stasi.

Navalnyj följer pengarna: Vid återkomsten till Leningrad/Sankt Petersburg är det med hjälp av KGB-vännerna från DDR-tiden som Putin etablerar sig som fixare och affärsman. Denna inre cirkel – ”med rätt att stjäla” – låter presidenten dölja sin mångmiljardförmögenhet. Metoderna är bland annat olika former av skalbolag och påhittade frontfigurer.

Putins presstalesman Dmitrij Peskov avvisade granskningen och kallade den för ”en gammal grammofonskiva”.

– Vi förklarade för många år sedan att Putin inte har något sådant palats.

Under tiden manar Navalnyj, som nu har blivit världens mest berömde politiske fånge, det ryska folket att på lördag ge sig ut på gatorna för att demonstrera ”mot korruptionen, mördarna och tjuvarna”.

Publiceringen av filmen om Putins palats kan möjligen fungera som inspiration för protesterna.

Michael Winiarski

21 januari 2021

Johan Hilton: Glöm inte bort att det är underhållande att ägna sig åt konspirationsteorier

För att en lögn ska få fötter krävs också en beredvillighet hos människorna som sprider den. Det slående med intervjuerna från Kapitolium är att Trumpanhängarna med stor entusiasm skapat en verklighet i verkligheten.

Joe Biden må just ha svurits in som president, men jag har fortfarande svårt att lämna bilderna från stormningen av Kapitolium bakom mig. Under de två senaste veckorna har jag, närmast trollbunden, återbesökt filmklippen på sociala medier om och om igen. Inte minst Elizabeth från Knoxville, Tennessee.

I en kort intervju från platsen den 6 januari berättar hon om hur polisen inte bara handgripligen kört ut henne från den amerikanska demokratins hjärta, utan också använt tårgas. Det intressanta är att Elizabeths tonfall är indignerat och förnärmat, snarare än skakat. Hon låter som en missnöjd kund som just har berövats en vara till nedsatt pris och nu vill prata med chefen. ”Det är ju revolution”, snäser hon till intervjuaren. Vart är världen ens på väg när man inte längre kan storma parlamentet utan att bli tårgasad?

Jag antar att det är så det låter när eskapism och maktens lögner börjat tumla runt i någons skalle. Det har talats mycket om lögner de senaste veckorna. De som förgiftar oss och får verkligheten att anta en ny och hotfull skepnad. Men också de som får oss att ansluta oss till den stora massan och utföra våldsdåd.

Den amerikanske historikern Timothy Snyder, vars stora artikel DN Kultur publicerade förra veckan, är bara en av dem som uppmärksammat parallellerna mellan Tredje rikets antisemitiska dolkstötslegend och Donald Trumps vanemässiga lögner.

I fallet Elizabeth från Knoxville, Tennessee – men också i en rad andra intervjuer med andra på plats den 6 januari – ter sig denna sinnesförgiftning snarast som en blandning av hysteri och självberättigande, en masspsykos för medelklassen och självutnämnda dissidenter. Eller varför inte ett slags lajv eller rollspel, en egen och alternativ verklighet i verkligheten, där allt vad konsekvensanalys och ansvarstagande heter har förpassats till den tråkiga vuxenvärld som inte drar på sig bisonfällor för att begå statskupp en glämyg onsdag i januari.

Men emellanåt undrar jag om vi inte pratar för lite om varför just det alternativet ter sig så lockande för så många. I texterna om hur propagandalögner förgiftar oss framstår de ofta som någonting som pådyvlas en folkmassa ovanifrån och passivt konsumeras. I själva verket är vi alla oftast ytterst delaktiga, för att inte säga interaktiva. Lögnerna omhändertags och kultiveras, trots allt, i ett gemensamt intrigbygge på sociala medier. Som i sin tur får lögnerna att sprida sig, anta nya skepnader, svälla och förgrena sig. Kanske bör vi

snarare se dem som ett uttryck för en perverterad kreativitet, en mörk skapelseakt, än som något utifrån kommande, hopdiktat av en listig demagog.

När jag skannar av gamla vänner och bekantskaper på sociala medier som låtit sig uppslukas av vår tids konspiratoriska mytbildningar är det åtminstone mitt intryck. Man har helt enkelt roligt med alla dessa fabrikationer och dragningar, det är förströelse, underhållning. För ett slag får man känna sig som Kitty Drew som tillsammans med andra nätdetektiver avtäckar kittlande QAnon-konspirationer, dolda vaccinplaner och mystiska sammanträffanden vid Kapitolium. Och ju längre in i labyrinten man kommer, desto längre bakom sig lämnar man också den verifierbara verkligheten.

Förmodligen är det också därför som Elizabeth från Knoxville, Tennessee, framstår som så uppriktigt förvånad över att stöta på patrull. I gemenskapen med de andra demonstranterna var ju hjältesagan redan skriven, här skulle rättvisa skipas, den sanna valsegraren koras, ordningsmakten falla på knä och de

folkvalda bittert få ångra sig. I den berättelsen ingick inte tårgas eller skarpladdade vapen och definitivt inte en stundande lagföring.

Det talas ibland om att vi behöver avgiftas från vår tids konfliktsjuka och filterbubblor. Lycka till, säger jag. För det krävs en rejält konkurrenskraftig motberättelse. I väntan på en sådan öppnar jag John Ajvide Lindqvists senaste roman "Vänligheten".

Johan Hilton

johan.hilton@dn.se

22 jan 2021

Amerikanerna borde följa Joe Bidens maning till respekt och anständighet

Joe Biden är ny president. USA och världen kan dra en lättnadens suck över att Donald Trumps tid är ute. Framgång kräver mer än så.

"Enighet kan låta som en dum fantasi i dessa dagar", sa Joe Biden i sitt installationstal på onsdagen och slog därmed an sitt tema: "Vi kan behandla varandra med värdighet och respekt. Varje meningsskiljaktighet måste inte betyda totalt krig."

Att "ena nationen" är inget originellt budskap, det är så det brukar låta när en ny president svärs in. Det stora

undantaget är just Trump, som för fyra år sedan gav en mörk bild av hur etablissemangen ”slaktat Amerika” och sa att han var den ende som kunde fixa ordning i träsket i Washington.

Trump bojkottade Bidens ceremoni, men den avgående presidenten var närvarande ändå. Just där, på trappan till Kapitolium, stormade för två veckor sedan en våldsam folkmobb in i den amerikanska demokratins högsäte. Fem människor dog. Det var Trump själv som hetsat fram attacken, och för detta ställs han snart inför riks rätt.

”Demokratin är dyrbar och skör, men den har segrat”, sa Joe Biden.

Han uppehöll sig också vid de stora utmaningar USA står inför. Det handlar om coronapandemin, om ett ”virus som har krävt lika många liv på ett år som vi förlorade i andra världskriget”. Och det handlar om den vacklande ekonomi som följt i spåren, med stor arbetslöshet och företagskonkurser.

Biden lovar en rivstart, med allt från ett gigantiskt stimulanspaket mot coronans härjningar till snabba presidentorder exempelvis om att USA återinträder i klimatavtalet från Paris. Han har deklarerat sin vilja att samarbeta med Republikanerna. Frågan är om de låter honom göra det.

För det ligger en del i Bidens ord om nationens enighet som fantasi. Motsättningarna under valrörelsen var brutala. Därefter följde stora delar av det republikanska partiet Trump i en besinningslös kampanj för att upphäva resultatet på grund av ett bedrägeri de själva hittat på. ”Vi måste försvara sanningen och besegra lögnen”, underströk den nye presidenten i sitt tal.

Men det viktiga är att Biden använder en ny ton. Det är bara att hoppas att tillräckligt många amerikaner följer hans uppmaning om anständighet i det politiska samtalet. En förutsättning är att medborgare och partier accepterar att val kan förloras, lika väl som vinnas.

Rättsstaten och samhällets institutioner klarade Trumperan, med ett nödrop. Biden måste nu visa att de också kan stärkas. Kompetens, öppenhet och förutsägbarhet krävs. Både amerikanerna och världen ska veta att USA står för demokrati och mänskliga rättigheter, inte hugskott och lögner.

Det är så mycket som hänger på att en trots allt 78-årig Joe Biden, och hans vicepresident Kamala Harris, lyckas med sitt uppdrag.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

22 jan 2021

Niklas Orrenius: Alla som flörtar med antidemokrater bör lyssna till vrålen om att mörda Pence

Jag måste ha tilltro till att blivande president Trump är en förnuftig person som kommer att göra de rätta sakerna.” Så sa fängelsechefen på Guantánamo, konteramiral Peter J Clarke, när han efter Donald Trumps valseger för drygt fyra år sedan mötte sin personal vid ett stormöte.

Guantánamochefen hade fått en fråga om tortyr från en av sina underställda. Frågeställaren oroade sig för en återgång till den mörka tid efter 11 september-attentaten 2001 då USA faktiskt torterade misstänkta

terrorister. Donald Trump hade flera gånger sagt att han gillade tortyr.

Trump gick till val med löftet att återinföra skendränkning och ”jäkligt mycket värre” metoder. För även om tortyr inte fungerar för att få bra underrättelseinformation så förtjänar fångarna att plågas ändå, enligt Trump, ”för vad de gör mot oss”.

Guantánamochefen blickade ut över sina mannar och inskräpte att ”vi som militärer är skyldiga att behandla krigsfångar och interner humanitärt och säkert.”

– Och att tortera någon skulle inte vara en laglig order, okej? Så det kommer förhoppningsvis aldrig att hända. Men bra fråga.

Det *var* en bra fråga. För vem skulle stoppa presidenten om han ville tortera folk? Donald Trump omgav sig med ja-sägare villiga att stödja även hans lägsta impulser – och sparkade avvikare från trumpismen.

Den troende vicepresidenten Mike Pence var Trumps viktigaste vapendragare. Hans roll: att förbättra pussygrabskrävarens trovärdighet bland kristna väljare och att klä Trumps attacker i prydligare kläder.

Inför valet 2016 intervjuade nyhetsprogrammet ”60 Minutes” Mike Pence. Hur många av Trumps rättsvidriga och brutala förslag kunde han tänka sig att stödja? Alla, visade det sig. Förbjuda muslimer från att resa in i USA? Inga problem, tyckte Pence. Tortyr? Jodå. Fast Mike Pence yppade inte t-ordet, utan valde eufemismen ”utökade förhörstekniker”.

– Utökade förhörstekniker räddar liv, sa Mike Pence.

Donald Trump var nöjd, Pence hade visat sig lojal. Så skulle det fortsätta i fyra år. Mike Pence sa ja till Trumps hets mot minoriteter, utfall mot funktionshindrade och fjäsket för jordklotets mest brutala diktatorer.

Ända tills för drygt två veckor sedan, då Pence till slut sa nej. Han valde att inte spela med i presidentens

konspiratoriska fantasier om massivt valfusk.

”Antingen kan du gå till historien som en patriot, eller så kan du gå till historien som en fitta”, ska Trump ha sagt till Pence, enligt New York Times källor.

Snart lät Trump sina anhängare förstå att Mike Pence hade svikit. Några timmar senare skallade ropen från de våldsamma revolutionärerna, medan de bröt sig in i Kapitolium:

”Häng Mike Pence! Häng Mike Pence! Häng Mike Pence!”

Mannen som under fyra år varit obrottsligt lojal – nu skulle han dödas. Washington Post beskriver hur nära det faktiskt var att mobben fick tag på Pence. Tillsammans med sin hustru och dotter evakuerades vicepresidenten bara någon minut innan våldsmännen trängde in i den sal där han befann sig.

Stormningen av USA:s kongress visar hur svårt det är att kontrollera en radikaliserad rörelse som under lång tid getts näring av aktörer som borde veta bättre. Den

som försöker göra slut med extremisterna kan på en dag gå från att vara Ledarens främste vapendragare till att bli någon som förtjänar att hängas som förrädare. Fallet Mike Pence bör begrundas av alla som funderar på att inleda flörtar med antidemokratiska rörelser som struntar i rättsstatens principer.

Och apropå rättsstaten – hur gick det med Guantánamo och fängelsechefen där? Han som hade ”tilltro till att president Trump är en förnuftig person som kommer att göra de rätta sakerna” och som sa till sina mannar att tortyr var olagligt och fel?

Peter C Clarke blev inte långvarig på sin post. Ett halvår efter att Donald Trump tagit över förflyttades konteramiralen till ett anonymt jobb på en flygbas på fastlandet.

Niklas Orrenius

niklas.orrenius@dn.se

22 jan 2021

Karin Eriksson: Flera republikaner vill att Bidens migrationspolitik blir en stridsfråga

Det nya motståndet mot Bidenadministrationen börjar ta form efter Donald Trumps sorti. Flera tongivande republikaner pekar ut migration som den kommande stridsfrågan.

WASHINGTON. Fyrverkerierna har slocknat i Washington, och USA:s president Joe Biden har tagit plats i Ovala rummet för att utfärda en kanonad av så kallade presidentorder. Hans administration har identifierat fyra parallella kriser som ska hanteras akut: pandemin, ekonomin, klimatet samt ett ganska

brett spektrum av frågor som rör rasism, polisbrutalitet och migration.

Nu när företrädaren tystats i sociala medier och förflyttats 160 mil söderut till Florida, går det att skönja andra röster i motståndarlägret. Det ger en föraning om hur kritiken från republikanska politiker och konservativa opinionsbildare kommer att gestalta sig under kommande veckor och månader.

Lobbygruppen Heritage Action i Washington hävdar att Bidens nya politik kommer att göra USA ”mindre säkert, mindre fritt och mindre framgångsrikt”. Gruppen kritiserar särskilt sex punkter i Bidens politik. Tre av dem gäller migrationen – besluten att häva reseförbudet från vissa muslimska länder, att sluta bygga muren mot Mexiko och att erbjuda fler migranter medborgarskap. Två gäller klimatpolitiken – besluten att gå med i Parisavtalet och dra in tillståndet för den kontroversiella oljeledningen Keystone XL. Ett gäller det nya påbudet för munskydd på federal mark.

Vita huset kan inte tvinga medborgarna att täcka för näsa och mun när de rör sig ute i delstaterna, men presidenten hoppas att så många som möjligt ska följa de nationella experternas rekommendationer. Mycket talar ändå för att munskydd förblir en politisk symbolfråga i USA – ett rött skynke för de mest hängivna Trumpanhängarna. Sannolikt får maskerna ändå begränsad betydelse i jämförelse med det mycket omfattande stimulanspaket på 1 900 miljarder dollar som Bidenadministrationen nu ska försöka baxa genom kongressen. Processen skulle gå snabbare och smidigare med stöd bortom partigränsen, men det återstår att se hur stor kompromissviljan är. Ett antal republikaner har redan kritiserat planerna på mångmiljonstöd till delstater och storstäder.

Demokraterna tar också en politisk risk med strategin mot pandemin. Fram till i dag har de kunnat lägga ett mycket stort ansvar på Donald Trump för den stora smittspridningen och de höga dödstalen i USA. Framtiden får utvisa om det finns andra faktorer som gör amerikanerna extra utsatta för viruset – som

folkhälsoproblemen med fetma och övervikt, eller det faktum att människor med symtom kanske inte har råd att stanna hemma från jobbet.

Samtidigt står det klart att tunga företrädare för Republikanerna vill göra migration till en stridsfråga. Vita huset vill bland annat hitta en väg till medborgarskap för USA:s miljontals papperslösa migranter. Det förslaget får hård kritik av personer som pekats ut som möjliga presidentkandidater 2024. Senator Tom Cotton från Arkansas varnar för att Biden riskerar inte bara amerikanska jobb utan också amerikaners liv och hälsa. Den tidigare guvernören och FN-ambassadören Nikki Haley hävdar att förslaget skulle underminera rättssäkerheten utan att lösa asylproblemen. Marco Rubio, senator från Florida, hävdar att han kan samarbeta med Biden på många punkter, men att en amnesti för människor som vistas i USA illegalt inte är en av dem.

I en kolumn för Fox News målar han också upp en motsättning mellan amerikanska arbetare och gröna satsningar. Han beskriver beslutet om oljeledningen

Keystone XL som ett initiativ för att förstöra tusentals välbetalda jobb. Det är en signal om att Bidenadministrationens fajt mot global uppvärmning också blir en kamp för att övertyga kritiker på hemmaplan – främst äldre generationer. Motståndet formuleras av till exempel Wall Street Journal, som i en ledare varnar för att Biden kan ”fjärma sig från miljoner”.

Tidningen får nog svårt att rubba Bidens klimatengagemang. Men det finns en annan potentiell stridsfråga, där den nye presidenten är mer kluven. Det gäller finansieringen av aborter och bidragen till utländska biståndsorganisationer. Den nya presschefen Jen Psaki kom med svävande kommentarer om att Biden är en ”hängiven katolik” på sitt första möte med pressen i onsdags.

En potentiell stridsfråga är riksprocessen mot Donald Trump. Men då blir det mer av ett triangeldrama mellan Vita huset, Republikanerna och Demokraterna i kongressen. Bidenadministrationen vill helst fokusera på att få igenom utnämningar till

viktiga poster och nya lagpaket. Partikamraterna i kongressen vill att Trump ska betala ett högt pris för våldet vid Kapitolium den 6 januari. Republikanerna kan obstruera genom att hävda att de inte kan göra allt på samma gång.

Karin Eriksson

1 900 000 000 000

dollar. Så stort kan Bidens stimulanspaket bli.

Kapitel 3: Sverige efter Trump

21 januari 2021

Ledare: Låt inte ännu ett val handla om regeringsfrågan

Den 21 januari 2019 läste statsminister Stefan Löfven upp sin regeringsförklaring. Tre dagar innan hade de socialdemokratiska och miljöpartistiska riksdagsledamöterna röstat för att han skulle tillträda en andra gång, de moderata, kristdemokratiska och sverigedemokratiska tryckt nej, medan de vänsterpartistiska, liberala och centerpartistiska (med ett undantag) lagt ner sina röster.

Det är inte så Sveriges regeringsbildningar brukar gå till, vilket har lett till viss irritation. Från vänster muttras det om att januariavtalet bör omförhandlas. Från höger om att överenskommelsen inte bygger på en åsiktsgemenskap.

Vad få verkar vilja inse är att det sannolikt är ungefär så här regeringsbildningar kommer att gå till framöver. Dock inte genom att pågå i 134 dagar, vilket även är titeln på statsvetarna Hanna Bäckes, Johan Hellströms, Johannes Lindvalls och Jan Teorells bok om regeringsbildningen efter valet 2018. Tvärtom visar författarna att de sakpolitiska förhandlingarna bara skedde under en ganska kort period, och att processen framför allt drog ut på tiden på grund av de långa sonderingsuppdragen.

Med det sagt är tiden när regeringsbildningen är mer eller mindre klar på valnatten troligtvis förbi. Forskarna konstaterar att ju fler partier som sitter i parlamentet, desto svårare blir det. Det gäller i synnerhet när ytterkantspartier, som befinner sig långt ifrån övriga i frågor som dominerar de politiska konfliktlinjerna, har många mandat. I praktiken handlar det om kommunistiska och högerpopulistiska partier, där det i Europa i dag främst är de senare som är aktuella.

För Sveriges del innebär alltså det faktum att antalet riksdagspartier har ökat – en gång var de fem, nu är de åtta – att det blir mer komplicerat att bilda regering. Det försvåras ytterligare av att SD inte längre är ett litet parti, vilket gör att de enda samarbeten som står till buds är sådana som ingen är helt nöjd med, utan snarare uppfattas som de minst dåliga.

Så var det för två år sedan. För alternativen var inte en S-regering som för socialistisk politik eller januariavtalet. Inte heller en alliansregering som för allianspolitik eller januariavtalet. Valet stod mellan januariavtalet och en borgerlig regering stödd på SD.

Det betyder att inget av alternativen enbart bestod av partier som rakt av kan anses dela en åsiktsgemenskap, och i dagsläget tyder ingenting på att det i närtid kommer att vara matematiskt möjligt att få ihop ett regeringsunderlag som helt vilar på gemensam värdegrund. Då är lösningen att, som i fallet med januariavtalet, låta samarbeten baseras på sakpolitiska uppgörelser.

Den modellen fungerar dock bara om partierna känner att de kan lita på varandra och att ett avtal som ingås i början av mandatperioden gäller till nästa val. Gör de inte det kommer det att vara tufft att bilda stabila regeringar under 2020-talet.

Därför bör partierna ägna tiden fram till valet 2022 åt politikutveckling för att därefter, under valrörelsen, vara tydliga gentemot väljarna om vilka sakfrågor de prioriterar samt var de röda linjerna går. Men framför allt bör de förbereda både sig själva och väljarna på att förhandlingarna börjar efter valdagen, och avstå från att låsa sig vid en specifik statsministerkandidat.

DN 21/1 2021

21 januari 2021

Löfvens löfte – Sverige kommer klara av EU:s vaccinationskrav

EU-kommissionen uppmanar medlemsländerna att snabba på vaccinationerna mot covid-19. Statsminister Stefan Löfven (S) lovar att Sverige klarar sin del och att alla vuxna ska kunna vara vaccinerade till halvårsskiftet.

Medan Danmark har varit snabbt med att börja vaccinera sin befolkning släpar Bulgarien och Nederländerna efter. EU-kommissionen vill nu öka takten för vaccinationerna för att minska sjuk- och dödstalen och för att få i gång ekonomierna.

Inför EU-toppmötet på torsdag kväll, då 27 stats- och regeringschefer möts, vill kommissionen sätta målet att i sommar ska 70 procent av alla vuxna vara vaccinerade i alla medlemsstater. Ett delmål är att 80 procent av alla över 80 år samt de vårdanställda ska vara vaccinerade i mars.

– I Sverige är målsättningen att alla vuxna, samt barn och ungdomar som har speciella behov, ska vara vaccinerade vid halvårsskiftet. Det målet följer vi, säger Stefan Löfven.

Äldre och vårdanställda är prioriterade i svenska vaccinationsstrategin. Regeringen tror därför att man klarar även marsmålet, även om man i dagsläget inte vill förbinda sig till det.

EU-kommissionen har samordnat inköpen till medlemsstaterna. Men hälsopolitik beslutas på nationell nivå och det påverkar hur snabbt vaccinationerna kommit i gång. Enligt nyhetssajten Politico ligger Sverige just nu på plats 11 av 27

medlemsstater när det gäller hur stor andel av befolkningen som är vaccinerad.

– Danmark ligger långt före, men det är inte så att vi har någon dålig takt. Den bilden är fel, säger Stefan Löfven.

I går, onsdag, deltog han i en videokonferens med bland annat tre regioner, Kalmar, Västerbotten och Värmland. Hans intryck är att de är i full gång med vaccineringen.

– Det låter mycket med miljontals doser som ska ut, men bryter man ner det på respektive region per vecka är det hanterbart, säger Stefan Löfven.

Samtidigt har Folkhälsomyndigheten kritiserat regionerna för att de inte utnyttjar de doser som de fått levererade. Vad gör regeringen om regionerna inte vaccinerar i tillräckligt hög takt?

– Det är sant att det fanns ett ögonblick när man höll inne doser. Det resonemanget var inte ologiskt. Då sa producenten att det är maximalt tre veckor mellan

första dosen och den andra. Dessutom fanns frågetecken kring leveranserna. Då undrade regionerna om de kunde använda upp alla doser och ändå hinna få nummer två.

Enligt statsministern är läget nu ett annat. Regionerna anser om att det finns tillräcklig information om leveranserna samt vet att det går att avvakta upp till sex veckor med den andra dosen.

– Vaccinationen är i full gång. Vi hör inget annat än att det fungerar. Regionerna utvecklar logistiken. Basen är primärvården, men man lägger till andra som företagshälsovård och andra privata aktörer. Det finns ingen anledning att tror att det här inte ska fungera.

Du litar på att regionerna klarar detta?

– Det är ett samarbete mellan regionerna och regeringen. Vi ska betala och se till att vaccinet kommer till Sverige. Det ska levereras till regionerna, som sedan har sin logistik. Den är förstås inte utan utmaningar, i Västerbotten kan det vara långa avstånd

att skicka vaccin. Samtidigt har Sverige en hög vaccinationskultur. Vi kan det här i grund och botten, säger Stefan Löfven.

På dagens EU-toppmöte ska ledarna även diskutera ett gemensamt vaccinationscertifikat, ett slags digital motsvarighet till WHO:s gula vaccinationskort. Turistländer som Grekland och Portugal driver på för att underlätta resandet. Sverige är positivt inställt till ett gemensamt certifikat.

Pia Gripenberg

Fakta. Danmark leder

Den 21 december fick Pfizer/Biontechs vaccin klartecken i alla EU:s 27 medlemsländer. Den 6 januari fick Modernas vaccin klartecken.

Sedan dess har Danmark vaccinerat högst andel av sin befolkning, 3,06 procent av invånarna.

Malta, Litauen, Slovenien, Spanien och Italien har alla vaccinerat över 2 procent.

Sverige har vaccinerat 1,45 procent, vilket placerar oss på elfte plats, efter Tyskland men före Polen.

Källa: Politico.eu, Uppgifterna är från klockan 14.00, onsdag den 20 januari.

Fakta. Läget just nu

Ytterligare 206 dödsfall med bekräftad covid-19 har rapporterats i Sverige, meddelade Folkhälsomyndigheten i går, onsdag. Totalt har 10 797 smittade avlidit i landet.

KLIMATET. 21 januari 2021

”Dags för Sverige att satsa stort på fossilfri vätgas”

Vätgas kan radikalt minska växthusgasutsläppen och stärka den svenska industrins konkurrenskraft. Fossilfritt Sverige har i samarbete med företag längs hela värdekedjan tagit fram en strategi för att göra Sverige till en ledande vätgasnation, skriver Svante Axelsson tillsammans med vd:arna för Vattenfall, Scania Group, Siemens Energy, SSAB och LKAB.

DN. DEBATT 210121

Enligt Meteorologiska världsorganisationen (WMO) är 2020 ett av de två varmaste åren sedan mätningarna började och WMO anser nu att det finns 20 procents

risk att vi uppnår 1,5 graders temperaturökning redan 2024.

I denna ödestimma väcks ändå hoppet av att världens största ekonomier som Kina, EU, Japan och USA sätter mål om att avveckla beroendet av fossila bränslen och vara klimatneutrala till 2050 (Kina tio år senare) vilket, om de infrias, skulle begränsa uppvärmningen till 2,1 grader enligt organisationen Climate action tracker.

Ny fossilfri teknik har blivit konkurrenskraftigare tidigare än vad många vågat tro. Vi har vant oss vid laguppställningen med bioenergi, vind- och solkraft för att tillsammans med energieffektivisering ersätta det fossila men nu gör en mer okänd nyckelspelare entré: vätgas.

Vätgas har länge använts inom industrin men till största delen då framställd ur naturgas. Att spjälka vattenmolekylen till vätgas och syre med hjälp av fossilfri el i så kallade elektrolysörer har länge varit

helig graal i klimatarbetet men processen har hittills varit för dyr. Men nu har förutsättningarna förändrats.

Prisrasen på förnybar el överträffar alla prognoser. Priset på solen var i somras nere på 11 öre per kWh i Portugal och vindkraft i Sverige byggs för cirka 25–30 öre per kWh. På samma sätt kommer priset på själva elektrolysörerna att minska när den storskaliga produktionen nu kommer i gång vilket gör att grön vätgas förväntas vara den billigaste vätgasen redan år 2030. Strategins huvudinriktning är att enbart fossilfri vätgas ska premieras i svensk politik.

EU har tagit fram en vätgasstrategi och annonserat en satsning på 430 miljarder euro på vätgas till 2030 varav 180 miljarder i rent stöd. Länder som Tyskland, Nederländerna, Norge och Finland har redan tagit fram sina egna vätgasstrategier men i Sverige har intresset från statligt håll länge varit avvaktande.

Sverige har målet att bli världens första fossilfria välfärdsland och inom ramen för regeringens initiativ Fossilfritt Sverige har 22 industribranscher tagit fram

färdplaner för fossilfri konkurrenskraft. Men pusslet går inte ihop när alla färdplaner ska genomföras, till exempel räcker inte skogen till all den biomassa som efterfrågas. Därför har nu Fossilfritt Sverige tagit fram en vätgasstrategi tillsammans med företag i hela värdekedjan. Vätgasen kan bidra till att lägga pusslet och stärka konkurrenskraften inom det svenska näringslivet.

Kemi- och petroleumindustrin använder redan i dag fossil vätgas och kan snabbt växla över till fossilfri vätgas. När Preem och ST1 ökar produktionen av biodrivmedel ökar även behovet av vätgas.

SSAB, LKAB och Vattenfall utvecklar ny teknik i Hybrit för att producera koldioxidfritt järn och fossilfritt stål som kommer att kräva mycket stora mängder vätgas.

Fossilfri vätgas kan komma att bli en lösning för långväga transporter efter 2025/2030 (över 30–40 mil) genom bränsleceller i lastbilar men tekniken är ännu inte mogen. Volvo AB och Daimler har ingått ett företagssamarbete och Scania har

vätgaslastbilsprototyper i drift hos kund. På längre sikt kan vätgas även bli ett alternativ för flyget och Airbus ska utveckla vätgasflygplan till 2035.

Energisektorn kommer i takt med ökad andel av förnybar el att balansera elnätet med vätgas. Industrier som nyttjar vätgas kan lagra den förnybara elen under dagar och upp till flera månader. Därutöver kan produktion av elektrobränsle i form av metanol tillverkas genom att gifta ihop den billiga vätgasen med grön koldioxid från till exempel pappersbrukens skorstenar.

Handelsgödselanvändningen inom jordbruket kan bli fossilfri med hjälp av vätgas vilket skulle leda till en minskning av koldioxidutsläpp som motsvarar hela jordbrukets dieselanvändning.

Vätgasens potential är alltså gigantisk. I den framtagna vätgasstrategin uppskattas utsläppen av växthusgaser kunna minska med cirka 30 procent i Sverige. Därutöver minskar utsläppen i andra länder genom användning av svenska produkter, med drygt det

dubbla. Samtidigt finns flera utmaningar och produktionen av vätgas kommer att kräva stora mängder el, cirka 55 TWh i planerade investeringar om priset på elen fortsatt kan hållas på en konkurrenskraftig nivå.

På kort sikt handlar utmaningen om att snabba upp tillståndprocesserna och bygga ut elnät för att garantera tillräcklig effekt året om. Men på längre sikt kommer även elproduktionen att behöva öka. Det kräver att den billigaste elen får chans att utvecklas och havsbaserad vindkraft kommer därför sannolikt att vara helt avgörande för att säkra upp tillgången på el i södra Sverige och garantera ett lågt pris på vätgasen.

Fossilfritt Sveriges strategi utgår från att bygga ut vätgaskluster i närheten av de industrier som har eller kommer att ha stora behov av vätgas. Elektrolysörerna kan med fördel placeras där det i dag finns god tillgång på effekt, där spillvärmen från elektrolysören kan användas i fjärrvärmesystemet och där det syre som också produceras när vattnet spjälkas kan användas på ett rationellt sätt. Vätgasen transporteras till olika

regionala användare genom kortare vätgasledningar likt ett fingernätverk runt de stora elektrolysörerna.

Stat och näringsliv behöver samverka för att realisera vätgasens potential i Sverige genom att utveckla nya finansieringslösningar som till exempel carbon contracts for difference som säkrar koldioxidpriset på en fast nivå. Regeringen bör bland annat genomföra följande åtgärder inom mandatperioden för att ta täten i denna globala vätgasutvecklingen:

1 Bestäm ett planeringsmål om att ha 3 GW installerad elektrolysörkapacitet till 2030 och minst 8 GW till 2045.

2 Ge Svenska Kraftnät i uppdrag att ta fram en elnätsplan som bland annat svarar på vilka elnät som är prioriterade och med vilken tidsplan de bör byggas för att möjliggöra en snabb utbyggnad av elektrolysörer.

3 Ge i uppdrag till Energimarknadsinspektionen att skapa en reglering för vätgasledningar som bestämmer

avgiftsnivån. Utbyggnad av vätgasledningar bör vara koncessionspliktiga på motsvarande sätt som elledningar.

4 Ge Energimyndigheten i uppdrag att göra regionala utlysningar för att utveckla ett antal regionala vätgas-kuster.

5 Ge industrier rätt att göra en ändringsanmälan i stället för att behöva söka ett nytt miljötillstånd när de inom samma industriområde byter från fossila alternativ till fossilfri vätgas.

6 Regeringen bör följa EU-kommissionens uppmaning att upprätta ett mål för havsbaserad elproduktion. Ge berörda myndigheter i uppdrag att upprätta en nationell strategi för havsbaserad vindkraft, likt vattenkraften, för att få fram billig el med stor produktionspotential när och där det behövs.

Det är positivt att Sverige nu är på bollen och genom att nyttja den fossilfria vätgasen i värdekedjor som

utgör stommen i den svenska industrin har vi unika förutsättningar för att bli global ledare på området.

Svante Axelsson, nationell samordnare Fossilfritt Sverige

Anna Borg, vd Vattenfall

Henrik Henriksson, vd Scania Group

Hans Holmström, vd Siemens Energy

Martin Lindqvist, vd SSAB

Jan Moström, vd LKAB

21 januari 2021

Regeringen avfärdar idé om att fängsla unga

Den fyraåriga maxgränsen för sluten ungdomsvård, LSU, kan komma att tas bort. Detta ska nu snabbutredas efter den ökade kritiken mot Statens institutionsstyrelse.

– Det måste till en tillräckligt kraftig reaktion från samhällets sida, säger justitieminister Morgan Johansson, som samtidigt avfärdar att de LSU-dömda ska flyttas till fängelserna.

Som DN nyligen rapporterat vill en politisk majoritet i riksdagen frånta Statens institutionsstyrelse ansvaret för de unga mellan 15 och 17 år som dömts för mord och andra grova brott. Samtliga borgerliga partier plus Sverigedemokraterna har i en DN-enkät svarat att det vore bättre om Kriminalvården fick ta hand om även denna kategori.

Men justitieminister Morgan Johansson (S) och Miljöpartiets rättspolitiska talesperson Rasmus Ling tillbakavisar förslaget.

– Det är ett stort steg att sätta 15-åringar i fängelse. Följden kan bli att man ökar riskerna för en längre kriminell karriär, säger Morgan Johansson och anklagar oppositionen för att fara iväg åt fel håll.

Däremot anser regeringspartierna att strafftiderna för dem som döms till sluten ungdomsvård kan behöva förlängas. Dagens maxgräns om fyra år är, enligt Johansson och Ling, dåligt anpassad till den grova våldsbrottslighet som på senare år vuxit fram bland unga gängmedlemmar.

En utredning ska därför tillsättas i syfte att ”modernisera” LSU-lagstiftningen. Direktiven kommer även att gälla förbättrad säkerhet, vårdkvalitet och eftervård.

– Det är viktigt att man inte släpps ut på bar backe, säger Rasmus Ling och syftar på att Statens

institutionsstyrelse i dag saknar uppföljningsansvar för de brottsdömda som slutenvårdats på myndighetens ungdomshem.

Vem som ska leda utredningen väntas presenteras senast inom ett par veckor. Regeringens förhoppning är att förslaget om en ny LSU-lag kan vara klart ”i början av nästa mandatperiod”, det vill säga i slutet av 2022.

Johan Forssell, Moderaternas rättspolitiska talesperson, dömer ut regeringens förändringsplan för LSU-vården som ”vag” och ”en tummetott”.

– I stället för att berätta vad man faktiskt vill göra överlämnar regeringen frågan om hur lång strafftiden ska vara till en utredare. Risker är att det hela kommer att sluta med att allt fortsätter som i dag.

Mest kritisk är Johan Forssell ändå till att regeringspartierna alltså avfärdar hans och andra partiföreträdares förslag om att Kriminalvården bör få ansvar även för de LSU-dömda.

– Häromdagen sa de att en sådan förändring skulle kräva en utredning. Två dagar senare kommer besked om en utredning ska göras, men då finns frågan över huvud taget inte med. Det tycker jag är anmärkningsvärt, säger Johan Forssell.

Hans plan är att redan i dag, torsdag, samla företrädare i justitieutskottet för L, C, KD och SD kring en gemensam strategi.

– Nu vi får helt enkelt försöka tvinga regeringen att lyssna på vad som är majoritetens uppfattning.

Centerns Helena Vilhelmsson är en av dem som är med på tåget.

– Jag tycker att det jättebeklagligt och lite nonchalant att regeringen att inte tar med frågan om var behandling och avtjänande bäst kan ske. Nu har vi flera vägar att gå och det skulle förvåna mig om vi inte börjar med att bjuda in Morgan Johansson till utskottet.

Lasse Wierup lasse.wierup@dn.se

Fakta. Särskilda ungdomshem

På Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem placeras barn och unga enligt LVU eller om de dömts till sluten ungdomsvård enligt LSU.

LVU är en tvångsåtgärd till följd av sociala problem, medan en placering med stöd av LSU är ett straff för unga förbrytare mellan 15 och 17 år.

Ungdomar som döms till sluten ungdomsvård kan ha begått bland annat rån, grov misshandel, mord, dråp, narkotikabrott och sexualbrott. Den maximala strafftiden är fyra år.

DN

21 januari 2021

Sökande får vänta fem månader på ersättning

Köerna till flera a-kassor är långa, trots regeringens tillskott på 100 miljoner för att minska dem. Många sökande får vänta fem månader på ersättning.

– Det är ju en fruktansvärd situation för de som får vänta så många veckor utan att få besked och utan att få pengar, säger Annelie Westman, enhetschef på Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF.

Redan i juli kunde DN rapportera om att arbetslösa kunde få vänta på ersättning från Alfakassan i över tre månader. Sedan dess har kötiderna ökat kraftigt, trots att regeringen gett a-kassorna ett tillfälligt bidrag för att förhindra långa väntetider. Även om tillskottet

används finns en eftersläpning, menar Annelie Westman.

– Det tar ju väldigt lång tid att rekrytera och lära upp nya handläggare när det är så komplexa regelverk, säger hon.

I december fick den som sökte inkomstrelaterad ersättning vänta i 22 veckor från inskrivning på Arbetsförmedlingen tills att ersättningen betalades ut av Alfakassan. Det betyder att många hade väntat sedan juli eller augusti.

Alfakassan har återkommande fått kritik för sina långa väntetider, men är inte den enda a-kassan som drabbats av problem när antalet ärenden ökat kraftigt. Småföretagarnas a-kassa, Småa, har ibland haft liknande väntetider. Många av de hotell- och restauranganställda som fick ersättning i oktober hade väntat ända sedan försommaren och det hade också de handelsanställda som fick ersättning i november.

– För hotell- och restaurangs och handels a-kassor handlar det mer om en coroneffekt där det varit en enorm tillströmning av nya ärenden, medan Alfakassan och Småa hade ett sämre utgångsläge och gick in i den här pandemin med redan höga handläggningstider. Då förvärrades situationen, säger Annelie Westman.

IAF har startat ett tillsynsärende som gäller Alfakassan, Småa och Hotell- och restauranganställdas a-kassa, men i slutändan har myndigheten få verktyg att ta till, säger Westman.

– Vi kan trycka på och uppmärksamma frågan, men vi kan inte lösa situationen åt dem. Vi kan be dem förklara hur situationen uppkommit, vad det får för konsekvenser, vad de vidtar för åtgärder för att lösa situationen och när de tror att de ska komma ner i rimliga handläggningstider.

Vad blir konsekvenserna i förlängningen - kan a-kassorna hålla på så här hur länge som helst?

– Ja, det kan de, så länge de har personer som är medlemmar eller anslutna. A-kassorna är ju inga myndigheter utan föreningar, och det är inte reglerat vad som är rimlig handläggningstid.

Sammantaget fick över 100 000 fler a-kassa i fjol jämfört med året innan – en ökning med 43 procent, enligt nyhetsbyrån Siren. Under hösten har de drabbade a-kassorna fått förstärkning från de a-kassor som inte har lika långa väntetider.

– Det är så viktigt att de tar ett gemensamt ansvar, för det skadar hela försäkringens legitimitet att arbetslösa får vänta på ersättning i flera månader och till och med på besked om de alls ska få ersättning. Det skadar förtroendet.

Regeringens tillfälliga ersättning fördelades så att drygt 13 miljoner kronor gick till Alfakassan, omkring 16 miljoner till hotell- och restauranganställdas a-kassa, sju miljoner till handelsanställdas och omkring 4,7 till småföretagarnas a-kassa.

Lovisa Ternby

lovisa.ternby@dn.se

FAKTA. GENOMSTRÖMNINGSTIDER I DECEMBER

Genomströmningstiden anger det antal veckor som sökande fått vänta från inskrivning på Arbetsförmedlingen tills ersättningen betalas ut. Här anges medianvärdet för grundersättning/inkomstbaserad ersättning.

Alfa-kassan: 24/22 veckor.

Handelsanställdas a-kassa: 14/10 veckor.

Genomströmningstiden var som längst i november, då den låg på 22/11 veckor.

Hotell- och restauranganställdas a-kassa: 11/7 veckor (Genomströmningstiden var som längst i oktober, då den låg på 19/14 veckor).

Småföretagarnas a-kassa, Småa: 22/9 veckor.

**Källa: Inspektionen för
arbetslöshetsförsäkringen, IAF**

21 januari 2021

Kraftigt stigande priser på villor under förra året

Snittpriset på bostadsrätter vände upp i Stockholm och steg med hela 2,3 procent under de första två veckorna av januari, jämfört med hela december, enligt företaget Valueguards så kallade HOX-index.

Den kraftiga prisökningen kan ses som en rekyl för den nedgång som skedde under andra halvan av december, när indexet för bostadsrätter i Stockholms sjönk med 0,7 procent, jämfört med första halvan av den månaden.

I Göteborg steg snittpriset under första halvan av januari med 0,6 procent, jämfört med december.

Jämfört med november månad sjönk snittpriset för bostadsrätter i riket under december med 0,3 procent. I Stockholm var fallet hela 1,0 procent. Fyra av tio bostadsrättsaffärer i Sverige görs i Stockholmsregionen. I Göteborg steg bostadsrättsindexet i december jämfört med november med 0,6 procent och i Malmö med 0,2 procent.

Villaindexet steg med 0,6 procent i december. I Stockholm och Göteborg steg det med 1,7 procent – i Malmö föll det med 0,8 procent.

Precis som Svensk Mäklarstatistiks siffror pekar Valueguards statistik på att det är villapriserna som det senaste året har stigit mest.

Indexet för bostadsrätter har på tolv månader stigit med 5,3 procent – villaindexet har stigit med 15,5 procent.

Särskilt stor är skillnaden i Stockholm där bostadsrättspriserna i snitt stigit med 4,4 procent på

tolv månader, jämfört med villapriserna som i snitt stigit med 16,7 procent.

I Göteborg var motsvarande siffror 4,3 jämfört med 13,5 procent och i Malmö 8,9 jämfört med 15,1 procent.

Att villapriserna under 2020 stigit snabbare än bostadsrättspriserna är sannolikt en effekt av coronapandemin. Köpare väljer att söka en större bostad då fler av dem räknar med att arbeta mer hemifrån även i framtiden.

Det märks också i antalet affärer i december. Ungefär 15 procent fler bostadsrätter såldes under denna månad, jämfört med motsvarande månad 2019. Samtidigt var det runt 30 procent fler villor som bytte - ägare under december, jämfört med december 2019.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Fakta. Priser det senaste året

HOX-indexets ökning i procent på tolv månader.

Stockholm

Bostadsrätter 4,4

Villor 16,7

Göteborg

Bostadsrätter 4,3

Villor 13,5

Malmö

Bostadsrätter 8,9

Villor 15,1

Källa: Valueguard

CORONAPANDEMIN.21 januari 2021

Likartad ekonomisk utveckling i Norden

Trots att de nordiska länderna delvis har haft olika strategier att bekämpa pandemin, har den ekonomiska utvecklingen varit likartad.

Swedbanks chefsekonom Mattias Persson spår att det sker en ordentlig återhämtning av ekonomierna under andra kvartalet i år – förutsatt att vaccineringen fortsätter i snabb takt. Han sticker inte under stol med att läget i pandemin just nu är allvarligt och det utgör ett hot mot återhämtningen av ekonomin.

– Smittspridningen är hög och läget i sjukvården är ansträngd, sade han när han presenterade konjunkturrapporten Economic Outlook på onsdagen.

Men under andra kvartalet ser han en återhämtning av ekonomin och jämfört med den senaste rapporten i november har prognosen för bnp-tillväxten skrivits

upp från 2,1 procent under 2021 till 3,0 procent och med 3,6 procent nästa år.

Den svenska ekonomin är dock tudelad av pandemin. Industrin återhämtade sig snabbt redan under andra halvåret i fjol. Det gör att Swedbank nu räknar med att bnp-fallet i fjol stannar på – 2,8 procent, jämfört med – 3,5 i november.

Värre är det för tjänstesektorn som har tappat 30 procent av sin omsättning under 2020 – i snitt.

De stödåtgärder som sattes in snabbt i våras har förlängts, men Mattias Persson är ändå kritisk.

– Det är för sena utbetalningar till utsatta företag, säger han och befarar att om det inte kommer mer skyndsamt blir det en ökning av antalet konkurser.

Intressant nog är att trots att de nordiska länderna har haft delvis olika strategier att bemöta pandemin – restriktioner och nedstängningar i grannländerna, i huvudsak rekommendationer och öppenhet i Sverige – så har den ekonomiska utvecklingen varit likartad.

– Restriktionerna har inte haft stå stor effekt på ekonomierna, säger Persson.

Även de stödåtgärder som satts in är i ungefär likartad omfattning i de nordiska länderna, mellan 1,5 och 1,8 procent av bnp.

Handelsbanken kom också med en konjunkturprognos på onsdagen. Banken räknar med en bnp-tillväxt på 2,8 procent i år och 4,1 nästa år.

– Tack vare effektiva vaccin kan vi se ljus i tunneln. Tillväxtutsikterna främjas också av att det nu finns ett brexitavtal och en mer expansiv finanspolitik under Joe Bidens administration, säger Christina Nyman, Handelsbankens chefsekonom i ett pressmeddelande.

Handelsbanken tror också att det finns ett uppdämt konsumtionsbehov hos hushållen som kan ge återhämtningen en extra skjuts under våren och sommaren.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

21 januari 2021

De brinnande soporna sprider rök i hela regionen

I snart en månad har boende fått stå ut med den tjocka röken från branden i NMT Think Pinks sopberg. Ingen vet vilken typ av avfall som finns i högen – eller om röken är giftig. Men den får inte släckas enligt myndigheterna. Känsliga uppmanas att hålla sig inomhus, stänga fönster och ventilation.

– De skiter helt i oss människor och i våra djur, säger Marie Weigardh från Vårsta.

Sedan den 23 december, dagen före julafton, ligger den grå bolmiga brandröken tjock över väg 225 i Kagghamra. På juldagen inträffade en trafikolycka eftersom en förare inte såg vägen framför sig på grund av all rök.

På måndagskvällen den 18 januari nådde brandröken södra Stockholm och på tisdagsmorgonen kom uppgifter om att röken letat sig in i innerstaden.

Röken kommer från en brand i bolaget NMT Think Pinks övergivna sopberg i området.

Brandförsvaret konstaterade först att branden på grund av olika orsaker inte gick att släcka och informerade boende i området att den kunde hålla på i flera månader.

Det var den 24 december. I dag har människor evakuerats från området i södra Grödinge. Andra har tagit in på hotell. Flåsande hästar och åsnor har transporterats ned till Skåne och den stickande brandröken har genom vinden spridit sig till flera grannkommuner. Diskussionerna om branden pågår nu i flera kommunfullmäktige i Stockholms län och experter från Sverige och hela världen har engagerat sig i frågan om hur branden i avfallsberget kan släckas.

I de många Facebookgrupper som startats av boende diskuterar kärnfysiker och geologer om eventuella lösningar samtidigt som desperata kommuninvånare kämpar för att få fram information som kan få stopp på branden. Frågorna är många:

Vad finns det för långvariga effekter på hälsan? Vad händer med barnens lungor?

Vad händer med våra djur? Vår natur? Varför ingriper inte någon? Regeringen? Greta?

Fram till augusti bedrev det miljöprofilerade återvinningsföretaget NM Trading & Transport, dotterbolag till NMT Think Pink, verksamhet i Kagghamra hamn. Boende vittnar om att lastbilar fullastade med tusentals kubik byggavfall tippade av sin last på platsen i slutet av sommaren innan det pressades ihop med en stor bandgrävare.

Bara några dagar senare gick polisen in i företagets vd:s villa i södra Stockholm. Vd:n och företagets suppleant greps och häktades misstänkta för grovt

miljöbrott men släpptes senare ur häktet sedan åklagare bedömt att risken för att de skulle påverka utredningen var låg.

Åklagare Kristina Persson skriver till DN att vd:n och hennes suppleant fortfarande är misstänkta för grovt miljöbrott på olika platser i Sverige under tiden 2015–2020, ”genom att ha hanterat avfall på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön. En viss del av hanteringen har bestått i att avfall grävts ned eller använts som konstruktionsmaterial till vägar/uppställningsplatser.”

– Ingenting av det stämmer. Jag är oskyldig. Jag har följt alla regler, tillstånd och lagar som finns gällande samtliga depåer i min verksamhet, säger vd:n på telefon till DN.

– Jag har ingenting med bränderna i avfallshögarna att göra.

Företagets berg med byggavfall runt om i landet är ofta placerade mitt ute i grönskan på den svenska landsbygden i områden med stort naturvärde och med stort värde för den framtida dricksvattenförsörjningen.

Ingen vet exakt vad sopbergen innehåller men myndighetsinspektioner som DN har läst och iakttagelser från boende vittnar om en mix av plast, elavfall, byggavfall och trä som krossats och packats till en pytt i panna av färgglatt avfall.

Flera av sopbergen i landet har självantänt och brunnit.

Marie Weigardh är sjukgymnast och högskoleadjunkt vid Karolinska institutet och har sin häst på Söderängstorp ryttharcenter som ligger precis invid branden i Kagghamra. När vinden vände och röken låg på i stallet kände hon sig till slut tvungen att flytta sin häst.

– Det bara välldes in brandrök på gården. När vi var där var det som en tjock dimma. Vi trodde att kommunen skulle ta hand om branden men vi har förstått att där är det tvärstopp.

– De skiter i oss, både människor och djur. De säger att röken inte är giftig men är du i den känner du att det här ska du inte andas in.

Södertörns brandförsvarsförbund har gjort mätningar av röken och skriver i sin rapport att röken kan vara hälsofarlig och att känsliga personer – som personer med astma och kol som är under medicinering – bör överväga att lämna området:

”Partiklarna kan även påverka hjärt- och kärlsjuka. Personer med sådana besvär som upplever att de inte har kontroll på sin sjukdom bör överväga att lämna närområdet.”

Roger Sedin som är chef för luftenheten på Naturvårdsverket anser att det är läge att utöka

brandförsvarets mätningar. Särskilt om myndigheterna inte vet vad som finns i högen.

– De kan inte bara låta det brinna vidare. Det kan finnas gamla synder i sådana här högar om det kommer från renoveringar och rivningsarbeten, säger Roger Sedin och varnar för både pcb, dioxin, PAH, asbest och tungmetaller till tidningen Mitt i Botkyrka.

Desperata boende i Botkyrka försöker nu förtvivlat få någon att ta ansvar för det som händer och de konsekvenser och risker det kan innebära för boendes hälsa, egendom och naturvärden i omgivningen.

På Facebooksidor pågår en intensiv debatt om vem som ska, eller rättare sagt, kan, ställas till svars för katastrofen.

– Svaret verkar vara ingen. Det är ingen som vill ta ansvar för det här. Trots att det är kommunen som har gett företaget tillstånd att lagra avfall på platsen, säger Marie Weigardh.

Brandförsvaret har sagt att de inte kan släcka branden på grund av rasrisk och risk för att gifter från släckvattnet kan läcka ut till grundvattnet i Kagghamrafjärden. På tisdagen gick dock Södertörns brandförsvarsförbund ut med nya uppgifter om att branden ska vara släckt om åtta veckor och att man hoppas kunna sätta i gång släckningsarbetet denna vecka.

Anders Fredin, ägare till Kagghamra säteri som hyrt ut marken till företaget säger att han inget har kunnat göra.

Botkyrka kommun är den myndighet som gett NM Trading & Transport godkännande att lagra avfall på platsen i Kagghamra hamn under förutsättning att volymen inte överstiger 10 000 ton.

När markägaren 2015 ansökte om att utöka lagringen av avfall till 30 000 ton gjorde länsstyrelsen en inspektion av platsen och fann bland annat halvfulla kemikaliedunkar med oklart innehåll i avfallshögen.

Beslutet var tydligt: Ingen avfallshantering eller mellanlagring var tillåten på platsen.

Länsstyrelsens beslut fastställdes av mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt 2016. Avfallsberget skulle bort sade kommunens dåvarande miljöinspektör.

Men sedan dess har högen bara växt. Brandförsvaret gör i dag bedömningen att det rör sig om cirka 100 000 ton dumpat avfall i berget på platsen. 90 000 ton mer än den godkända mängden.

– Det stämmer inte. Vi har hela tiden hållit oss under 10 000 ton under de år som gått, säger företagets vd till DN.

Samma år som avfallshanteringen förbjöds i Kagghamra hamn öppnade ett annat bolag upp avfallshantering i Kassmyragropen några kilometer bort. Det dröjde inte länge förrän Think Pinks byggsäckar och containrar dök upp även där. År 2016

dök den kvinnliga vd:n upp i styrelsen även i detta bolag som snart införlivades i Think Pink-koncernen.

I mars 2018 började även avfallshögen i Kassmyragropen, som ligger i Segersjö vattenskyddsområde, att brinna och brann i tre månader. Sedan dess har den brunnit vid flera tillfällen.

Under flera år har boende i området försökt påkalla de styrande kommunpolitikernas uppmärksamhet kring de upplevda olägenheterna i avfallshanteringen. Man har klagat, skickat frågor, brev, bildbevis och filmer och samlat in namnlistor med över 500 underskrifter som man lämnat över till politikerna. Men inte fått gehör, menar man.

I kommunfullmäktige 2018 försvarade Botkyrka kommuns högsta politiker Ebba Östlin (S) avfallsverksamheten på platserna.

”Jag tror att det här är den verksamhet som man har kontrollerat mest någonsin! Och man har funnit att

man faktiskt har följt miljölagen och miljöbalken. Sen precis som flera andra talare har varit uppe och sagt har man kunnat konstatera att nej det ser inte vackert ut. Det ser skräpigt ut. Den här typen av verksamhet gör det. ”

– Det underliga i allt är att det är miljöpartister som gett tillstånd till dessa saker, har de ingen kunskap? säger en av de boende som under åren uppvaktat politikerna.

I en direktsänd videokonferens om branden som kommunen arrangerade den 14 januari avsade sig Botkyrka kommun allt ansvar för konsekvenserna och merkostnaderna av branden och hänvisade de boende till sina egna hemförsäkringar.

– Ungefär som att det här skulle vara allas vårt problem men det är faktiskt kommunen som har tillåtit det här företaget att dumpa sopor här, säger Marie Weigardh.

Think Pinks dotterbolag är nu försatta i konkurs.

Botkyrka kommun hänvisar till markägaren.

Markägaren hänvisar till konkursförvaltaren. Men i konkursboet finns bara skulder.

Uträkningar som TV4 har gjort visar att det kan kosta flera hundratals miljoner kronor att transportera bort soporna från Kagghamra och Kassmyra. Om det ens är möjligt.

Kvar i de naturskyddade områdena är rester av en verksamhet med hårt packat byggavfall som lagrats på marken och självantänder.

– Jag känner mig sviken av kommunen. Lämnad till en naturkatastrof och hälsorisk. Man känner sig väldigt liten och ensam. Människor och djur, vi är liksom inte värda någonting känns det som, säger Marie Weigardh.

Josefine Hökerberg

josefine.hokerberg@dn.se

DETTA HAR HÄNT.

2007

Botkyrka kommun godkänner NM Trading & Transports avfallslagring i Kagghamra hamn med villkoret att den inte överstiger 10 000 ton.

2015

Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation fattar beslut om att inte tillåta avfallshanteringen i Kagghamra hamn.

2015

Botkyrka kommun godkänner att ett nytt företag får hantera avfall i Kassmyragropen i ett vattenskyddat område.

2016

Mark och miljödomstolen i Nacka tingsrätt fastställer länsstyrelsens beslut i en dom. Botkyrka kommun säger till Mitt i Botkyrka att avfallshanteringen ska upphöra och att sopberget måste bort.

2016

Vd för NM Trading & Transport dyker upp som vd i företaget som är verksamt i Kassmyragropen.

September 2020

Ägarna till företagen bakom sopbergen i Kagghamra hamn och Kassmyragropen grips och häktas misstänkta för grovt miljöbrott på flera platser i landet. Berg med osorterat byggavfall från företaget lokaliseras också i Röfors i Laxå kommun, Dannemora i Östhammars kommun, Hova i Gullspångs kommun, Kjula i Eskilstuna och Skultuna i Västerås kommun. De misstänkta nekar till alla anklagelser.

28 september

Åklagaren begär förlängning av häktningstiden. Hon säger att företaget inte bara dumpat avfall utan också grävt ned det.

13 oktober

Ägarna släpps ur häktet, men misstankarna om grovt miljöbrott kvarstår.

23 oktober

Vd:n ansöker om att sätta bolagen som bland annat hanterar avfall i Kagghamra och Kassmyra i konkurs.

UR LÄNSSTYRELSENS OCH MILJÖDOMSTOLENS BESLUT.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att den känsliga miljön med Kaggfjärden, Kagghamraån och underliggande grundvattenförekomst så långt som möjligt ska skyddas från negativ påverkan.

Vid det platsbesök som miljöprövningsdelegationen genomförde framgår av fotodokumentation att avfallet som fanns på platsen omfattade blandat avfall med bland annat inte helt tömda kemikaliedunkar med oklart innehåll. Verksamheten bedrivs på en yta som inte är hårdgjord trots att verksamhetsområdet ligger ovanför en grundvattenförekomst och i närheten av känsliga vattenområden.

(...) Vidare innebär närheten till Kaggfjärden, Kagghamraån och underliggande grundvattenförekomst risk för negativ miljöpåverkan. Sammantaget finner miljöprövningsdelegationen att mellanlagring och hantering av avfall inte godtas på den valda platsen.”

Länsstyrelsen 2015-06-26

Mark- och miljödomstolen anser i likhet med miljöprövningsdelegationen att den aktuella mellanlagringen och hanteringen av avfall på platsen kommer att påverka den redan i nuläget negativt påverkade landskapsbilden.

Vidare konstaterat mark- och miljödomstolen att verksamhetsområdet ligger inom, och inte endast gränsande till, ett område som omfattas av ett riksintresse för naturvården. När det gäller påverkan på miljön i stort på platsen är det framför allt av vikt att Kaggfjärden, Kagghamraån och underliggande grundvattenförekomst så långt som möjligt skyddas. Domstolen finner, som miljöprövningsdelegationen att

verksamheten riskerar att generera negativ miljöpåverkan.

Mark- och miljödomstolen instämmer således med miljöprövningsdelegationen i de delar som avser verksamhetens negativa påverkan på landskapsbild och miljö. Redan på dessa grunder finner domstolen att den mellanlagring och hantering av avfall som bolagets ansökan omfattar i denna del inte kan godtas på den valda platsen.”

Mark- och miljödomstolen 2016-06-07

21 januari 2021

Länsstyrelsen kritiserar samhällstoppar efter resor

Det är en utmaning att få allmänheten att följa råd och rekommendationer samtidigt som offentliga personer inte gör det, skriver Länsstyrelsen i Stockholm i sin senaste lägesuppdatering.

– Det går tillbaka till logiken att vi människor inte gör som vi blir tillsagda utan som andra gör, så där måste det finnas en samklang, säger kommunikationschef Jonas Johansson.

Som en av de kommunikativa utmaningarna i pandemin lyfter Länsstyrelsen i Stockholm ”Att fullt ut

få efterlevnad av råden av allmänheten när offentliga personer inte gör det”, i sin senaste lägesbild.

Vidare nämner Länsstyrelsen exemplen: ”Politiker och tjänstemän: reser trots att de uppmanar andra att inte göra det. Influensers: Många reser och festar och lägger upp detta offentligt på sociala medier.”

– Den här lägesbilden går in veckovis, och där listar vi kommunikativa utmaningar och en av dem är att det är svårt att få full efterlevnad i en situation då diskussionen i media är att offentliga personer inte följer råden, säger kommunikationschef Jonas Johansson.

Alla Sveriges länsstyrelser sammanställer regelbundet den här typen av lägesbilder, som sedan skickas till regeringen.

– Det här skrevs redan innan jul och efter det har det ju varit ytterligare ett antal sådana här fall. De har varit kopplade till julhandeln, en del resande och fester. Men de enskilda fallen spelar egentligen mindre roll.

Det här är mer ett allmänt konstaterande vi att gör om att vi ser att nyhetsbevakningen domineras av händelser där man ifrågasätter efterlevnaden hos ett antal offentliga personer, säger Jonas Johansson.

Några av de fall som DN rapporterat om rör MSB:s dåvarande generaldirektör Dan Eliasson, statsminister Stefan Löfven (S) och Stockholms finansborgarråd Anna König Jerlmyr (M).

Dan Eliasson reste till Kanarieöarna över julhelgen och även under hösten. Han motiverade julresan som nödvändig men lämnade sin post tidigare i januari. Statsminister Stefan Löfven besökte en galleria i samband med julhelgen, han har förklarat att han säkerställt att det inte var någon trängsel, men också sagt att han ”förstår att folk har reagerat”.

Anna König Jerlmyr försvarade nedstängningen av Stockholms aktiviteter över jullovet, men reste själv från staden på semester över ledigheten. DN har inte fått en kommentar från finansborgarrådet gällande resan.

Länsstyrelsen i Stockholm har inte sett några konkreta effekter på hur allmänheten följer råden efter de uppmärksammade fallen, förklarar Jonas Johanson. I samma lägesbild beskriver Länsstyrelsen efterlevnaden som hög, om än varierande och beroende på bland annat väderlek.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

21 januari 2021

Vill vi stoppa våldet mot djuren måste vi först stoppa slakten

Flera aktuella publiceringar har avslöjat grova brott mot djurskyddet på Kravslakterier. Men avståndet mellan det olagliga och lagliga djurplågeriet är inte så stort som man vill tro, skriver veterinären och författaren Lina Gustafsson.

Jag arbetade som officiell veterinär på ett stort svenskt slakteri och mitt sista pass var avslutat, alla djur var besiktade. Då kom jag på att jag glömt en sak och vände tillbaka. Ljudnivån fick mig att stanna upp innanför dörren. En man som jag alltid uppfattat som lugn stod framåtlutad och slog hårt över ryggen på en grupp grisar, de sista för dagen, samtidigt som han skrek. När han fick syn på mig rätade han hastigt upp

sig, sänkte armen, tystnade. Ögonblicket var kort men gav intryck av att han betedde sig annorlunda mot djuren när ingen med kontrollfunktion såg på. Jag nämnde det för en kollega, hon sa: man blir så besviken.

Och nog kan man bli besviken när det uppdagas att djur far illa. Senaste dagarna har gett flera tillfällen till det, som när Uppdrag granskning i två program kartlagt brott mot djurskyddslagstiftningen bland ett antal Kravbönder och bland förtroendevalda inom LRF. Men starkast reaktioner väckte förra veckans inslag i TV4 om ett Kravcertifierat slakteri i Skåne. Organisationen Djurrättsalliansen hade upprepade gånger nattetid monterat en övervakningskamera inne i slakthallen, låtit den rulla i flera dygn och sen lämnat materialet till nyhetsredaktionen.

Filmen visar bland annat hur grisar blir stampade i ansiktet och hur djur hängs upp i benen och tappas på blod utan att vara fullt bedövade. Många har uttryckt bestörtning över att det kunnat ske, när statligt anställda veterinärer måste ha varit där regelbundet

för att besikta djuren inför slakt. Dessutom ser man på filmen hur slaktaren ändrar sitt beteende medan en kontrollant från Kravs certifieringsföretag gör en inspektion. Innebär det att någon med sanktionsmöjligheter måste stirra oavbrutet på slakten för att misshandel ska kunna förhindras? Politiker från flera partier, inspektörer från Länsstyrelsen, djurskyddsorganisationer och Veterinärförbundet verkar dra den slutsatsen när de nu för fram önskemål om kameraövervakning på alla slakterier.

Kravet på kameror är en misstroendeförklaring som borde stämma till eftertanke. Jag ser det som ett erkännande av hur svårt vi människor har att hantera vår makt; en nykter insikt om att vi i vår relation till djuren står på ett sluttande plan där det är alltför lätt att halka. Djurindustrin bygger på idén att djuren är våra råvaror, att vi är fria att använda dem som vi vill, för de syften vi vill. Och på ett slakteri är steget mellan råvara och produkt försvinnande litet.

Som veterinär på slakteriet växlade jag varje timme mellan de levande och döda. Det kunde gå sextio

minuter från att jag kände en gris läppar greppa om min jacka i en nyfiken gest, till att jag synade hennes urgröpta kropp uppifrån och ner och skar bort en böld i låret. När jag mötte blicken hos en levande gris visualiserade jag även hans kommande form; försökte avgöra om han var frisk nog för att säljas i bitar under gladpack. Det krävs mycket av psyket för att behålla sin insikt om att varje gris är känslig och medveten när man minuten efter ska sticka kniven i den.

Vi är många som upprörts över det utstuderade våldet på slakteriet som TV4 Nyheterna visade. De intensiva stötarna med elpåfösaren, kedjan i en gris ansikte, den otillräckliga bedövningen. Djurens fullkomliga utsatthet. Men avståndet mellan det olagliga och lagliga djurplågeriet är inte så stort som man vill tro. Det är lättare att känna igen våld i dess mer bekanta uttryck – som när en blick lyser av hat eller förakt, när en knuten näve slår. Det är svårare när våldet är en del av ett löpande band och det enda handen behöver göra är att sträcka ut ett pekfinger och trycka på en rad med knappar:

Den första för att aktivera en skiva som pressar in grisarna i en bur.

Den andra för att sänka ner buren i ett schakt.

Den tredje för att spruta in koldioxid.

Den fjärde för att höja volymen på hörselkåpornas radio.

Det må vara lättare att se och ta avstånd från våldet som sker med en mänsklig hand, än när en osynlig gas får djuren att kippa efter luft och skrika av smärta.

Men den instrumentella synen på djuren och vår gränslösa tillgång till deras kroppar är brutalitetens fundament. Om vi på allvar vill få stopp på våldet mot djuren räcker det inte att sätta upp kameror på slakterierna. Då måste vi stoppa slakten.

Lina Gustafsson

Veterinär och författare till boken "Rapport från ett slakteri – en veterinärs berättelse"

22 jan 2021

Den symbolladdade mjukisbyxan. Pandemimode eller upprorsplagg?

Mjukisbyxan är det senaste årets mest omdebatterade plagg. Det har förknippats med dem som stormade kongressen i USA och har bannlysts från en skola i Göteborg.

Men med pandemins hemarbete har mjukiskläderna fått ett uppsving. Så frågan är: trash eller mode?

– Man kommer inte i grämelerade mjukisbyxor om man ska ta över ett land, säger debattören Ivar Arpi.

Vilka signaler sänder bäraren av mjukisbyxor ut till sin omgivning? Jerry Seinfeld läxar i slutet av tv-serien "Seinfelds" fjärde säsong, sänd 1993, upp vännen George Costanza, som ledigt tuggar snacks i hans kök iklädd ett par löst sittande mjukisar.

"Du berättar för världen: Jag ger upp, jag kan inte konkurrera i det normala samhället. Jag är så miserabel att jag lika gärna kan vara bekväm."

Om än evigt omtyckt så har den neurotiska rollfiguren George sällan setts som en stilikon. Men under den eländiga inledningen på 2020-talet, där det globala klädmotet formats efter en isolerad-i-hemmet-livsstil, kan man återvända till honom som en föregångare.

Första månaden av pandemin, april 2020, minskade klädförsäljningen i USA med nästan 80 procent jämfört med fjolåret. Men för mjukisbyxorna var trenden den motsatta: försäljningen för plagget var 80 procent högre än tidigare, rapporterade New York Times.

Flera klädmärken som specialiserar sig på myskläderna har nått framgång, listor släpps över vilka byxor som sitter bäst vid hemarbete och nyligen frågade sig Vogue huruvida haute couture har något att sätta emot mjukisbyxetrenden. Tidskriftens legendariska chefredaktör Anna Wintour väckte själv uppståndelse när en bild i sociala medier visade henne iklädd ett par röda mjukisar.

Zalando uppger att populariteten för "loungewear" ökade stadigt hela fjolåret, medan försäljningen av mjukisbyxor på Stadium 2020 var oförändrad jämfört med tidigare – något som dock kan ses i ljuset av den tuffa tid som butikshandeln genomlever. Och att mjukisbyxan ens diskuteras som moderiktig är något som inte bara skulle gett Jerry Seinfeld kalla kårar, utan även den avlidne modeskaparen Karl Lagerfeld.

Ett av Lagerfelds ofta återgivna citat är: "Mjukisbyxor är ett tecken på nederlag. När du har tappat kontrollen över ditt liv, så köper du mjukisbyxor." Hugo Rehnberg på SvD:s Perfect Guide tog i höstas fasta på orden och menade att det var en "deprimerande tanke" om

myskläderna tog över, och att vi "behöver vi klä upp oss, för humöret och självaktningens skull".

Men mjukisbyxan har inte bara skällts ut som dekadent. I september fick ett mejl som gått ut på grundskolan Jensen i Göteborg stor uppmärksamhet. Enligt skolans rektor avråddes elever från att ha på sig kläder som skapar "sämre klimat eller en negativ bild av eleven". Mjukisbyxor var ett exempel.

Klädkoden fick snabbt stark kritik både från föräldrar till elever på skolan, och utifrån.

– Vill man bara ha ungar från "fina familjer"? Vill man locka elever som behöver lite stöd och som kostar skolan lite att undervisa och som därmed faktiskt genererar hög vinst till skolans ägare? frågade sig utbildningsminister Anna Ekström i DN.

Louise Wallenberg är professor i modevetenskap vid Stockholms universitet. Hon jämför den syn på mjukisbyxan som syns i Jensens kommunikation med hur man såg på jeans tidigare.

– Jeansen ansågs under en tid vara provocerande, när de gick från att vara ett arbetarplagg till att bli ett modeplagg för ungdomar. De förknippades med den nya ungdomskulturen som försökte göra uppror mot den tidigare generationen – och de var också ett plagg som bidrog till att överskrida den synliga gränsdragningen mellan könen genom kläder, på sätt och vis ett unisexplagg, säger Louise Wallenberg.

Men i dag har mjukisbyxan blivit ett gränsöverskridande plagg, något som kan användas både i den privata sfären och i offentligheten.

– En kusin till träningsbyxorna, säger Louise Wallenberg.

– Och eftersom sport och träning har kommit att bli så centrala aktiviteter i våra liv, och eftersom det medfört att det moderiktiga sport- och träningsmodet har flyttat in inom ramen för vanliga kläder, så har även mjukisbyxan givits en viss accepterad plats, säger hon.

Men vårt förhållande till mjukisbyxan är inte helt oproblematiskt. Även om plagget har blivit alltmer accepterat så kan det fortsatt uppfattas som ett uttryck för slapphet eller till och med bristande respekt, enligt Louise Wallenberg.

– I synnerhet i miljöer där en viss disciplin och respekt förväntas. Och här blir uttalanden om mjukisbyxor ett uttryck för en nedsättande syn på den underprivilegierade arbetarklassen, vad som ofta går under begreppet 'white trash'.

En person som har gjort mjukisbyxan till sitt signum i Sverige är ledarskribenten och författaren Göran Greider. Till DN säger han att han är "Sveriges ledande mjukisbyxbärare".

– Jag har burit mjukisbyxor nästan dagligen sedan början av 00-talet. Jag köper dem alltid på sportbutikerna. De är billiga, praktiska, och väldigt bra när man har hund, eftersom hundar dreglar så mycket, säger Göran Greider.

Han tar också upp fördelen med att ha resår i midjan.

– Det är en fröjd för den som är överviktig – man kan plötsligt andas! Det är en väldigt frihetlig klädsel. Jag har burit den så mycket att det nästan blivit en uniform för min del. Folk förknippar mig antagligen med mjukisbyxor och flanellskjorta.

I en artikel i Aftonbladet kultur slog Göran Greider nyligen ett slag för mjukisbyxan. Precis som Louise Wallenberg uttrycker, menar han att föraktet mot klädstilen kan kopplas till klassförakt. Något som han dock menar har minskat de senaste åren.

– Det var väldigt förekommande ett tag. Då var det mer förknippat med ”white trash”-grejen som är bland det mest föraktfulla ord någonsin som används. Det är ett rent förakt mot fattiga människor.

Göran Greider tror dock att synen på mjukisbyxan kan förändras i och med hemmasittandet under coronapandemin. Främst hos medelklassen.

– Man inser att det är billigt, praktiskt och skönt. Du kan ge dig på att många i den medelklassarmé som tågar ut fram emot sommaren kommer att fortsätta bära mjukisbyxor. Segertåget går inte att stoppa. Föraktet kommer att förlora.

Men föraktet kanske redan har börjat förlora. För några år sedan blev Juicy Coutures mjukisdressar populära. Louise Wallenberg beskriver dem som ”plysch- eller velourbyxor i glada, pastelliga färger – mysbyxor som är ganska så tajta och kroppsavslöjande och som säljs till relativt höga priser”.

Mjukisarna har också blivit trendiga inom vissa kulturer, som rap och hiphop, och även i den dansande Tiktokgenerationen. Dess utveckling i Sverige har gått från ett plagg för barn till par med identiska mjukisdräkter på campingsemester, och vidare till att bli alltmer accepterade ju fler som bär dem, berättar Louise Wallenberg.

– Symbolvärdet ökar – varje gång en attraktiv celebritet ses bära upp mjukisbyxan på ett ”rätt” sätt.

Och den typ av byxa som nog fortsatt har det högsta symbolvärdet är den gamla grå "collegebyxan", en klassiker. Tänk Travolta i filmen "Grease" – med tillhörande collegetröja ... oslagbart.

Malcolm Barnard är doktor i filosofi vid Loughboroughuniversitetet i Storbritannien och har skrivit boken "Mode som kommunikation". Trots lockdown och hemarbete håller han fortsatt onlinemöten i sin vardagsoutfit: skjorta, slips och kavaj. I och för sig en klädsel som, trots att han är brittisk filosofiföreläsare, sågs som lite udda även när han före pandemin bar den på universitetets campus.

– För 50 år sedan skulle alla manliga föreläsare ha klätt sig i kavaj eller tweed. Men i dag är det lite märkligt och udda. Så hur man ser på den typen av kläder har definitivt förändrats.

Mjukisbyxan har inte tagit sig in i hans arbetsgarderob ännu – och han tror inte heller att den kommer göra det. Han tror att normerna kring hur vi klär oss kommer vara ganska lika hur de såg ut innan

pandemin, trots att hemmaarbete har blivit allt vanligare.

– Jag tror att vi fortfarande tänker att människor bedömer oss utifrån vad vi har på oss. Även om vi är hemma så skapar vi en offentlig persona och tänker efter hur det vi har på oss uppfattas. Jag tror inte att vi gör så mycket annorlunda när vi är i lockdown.

Även i England kan synen på mjukisarna kopplas till ett klassförakt. Där har plagget förknippats med både fotbollshuliganer och människor ur arbetarklassen som ibland går under det nedsättande epitetet "chavs".

Malcolm Barnard är lite konfunderad över att frågeställningen kring mjukisbyxor kommer från just Sverige. Efter flera besök i Stockholm har han inte fått intrycket av att det är ett vanligt förekommande plagg.

– Jag tror inte att jag någonsin har sett ett par mjukisbyxor i Stockholm, säger han.

När den amerikanska kongressen stormades i början av året hamnade mjukisbyxorna återigen på agendan i

Sverige. När Bulletinmedarbetaren Ivar Arpi i ett senare borttaget inlägg på Twitter kallade upploppsmakarna för ”några arga 20-åriga killar i mjukisbyxor som tar selfies” skapade det en debatt om faran i att tona ned allvaret i vad som hände.

Ivar Arpi kallar Twitterinlägget för sitt eget ”Jimmie moment”.

– Ett bevingat begrepp som man lyckades mynta, säger han.

Men tanken var aldrig att spela ner faran i vad som hände i kongressen. I stället var det en snabb betraktelse just när stormningen hände och innan det fanns mer information om vilka som var involverade, säger Ivar Arpi.

– Tanken var att säga att det inte var en organiserad kupp. I de efterföljande inläggen som jag skrev direkt efteråt klargjorde jag att de bör åtalas och att det är farligt. Men som kuppförsök var det ”probably the worst kuppförsök in the history of kuppförsök”. Det var

nedlåtande mot deras organisatoriska kapacitet. Men jag förstår nu med tanke på reaktionerna att tonträffen blev fel. Det folk ville ha var ett tydligt avståndstagande, men jag trodde att det var underförstått.

Varför är just mjukisbyxor nedlåtande?

– I det här sammanhanget så handlade det för mig om att man inte kommer i grämelerade mjukisbyxor när man ska ta över ett land. Jag är själv småbarnsförälder och går klädd som en slashas. Men om jag ska in till ett jobb så tar jag på mig skjorta. Du är inte exekutiv i en mjukisbyxa. ”Nu ska jag gå och ta makten över världens rikaste, mäktigaste land. Jag tar på mig det jag har överst i tvättkorgen.”

Ivar Arpi tror inte att hemarbetet kommer göra att mjukisbyxan blir mer accepterad i fler sammanhang, och att den klädseln kommer att tas på större allvar i framtiden.

– Nej, jag tror det är tvärtom. Du kan inte bli tagen på allvar som gangsterrappare om du är klädd som jag är klädd. Du kan inte komma med Dressmannskjorta och chinos och vara Yasin Byn. Kläder har sin kontext, det är ingenting konstigt. Jag tror tvärtom att på grund av hemarbetet så kommer det bli ännu viktigare vad vi har på oss när vi framträder på den svenska scenen. Nu är vi slashasar hemma, och sitter i sängen och jobbar och då blir det ännu viktigare när vi ska komma ut och visa oss.

Det har gått en tid sedan Ivar Arpis Twitterinlägg, och han säger att han läst en hel del om ”vem han är” sedan dess.

– Men det enda jag blivit irriterad på på riktigt var att Göran Greider sa att mitt uttalande om mjukisbyxor var klassföraktande. Man kan säga mycket om mig men jag är inte klassföraktande. Det gick in under huden.

Göran Greider menar ju att man absolut kan tas på allvar i mjukisbyxor?

– Jag tror det är en personlig preferens. Jag klarar inte av morgonrockar heller. Det känns oseriöst. Jag tar på mig riktiga kläder. Jag tycker inte om när ull är för mjuk heller, det måste stickas lite.

Göran Greider beskriver i sin text i Aftonbladet hur han själv har stått inför finanseliten och föreläst – i svarta mjukisbyxor. Och hur han ändå fick ett arvode på 25 000 kronor för föreläsningen.

– Jag tror att det var orden de lyssnade på, säger Göran Greider.

Han tror att vi i framtiden även kommer att se beslutsfattare i mjukisbyxor.

– Det vore en ganska fin sak. Kanske av någon som behöver en mediechock. Det hade varit kul om Morgan Johansson dök upp i mjukisbyxor för att lätta upp sin hårda hållning i migrationen. Men inom socialdemokratin lever traditionella klädkoder kvar, man får inte klä sig för dåligt. Det är nog någon vänsterpartist som blir först.

Evelyn Jones

evelyn.jones@dn.se

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se